

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

De Sanctis Tryphone, Respicio Et Nympha Martyribus Romae Cultis
Commentarius Praevius

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

A Paris. B. N. lat. 8885; cf. Catal. Lat. Paris., t. III, p. 717). De eo vid. ad d. 14, quo eius festum agitur in ecclesia Virodunensi.

Werembaldus monachus Hirsaugiensis saeculi X, quem hodie laudat Castellanus in Martyrologio universali, neque inter sanctos neque inter homines recenseri debet, cum a solo Trilhemio commemoratur, qui ipsius nomen, gesta, scripta in falsissimis

illis Annalibus Hirsaugiensibus (t. I, p. 118, ad D an. 965) primus protulit atque utique ipse confinxit et commentus est.

S. Willibrordi translatio recentiore manu in codice Eplernacensi martyrologii hieronymiani ad hunc diem inscripta est. Vid. ad d. 7, t. III, p. 432, num. 46.

DE SANCTIS TRYPHONE, RESPICIO ET NYMPHA MARTYRIBUS ROMAE CULTIS

COMMENTARIUS PRAEVIUS

TEMPORE
INCERTO

H. D.

Sanctorum
trium
turma
antiquis
ignota.

1. In martyrologio Romano hodie nuntiatur Natalis sanctorum martyrum Tryphonis et Respicii ac Nymphae virginis, quos nec Beda nec Ado nec Usuardus commemorant. In plerisque tamen martyrologiis quorum in ecclesiis Urbis usus fuit ea nomina leguntur. Ita in codice Barberiniano XIV, 19, saec. XI ineuntis, manu recentiore ad diem IIII id. nov. scriptum est Romae S. Triphi et Respicii et S. Nimphe (1). In codice Archivi basilicae Sancti Petri H. 58, qui saec. XII exaratus est, die decimo novembris legitur: Respicii et Triphonis, et pridie alia manu additum est: In portu sancte Nimphe. Codex Musei Britannici Add. 14801, qui fuit Sanctae Mariae trans Tiberim, saec. XI exaratus, solum Tryphonem nuntiat: et in campo martio Triphonis, cui alia manus adiunxit: et sancte Nimfe virginis. E codicibus romanis Tryphon et Respicius, addita non raro Nympha, in auctaria Usuardiana (2) et in calendaria (3) irrepserunt. Non aliam ob causam trium martyrum nomina in calendariis coniuncta esse quam propter eorundem reliquias uno sub altari Romae congregatas, in ecclesia Sancti Spiritus in Saxia, manifestum est. Documentorum quae ad nos pervenerunt ratio et res ipsa postulat ut primum de S. Tryphone, dein de SS. Tryphone et Respicio, tandem de S. Nympha seorsim agamus.

A 1 = Codex Vindobonensis Hist. graec. 3, membraneus, saec. XI exaratus (4). Menologium februarii. Fol. 1-6: Passio S. Tryphonis = BHG. 1857, fol. 6^v-12^v: Βίος και θαύματα τοῦ ἁγίου και ἐνδόξου μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Τρύφωνος. Vitam et Miracula contulimus.

codices
graeci.

A 2 = Codex Hierosolymitanus, bibliothecae Patriarchalis I, membraneus, foliorum 209, saec. X exaratus (5). Menologium februarii. Fol. 1-5: Βίος τοῦ ἁγίου Τρύφωνος, mox edendus; fol. 5^v-10^v: Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Τρύφωνος = BHG. 1856. Imagines photographicas Passionis v. cl. P. Franchi de' Cavalieri, Vitae autem R. D. Lefort professor in Universitate Lovaniensi amicissime suppeditavit.

A 3 = Codex Parisiensis, bibliothecae Nationalis gr. 1452, saec. X exaratus (6). Menologium februarii. Fol. 1-4^v: Passio S. Tryphonis = BHG. 1857, sed acephala; fol. 4^v-5^v: Θαύματα τοῦ ἁγίου και ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Τρύφωνος, sed foliis avulsis des. mutil. in verbis: Κόριον τὸν Θεόν σου τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς (c. 3). Miracula contulimus.

A 4 = Codex bibliothecae Ambrosianae D. 92 sup., membraneus, saec. XI exaratus (7). Inter plurimas sanctorum Passiones, fol. 249-253: Passio S. Tryphonis = BHG. 1856, quam contulimus.

A 5 = Codex Parisiensis, bibliothecae Nationalis gr. 1460, partim membraneus partim chartaceus (8). Prior pars (fol. 1-184), quod est menologium ianuarii a die 20, saec. XI exarata est; altera, in charta recentius descripta, principium menologii februarii. Fol. 184-190^v: Μαρτύριον τοῦ ἁγίου και ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Τρύφωνος = BHG. 1856; fol. 190^v-196: Ἀρχὴ τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Τρύφωνος. Speciminis gratia cc. 3-8 contulimus.

A 6 = Codex Parisiensis, bibliothecae Nationalis gr. 1451, membraneus, saec. XI exaratus (9).

§ I. De S. Tryphone.

Vitae et
Passionis
S. Trypho-
nis

2. Quaecumque de S. Tryphone tradita sunt graecis e fontibus manarunt. Habemus autem graece Passionem S. Tryphonis, eius Vitam seu Miracula, Passiones retractatas, laudationes varias. Et horum quidem monumentorum antiquissima quae feruntur in hisce codicibus reperiuntur, quorum alii solam Passionem, alii vero Vitam Passionem coniunctam exhibent.

(1) QUENTIN, *Les martyrologes historiques*, p. 34. — (2) De quibus SOLLERIUS, *Martyrologium Usuardi*, p. 665. — (3) In calendariis Aquensi, Catalaunensi, Ruthenensi, Foroiulensi (Fréjus), Catal. Lat. Paris., t. III, p. 717; in calendariis Melphictensi, Rubastino, Canusino, ap. I. M. GIOVENE, *Kalendaria vetera manuscripta* (Nea-

poli, 1828), pp. xxx, xlii, liv, lxxvi. — (4) Catal. Gr. Germ., p. 38. — (5) A. PΑΡΑΔΟΥΡΟΥ-ΚΕΡΑΜΕΥΣ, *Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη*, t. I, p. 1. — (6) Catal. Gr. Paris., p. 118. — (7) MARTINI-BASSI, *Catalogus codicum graecorum bibliothecae Ambrosianae*, t. I, p. 284. — (8) Catal. Gr. Paris., p. 134. — (9) *Ibid.*, p. 116.

Excerptum

A *Excerptum e menologiis decembris, ianuarii, februarii. Fol. 132bis-138: Passio S. Tryphonis, acephala = BHG. 1856, quam photographice expressam dedit nobis v. cl. P. Franchi de' Cavalieri.*

A 7 = Codex Vaticanus Palatinus 317, membraneus, saec. XI exaratus (1). Ad calcem menologii iulii et augusti legitur, fol. 141-146: *Μαγτόριον τοῦ ἁγίου Τρυφῶνος* = BHG. 1856. Etiam dedit nobis P. Franchi de' Cavalieri.

A 8 = Codex Vaticanus Ottobonianus graec. 54, membraneus saec. X exaratus (2). Menologii ianuarii postremam partem sequitur, fol. 74, fragmentum Passionis S. Tryphonis = BHG. 1856.

A 9 = Codex Vaticanus graec. 1608, membraneus, saec. XI exaratus (3). Inter varias martyrum Passiones legitur, fol. 97-101: *Θάματα τοῦ ἁγίου Τρυφῶνος τὰ πεπραγμένα ἐκ νεότητος αὐτοῦ ἡλικίας μεθὰ καὶ τὸ μαγτόριον αὐτοῦ ἐπιτέταται*, scilicet Vita quae mox edetur; fol. 101-105: *Μαγτόριον τοῦ ἁγίου Τρυφῶνος* = BHG. 1856. Contulimus utrumque.

B A 10 = Codex Vaticanus graec. 1876, rescriptus, continens initium Passionis S. Tryphonis = BHG. 1856, saec. VIII exaratum (4), sed littera adeo evanida ut vix legi possit.

Tum
Passio

3. E codicibus A 1, 4-9 ea qua solet diligentia Passionem BHG. 1856 edidit v. cl. Pius Franchi de' Cavalieri (5), perspexitque codicem A 7 ad antiquiorem libelli formam propius accedere eiusdemque cognatos esse A 4 et A 5; ad alteram vero recensionem reducendos esse A 2, A 6, A 9 (6). Lectionum autem variarum quas ex collatis hisce codicibus congregavit copia tanta est ut statim appareat Passionem S. Tryphonis communem libellorum hagiographicorum fatum non effugisse atque a librariis ea licentia tractatam esse ut codices singuli singulas fere recensiones exhibeant. Ne rerum inutilium sarcina oneremur, codicem A 7 accurate expressimus, A 4 identidem in consilium vocato; libri vero A 2 variantes lectiones in infima pagina collocavimus. Qui ceterorum varietates noscere cupierit, editionem principem adeat.

tum Vita
seu i-
Miracula.

4. Passio S. Tryphonis, anserum custodis, duabus constat partibus. Prior est de filia Gordiani imperatoris, quae Romae erat, a daemone Tryphonis ope liberata; altera de persecutione christianorum, qua saeviente Tryphon capitur, Nicaeam ducitur, torquetur, postremo moritur. Libellus autem qui *Βίος* dici solet, aptius, ut in codicibus A 3, 5, 9, *Θάματα* inscribitur; totus enim est de miraculis a sancto martyre in vita patris. Primum est infantuli a bimo Tryphone sanati, reliqua energumenum quos ille variis modis liberat. Ultimo loco refertur daemone, cum Romam abiisset, in uxorem Procli senatoris intrasse, et accessit Tryphone eiectum esse. Iam

vero eadem prorsus, mutatis nominibus in exordio Passionis narratur. Non ergo ille idem qui martyrium conscripsit Vitae Tryphonis compilator est, neque utriusque libelli nexus intimus est, quod et satis ostendit codicum condicio, ubi vel Vita desideratur, vel interdum etiam Passioni postponitur. Liber autem Miraculorum S. Tryphonis eorum numero est qui vulgo *Βίοι* πρὸ τοῦ μαγτόριον dicuntur, quales etiam habemus de SS. Theodoro, Georgio cet. (7).

AUCTORE
H. D.

5. Acta illa, scilicet tum Vita tum Passio, inter pessimae notae scripta hagiographorum habenda sunt, quippe quae ex laciniis undecumque collectis consarcinata sint. Mitto Tryphonem inde a puerilibus annis miracula patranlem ad similitudinem sanctorum puerorum Viti (8), Potiti (9), Phoebammonis (10), Marini (11), de quibus nihil praeter fabulas narratur, induci. Passionis tota compages ea est quae posteriore aetate nullis adhibitis coaevalorum scriptis artificiose compositam se prodit. Neque novum est quod Tryphon ipsius daemone monitu ad liberandum energumenum vocatus fuisse dicitur. Id enim vix non isdem verbis narrant hagiographi de SS. Abercio (12), Cyriaco (13), Potito (14), Nicetio (15), Mathurino (16), idque tandem aliquando a profanis scriptoribus didicisse videntur (17). Nonnullis in locis compilator Passiones SS. Polycarpi et Pionii impudenter exhibet. Ab anonymo etiam libello, quo Deciana insectatio haud inaccurate depingitur, non pauca mutuatur (18). Ceterum inepte horum temporum historiam tractat. Gordianum III (238-244) anno 295 post Augustum imperio potitum, idque per lustra quinque tenuisse asserit; Philippum (244-249) quem annos quindecim imperitasse censet, ut execrandum et impium hominem traducit. Nomina et cognomina consulum et praefectorum, quae vel ex libris vel e titulis collegit, miro modo permiscet, et inauditos honorum cursus excogitat (19). Verbo, praeter nomina locorum ubi sancto martyri honor tribuitur, nulla prorsus in re hagiographo fides haberi potest.

perquam
fabulosa
sunt.

E

6. De libello Vitae et Miraculorum, qui plane commenticius est, seorsim disserere supervacuum ducimus. Quoniam tamen ineditus est, omnibus, qui praesto sunt, adductis codicibus, nempe A 1-3, 5, 9, cum exprimere conati sumus. Hi autem bifariam distribuuntur, ita ut unius recensionis A 1, A 3 testes sint, alterius vero A 2, A 5, A 9. Et haec quidem antiquae lectiones non paucas servasse censenda est. Satius tamen visum est libellum ex optimo codice A 1 proferre, ceterorum notatis variationibus. E codice A 5 solae cc. 3-8 lectiones selectae sunt.

Vitae
edendae
ratio.

7. Passionem S. Tryphonis a Symeone Melaphraste retractatam BHG. 1857, et latine reddi-

Passio
meta-
phrastica.

(1) Catal. Gr. Vatic., p. 220. — (2) Ibid., p. 252. — (3) Ibid., p. 137. — (4) Anal. Boll., t. XXI, p. 10; G. MERCATI, Note di letteratura biblica, (Roma, 1901), p. 212. — (5) Hagiographica, in Studi e Testi, t. XIX (Roma, 1908), p. 43-74. — (6) Ibid., p. 22. — (7) DELEHAYE, Les Passions grecques des saints militaires, p. 33-34. Supra, p. 14. — (8) BHL 8711. — (9) BHL 6908. — (10) E. AMÉLINEAU, Les Actes des martyrs de l'Église copte (Paris, 1890), p. 54. — (11) BHL 5538; P. FRANCHI DE' CAVALIERI, Note agiogra-

fiche, fasc. 5, p. 85-93. — (12) Th. NISSEN, S. Abercii Vita (Lipsiae, 1912), p. 35. — (13) In Actis S. Marcelli, BHL 5234. Cf. L. M. HARTMANN, in Serta Harteliana (Wien, 1896), p. 142-44. — (14) BHL 6908, n. 11. — (15) GREGORII TURO- NENSIS In Gloria confessorum, LXII. — (16) BHL 5720. — (17) Cf. H. GÜNTHER, Die christliche Legende des Abendlandes (Heidelberg, 1910), p. 113. — (18) P. FRANCHI DE' CAVALIERI, Hagiographica, p. 27-40. — (19) Ibid., p. 22-23.

AUCTORE
H. D.

lam Lippomanus primum (1) dein Surtius Vitis Sanctorum a se collectis adiunxerunt. Graece servata est in codicibus non paucis quorum hosce seligendos duximus.

M 1 = Codex bibliothecae Nationalis Parisiensis gr. 1450, saec. XI exaratus. Menologium februarii (2). Fol. 1-10: Passio S. Tryphonis.

M 2 = Codex bibliothecae Nationalis Parisiensis gr. 1178, saec. XII exaratus, miscellaneus (3). Fol. 108-120^v: Passio S. Tryphonis.

M 3 = Codex bibliothecae Nationalis Parisiensis gr. 1529, saec. XII exaratus. Metaphrasis februarii martii et aprilis (4). Fol. 3-12: Passio S. Tryphonis.

M 4 = Codex bibliothecae Nationalis Parisiensis gr. 1500, saec. XII exaratus. Metaphrasis februarii martii et aprilis (5). Fol. 1-7^v: Passio S. Tryphonis, acephala, incipiens in num. 5.

M 5 = Codex bibliothecae Nationalis Parisiensis Coislin 307, saec. XVI exaratus. Menologium a ianuario ad augustum (6). Fol. 240-246: Passio S. Tryphonis.

Eiusdem
epitome.

In codice Mosquensi 376, quo menologium contractum continetur, legitur quoque Passio S. Tryphonis quae incipit: Τρόφων ὁ θαυμασιος, ὁ τῆς ἀκηράτων καὶ θείας τροφῆς ἐπιώνμος (7). Nullius momenti est, cum tota pendeat a Metaphrasi, cuius ipsa phrasi plerumque utitur.

Pseudo-
Romani
μοντάκιον.

8. Editum est *μοντάκιον* de S. Tryphone, sub acrostichide τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ, quod nihilominus a peritis Romano melodo abiudicatur (8). Libello de Vita et Passione Tryphonis usus est poeta, quisquis ille est, qui de cetero fontem nullo pacto celare conatur: καθὼς διδάσκει ἡ βίβλος (γ', 3), δὲναται μανθάνει ἀπὸ τῆς βίβλου (η', 5), ὡς γέγραπται (ιδ', 6). Quenam fuerit illa βίβλος haud facile est reperire. Certe metaphrasis Symeonis non fuit, nam complura a melodo afferuntur quae in illa desiderantur, et eam narrationis formam exhibet qua Passioni tum Vita et Miracula, tum etiam proemium quoddam praemisum erat. Nullam talem graece scriptam habemus. Latinos de S. Tryphone libellos, qui a graecis exemplis pendunt, et de quibus mox, potius

C

respicere oporteret. Attamen, ut verum fateamur, toties retractata fuerunt haec Tryphonis gesta, ut de reperienda recensione quam secutus sit melodus, paene desperandum sit, exiguo sane rei historicae damno, cum nihil prorsus in toto carmine detegamus quod in nostris libris passim non legamus. Perparum ergo utilitatis affert canticum, cuius antiquiores codices saec. XI non superant, cum neque ad aetatem libellorum de S. Tryphone definiendam quicquam conferant. Unum notare velim, in versu intercalari, octies et decies repetito, τὸν ἀφθαρτον στέφανον martyri reservatum variis modis adduci. In libellis quippe nos-

tris saepius recurrit coronae mentio. Et in Passione quidem assertitur coronam, quae pretiosis lapidibus ornata esset, caelitus demissam martyris capiti impositam fuisse: εἶδον ἐπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλλου φῶς περιστράφον αὐτῷ καὶ στέφανον ποικίλοις λίθοις ἡμψιεσμένον περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ (c. 9). Crediderintne hanc ipsam coronam servatam esse, eamque ipsam in basilica S. Tryphonis repositam? Ita censuit, nisi fallor, anonymus Vitae et Miraculorum scriptor: ἡ δὲ ἀρχὴ τῶν ἀθλῶν αὐτοῦ γέγονεν ἐν Καμψάδου (Σαμψάδου) κόμῃ, ὅπου καὶ ὁ στέφανος αὐτῷ δέδοται καὶ φολαχθεὶς τετήρηται ἐν τοῖς οὐρανοῖς (c. 1). Haec codicis A I lectio est; in aliis omittuntur haec verba ἐν τοῖς οὐρανοῖς, quae glossae speciem habent, neque legebantur in versione latina BHL. 8338: Sanctus Dei Tryphon <natus> erat in Sansadocume, ubi et corona eius custodita servatur. Talibus delectari solet plebecula et temere assentitur cum ea rebus ipsis comprobari existimat quae manibus attrahantur.

9. Ea erat apud graecos S. Tryphonis fama, ut duos imperatores laudatores haberit. Inter homilias Leonis V, cognomine Sapientis (886-911), quas coram populo recitare solebat (9) habetur laudatio S. Tryphonis (BHG. 1858) cuius codices praesto sunt:

A = Codex Athenensis monasterii Hiberorum, membranaceus, continens Leonis imperatoris πανηγυρικοὺς λόγους, cuius apographum, manu Gregorii V patriarchae Constantinopolitani exaratum, servabatur ἐν τῷ καλονόμενῳ τῶν Μοραῦτῶν κελίῳ τῆς ἐν τῇ αὐτῇ ἱερᾷ μονῇ <τῶν Ἰβήρων> σκήτῳ τοῦ τιμίου Προδρομίου. Ex hoc autem apographo Leonis sermones edidit monachus Athenensis Acacius (10), cuius liber pro codice nobis erit.

B = Codex bibliothecae Ambrosianae F. 106 sup., membranaceus, saec. XIII-XIV exaratus (11) Inter homilias Leonis imperatoris, fol. 185^v-194^v, laudatio S. Tryphonis.

C = Codex Parisiensis bibliothecae Nationalis graec. 1201, chartaceus, saec. XVI exaratus (12). Inter homilias eiusdem Leonis, fol. 358^v-374, laudatio S. Tryphonis.

D = Codex bibliothecae Vaticanae graec. 637, chartaceus, saec. XVI exaratus (13). Continet etiam homilias Leonis, et fol. 299-312^v, laudationem S. Tryphonis.

E codicibus tribus A, B, C, laudatio proferetur; quartum insperimus quidem, non tamen contulimus.

10. Theodorus Lascaris, qui fuit alter huius nominis imperator Nicaenus (1254-1258), princeps eruditus et pius (14), et ipse laudationem S. Tryphonis reliquit, de qua pauca in epistulis suis. Scribit ad Georgium Muzalonem: Ἀλλ' ἰδοῦ

De corona
S. Trypho-
nis.Laudatio
a. Leone
imperatore.

F

Laudatio
a. Theodoro
Lascari.

(1) Tomus quintus Vitarum sanctorum patrum (Venetiis, 1556), fol. 492^v-495^v. — (2) Catal. Gr. Paris., p. 114. — (3) Catal. Gr. Paris., p. 77. — (4) Catal. Gr. Paris., p. 225. — (5) Catal. Gr. Paris., p. 188. — (6) Catal. Gr. Paris., p. 316. — (7) B. LATYSEV, Menologii anonymi Byzantini saec. X quae supersunt, fasc. I, p. 1-7. — (8) K. KRUMBACHER, Miscellen zu Romanos, in Abhandlungen der K. Bayerischen Akademie, I. Kl., t. XXIV, 3, pp. 9-30; 99-104. — (9) De Leonis opere litterario legenda sunt quae colle-

git N. ΠΟΡΟΥ, Mosquae, 1892. Cf. Th. USPENSKI, in Byzantinische Zeitschrift, t. II, p. 632-34. — (10) Λέοντος τοῦ σοφοῦ πανηγυρικοὶ λόγοι ἐκδοθέντες σπουδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ Ἀκακίου μοναχοῦ. Athenis, 1868, β' 352 pp. — (11) MARTINI-BASSI, Catalogus codicum graecorum bibliothecae Ambrosianae, t. I, p. 421. — (12) Catal. Gr. Paris., p. 98. — (13) Catal. Gr. Vatic., p. 12. — (14) De eo J. DRÄSEKE, in Byzantinische Zeitschrift, t. III, p. 498-515.

A σοι τὰ τῶν ἐσχηματισμένων λόγων ἐσχηματισμένα σχηματίζομενοι τελειώσαντες, πρὸς τὸν ἀσχημάτιστον καὶ ἀπλοῦν καὶ ὁμηρικόν, εἶπω καὶ ἀνδρικόν καὶ φρόνιμον καὶ δίκαιον καὶ σωφρονικόν, διὰ ταῦτα δὲ καὶ ἐνάρετον, τὸν λόγον τῶν λόγων μετατιθέμεν, γινώσκεις σε ποιοῦντες, ὅτι Θεοῦ προνοία καὶ τοῦ μεγαλομάτρου Τρέφωρος ἀρωγὴ τε καὶ προτροπὴ διὰ τῆς τῶν κρίτων καὶ τῆς τῶν θανάτων αὐτοῦ ἐξανθήσεως πρὸς τὰς ὀντικὰς καταλαβάνομεν πεδιάδας (1). Epistulam autem ad Michaelē Senacherim et Andronicum Frangoripulum his absoluit: Ἐντελὴ γὰρ καὶ ἀνελλιπὴ τὰ χειρῶν τοῖς διδάσκαλοι καὶ διδασκομένοις πεποιηότες, ἐπετηρώσαμεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ συντάγματι, ὅπερ δὴ τυπωτικῶς τῷ μεγαλομάτρῳ ἀνεθέμεθα Τρέφῳνι, ὃ Συναγεσθῆμι κάλλιστε πολλοῖς καὶ λόγοις ὀνομαστέ τε καὶ πράξεσι, καὶ Ἀνδρόνικῳ τῆς γραμματικῆς ἀκριβείας διάδοχε (2). Exstat S. Tryphonis encomium in codice D = Vaticano graeco 516, chartaceo, saec. XIV-XV exarato, fol. 321-327^{av} (3).

B
Latina interpretatio

11. Passionem graecam cum Vita et Miraculis latini interpretati sunt et variis modis suis aptarunt usibus. Passio quae incipit: Apud civitatem Niciam anno CCXC a regno Augusti, et reperta est in codice Taurinensi F. III. 16, saec. X exarato, fol. 23-27 (4), item in codice Vaticano lat. 5772, saec. XII, fol. 11-13^v (5), unde apographum habetur inter collectanea Bollandiana, cod. bibliothecae Bruxellensis 8939, fol. 200-203, scil. BHL. 8338 b, versio est libelli BHG. 1856, seu Passionis graecae antiquioris. Suis utique lectiones proprias habet versio illa, sed non tanti sunt momenti ut cum graeca phrasi interpretatio conferenda videatur. Ab ea igitur typis edenda consullo abstinēbimus.

Vitae cum Passione coniuncta.

12. Est et Passio BHL. 8338 (inc. Sanctus Dei Tryphon natus erat Sansadocume) cui aptius praefigeretur lemma Vita et Passio S. Tryphonis, cum uno tenore enarret quae tum graecorum Vita et Miraculis tum martyrio BHG. 1856 contenta sunt. Tradita est ad diem III nonas februarii in codicibus non paucis, quorum solos qui in bibliotheca Nationali Parisiensi repositi sunt enumerasse satis erit:

Codex lat. 3788, saec. XII exaratus, fol. 133-136, cuius ope a nostris primum editus est libellus.

Codex 14650, saec. XV, fol. 183-189.

Codex 5318, saec. XII, fol. 172^v-175. In hoc et in sequenti codice res passim fusius narrantur.

Codex 5352, saec. XIII, fol. 10-13^v.

Codex 18308, saec. XV, fol. 38-47.

Codex 16732, saec. XII, fol. 8^v-11^v. Hic et qui mox sequuntur codices ex eodem fluxerunt exemplari.

Codex 17004, saec. XIII, fol. 9^v-12^v.

Codex 5297, saec. XIII, fol. 1-2^v. Passio mutila est (6).

Libros graecos parum diligenter latine expressos hagiographi pro lubitu, more suo, retractarunt, dilatando, contrahendo, mutando. Ridicule interpretres hospitium seu πανδοχείον in hominem commutavit: Pandochium qui iacebat febricitans. Opusculum, lectu prorsus indignum, in nostris libris (7) semel recepisse sufficiat.

13. Alia est S. Tryphonis Vita et Passio, BHL. 8339, quae incipit: Ad laudem et gloriam Domini pertinet, quae reperitur in hisce codicibus:

V 1 = Codex bibliothecae Vaticanae lat. 6076, saec. XVII ineunte exscriptus e codice deperdito basilicae Sanctae Caeciliae trans Tiberim (8); fol. 79^v-83^v: S. Triphonis martiris, ad diem 10 novembris. Sequitur, fol. 83^v-86^v: S. Nimphae = BHL. 6254, 6255.

V 2 = Codex Capituli Sancti Iohannis in Laterano A. 80, membraneus, saec. XI exaratus (9), fol. 239-245^v: Passio S. Triphonis martyris, die 10 novembris.

V 3 = Codex bibliothecae Vallicellanae, t. IX, membraneus, saec. XI exaratus (10). Fol. 5-10: Passio S. Thryphonis martiris, ineunte mense februario legenda.

V 4 = Codex bibliothecae Regiae Bruxellensis 8939, collectanea Bollandiana mensis novembris, fol. 156-165, 178-187, utriusque codicis V 1, V 3 apographum continet.

Libellum edituri sumus ex V 1, cuius scripturam aliquantulum nutantem ad unam redeimus normam; lectiones autem codicum V 2, V 3 in substrata annotatione posuimus. Ex uno fonte, id est versione libellorum graecorum, hausit scriptor anonymus, qui stilo usus politiore eadem profert quae Vita BHL. 8338, suaeque retractioni prologum praefixit. Opus prae manibus habuit Theodoricus monachus, SS. Tryphonis et Respicii gesta narraturus. Qua ratione illo usus sit suo loco exponetur (11), et manifestum fiet e lectionibus codicis T, quae inde a c. 8 annotationi criticae adiectae sunt.

14. In codice P = Archivi Capituli Sancti Petri signato A 5, fol. 147^v-157^v, saec. XI exarato, legitur Passio S. Tryphonis martyris, mensis november X (12), cuius proemium et prior pars ita concordat cum BHL. 8340, ut pro Passione SS. Tryphonis et Respicii quam Theodoricus monachus compilavit habita sit, quod tamen, re attentius inspecta, falsum esse comperimus. De Respicio enim nulla in tota Passione mentio est, et res narratas quod attinet, cum Vita et Passione S. Tryphonis BHL. 8339, de qua modo, plane convenit. Eam certo adhibuit Theodoricus, usitato more, ita ut libelli integra capita, paucis mutatis exscriberet. Quod manifestum erit ex lectionibus codicis P quas operi Theodoriciano (13) subiungendas duximus, simulque totius opusculi ratio perspicietur.

AUCTORE
H. D.

Libellus
latinus
alter.

E

Libellus
latinus
tertius.

(1) N. FESTA, Theodori Ducae Lascaris epistolae CCXVII (Firenze, 1898), p. 245-46. — (2) Ibid., p. 276. — (3) Catal. Gr. Vatic., p. 60. — (4) Anal. Boll., t. XXVIII, p. 431. — (5) Catal. Lat. Vatic., p. 149. — (6) Catal. Lat. Paris., t. I, p. 281; t. II, pp. 11, 179, 301; t. III, pp. 258, 340, 389, 440. — (7) Catal. Lat. Paris., t. I, p. 284-92. — (8) Catal. Lat. Vatic., p. 176. — (9) Catal. Lat. Rom., p. 62. — (10) Catal. Lat. Rom., p. 333. — (11) Infra, num. 28. — (12) Catal. Lat. Rom., p. 18. — (13) Infra, num. 28.

AUCTORE 15. Tandem, ne quid e latinis omissemus videamur, variae leguntur epitomae de gestis et passione S. Tryphonis apud Vincentium Bellovacensem, Spec. Hist., lib. XII, cc. 47, 48; apud S. Antoninum Chronic. lib. I, tit. 7, c. 7; apud Petrum Calo, duobus locis, mensibus februario et iulio (1), quae omnia ad eosdem fontes reducenda sunt.

Libelli 16. Passio S. Tryphonis quae lingua armenia armenice conscripti edita est (2), Vitam habet et Miracula martyrio praefixa. Libellum latine legi ex interpretatione Pauli Peeters nostri, qui illum aliquando in Analectis editurus est ut armeniorum studia hagiographica promoveat, non tamen ut nova et certiora de S. Tryphone proferat. Similis enim est narratio illa graecis et latinis testibus quos eadem perpetuo dicentibus ad satietatem usque audivimus; et si quae propria habet, vel in exemplo graeco, non superstitie, reperta sunt vel ab interprete inducta. Armenia commentatio cum latina illa BHL. 8238, de qua diximus, aliquam similitudinem habet. Incipit ut illa fere: Natus est

B Tryphon ex fidelibus patre et matre. Eum pater moriens cum sorore una reliquerat. Puerum mater eius et soror in pietate educaverunt ac Domino consecraverunt. Doctrinam sapientiae docuerunt eum et gratia Dei erat cum puero. Cum annos duodecim (3) explevisset Tryphon, et studio pietatis vacaret inter aequales, quos ad Dei religionem hortabatur, accidit subito ut puerum aliquem ex eorum numero serpens venenatus morsu appeteret. Tum sequitur miraculum de puero illo sanato et alia pleraque ex libello Βίος καὶ θαύματα nobis notissima nunc contracta nunc late narrata. Ex ipsa Passione locos nonnullos afferre iuvat. Postquam Tryphon iudici intrepide responderat se ad supplicia paratum esse: His auditis, eparchus sanctum iussit super ignem suspendi: qui per integrum diem ita suspensus remansit, ad Deum preces fundens. Tyrannus sancti constantiam perspicens, iussit corpus eius ferro laniari. Sanctus vero mentem suam ad Deum erectam tenebat: et cum tres horae in his gravibus acerbisque cruciatibus consumptae essent, dixit tyrannus beato: « Nonne reapse te paenitet eius modi arrogantiae tuae, cum nemo contra regium mandatum possit vivere? » Dixit sanctus: « Caelestium mandatorum <causa> multi pessimis mandatis resistentes victoriam adepti sunt, et ab immortalis regis coronam incorruptam tulerunt. Quapropter et ego qui in potentia immortalis (Dei) spem posui, confido me superaturum esse saevitiam et tuam et regis et concilii vestri conscii Satanae. Neque idola coloneque cultor fiam daemonis, qui terrae principem impellit ad exsequenda placita sua, omnis iniquitatis plena, ut eum sempiternis suppliciis addicat, quae a iusto iudice ei et asseclis eius parata sunt. » His auditis tyrannus eum abduci iussit in altum frigidumque campum, nam hiems erat aspera et nix multa. Illuc igitur eum con-

C iecerunt. Et praecepit ut multi milites immissis D super eum equis eum conculcarent. Cum autem multae horae inter has angustias effluisissent, sanctus ad Dominum clamavit dicens: « Domine, ne computes illis hoc peccatum, nesciunt quid faciunt. » In carcerem dehinc conicitur. Tunc tyrannus vehementiori furore percitus, clavos ferreos iussit afferri et in eius pedes infigi; atque sic diem integrum per urbis plateas eum in nive currere coegerunt. Neque hoc tormentum persensit. Post nova tormenta iudex iubet sanctum gladio animadverti. Sanctus autem Deo gratias agit. Et cum dixisset: « Amen », continuo beati Tryphonis caput praeciderunt; sic igitur animam tradidit ad gloriam Dei. Contigit hoc Nicaeae. Fratres autem qui illic aderant surreptas sancti reliquias in arculam deposuerunt et navi in vicum transmiserunt, qui superius dictus est. Samousam dixerat, sane pro Sampsado.

17. S. Tryphonis memoria synaxariis Graecorum inscripta est ad diem 1 februarii, quo etiam in menologiis eius Passio legenda proponitur. Nec alium natalem habet in calendariis qui a Graecorum libris ecclesiasticis pendit. Vicinum notat 3 februarii calendarium Capuanum saec. XI vel XII exaratum (4), sed cum graecis plane concordat calendarium marmoreum Neapolitanum vetustissimum. Latinorum plerique Romanum morem sequuntur. Locus ubi praecipue colebatur S. Tryphon, Σαμψάδων κόμη esse videtur, vicus haud procul ab Apamaea in Phrygia situs, ceterum ignotus (5). Quoniam autem et Nicaeam in Bithynia deductus fuisse fertur ibique ultimum subitisse supplicium, ad eam quoque civitatem cultum eius propagatum fuisse oportet (6). Saec. VI ornatissimum S. Tryphonis templum in Urbe regia exstabat, ab ipso Iustiniano excitatum: καὶ Τρύφωνι δὲ ἀνέθηκεν ἱερὸν μάρτυρι πόνω τε καὶ χρόνῳ πολλῷ ἐς κάλλος ἀποτετορευμένον ἀμόθητον ὄλωσεν ἐν τῇ τῆς πόλεως ἀγνιᾷ, ἣ τοῦ Πελαγοῦ ἐπὶ οὐρανῷ ἔστι (7). Porro Πελαγοῦ tractus est urbis cui vicina quondam erat ecclesia Novatianorum (8). Libri autem recentiores Iustiniano conditori tribuunt τὸν ἅγιον Τρύφωνα τὸν ὄντα εἰς τὰ Εὐβοῦλον et etiam τὸν ἅγιον Τρύφωνα τὰ Βασιλίσκου (9). Octobris 19 anniversarius dies erat dedicationis τοῦ ἁγίου Τρύφωνος τοῦ ὄντος ἔβδον τοῦ ἀποστολείου τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου πλησίον τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας (10), quo loco etiam synaxis indicebatur die 1 februarii (11). Habebatur etiam S. Tryphonis μάρτυρειον πλησίον τῆς ἁγίας Εἰρήνης τῆς ἀρχαίας καὶ νέας (12), alteri quidem vicinum, si tamen ab eo diversum est. Monasterium quoque sancto Tryphoni dedicatum erat, nostro, ut videtur, martyri. Leontius enim qui subscripsit libello monachorum ad synodum sub Hormisda archimandrita erat τοῦ ἐν ὁσίοις Τρύφωνος, et Theodorus abbas in concilio Constantinopolitano, act. I, dicitur μονῆς Τρύφωνος (13). Alias a graecis, qui eius etiam nomine pro-

S. Tryphonis cultus in Oriente,

Constantinopoli,

F

(1) Anal. Boll., t. XXIX, pp. 59, 78. — (2) BHO. 1234. — (3) In graeco duos, in latinis quinque. — (4) MICHAEL MONACHUS, Sanctuarium Capuanum (Neapoli, 1630), p. 392. — (5) Nimium incerta sunt quae de loco scripsit W. M. RAMSAY, Cities and Bishoprics of Phrygia, p. 450. — (6) De portentosis Nicaenis liliis cf. infra oratio-

nem Theodori imp., c. 8. — (7) PROCOPII De aedificiis, I, 9. — (8) SOZOMENI Hist. eccl., IV, 20, HUSSEY, p. 305. — (9) PREGIER, Scriptores originum CP., p. 255. — (10) Synax. Eccl. CP., p. 150. — (11) Synax. Eccl. CP., p. 437. — (12) Ibid., pp. 818, 840. — (13) DUCANGE, Constantinopolis Christiana, t. II, p. 140.

-muntorium

in Graecia. muntiorum appellaverunt (1), sancto Tryphoni ecclesias consecratas fuisse quae aetatem non tulerunt quis dubitet? Quattuor nostris diebus Sancti Tryphonis ecclesiae supersunt in Hellade (2).

Oratio seu exorcismus S. Tryphonis. 18. In euchologiis graecorum habetur ordo servari solitus circa agrum, vineam aut hortum si a reptilibus, insectis aliisque animalium speciebus perniciis iis inferatur. Et quidem missam celebrari oportet; tum lampadem S. Tryphonis aut S. Eustathii aut S. Iuliani ex Libya, aut utriusque accendi; completa autem liturgia, oleo e lampadibus illis sumpto et pariter aqua sanctorum Theophaniorum, aspergi a sacerdote agrum, vineam vel hortum, et certas orationes recitari (3). Harum praecipua est oratio S. Tryphonis dicta: Προσευχή τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Τρύφωνος ἐπὶ πᾶσαν ἄμπελον γῶραν τε καὶ κήπον, quae ita plerumque incipit: "Ὅντος μου ἐν Καμπάδον (aliquando Λαμψάκον) κώμῃ καὶ τὰς γήρας ἐπιμελουμένον μου καὶ βόσκοντος, ὄργῃ κατήλθεν ἐκ Θεοῦ παντοκράτορος οὐκ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον μόνον ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς κώμῃ περιγῶρους (4). Est autem re vera exorcismus noxiorum animalium quorum catalogus recitatur, ab ignoto homine S. Tryphoni suppositus, inter vanas superstitionesque observationes amandandus (5). Saepius occurrit in codicibus (6) neque eadem ubique formula usurpatur (7). In nonnullis exemplaribus liturgiae S. Iohannis Chrysostomi, inter sanctos quorum memoria fit ἐν τῇ προσκομιδῇ, Tryphon etiam numeratur (8). Solet et commemorari in officio τοῦ μικροῦ ἁγισμοῦ (9) et in oratione quam dicunt puerorum Septem seu Septem dormientium (10).

Cultus S. Tryphonis Romae. 19. Non incelebris est ecclesia Sancti Tryphonis Romae, in qua etiamnum statio indicitur sabato primae hebdomadae in Quadragesima. Fuit a Iohanne XVIII summo pontifice dedicata, ut ipse enarrat in litteris die 28 novembris 1006 datis; quas quidem litteras nonnulli inter spurias reiecerunt, quia sub Iohanne XII nomine eas acciperent; nullam autem, si cognomini restituantur, notam incurrunt (11). Quia postulastis a nobis, ita pontifex Iohanni religiosi archiepiscopo et Iohanni secundo atque Iohanni tertio religiosi presbyteris, quatenus concederemus et confirmarem vobis vestrisque successoribus ecclesiam sancti Christi martyris Triphonis esse tutam et liberam ab omni condicione cum omnibus que ad eam pertinent que per Crescentium nobilissimum Romane urbis praefectum seu per ceteros eiusdem

ecclesie vicinos a noviter est constructa. Siquidem per interventionem suprascripti filii nostri Crescentii gloriosissimi praefecti iam dictam ecclesiam confirmamus vobis vestrisque successoribus per hoc nostre auctoritatis privilegium, ita ut perpetualiter in ea permaneat atque perenniter laudes eterno Deo referatis a presenti quinta indictione vobis vestrisque successoribus concedimus detinendam. In die enim sacre dedicationis eiusdem ecclesie cum sanctissimum corpus beati Triphonis martyris propriis nostris manibus ibidem reconderemus promulgatum est a nobis ut quemadmodum relique catholice ecclesie infra Romanam urbem honorabiles existunt similiter et ipsa consistat. Dignum namque est ut sancto martyri Triphoni cum summa devotione famulemur et ecclesia que sub eius nomine omnipotenti Deo est attributa a nobis et a nostris successoribus debitum honorem recipiat atque in indicta ibi processione vel statione nostri sacri palatii schola cantorum conveniat. Ipse enim precellentissimus martyr obtulit corpus suum propter Deum ad diversa supplicia ideo promeruit coronam celestis regni (12). Quo tempore quae via sancti martyris reliquiae Romae delatae sint penitus ignoratur. Anno 1287, februarii 20, Sancti Tryphonis ecclesia concessa est ab Honorio IV eremitis S. Augustini (13), qui eam corrente saec. XV solo aequarunt et eius loco Sancti Augustini aedes construxerunt (14). Dimidiam in iisdem partem corporis S. Tryphonis assertari affirmat Terribilini (15), ea sola, ni fallor, ductus ratione quod et in ecclesia Sancti Spiritus in Saxia S. Tryphon cum Respicio et Nympha requiescere censetur. Partitionis reliquiarum inter utramque ecclesiam nullum est nec in chronicis neque in instrumentis vestigium.

20. Eiusdem sancti corpus se possidere gloriatur civitas Catharensium, quondam Ascrivium seu Decatera, nunc Kotor, ad ostia Catharensia (vulgo Boko Kotorska), et antiqua certe rei fama est, cum iam referat Constantinus Porphyrogenitus sacras eius reliquias in castro τῶν Δεκατέρων quiescere: ἐν δὲ τῷ αὐτῷ κάστρῳ κεῖται ὁ ἅγιος Τρύφων ἀκεραῖος πᾶσαν νόσον ἰόμενος, μάλιστα τοὺς ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων τρυφονομένους· ὁ δὲ ναὸς αὐτοῦ ἐστὶν εἰληματικὸς (16). Historia translationis satis proluxa et in novem lectiones divisa legitur in officio S. Tryphonis anno 1561 Venetiis impresso. Cui si fidem adhibes, contigit anno 808 vel 809 mer-

AUCTORE.
H. D.

Cathari
in Dalma-
tia.

(1) Vita S. Nicolai Studitae: τὴν προσπελάζουσιν τῷ Ἀκρίτῃ χειρόνησον, τὴν ἐπὶ ὄντων τοῦ μεγάλου μάρτυρος κατελήφασιν Τρύφωνος. P. G., t. CV, p. 900.— (2) MAX HERZOG ZU SACHSEN, Das christliche Hellas (Leipzig, 1918), p. 326.— (3) GOAR, Euchologion sive rituale graecorum, p. 696.— (4) Ita in cod. Vindobonensi Hist. graec. 3, fol. 12v, ubi refertur oratio quae dicta est super agros τοῦ δουλοῦ τοῦ Θεοῦ Ἀλεξίου τοῦ σπαθαρίου.— (5) Cf. L. ARNAUD, L'exorcisme de Tryphon le martyr, in Échos d'Orient, t. XII (1909), p. 201-205; t. XVI, p. 123-27; F. PRADEL, Griechische und süditalienische Gebete, Beschwörungen und Recepte des Mittelalters (Giessen, 1907), pp. 4, 62-63, 108.— (6) A. DMITRIEVSKI, Opsanie liturgičeskikh rukopisej, t. II, pp. 119, 243, 368, 417, 453, 496, 582, 794, 795, 806, 816.— (7) Conferenda quae edidit GOAR, t. c., p. 697-99, cum DMITRIEVSKI, t. c., pp. 119, 248, 964 et A. N. ALMAZOV, in Lëtõpis istoriko-filolo-

gičskavo obščestva pri imperatorskom Novorossijskom Universitetě, t. VI (Odessa, 1896), p. 426-429. Cf. Ed. KURTZ, in Byzantinische Zeitschrift, t. VII, p. 206.— (8) GOAR, t. c., p. 62.— (9) GOAR, t. c., p. 446.— (10) L. ARNAUD, La prière des Sept Dormants, in Échos d'Orient, t. XV, p. 115-25.— (11) P. F. KEHR, Regesta Pontificum Romanorum, t. I, p. 90-91.— (12) C. CORVISIERI, in Archivio della Società Romana di Storia patria, t. I (1878), p. 161-62. Litteras summorum pontificum Lucii III, Urbani III, Clementis III recenset P. KEHR, t. c., p. 91-92.— (13) POTTHAST, Regesta, 22571.— (14) Descriptio templorum Urbis Romae, t. XI, pp. 108, 163, bibliothecae Casanatensis cod. 2186.— (15) Antiqua ecclesia Sancti Salvatoris in Primitivo nunc vulgo dicitur « San Trifone a piazza Fiammetta ». M. ARMELLINI, Le Chiese di Roma, 2ª ediz. (Roma, 1891), p. 349.— (16) De administrando imperio, 29, BEKKER, p. 139.

-calores

AUCTORE H. D. *Historia translationis reliquiarum.*

catore Venetos Sansadam devenisse, et favente quodam monacho reliquias S. Tryphonis clam abstulisse. Prospero cursu navigantes ingrediuntur Ionium mare et Coreyam praeteregressi Dyrrachium, Lissum Olichiniumque superaverunt. Dum sic autem praesenti numine multo laetiores quam spe lucri per Adriaticum mare secundis ventis navigarent, faucesque iam sinus Catharensis a dextris haberent, ecce subito coorta tempestate navim saevientium rabie procellarum in sinum disiecit Cathari apud Tarbanum. Sequenti autem die reserenato caelo sublatis anchoris credentes se prospero cursu patriam versus navigaturos, dant vela ventis, carbasa tument, loco tamen non divellebatur prora, stabat navis fixa et immobilis instar scopuli, nihil nautis aut velis aut remis proficientibus. Intellexerunt mercatores martyrem ulterius progredi nolle statimque legatum ad Catharensium senatum miserunt qui sancti martyris reliquias civitati offerret. Qui summo cum gaudio exceptus est, et sine mora sacrae exuviae ad litus deductae. Tum episcopus cum clero et universo populo ad levandum sacrum corpus processit, quod non absque miraculo in urbem introductum est. In eo loco ubi episcopus omnes subsistere iussit, ecclesiam fabricare decreverunt, quam postea brevi spatio temporis miraque celeritate ad laudem Dei eiusque gloriosae genetricis Mariae ad honorem vero ipsius martiris et sub invocatione eius nominis construxere ex lapide pario, porfirete et ophite, patrum scilicet sumptibus eorumque qui opibus et pietate pollerent et maiori ex parte Andreucci viri opulentissimi (1). Haec minime hausta ex antiquis fontibus, sed maximam partem ex ingenio, ad normam similitum historiarum concepta esse satis patet. Nec lectu dignum est Instrumentum corporis nostri gloriosi Confalonis sancti Tryphonis anno a Christi Incarnatione octingentesimo nono die decima tertia ianuarii, quod ita incipit: Ego Andreatius et cum coniuge mea Maria et cum filio meo Petro et cum filia mea Maria et cum filia mea Theodora aedificavimus ecclesiam S. Mariae Infumariae cct. (2). Ignoti falsarii artes singula paene instrumenti verba produunt.

Translatio capitis. 21. *Ex eodem S. Tryphonis officio habemus lectiones in festo translationis capitis S. Tryphonis, a recentiore quoque scriptore compilatas, nullo etiam fontium unde hauserit, indicio. Anno Christi circiter M, ita ille, hostes subita incursione Catharum depraedarunt et inter alia caput istius sancti mirum in modum adornatum abstulerunt et secum praeda onusti abduxerunt. Quod per multum tempus latuit nec scire poterunt Catharenses quo in loco pretiosum caput reconditum haberetur, donec ita Deo maximo disponente, Matheus quidam Bonasi Catharensis mercator negotiandi gratia peragrata Macedonia superiorique Mesia Constantinopolim pervenisset. Hic inveniendi sacri capitis desiderio incensus, casu fortuito incidit in monachum illum cui*

eiusdem thesauri custodia commissa erat. Cui beatus Tryphon saepius in somnis apparuerat eumque fuerat adhortatus ut eunti elieui in Dalmatiam caput suum tradere non recusaret; unde his a mercatore acceptis suspicari caepit monachus an gratam rem martyri facturus esset si mercatori eidem caput suum ingenti studio ac instantia requirenti concedere non tardaverit. In somnis iterum admonitus, caput S. Tryphonis tandem Maltheo Bonasio tradidit, accepta prius pecunia qua vitae suae fugiendo consulere posset. Maxima civium laetitia exceptae sunt sacrae reliquiae. Deinde volentes patres Mathaei Bonasii labores et beneficiis aliqua ex parte remunerare, per ipsum pro recuperando sacro capite impensos, una cum episcopo cleroque eidem agrum insignem de ratione ecclesiae donaverunt, ipsumque Bonasium etiam immunitate omnis generis tributorum munierunt eique nobile mausoleum sub vestibulo, prope poram magnam ecclesiae cathedralis beati Tryphonis, concesserunt, cunctaque sibi suisque haeredibus publicis instrumentis roboraverunt. Translatum est autem seu restitutum caput beati Tryphonis martiris Catharum de suburbanis Constantinopolis, tempore domini regis Radislavi et Blasii episcopi Catharensis, anno a salutifera nativitate Domini ducentesimo vigesimo septimo supra millesimum, quartodecimo calendis decembris (3).

22. *Anno 1378, Victor Pisanus, classis Venetae praefectus, Catharum Hungaricus eripuit, sed ex manibus captae urbis nihil retinuit nisi crus S. Tryphonis ex eius corpore detractum, illudque in ecclesia Sancti Fantini Venetis deposuit (4). Quod deinceps Catharenses ut a Venetis sibi restituere frustra tentaverunt. Et anno quidem 1400 Catharensium legati his verbis rem aggressi sunt: Item hic in S. Fantini ecclesia asservatur crus domini S. Tryphonis, quod tempore expugnationis Catharo abstulit dominus Victor Pisanus. Eapropter rogamus excelsam vestram dominationem ut dignetur nobis permittere quod ipsum in patriam referamus ad S. Tryphonis ecclesiam, ubi antiquitus asservabatur. Venetorum responsum accipe: Respondemus quod alias similis requisitio facta fuit nostro dominio per alios suos ambasciatores, quibus respondimus quod pro certa et rationabili causa non poteramus eis complacere, et sic ad praesens respondemus quod pro bona et honesta causa non possumus eis complacere (5).*

23. *S. Tryphon a Catharensibus habetur specialis protector defensor et adiutor suae civitatis, ita Codex Statutorum Civitatis Cathari, in quo legitur decretum de ceremonia fienda seu offerenda in solemnitate beatissimi martyris sancti Tryphonis protectoris civitatis Cathari per officiales ipsius civitatis (6). Rex autem Serbiae Stephanus anno circiter 1331 duos nummos argenteos cudi iussit, in parte aversa effigie sancti martyris altera manu palmam altera aediculam sustinentis signatos (7), cum epigrapha inscripta s. TRI-*

(1) Apographum habemus inter collectanea Bollandiana in codice Bruxellensi 8939, fol. 195-197. — (2) Ap. FARLATI, *Illyricum sacrum*, t. VI, p. 425. — (3) Codex Bruxellensis 8939, fol. 197-199. — (4) FARLATI, t. c., p. 453. — (5) FARLATI, t. c.,

p. 433. — (6) *Codex Statutorum*, c. XXXIV, apud FARLATI, t. c., p. 455. *Statuta Civitatis Cathari Venetis* edita sunt an. 1616. — (7) FARLATI, t. c., p. 449.

A FONIS CATARENSIS. Quattuor festa S. Tryphonis celebrantur in ecclesia Catharensi. Primum est et praecipuum die 3 februarii, qui graecorum festiuitati vicinior est. Ludis, saltationibus et conuiujs faustum diem plebs christiana agere solet (1). Die 14 ianuarii commemoratio est translationis sacri corporis a Venetis primum allati. Die 20 novembris fit anniversaria commemoratio inventi et Catharum relati capitis S. Tryphonis. Tandem dominica tertia post Pentecosten S. Tryphonis patrocinio sacra est (2). Et haec sunt propria Catharensibus, qui ideo tamen romanam S. Tryphonis commemorationem die 10 novembris non neglegunt. Haec enim in tota dioecesi sub ritu duplici maiore agitur (3).

S. Tryphonis cultus in Campania,

B 24. Anno 1515 conditum est instrumentum inventionis brachii S. Tryphonis in pago Cesarani, dioecesis Amalphitanae (4), quando ecclesia sub vocabulo Sanctae Mariae de mense Augusti maximam partem destructa est ut in ampliorem formam resurgeret: Inter alia altaria ibidem existentia disfabricari fecerunt quoddam altare a parte dextra dictae ecclesiae, in quo quidem altare erat lapis marmoreus seu marmor, elevatoque ipso lapide marmoreo gradatim inventus fuit alter lapis marmoris cum certis scripturis grecis et figura ibidem sculpta, ac signaculis et certis aliis litteris latinis et columba similiter ibidem sculpta. Deinde vero subtus dictum lapidem cum dictis signaculis scripturis et pictura erat vas ligneum seu quedam cascietta lignea antiquissima clausa in quo quidem vase seu cassa lignea fuit inventum quoddam brachium cum manu integra, praeter dumtaxat deficiente in ipsa manu certa parte digiti parvi et ultimi ipsius manus (5). Litteris latinis inscriptum erat lapidi *Olympiaci cuiusdam christiani epitaphium* (6); litterarum autem graecarum vestigia, quae ad amissum delineata summopere desideramus, *O ΑΓΙΟC ΤΡΙΦΩΝ* vel quid simile referre visa sunt (7). Res valde dubia est, nec nisi lapide iterum a peritis inspecto decernenda. Num litterae graecae eodem in lapide exstiterint dubitat Mommsenus. Quo loco hodie lateat ignoramus.

C Fueritne inventis reliquiis honor habitus, ex instrumento non constat. Ceterum in eadem provincia cultum sancti martyris antiquiorem esse vel ostendit monasterium Sancti Tryphonis extra muros urbis Ravellensis olim conditum (8). Quoniam anseribus pascentis intentus fuisse narrabatur

in Sicilia et Helvetia.

S. Tryphon, velut hortulanorum protector apud Siculos habitus fuit, et a senatu Panormitano anno 1637 inter tutelares adscriptus, dedicato eius nomini sacello in ecclesia cathedrali. Aliis in Siciliae locis eidem excitata sunt sacella (9). Item ecclesia in vico Helvetiae Saint Triphon.

AUCRORE H. D.

§ II. De sanctis Tryphone et Respicio.

25. Praeter martyrologia et calendaria quae in principio huius commentarii adducta sunt et monumenta litteraria de quibus nunc nobis agendum erit, perpauca sunt cultus S. Respicio una cum S. Tryphone redditi vestigia. Missale quod servatur in basilica Sancti Petri, F 14 signatum, saeculo XII scriptum, in proprio sanctorum habet festum S. Triphi et Respicii, legiturque in oratione « Libera », post S. Andreae nomen: et beatis martyribus Triphone et Respicio (10). Sub initium saec. XI ecclesiae Sancti Respicii martyris mentio occurrit, cuius presbyter Leo Theodorico monacho scribendi materiam subministravit; erat quippe cotidianus beati triumphatoris Christi Respicii titularis eiusque sacerdos (11). S. Tryphonis utique nomen omittitur; cum tamen in suo libello Respicius S. Tryphonis socium faciat Theodicus, utriusque martyri ecclesiam dicatam fuisse oportet.

SS. Respicii et Tryphonis reliquiae

26. In aede Sancti Spiritus in Saxia olim parieti infixus erat titulus, a Sabino servatus, in hunc modum: Anno dominice incarnationis MCXXXIII indictione I, VI kal. martias, pontificatus dni Cal (listi) secundi pp. anno quinto consecratum est altare hoc in honorem S. Mariae virginis ab eodem venerabili pp. et cum episcopis et card(inalib(us) suis nec non cum multis aliis archiepiscopis et innumera multitudo cleri et populi: ubi etiam recondita sunt a Petro ven. Portuensi episcopo corpora sanctorum martyrum Trifonii et Respicii et Agapiti et caput S. Rufine virginis et martyris. Eodem die et eadem indictione factum est hoc per manus Iohannis presbyteri cardinalis S. Chrysogoni qui dicitur de Crema (12). Eodem anno VIII id. iul., dedicatum est oratorium a praedicto Iohanne de Crema in titulo suo Sancti Chrysogoni constructum: ubi recondite sunt hec reliquiae: de costa S. Stephani protomartyris,

Romae in ecclesia Sancti Spiritus

(1) G. GELCICH, *Memorie storiche sulle Bocche di Cattaro* (Zara, 1880), p. 159-60; Id., *Storia documentata della Marinerezza Bocchese* (Ragusa, 1889), p. 41-44; U. RAFFAELLI, *Il Ballo di san Trifone o della Marinerezza di Cattaro*, ap. G. ZARBARINI, *La festa di San Trifone* (Spalato, 1888 et 1900), p. 43-49, haec inter multa refert, p. 47: « Prima dei vesperi solenni, e propriamente nell'atto in cui il rettore della città ed il vescovo, movendo dalla rispettiva loro residenza e recandosi al tempio, venivano a bello studio ed a concertata mossa a scontrarsi presso il limitare del medesimo; la Marinerezza, al suono di lieta e particolare musica menava una lieta e particolare danza in guisa da prendere quasi entro ad un circolo sì lo stesso vescovo che il rettore della città co' due giudici e questo era propriamente il così detto Ballo di S. Trifone o della Marinerezza, non dissimile gran fatto nelle sue giravolte e carole ad un rondò delle età moderne. » — (2) Ex decreto Pii VII,

2 martii 1815. Officia propria S. Tryphonis martyris civitatis et dioecesis Catharensis patroni principalis, s. l. a. [1815], p. 29. — (3) A. BASSICH, *Della vita e del martirio di san Trifone titolare della Chiesa cathedrali, primario patrono della città e diocesi di Cattaro* (Vienna, 1845), p. 29. Legantur et *Notitiae historicae*, in *Schematismus seu status personalis et localis dioecesis Catharensis pro anno Domini MCMVII* (Ragusii, 1907), p. 15. — (4) Edidit A. A. PELLICIA, *De Christianae ecclesiae politica*, t. III (Bassani, 1782), p. 357-66. — (5) PELLICIA, t. c., p. 359. — (6) C. I. L., X, 668. — (7) PELLICIA, t. c., p. 362, annot. v. — (8) PELLICIA, t. c., p. 363-65, annot. v. — (9) I. M. AMATUS, *De principe templo Panormitano libri XIII* (Panormi, 1728), p. 343. — (10) EBNER, *Quellen und Forschungen zur Geschichte des Missale Romanum* (Freiburg i. Br., 1896), p. 187-88. — (11) Infra, num. 28. — (12) DE ROSSI, *Inscriptiones christianae Urbis Romae*, t. II, p. 434, n. 98.

de

AUCTORE
H. D.
et Sancti
Chrysogoni.

de capite S. Anastasii martyris, de capite S. Sebastiani martyris, de sanguine et ossibus B. Laurentii et carbonibus, de brachio S. Calisti martyris, de costa S. Prisce, de sepulchro et spongia Domini, de reliquiis S. Ipoliti martyris, Marci et Marcelliani martyrum, de vestimentis S. Iohannis evangeliste, de reliquiis S. Tarsille, Triphonis et Respicii martyrum, Agapiti martyris, de peplo S. Barbare tincto sanguine, de reliquiis S. Sixti pape et martyris, Adriani pape et martyris, Stephani pape et martyris, Cirille virginis, de capite S. Rufine et sanguine Secunde sororis eius, S. Corneli pape et martyris, de <reliquiis> S. Nimfe virginis et martyris (1).

Passio
SS. Tryphonis et Respicii
anonyma;

27. *Passionis SS. Tryphonis et Respicii ab anonymo conscriptae posterior pars* BHL. 8337, quae in codicibus seorsim occurrit, sola typis edita est. Quas ob causas Acta illa Ruinarthio adeo placuerint ut inter antiqua optima notae eadem collocaret (2) et a doctissimo viro A. S. Mazochio egregia et praeclarissima pronuntia fuerint (3), non possum equidem satis mirari. Nihil enim necesse erat ut huius historiae naevos agnoscerent turpem Actorum SS. Tryphonis et Respicii originem delerisse. Nobis autem ea legentibus statim apparet audaci mendacio eadem ex Actis S. Tryphonis conficta esse, ea ratione ut vel Respicius Tryphoni substitueretur, vel pro solo Tryphone par martyrum Tryphon et Respicus induceretur. Neque sola Passio Tryphonis eo modo retractata est, sed et eius Vita, ita ut integra narratio binis constet partibus, quarum prior, BHL. 8336, sub hac saltem forma inedita est. In codicibus legenda proponitur ad diem 10 novembris; in plerisque sequitur Passio S. Nymphae. Sunt autem hi:

R 1 = Codex bibliothecae Vaticanae 5696, olim Sanctae Mariae ad Martyres, membraneus, saec. XII exaratus (4). Fol. 38-43: Passio SS. Triphonis et Respicii martyrum = BHL. 8336, 8337; fol. 43-48: Vita S. Nymphae = BHL. 6256.

R 2 = Codex Capituli Sanctae Mariae Maioris B, membraneus, saec. XII/XIII exaratus (5). Fol. 252-257: Passio SS. Triphonis et Respicii martyrum = BHL. 8336, 8337; fol. 257-263: Passio S. Nymphae = BHL. 6256.

R 3 = Codex Parisiensis bibliothecae Nationalis lat. 3278, membraneus, saec. XIV exaratus (6). Fol. 271-272: Passio SS. Tryphonis et Respicii = BHL. 8337; fol. 272-273: Passio S. Nymphae = BHL. 6256, non integra.

R 4 = Codex bibliothecae Vallicellanae R. 32, membraneus, saec. XI exaratus (7). Fol. 30-31: Passio Trifonis et Respitii = BHL. 8336, mutila.

Inter apographa Vallicellana etiam leguntur, cod. H. 9, fol. 215-217: Passio BHL. 8337, cum Passione S. Nymphae, BHL. 6256; cod. H. 16, fol. 107-112: Passio BHL. 8336, 8337, e codice R 1 exscripta (8). Hos etiam habemus libellos, ex eodem codice, in collectaneis Bollandianis,

cod. Bruxellensi 8939, fol. 188-194. Eisdem, D variis modis in epitomen redactos (9) omittere praestat. Ab insulsa lucubratione legentibus exhibenda libenter abstinere, quod tamen per operis leges minime licet. Satis autem videbitur si eam e codicibus R 1, R 2, ceteris neglectis, dederimus.

28. De Theodorico monacho Amorbacensi seu Floriacensi, qui anno circiter 1005 Romae commorabatur, et ipse Passionem SS. Tryphonis et Respicii conscripsit, post Albertum Poncellet nostrum supervacaneum est disserere (10). Libellum eius servavit codex T = bibliothecae Vaticanae latinus 1192, membraneus, saec. XII, in quo habetur fol. 35-41: Passio SS. martyrum Triphi et Respicii, quam sequitur fol. 41-45: Passio S. Nymphae = BHL. 6254 (11). Ex eodem exscriptum est apographum quod inter collectanea Bollandiana reperitur in codice Bruxellensi 8939, fol. 166-177, ab ipso Papebrochio collatum. Passioni praemissus est prologus, quo Leo presbyter Sancti Respicii inducitur, revera tamen Theodoricum audimus (12); eo vero absoluto, sed lemmate incipit passio, alterum incipit proemium iis paene verbis, quae usurpat scriptor Passionis S. Tryphonis in codice P (13), paulo tamen uberioribus. Ubi tandem ad sanctorum gesta enarranda accedit Theodoricus, illam ipsam Passionem, paucis mutatis exscribit; sed in principio ea quae de Tryphone dicebantur de Respicio dixit; mox ubi legebatur: Deprecor te, serve Dei Triphon, haec scribit: Deprecor vos, o sancti Dei servi, Triphonem atque Respicium. Sed quod mireris, Respicio deinceps plane suppresso, solius Tryphonis gesta expediuntur. Ceterum eidem libello P presse inhaeret ad medium usque caput 10; tum illum repente deserit et ab his verbis: ad haec etiam famulus Dei, alterum libellum, Ad laudem seu BHL. 8339 exscribere incipit, nulla etiam Respicii habita ratione. Quae cum ita sint, ne eadem ad nauseam iterare cogamur, et nihilominus simul aliquo modo Theodoricianum opus representetur, prima eiusdem capita, utroque prologo praemisso, edidimus; reliqua autem reperies annotata ad libellum BHL. 8339 (Ad laudem), quocum inde a c. 8 codicem T contulimus.

29. In epitome De sanctis Triphone et Respicio martyribus et Nympha virgine, quod est capitulum XLII libri X Petri de Natalibus, non pauca carpenda sunt. Primum est quod illos martyres apud vicum Absadam Saxonie passos dicit, qui postea Romae occisi esse narrantur. Absadam seu Sansadam (Σανσάδων κόμη) nullum esse in Saxonia vicum vix est cur monemus. Saxoniam Germaniae pro Saxonia quae dicitur Romae apud Vaticanum, ubi sanctorum trium corpora in ecclesia Sancti Spiritus iacent, Petrus male intellexit. Dein Eutychelem nobilem romanum vocat patrem puellae obsessae quae a Tryphone liberata est. Tandem Nympha, quam virginem vestalem fuisse fingit, veluti martyrii particeps Tryphoni et Respicio a solo Petro sociatur. Eius verba hic

alia a
Theodorico
Amorbacensi.

E

F

Epitome
a. Petro de
Natalibus.

(1) In ecclesia Sancti Chrysogoni. FORCELLA, *Iscrizioni delle chiese e d'altri edifici di Roma*, t. II, n. 486. — (2) *Acta sincera*, ed. secunda, p. 261, et in editionibus sequentibus. — (3) *Commentarius in vetus Kalendarium Neapolitanum*, p. 930. — (4) *Catal. Lat. Vatic.*, p. 135. — (5) *Catal. Lat.*

Rom., p. 95. — (6) *Catal. Lat. Paris.*, t. III, p. 544. — (7) *Catal. Lat. Rom.*, p. 462. — (8) *Ibid.*, pp. 426, 438. — (9) *Ibid.*, p. 519. — (10) *Anal. Boll.*, t. XXVII, p. 5-27. — (11) *Catal. Lat. Vatic.*, p. 46. — (12) *Anal. Boll.*, t. c., p. 10. — (13) *Supra*, num. 14.

apponimus:

A *apponimus*: Orante Tryphone idolom corruit, et mox Nympha quedam, que virgo vestalis erat, ibidem assistens fidem Christi percepit et Christum Deum verum voce publica proclamavit. Tunc prefectus sanctos martyres una cum Nympha virgine plumbatis diutius cedi eosque omnes novissime mandavit pariter decollari. Quorum corpora a christianis iuxta ipsam urbem sepulta sunt III idus novembris. *Quisquis ille est qui haec primus excogitavit et receptae SS. Tryphonis et Respicii historiae invenit, nihil aliud egisse quam falsa falsis addere dicendus est.*

Memoria utriusque sancti in Dalmatia, 30. In dioecesi Catharensi saepius in anno, ut dictum est (1), commemoratio fit S. Tryphonis, qui est loci patronus; die autem 10 novembris celebratur festum SS. Tryphonis et Respicii, et in officio fiunt « omnia ut die festo », scil. 3 februarii, « praeter sequentia ». Adititur videlicet ad matulinum lectio nona, quae est de SS. Respicio et Nympha: Respicius tribunus Decio imperatore saeviente in christianos, cum invictum martyrem Tryphonem omnia fortiter ferentem supplicia vidisset, ad Christi Domini fidem conversus, statim se christianum esse palam professus est. Quare a satellitibus comprehensus, varieque cruciatus una cum Tryphone rapitur ad Iovis simulacrum; quae statua, Tryphone orante, concidit. Postremo cum in contemptu idoli et in confessione veri Dei perseverasset, plumbatis crudelissime contusus, nobilissimum martyrium consecutus est IV idus novembris. Eodem die virgo quaedam, cui nomen Nympha, cum Iesum Christum verum esse Deum clara voce testaretur, martyrii palmam ad virginitatis coronam adiunxit (2). Haec omnia conficta esse ex dictis satis patet.

B in Sabaudia. 31. Tryphonem et Respicium in Nicaea Bithyniae martyrium subisse Passio eorum asserit. Nimirum de Nicaea Europae (Nizza) intellegi voluerunt hagiographi, qui eos ab hoc loco originem duxisse ibique occisos esse scripserunt (3). Vana eruditorum deliramenta quae nullam requirunt conjugationem.

C § III. De S. Nympha.

Passio S. Nymphae. 32. Acta S. Nymphae obiter pertrinxit Stiltingus noster in commentario de S. Mamiliano a quo Nympha ad fidem adducta fuisse fertur, eademque aperte fabulosa, figmentis plena et ineptiis recte censuit (4). Libenter quidem ea praeterire, nisi instituti nostri ratio obstaret. Ea proinde, paucis adieclis, promimus, utraque, quam in codicibus sortiuntur forma, videlicet BHL. 6254, cum subiuncto miraculo 6255, et BHL. 6256, ad naveam usque insipida, sed necessario tradenda, quia ex eis hauserunt quicumque de S. Nympha scrip-

serunt (5). Passio prior cum Miraculo edetur ex codicibus Vaticanis lat. 1192 = T et lat. 6076 = V 1, de quibus supra n. 13, altera autem ex codicibus Vaticano lat. 5696 = R 1, et B Capituli Sanctae Mariae Maioris = R 2 (supra, n. 27), quibus addi potest codex ecclesiae cathedralis Panormitanae, quem gemina editione expressit Octavius Caietanus. Hunc tamen adhibere visum non est, tum quia admodum recens est — ante centum vix annos scriptum indicabat Caietanus anno 1610 — nec ullam alicuius momenti praebet lectionem, una forsitan excepta; ubi enim ceteri Bucinam scribunt, Buanam ille habet, quod ex Suana corruptum satis infeliciter censuit laudatus Caietanus (6), ea procul dubio ductus ratione quod S. Mamiliani, eiusdem passionis socii, corpus Suanae in Tuscia quiescere censeretur. Certe apud Suanenses nulla est (7) neque unquam fuisse videtur S. Nymphae memoria.

Eiusdem cultus 33. Ex Actorum BHL. 6254 et BHL. 6256 diversitate operose deducere conatus est idem Caietanus (8) non unam fuisse Nympham sed binas; Panormitanam scilicet et Nicaenam quae fuerit SS. Tryphonis et Respicii socia; sed frustra omnino; nihil enim praeter qualemcumque locorum notitiam ex tam turbido fonte haurire fas est, multumque se egisse existimet qui collectis omnibus quae de Nympha passim leguntur, non ambas illas sed unam saltem vixisse optimis rationibus comprobaverit. Constat enim Nympham his praecipue locis summo in honore habitam fuisse: in Portu Romano, ubi primum quiescisse fertur; Romae in ecclesia Sanctae Mariae in Monticellis, ubi eius caput una cum sociorum reliquiis asservabatur; item Romae in ecclesia Sancti Spiritus in Saxia, ubi eius corpus una cum SS. Tryphone et Respicio conditum esse asseritur; tandem Panormi quod ei, si Actis fides est, natale solum fuit.

F in Portu Romano, 34. Portum Romanum, locum situm iuxta Bucinam, cryptam prope altam pinum, ecclesiam ibi constructam indicant Acta. In libro Pontificali de Leone IV (847-855) legitur: Obtulit vero in ecclesia beatae Nymphae martyris, quae esse videtur in civitate Portuense vestem de fundato unam (9). Eiusdem ecclesiae mentio est in litteris Benedicti VIII, 1 augusti an. 1018 datis, quibus ecclesiae Portuensi privilegia possessionesque confirmantur: ... et exinde remeante ad mare per Buccinam et circumneante litus maris usque ad sanctam Nympham et usque ad focem Miccinam (10). Haec ipsa verba recurring in litteris Leonis IX eidem ecclesiae concessis 22 aprilis an. 1049 (11). Quibus commentarii loco addimus quae scribit Baronius ad annum 270: « Locus ad Nymphas dictus, inter viam Cornelianam et Portuensem situs est, qui corrupto nomine vulgo hodie dicitur Sancta Nympha: ubi adhuc antiquae ec-

(1) Supra, num. 23. — (2) Officia propria S. Tryphonis martyris civitatis et dioecesis Catharensis patroni principalis, s. l. a. [1813], 33 pp. — (3) P. GALLIZIA, *Atti de' santi della R. Casa di Savoia*, t. II (Torino, 1756), p. 143-55. — (4) Acta SS., Sept. t. V, p. 48-51. — (5) Scriptores Vitae S. Nymphae recentiores plerisque recensuit U. CHEVALIER, *Répertoire des sources historiques du moyen âge*, in v. Nymphe, Cf. L. BOGLINO, *I Manoscritti della*

biblioteca Comunale di Palermo, t. III (Palermo, 1892), p. 215. — (6) *Vitae Sanctorum Siculorum*, t. I, animadv. p. 117. — (7) Ita rescriptum est a R. D. C. G. Fortunati, cancellario episcopatus Suanensis (Sovana-Pitigliano), die 23 ianuarii a. 1922. — (8) *De die natali S. Nymphae*, Panormi, 1610. — (9) DUCHESNE, *Le Liber pontificalis*, t. II, p. 113. — (10) JAFFÉ-LOEWENFELD, *Regesta*, 4024. Focem Miccinam, hodie Fiumicino. — (11) JAFFÉ-LOEWENFELD, *Regesta*, 4163. -clesiae

AUCTORE
H. D.

clesiae invisuntur vestigia; insunt et nobilissimi subterranei aquaeductus, ut conici possit ex aquarum abundantia consecutum esse nomen locum illum, ut diceretur ad Nymphas, quem nos vidimus: nam opportune his contigit ferme diebus, ut ecclesiasticarum antiquitatum cupidissimus illustrissimus et reverendissimus D. Gabriel Paleotus S. R. E. cardinalis episcopus Albanen., optimi praesulis dignum exemplar... ad celebrata illa scriptorum monumentis in Portu Romano loca et sacras praesertim sanctorum memorias invisendas una me secum adiungeret. Sed plane accidit desertum videre locum litlusque relictum: quo sane factum est ut ingenisceremus recordatione florentissimae olim Portuensium ecclesiae iam penitus solo aequatae (1). » Quandonam S. Nymphae cultus inductus fuerit prorsus ignoratur; certum tamen est nullius Nymphae in fastis Portuensium antiquis vestigium esse (2). In ecclesia Sanctae Mariae in Monticellis ab immemorabili, ut aiunt, servabatur caput S. Nymphae, quando anno 1592

in variis

B

et suo loco extractum est, ut Panormitanae ecclesiae traderetur (3). Si fides sit Ferrario, corpora SS. Mamiliani, Proculi, Eustochii, Gobeldei et Nymphae anno 1098 ab Urbano II pontifice et Mauritio episcopo Portuensi in ecclesiam Sanctae Mariae in Monticellis translata sunt (4). Undenam haec sumperit indistincte aperit Ferrarius qui de reliquiis S. Mamiliani dubitationem movet, notatque S. Nymphae Acla expurgatione indigere (5). Ecclesiam Sanctae Mariae in Monticellis a Paschali II (1099-1118), qui Urbano II successit, consecratam esse constat (6). De translatione reliquiarum nullum habemus satis certum testimonium. Notatu tamen dignum est hac aetate variis in locis S. Nymphae reliquias depositas fuisse. Anno 1113 consecrata est altare ecclesiae Sancti Salvatoris in Primitivo, in eoque cum aliis deposita Eugenie, Nymphae sanctarum pignora cara, testante titulo coaevo (7). In ecclesia cathedrali Praenestina haec servatur inscriptio: Anno Dominice incarnationis millesimo C. XVI, XVIII

Urbis
ecclesiis.

C

(1) *Annales*, ad ann. 270, nn. 14, 15. De S. Nympha Portuensi haec scribit C. B. PIAZZA, *La Gerarchia cardinalizia* (Roma, 1703), p. 59: « Rimane ancora tra le selve, non molto discosto da Porto, la memoria di questa santa, con una chiesa del suo nome, ristorata dalle sue rovine dal cardinale Francesco Barberini, con una statua di marmo della santa. » — (2) DE ROSSI, *Bullettino di archeologia cristiana*, 1866, p. 37. — (3) *Primum instrumentum assignationis reliquiarum capituli sanctae Nymphae*, ap. CAIETANUM, t. c., animadv. p. 126-27. — (4) *Catalogus sanctorum Italiae* (Mediolani, 1613), p. 574. Quod nonnulli de capite S. Nymphae in Syriam asportato dein Romam relato referunt, nullo antiquo comprobato repperi testimonio. Rem ita exponit J. M. AMATUS, *De principe templo Panormitano libri XIII*, p. 265: « Urbanus II corpora sanctorum martyrum Panormitanorum Nymphae, Mamiliani, Eustochii, Proculi, Gobeldei (sic) transtulit 1098 maximam sub aram ecclesiae Romanae S. Mariae de Monticellis, adstantibus D. Anselmo archiepiscopo Cantuariensi aliisque episcopis ad Romanam synodum convocatis, cum in eodem templo veneraretur augustum S. Nymphae caput a Sarracenis Portuensem urbem agrumque expilantibus in Syriam delatum, et a Syria revectum a Gabriele hebraeo, mox tota cum familia sacris undis abluto c. annum 896, teste synchrono Castallo Metallino. » Habetur in codice bibliothecae Vaticanae Barberino lat. 4808, *Trattato di Castaldo*

kal. feb. indic. X dedicatum est altare et cripta D. sancti Agapiti martyris per dominum Cononem Prenestinum episcopum; in quo videlicet altari requiescunt corpora sanctorum martyrum Agapiti, Gordiani et Abundii et recondite sunt reliquie sanctorum martirum Miliani (8) episcopi et Nimphe (9). Anno 1123, in dedicatione oratorii S. Chrysoni depositae sunt reliquiae cum plurimorum sanctorum tum etiam S. Ninfe virginis et martyris (10). Qua autem aetate et undenam corpus S. Nymphae, quod in ecclesia Sancti Spiritus in Saxia quiescere perhibetur huc advectum fuerit, comperit non habemus. Quod sane mireris, eo ipso anno 1123, quo rogante Iohanne de Crema presb. card. Sancti Chrysoni in oratorio huius tituli a Petro Portuensi episcopo aliisque collocatae sunt S. Nymphae et simul SS. Tryphonis et Respicii reliquiae, in ecclesia Sancti Spiritus, ambobus venerabilibus viris praesentibus, corpora SS. Tryphonis et Respicii recondita fuerunt, nulla de S. Nympha addita mentione (11).

35. Sollemni pompa Panorum invectum est, die 9 septembris anno 1593, caput S. Nymphae, quod prius Romae in ecclesia Sanctae Mariae in Monticellis servabatur. Prolix inde a principio tota res narratur tribus instrumentis (12), chronicis Siculis atque diariis (13), brevius in epigrapha marmori insculpta ad valvas ecclesiae cathedralis: Clemente VIII pontif. max. Philippo II austriaco rege, Henrico Gusmano comite Olivarensi prorege, Divae Nymphae caput a Panormitanis multis ante saeculis expetitum Mariae tandem Pimentellae proregis uxoris opera obtentum, Didaco Haedo archiepisc. Panormit. a Giliberto Isfar Corriglia Pactensi episcopo summi Pontif. nomine, theatro in via Columna ad id magnificentissime instructo, publice traditum incomparabili civium laetitia exterorumque admirabili concursu per portam Felicem triumphali pompa excipitur et ad maximum urbis templum nobilissimo cum apparatu defertur 5 idus septemb. 1593 (14). *Hiscce servandis reliquiis destinatum est*

Translatio
capitis in
Siciliam.

Metalino cittadino Romano delle schiate o F case di Roma, ubi fol. 27, nonnulla reperiuntur de gente *delli Leii*, et Gabriele iudaeo, lectu plane indigna. — (5) Anno 1715 positus est titulus quo eadem de translatis reliquiis traditio refertur nullo tamen pacto confirmatur: S. Mariae in Monticellis ecclesiam non tam antiquitatis laude quam quinque SS. martyrum Panormitanorum exiit ab Urbano II e Portuensi diocesi huc translatis insignem... Clemens XI pont. max. restituit ornavitque, FORCELLA, *Iscrizioni delle chiese di Roma*, t. V, 1387. — (6) DUCHESNE, *Le Liber Pontificalis*, t. II, p. 305. — (7) FORCELLA, *Iscrizioni delle chiese di Roma*, t. XI, 321. — (8) Legendumne Mamiliani? — (9) <P. A. PETRINI>, *Memorie Prenestine* (Roma, 1795), p. 401. — (10) Ex titulo ap. FORCELLA, op. c., t. II, p. 486. — (11) *Supra*, p. 325. — (12) Edita sunt apud CAIETANUM, t. c., animadv. p. 126-30. Habetur et in codice bibliothecae Vallicellanae H. 30, fol. 24: *Ordine et Istruzione che si havra da osservare nella Translatione della testa di S. Ninfa vergine et martire*. — (13) G. DI MARZO, *Diari della città di Palermo*, in *Biblioteca storica e letteraria di Sicilia*, t. I (Palermo, 1869), p. 134: *Breve ragguaglio della triumphal solennità fatta in Palermo l'anno M. D. XCIII nel ricevimento del capo di S. Ninfa vergine e martire Palermilana*. In Palermo, 1593. — (14) *Sicilia Sacra* a. Rocco Pirro, ed. 3^a cura A. MONGITORE, t. I (Panormi, 1733), p. 209.

sacellum.

A sacellum in ecclesia cathedrali anno 1598 extructum, isdemque adiunctae sunt anno 1666 reliquiae SS. Mamiliani et sociorum (1). Centum et amplius post annis sacellum destructum est et reliquiarum memoria paene deleta, donec anno 1910, iubente archiepiscopo cardinali A. Lualdi, pristini iisdem honores tribuerentur. Ecclesia Patrum Cruciferorum, quae anno 1601 Panormi condita est, S. Nymphae dedicata fuit, ubi fraternitas laicorum S. Ninfa dei Crociferi sedem habet. Eiusdem etiam nomen inhaesit turri antiquae palatii regii, torre di S. Ninfa, ubi nunc est specula astronomica. Statua eius collocata est in loco civitatis Quattro canti dicto, et etiam in porta Felice, qua sacrum caput anno 1593 in urbem illatum est. Ab hac certe translatione maxima S. Nymphae cultus apud Panormitanos incrementa accepit, non tamen initium. Iam enim anno 1483 una ex campanis principis templi Sanctissimae Deiparae Nymphaeque virginis martyri dedicata fuisse fertur (2), et in eadem ecclesia marmoreum eius simulacrum a Gagino artificioso constructum anno 1507 positum est (3). Attamen, quantum ex monumentis conicere licet, cultus S. Nymphae in Sicilia minime antiquus videtur, et non antea inductus quam lecta est Passio BHL. 6256, ubi velut civis Panormitana traducitur, quod ideo solum excogitavit hagiographus quia S. Mamilianus episcopus Panormitanus fuisse censebatur. Saeculo XVIII celebrabatur dominica quarta septembris translatio S. Nymphae. Nuntiabatur in martyrologio ecclesiae Panormitanae, pridie idus novembris, cum octava festum S. Nymphae his verbis: Apud Portum Romanum S. Nymphae virginis et martyris, urbis Panormi civis et patronae principalis... (4). « Antiquitas, ita martyrologii editor, huius sanctae civis festum peractum fuisse Panormi 12 novembris testatur Caie-

B

tanus; at nescio quis per summam inscitiam in posteriori aeo corrigendum censuit 10 novembris, cum advertisset hac die festum constitutum SS. martyribus Tryphoni, Respicio et Nymphae. At haec Nympha a nostra Panormitana penitus diversa. Scioli errorem detexit idem Caietanus, vir de rebus sacris Siculis bene merentissimus, ideoque die 12 restituendum curavit Nymphae Panormitanae festum (5). » Profecto erravit Caietanus cum binas excogitavit Nymphas. Die duodecima novembris Nympham obiisse in ipsa Passione legitur, in codicibus autem lemmati haec verba praefixa sunt eodem die, scilicet die decima qua SS. Tryphonis et Respicii commemoratio fiebat. Agebatur etiam a Panormitanis festum translationis S. Nymphae, cuius anniversaria dies in 9 septembris incidebat. Quod postea in dominicam septembris tertiam, deinde in quartam translatum est (6).

36. Municipium in Sicilia est a S. Nympha et in pago nuncupatum (Santa Ninfa, provincia di Trapani), quod pietatis causa erexit Ludovicus Arias Giardina, primis saec. XVII annis. Ampla ibidem sanctae martyri sacra exstructa est ecclesia, quae saeculo sequenti insignes eiusdem reliquias (has rursus ecclesia Sanctae Mariae in Monticellis (7) subministrasse censetur) accepit. Ita quippe officium proprium quod olim in ecclesia Sanctae Nymphae legi solebat: Brachium vero quod anno 1721 ab apostolica sede Fridericus de Neapoli, princeps et dominus Terrae Sanctae, impetravit maiori ecclesiae eiusdem terrae [Santa Ninfa] argentea inclusum theca munificite largitate donavit ibique pia fidelium devotione novisque in diem honoribus celebratur (8). Dominica secunda octobris translationis memoria agebatur.

(1) Haec et alia plurima de cultu S. Nymphae Panormitano accepimus a R. D. G. Anichini, archiepiscopi Panormitani secretario, cui maximas gratias referimus. — (2) AMATUS, *De principe templo*, p. 404. — (3) AMATUS, t. c., p. 153; G. DI MARZO, *I Gagini e la scultura in Sicilia nei secoli XV e XVI*, t. I (Palermo, 1880), p. 222-23. — (4) Martyrologium Panormitanum sanctorum civium et patronorum urbis Panormi secundo

editum (Panormi, 1742), p. 18. — (5) *Ibid.*, p. 37. — (6) *Ibid.*, pp. 17, 36. — (7) M. ACCARDI, *Cenni e documenti sulla chiesa matrice arcipretale di S. Ninfa*, in *Stella Sacra*, t. II (1900), p. 120-22. — (8) Ex litteris quas die 15 Ianuarii 1922, rogante iam laudato R. D. Anichini, scripsit canonicus Vincentius Barbara, loci archipresbyter.

I. PASSIO S. TRYPHONIS PRIOR

E codicibus bibliothecae Vaticanae Palat. 317 (= A 7), Hierosolymitano bibl. patriarch. I (= A 2), bibl. Ambrosianae D. 92 sup. (= A 4). Cf. *Comm. praev. num. 2.*

Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μάρτυρος¹
Τρύφωνος.

Gordiani
Augusti
filia

1. Ἔτους διακοσιοστοῦ ἐνενηκοστοῦ¹ πέμπτου ἀπὸ² τῆς βασιλείας Ἀδρούστου ἐβασίλευσε

Lemma. —¹ om. A 2.

1. —¹ ἐνενηκοστῶι A 7. —² om. A 7. —³ ἀπὸ τῆς

(1) *Comm. praev. num. 5.* Gordianum principem senatus vocatum fuisse nullo comprobatur antiquitatis monumento. Senatus Ἀνικίων ῥιδικεῦλον ἐστὶν commentum. Aniciorum gentis, vel Aniciorum numeri mentio est aequae incertae originis in Passionibus SS. Carterii et Georgii, *Novembris Tomus IV.*

Γορδιανὸς καίσαρ ἐπὶ τῆς Ῥώμης ποιγνί³ τῆς Ἀνικίων συγκλήτων ὀνομαζόμενος (1). Οὗτος⁴ ἐποίησεν θανάτῳ ὁμόνυμον αὐτοῦ⁵· καὶ τὴν ἐπαίδευσεν γοάρμασι καὶ πολλαῖς ἁρεταῖς κατακοσμήσας ἐν τῷ παλατίῳ διάγειν ἐποίη-

Ῥώμης Γορδιανὸς καίσαρ ποιγνί³ A 2. —⁴ ἐτοῦ⁴ χησεν καὶ add. A 2. —⁵ αὐτοῦ A 2.

Cf. P. FRANCHI DE' CAVALIERI, *Hagiographica*, p. 42; S. G. MERCATI, *Sull' Aniciorum γένος dell' acrostico di Giuliana Anicia nel codice Viennese di Dioscoride*, in *Rivista degli studi orientali*, p. 427-31.

PASSIO I

σεν⁶, μησιτήρων⁷ οὐκ ὀλίγων αὐτῆς⁸ προτόντων⁹ διὰ τὸ κάλλος αὐτῆς¹⁰ τῶν τε Ἀνικίων τῆς¹¹ συγκλήτου καὶ ἐτέρων πλείονων μεγιστάνων. Μόνης τε¹² ἐπαρχούσης αὐτῆς παιδός¹³, ἐγένετο ἐνεργεῖσθαι αὐτὴν ἐπὶ πνεύματος α daemone ποηροῦ· καὶ¹⁴... τοῦ δαίμονος ἐπὶ ἐνεργείας arripitur. ἐκβροῦντος¹⁵ καὶ ἐπικαλουμένου Τρόφωνα¹⁶ τινὰ χηροβοσκόν (1). Τοῦ οὖν¹⁷ βασιλέως διαποροῦντος καὶ διασκεπτομένου ἐν τῷσάτῃ λήπῃ καὶ ἀλλοιοῦντος <τὸ πρόσωπον¹⁷> περὶ τὴν ζήτησιν τοῦ ὀνομαζομένου, προετρέψαντο αὐτὸν οἱ φίλοι αὐτοῦ¹⁸ ἐκπέμψαι διατάγματα καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης, ὥστε ζητεῖσθαι τὸν ὀνομαζόμενον Τρόφωνα¹⁹. Τῶν οὖν²⁰ διαταγμάτων κατὰ πᾶσαν²¹ πόλιν φοιτησάντων, ταχέως διήλθεν τὸ²² τοῦ βασιλέως δόγμα καὶ²³ εἰς τὰ μέρη τῆς Φρυγίας καὶ τῆς Ἀπαμείων πόλεως. Τῶν οὖν²⁴ στρατιωτῶν ἐκάστης πόλεως ἀναζητούντων²⁵ διὰ τὸ προσταχθέν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν ἀρχόντων Φρικίων²⁶ Πιτρονίου Πομπιανοῦ Βοίκακιον²⁷ καὶ Αἰμιλιανοῦ Πρετεξτάτου²⁸ (2) τῶν ὑπᾶτων²⁹, καὶ ὀρισάντων τιμωρίαν κεφαλικὴν, εἰ μὴ τάχιον οἱ ἀφ' ἐκάστης ἐπαρχίας καὶ πόλεως στρατηγοὶ ἀναζητήσουσι³⁰ Τρόφωνα³¹ τινὰ χηροβοσκόν, καὶ³² τούτων οὕτω γενομένου³³ καὶ σχεδὸν ὅλης τῆς οἰκουμένης κινήσεως διὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἐπάρχων, πολλοὶ ὡς εἰπεῖν καὶ ἀναριθμητοὶ ἄνδρες οἱ τούτῳ τῷ ὀνόματι καλούμενοι συνελήφθησαν. Καὶ προσαγομένου³⁴ αὐτῶν³⁵ πρὸς τὴν παιδα³⁶ οὐδεὶς αὐτῶν ἠδυνήθη ἰσάσθαι αὐτὴν· οὐ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὁ ἐξ ἀληθείας ζητούμενος³⁷.

2. Τούτων οὖν οὕτως¹ γινόμενον, οἱ τῶν Romam deducitur. Ῥωμαίων² στρατιῶται ἀναζητήσαντες³ πάσας τὰς χώρας τῶν ἐπαρχιῶν⁴, εὗρον τὸν μακάριον παιδα⁵ Τρόφωνα ἑγγὺς Σαμφάδου⁶ κόμης (3) πρὸς παρακειμένη λίμνῃ νέμοντα τοῦς⁷ χήνας ἐν τῷ⁸ ἔλει τῶν ὀδάτων· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, εἰ αὐτὸς εἶ ὁ Τρόφων⁹. Καὶ ὁμολογήσαντος αὐτοῦ¹⁰

αὐτὸν¹¹ εἶναι Τρόφωνα τὸν ζητούμενον, ταχέως D αὐτὸν ἴπῳ καθίσαντες¹² (4) μετὰ ἀναφορᾶς ἀπέπεμψαν¹³ τῷ αὐτοκράτορι. Καὶ ἐγγίζοντος¹⁴ Eo appropinquante, αὐτοῦ ἐν¹⁵ τῇ πόλει¹⁵, ἔκραζεν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον¹⁶ λέγον· «Ὁδὸ δόναμα οἰκεῖν ἐν τῇ κόρῃ¹⁷ ταύτῃ· ἐτι γὰρ τρεῖς ἡμέραι, καὶ ἐφίσταται τῇ Ῥώμῃ¹⁸ ὁ λαβὼν καθ' ἡμῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ ἀπόλλων τὴν ἡμετέραν φύσιν τε καὶ γένεσιν¹⁹.» Καὶ πολλὰ κράζαν τὸ πνεῦμα ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς κόρης²⁰· καὶ ἐγένετο ἡγίης. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐσημειώσατο τὴν ἡμέραν, ἐν daemon exit e puella; ἣ ἡγίης ἐγένετο ἡ παῖς ἀνεθεῖσα τοῦ δαίμονος. Καὶ παραγεγαμένον²¹ τὸν ἅγιον Τρόφωνα ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ προσκομισθείσης τῷ βασιλεῖ²² τῆς ἀναφορᾶς²³ τῶν ἐπάρχων Πομπιανῶν καὶ Πρετεξτάτου²⁴, ἔγραν ὁ βασιλεὺς αὐτὸν εἶναι τὸν Τρόφωνα²⁵, μάλιστα διὰ τὸ μετὰ τρεῖς ἡμέρας παρῆναι²⁶ αὐτὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἡνίκα ἀπηλλάγη²⁷ τοῦ δαίμονος. Καὶ πολλὰ παρεκάλει αὐτὸν²⁸ λέγων· «Ἐἴτερο αὐτὸς²⁹ εἰ ὁ ἰσάμενος τὴν παιδα³⁰, δεῖξον ἡμῖν τὸν δαίμονα.» Ὡς δὲ νηστεῖαν ἔειχεν ὁ μακάριος Τρόφων ἡμερῶν³¹ E ἕξ, τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ περὶ τὸ μεσονύκτιον προσευχομένου αὐτοῦ κατὰ τὸ εἰωθὸς³², ἐδόθη αὐτῷ ἡ χάρις³³ καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος³⁴ ἔρχων τὴν ἐξουσίαν κατὰ τὸν ἀκάθαρτον δαίμονα καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν καὶ³⁵ ἐνέργειαν τοῦ ποηροῦ ἀπέλογεν ἀπὸ τῆς ἀσθενείας φύσεως³⁶.

3. Τῇ ἕξῃ οὖν παρακαλοῦντος τοῦ βασιλέως κληθῆναι τὸν δαίμονα¹, ἔφη ὁ² Τρόφων· «Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ σοὶ λέγω, πνεῦμα ποηροῦ, ὅπου περ ἂν ἦς, εἰσαλεθὼν ἐμφάνισθη³ τοῖς ἀσθενήσασιν, μηδένα ἀδικήσας⁴ τὸν παρῆναι⁵ των.» Καὶ εὐθὺς ἦλθεν ἐν τῷ μέσῳ κῶνον μελανὸς μέγας⁶, πνιγὸν εἶχον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν κεφαλὴν στέρον εἰς τὴν γῆν⁷. Ἐφη οὖν⁸ ὁ Τρόφων πρὸς αὐτὸν⁹· «Σοὶ λέγω, ἐπικατάρτε, τίνας χάριν ἐπισηλθες εἰς τὴν κόρην

⁶ ἐπ. εἰς ἐν τῶν παλαιῶν εἶναι αὐτὴν A 2.—⁷ δὲ add. A 2.—⁸ αὐτῶ A 2.—⁹ προσόντων A 2.—¹⁰ τὸ θαυμαζόμενον καὶ τὴν παιδαν add. A 2.—¹¹ (τῶν - τῆς) ἐκ τῶν τῆς Ἀνικίων A 2.—¹² οὕτω A 2.—¹³ (αὐτῷ - παιδὸς) παιδὸς οὐκ ἐπένευσεν ὁ πατήρ αὐτῆς μετὰ δὲ ταῦτα A 2.—¹⁴ nonnulla desunt A 7.—¹⁵ (πονηροῦ - ἐκβ.) ἀκάθαρτον τοῦ δὲ δαίμονος ἐκ πολλοῦ βροῦντος A 2.—¹⁶ (τ. ο.) καὶ τοῦ A 2.—¹⁷ (τ. π.) om. A 7, supplevi ex A 4; (διαποροῦντος - πρόσ.) διαποροῦντος ἐμπροσθεν αὐτῆς καὶ ἐν λήπῃ πολλῇ ἐπάρχους A 2.—¹⁸ (φ. α.) σύμβουλοι αὐτοῦ ὥστε A 2.—¹⁹ (ὥστε - Τρ.) ζητεῖσθαι αὐτὸν ὁ οὖν βασιλεὺς ἐξέπεμψεν ἀντάμους διατάγματα κατὰ πᾶσαν πόλιν ὥστε τὸν ὄν. Τρ. ἀναζητεῖσθαι A 2.—²⁰ δὲ A 2.—²¹ om. A 2.—²² (φοιτ. - τὸ) διελθόντων ἦλθεν ταχ. A 2.—²³ (ἐκ. π. ἀν.) ἀναζητησάντων καθ' ἐκάστην πόλιν A 2.—²⁴ Βῆρον καὶ A 2; Φερρίον A 4.—²⁵ Κολκακίον A 7; Πιτρονίου καὶ Πομπιανοῦ καὶ Πλακιδίου A 4.—²⁶ (κ. Αἰμ. Πρ.) Ἡμίλιον καὶ Πρετεξτάτου A 2; om. A 4.—²⁷ προτοστατούντων A 4; τῆς οἰκουμένης add. A 2, 4.—²⁸ (ὀρισάντων - ἀναζ.) τιμ. κεφ. ἀπειλικῶτων τοῖς μὴ ἐπιμελῶς ἀναζητοῦσι αὐτὸν τάχιον ἐλθόντες ἐφ' ἐκάστην ἐπαρχίαν στρατιῶται τε καὶ ταξιάρχαι ἀνέζητον A 2.—²⁹ om. A 2.—³⁰ γινόμενον A 2.—³¹ (συνελ. - αὐτῶν) προσερχόμενοι A 2.—³² ἀπετέγγανον καὶ add. A 2.—³³ (οὐ - ζητούμενος) om. A 2.—³⁴ 2.—¹ (τ. ο. ο.) καὶ A 2.—² τῆς Ῥώμης A 2.—³ ἀναζητούντες A 2.—⁴ (τ. ἐπ.) om. A 2.—⁵ om.

A 2.—⁶ Σαμφάδου A 2.—⁷ τὰς A 2.—⁸ τινι A 2.—⁹ τοῦ δὲ ταχέως ὁμολογήσαντος αὐτὸν εἶναι τὸν ζητούμενον ταχέως ἴπῳ καθίσαντες αὐτὸν ἤγαγον εἰς τὴν πόλιν καὶ μετὰ πολλῆς συνοδείας συνέπεμψαν αὐτὸν τοῖς ἐπάρχους οἱ κατὰ τὸν τόπον ἀρχόντες· παραγενομένου δὲ τοῦ παιδὸς καὶ εἰσαχθέντος τοῖς ἐπάρχους add. A 2.—¹⁰ om. A 2.—¹¹ om. A 7.—¹² (ἰ. καθ.) om. A 2.—¹³ ἀνεπέμψαντο A 7.—¹⁴ ἐγγ. δὲ A 2.—¹⁵ Ῥώμῃ add. A 2.—¹⁶ πονηρόν A 2.—¹⁷ πόλιν (corr. πόλει) A 2.—¹⁸ (τ. Ῥ.) om. A 2.—¹⁹ (ἀπ. - γέν.) φύσιν A 2.—²⁰ κόμης A 2.—²¹ παραγενομένου A 2.—²² (κ. πρ. τ. β.) προσκομισθείσης A 2.—²³ τὸ βασιλεῖ παρα add. A 2.—²⁴ Πρετεξτάτου A 7; Πρετεξτάτου A 2.—²⁵ τὸν ζητούμενον add. A 2.—²⁶ (διὰ τὸ - παρ.) ἐν τῷ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἐλθεῖν A 2.—²⁷ ἡ παῖς add. A 2.—²⁸ (καὶ - αὐτὸν) πολλὰ δὲ παρεκάλει αὐτ. ὁ βασιλεὺς A 2.—²⁹ (ἐπ. αὐτ.) εἶπέ μοι εἰ σὺ A 2.—³⁰ μου add. A 2.—³¹ ἐπὶ ἡμέρας ἕξ A 2.—³² (τῇ - εἰωθὸς) δεόμενος τοῦ Θεοῦ περὶ τούτου καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ προσευχομένου αὐτοῦ A 2.—³³ περὶ τὸ μεσονύκτιον κατὰ τὸ εἰωθὸς add. A 2.—³⁴ εἰ καὶ πάλα δοθῆσα αὐτῷ τοῦ add. A 2.—³⁵ πᾶσαν add. A 2.—³⁶ (ἀπέλογεν - φύσεως) om. A 2.

3.—¹ καὶ φανερωθῆναι ἐνόησαν πάντων add. A 2.—² ἅγιος add. A 2.—³ (ὅπου - ἐμφ.) καὶ ἀκάθαρτον ἐμφάνηθαι A 2.—⁴ ἀδικήσας A 2.—⁵ (μ. μ.) μέλας A 2.—⁶ τῆς γῆς A 2.—⁷ δὲ A 2.—⁸ πρ. αὐτ. ὁ Τρ. A 2.

(1) Similia in aliis sanctorum Vitis occurrunt. Comm. prae. num. 5. — (2) In restituenda ex codicibus nativa nominum scriptione operam perdere nolimus. Comm. prae. num. 5. — (3) Hulus nominis in Phrygia, quae S. Tryphonis

patria dicitur, vicum prope Apamaeam fuisse, nulla est ambigendi ratio. Locus ceterum ignotus est. Comm. prae. num. 17. — (4) Passio Polycarpi, VIII, 1: ὄνφ καθίσαντες.

ταύτην

A ταύτην, τοῦ φθεῖραι αὐτήν; » Καὶ ὁ δαίμων φησὶ· «Θαυμάζω πῶς σὺ οὐ πλέον ὄν ἐτῶν¹⁰ δεκαεπτὰ¹¹ ἐτάχθης ἀναζητῆν τὴν ἡμετέραν φθῖν τε¹² καὶ γένεσιν¹³.» Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ¹⁴ Τρόφων· «Ἐν τῷ ὀνόματι¹⁵ Ἰησοῦ Χριστοῦ¹⁶, εἰπέ πῶς εἰσῆλθες εἰς αὐτήν.» Λέγει ὁ δαίμων· «Ὁ πατὴρ¹⁷ ἀπέστειλεν με¹⁸, δός μοι τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς¹⁹, ὥστε βασιλεύσαι αὐτήν²⁰ καὶ καταφθεῖραι.» Λέγει αὐτῷ ὁ²¹ Τρόφων· «Τίς ἐστὶν ὁ πατὴρ σου;» Λέγει²² ὁ δαίμων²³· «Ὁ διάβολος.» Λέγει αὐτῷ²⁴ ὁ Τρόφων· «Τίς ἐστὶν ὁ διάβολος;» Ἀπεκρίνατο²⁵ ὁ δαίμων· «Ὁ Σατανᾶς.» Λέγει ὁ²⁶ Τρόφων· «Καὶ πόθεν ἴσασιν οὗτοι οἱ παρεστώτες²⁷, ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ βασιλεὺς, τίς ἐστὶν ὁ Σατανᾶς;» Ἔφη ὁ δαίμων· «Ὁ²⁸ Σατανᾶς ἐστὶν οὗτος ὁ αἶρων τὸν εὐσεβῆ²⁹ λογιζομέν³⁰ τῶν ἀνθρώπων³¹ εἰσερχόμενος εἰς τὰς διανοίας αὐτῶν καὶ ποιῶν λησμονεῖν³² αὐτοὺς τὸν τὸν ἀπάντων γενεσιάρχην Θεὸν καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν Χριστόν, ὃν ἐκήρυξαν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Πέτρος καὶ Παῦλος³³ καὶ ἕτεροὶ τῶ ὀνόματος αὐτοῦ ἀπέθανον, ποιῶν³⁴ ἀνθρώπους προσκυνεῖν εἰδώλοις κενοῖς καὶ προσέχειν κινήσεις καὶ σπονδαῖς ματαίαις καὶ παράγειν³⁵ εἰς ἀπόλειαν τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς καὶ καταγεῖν εἰς πθιμένα ἄδον καταδιώκοντας³⁶ τοὺς ἔργοις τοῦτοις τὸν ἄρχοντα τῆς ἀνομίας καὶ κληρονομεῖν μετ' αὐτοῦ³⁷ τὴν αἰώνιον κόλασιν.» Λέγει οὖν³⁸ πρὸς αὐτὸν ὁ³⁹ Τρόφων· «Ποῖαν ἐξουσίαν ἔχων ὁ πατὴρ σου ἐκέλευσέν⁴⁰ σε εἰς ἀνθρώπου σῶμα⁴¹ εἰσελθεῖν, ὃ⁴² ἐπλάσαν αἱ ἀρχαὶ τοῦ χειρὸς τοῦ Θεοῦ⁴³ καὶ ἐνεφρόνησεν εἰς⁴⁴ αὐτὸν πνεῦμα ζωῆς;» Λέγει ὁ δαίμων· «Ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν κατὰ τῶν εἰδοτῶν τὸν Θεὸν ἐν εὐσεβείᾳ· ἀλλ' ὅσον ἀποφύγομεν τοὺς μετὰ πολλῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης τὸν Θεὸν φοβουμένους, τοσοῦτον ἰσχύομεν⁴⁵ καὶ ἐξουσιάζομεν τῶν τὰ ἡμέτερα ἔργα διαπραττόντων⁴⁶.» Ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ⁴⁷ Τρόφων· «Τίνα⁴⁸ ἐστὶν τὰ ὑμέτερα ἔργα⁴⁹ καὶ τὰ⁵⁰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν⁵¹;» Λέγει⁵² ὁ δαίμων⁵³· «Ἔστι ταῦτα· εἰδωλολατρεῖαι⁵⁴,

multis respondet,

Gen. 2, 7; Sap. 15, 11.

C (ἔπικ. - τοῦ) κληραμέου δαίμων τίνος ἔνεκεν ἔπ. τῇ κόρη ταύτῃ Α 2. — ¹⁰ πλέον ἔχων ἔτη Α 2. — ¹¹ Α 2 et ceteri fere; ἐπὶ Α 7. — ¹² om. Α 2. — ¹³ γέννησιν Α 2. — ¹⁴ ἄγιος add. Α 2. — ¹⁵ τοῦ κυρίου ἡμῶν add. Α 2. — ¹⁶ ἐπιτάττω σοι add. Α 2. — ¹⁷ μου add. Α 2. — ¹⁸ ὁ add. Α 2. — ¹⁹ om. Α 2. — ²⁰ αὐτήν βασ. Α 2. — ²¹ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγιος Α 2. — ²² ἀπεκρίθη Α 2. — ²³ καὶ εἶπεν add. Α 2. — ²⁴ om. Α 2. — ²⁵ λέγει Α 2. — ²⁶ ἄγιος add. Α 2. — ²⁷ (οἱ π.) πάντες Α 2. — ²⁸ ἀπό add. Α 2. — ²⁹ καὶ add. Α 7. — ³⁰ ἐλισμονεῖν Α 2. — ³¹ ἐν τ. π. τ. Π. καὶ Π. ἐκήρυξαν Α 2. — ³² καὶ ποιῶν τοῦς Α 2. — ³³ κατάγειν Α 2. — ³⁴ καταδιώκοντα Α 7. — ³⁵ (καταδ. - αὐτοῦ) εἰς τὸν ὄδον μισοῦνται γὰρ τοὺς ἔργοις αὐτοῖς τὸν ἡγεμόνα τῆς ἀδικίας ἡμῶν καὶ κληρονομοῦσιν μεθ' ἡμῶν Α 2. — ³⁶ om. Α 2. — ³⁷ ἄγιος add. Α 2. — ³⁸ ἐκέλευσεν Α 2. — ³⁹ σῶμα ἀνθ. Α 2. — ⁴⁰ ὄπερ Α 2. — ⁴¹ τ. Θ. χ. Α 2. — ⁴² ἐνεφρόνησεν ἔπ. Α 2. — ⁴³ (κατὰ - ἰσχύομεν) τὸν ἐν εὐσεβείᾳ καρδίας τὸν Θ. φ. ἀλλὰ κατισχύομεν Α 2. — ⁴⁴ ποιῶντων Α 2. — ⁴⁵ ποῖα Α 2. — ⁴⁶ τῆς ἡμετέρας φθῖσεως add. Α 2. — ⁴⁷ εἰσὶν ταῦτα add. Α 2. — ⁴⁸ ἀπεκρίθη Α 2. — ⁴⁹ τὰ

φαρμακείαι⁵⁵, πορνείαι, μοιχεῖαι⁵⁶, ἐπιθεμίαι⁵⁷, καταλαλῖαι, λοιδορίαι, βλασφημίαι, φθόροι, ἔρις⁵⁸, μάχαι, φριτώσεις, ὑπερηφανίαι, πλεονεξίαι, ἀρπαγαί, κλοπαί⁵⁹, ψεύδος⁶⁰ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ὅμοια τοῦτοις⁶¹. Οἱ γὰρ ταῦτα πράττοντες καὶ ἐπερειδόμενοι τῶν ἡμετέρων ἔργων πολλὰ ἔχουσι τῆς ἡμετέρας συγγενείας⁶².» Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ παρεστώτες ὄγλοι φίλοι τε καὶ συγκλητικοί, σοφοί τε καὶ⁶³ μεμυστάνες τῆς Ῥώμης, εἰδόσασιν τὸν Θεὸν τὸν δόντα τοιαύτην χάριν τοῖς ἀνθρώποις. Καὶ πολλοὶ τῶν ἀκούοντων⁶⁴ ἑλλήρων ἐπίστευσαν εἰς τὸν κύριον⁶⁵ Ἰησοῦν Χριστόν· τῶν δὲ ἐξ ἀρχῆς πεπιστευκότων ἑσπερωθήσαν αἱ καρδίαι αὐτῶν ἐν⁶⁶ τῇ πίστει· καὶ τούτων γινόμενων ἐκέλευσεν ὁ πανάγιος Τρόφων τῷ δαίμονι⁶⁷ ἀπέλθειν εἰς τὸν τόπον τοῦ πηρὸς τῆς κολίσεως⁶⁸, ὃν ἠτόιμασε Κύριος⁶⁹ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀγαθονθεις ἐπὶ τοῖς⁷⁰ ἔργοις τοῦ ἁγίου Τρόφονος⁷¹, ἐξέπεμψεν αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἅκτοις καὶ ἀτηρεσίᾳ⁷² πολλῇ σφόδρα καὶ ἀγαθοῖς ὄρκι ὄλγοις, κελεύσας⁷³ Πομπιανῶ καὶ Πρετεξτάτῳ τοῖς ἐπάρχοις διάγειν⁷⁴ αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν μετὰ πολλῆς βασταγῆς⁷⁵, ὥστε τὸν μακάριον Τρόφωνα διοικήσῃ εἰς τὸς πτωχοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν⁷⁶ δωρηθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ βασιλέως.

PASSIO I Matth. 15, 19; Gal. 5, 19; Rom. 1, 29.

Matth. 9, 8.

donec dimittatur. Matth. 25, 41.

E

4. Τελευτήσαντος δὲ Γορδιανοῦ καίσαρος τῷ πέμπτῳ καὶ εἰκοστῷ ἔτει¹, ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ Φίλιππος ἔτη δεκαπέντε². ὅστις οὐδέποτε ἀπέστη³ τῶν βδελυγμάτων⁴ ἡθῶν τοῖς εἰδώλοις καὶ σπένδων ἐπὶ τοὺς βομῶδες τοῖς⁵ δαίμοσιν⁶. Καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν⁷ ὁ Θεὸς ἐν πολέμῳ τῶν Γλοσιῶν⁸ (1)· οὐ γὰρ ἦν ὁ λογισμὸς αὐτοῦ εὐσεβής⁹.

Mortuo Gordiano et Philippo,

Decius

5. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Φίλιππου, διαδέχεται τὴν βασιλείαν αὐτοῦ Δέκιος καίσαρ τῆς¹ Ῥώμης, ἀνὴρ πάνδεινος, ὅλος δι' ἄδον τῇ δαιμονικῇ ὑπαχθῆς εἰδωλολατρεῖα², ὅστις πολλοὺς³ ἀπὸ τῆς Ῥώμης μετὰ πολλῶν τῶν⁴ βασάνων καὶ κολάσεων⁵ χριστιανοὺς ἐποίησεν

F

ἡμέτερα ἔργα τῆς ἡμετέρας φθῖσεως καὶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν add. Α 2. — ¹⁰ εἰδωλολατρεῖα Α 2. — ¹¹ φόνου add. Α 2. — ¹² om. Α 2. — ¹³ ἀρέσεις Α 7. — ¹⁴ επιορκίαι add. Α 2. — ¹⁵ ὅσα ἐστὶν τ. ὄμ. Α 2. — ¹⁶ (τῶν-συγγ.) ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις ἔργοις ὑποπίπτουσιν ἐν ταῖς ἡμετέραις κολάσεσιν Α 2. — ¹⁷ (ὄγλοι - καὶ) φίλοι αὐτοῦ συγγ. τε καὶ πάντες οἱ Α 2. — ¹⁸ ἀκούσαντες τῶν Α 2. — ¹⁹ ἡμῶν add. Α 2. — ²⁰ (αὐτῶν ἐν) om. Α 2. — ²¹ (ἐκέλ. - δαίμ.) ἐπέταξεν τῷ δ. ὁ π. Τρ. Α 2. — ²² τῆς κολ. τ. π. Α 2. — ²³ ὁ Θεὸς Α 2. — ²⁴ ὁσί-οις add. Α 2. — ²⁵ (τ. ἁ. Τ.) αὐτοῦ Α 2. — ²⁶ ἰπρησίας Α 7. — ²⁷ κελεύσας Α 2. — ²⁸ προτεστάτω ἐπάρχοις διαγαγεῖν Α 2. — ²⁹ χαρμονωσῆς Α 2. — ³⁰ (διοικήσαι - ὁδόν) διαδοῦναι τοῖς πτωχοῖς τὰ Α 2. 4. — ¹ αὐτοῦ add. Α 2. — ² (ἀντ' - δεκ.) Φ. μετ' αὐτὸν Α 2. — ³ ἀπὸ add. Α 2. — ⁴ τῶν ἐθνῶν Α 2. — ⁵ καὶ Α 2. — ⁶ καὶ μισαροῖς ἐβασίλευσεν δὲ Φίλιππος ἔτη δεκαπέντε add. Α 2. — ⁷ αὐτῷ Α 7. — ⁸ τρογλοδοντῶν Α 2. — ⁹ ἀγαθός Α 2. 5. — ¹ om. Α 2. — ² εἰδ. ὑπ. Α 2. — ³ πολλοὺς add. Α 2.

(1) Nullam esse τῶν Γλοσιῶν gentem in confesso est, nec depravatam esse lectionem ε Τρωγλοδοντῶν, quam habent codices non pauci et Metaphrastes, certum mihi est. Ut opportune monuit v. cl. P. FRANCHI DE CAVALIERI, *Hagiographica*, p. 20, teste Chronico Paschali (DINDORF, p. 503), Philippus Arabs moritur ann. 253, ὅς πολεμεῖ

τοῖς Γήπεσιν; pro Gepidis autem, ita pergit, alio loco Ἀγαθόσων seu Ἀγαθούσων, quae et Scythica gens est, legerit hagiographus noster, librarius autem ex ΑΤΑΘΥΡCΙΩΝ paucis litteris neglectis, aliis perperam lectis, scripserit ΓΑΟΥ... CΙΩΝ. Argute hercle excogitata, quae tamen indubia habere non ausim.

ἀρνήσασθαι

PASSIO I ἀρνήσασθαι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ (1), καὶ πολλοὺς τῆς ἁ προσδοκωμένης ἐλπίδος τοῦ Χριστοῦ ἀπεστέρησε· ἡ γὰρ ἐνέργεια τοῦ πονηροῦ οὐ μικρὰ ἦν ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ τῶν δοκούντων ἱερατεῦν τῷ Κυρίῳ ἀρχόντων τε καὶ προέδρων ἱερέων τε καὶ τῶν ἐπαρχομένων ὅτε ὄλγροι ἠρνήσαντο τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τὰς μισαρὰς ἐπιτελοῦντες σπουδᾶς ἐν τῷ Καπετωλίῳ τῷ τε Διὶ καὶ τῇ Ἀθηνᾷ καὶ τῷ ἄντικρυς τοῦ Καπετωλίου καθεζομένῳ ἀγάλματι, ὡς ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν θυσίων καὶ τῶν ἐπὶ τῶν ἀποστατῶν ἔθνων ὀπιτομένων χριστιανῶν ἐν τῷ Τιβερίῳ ποταμῷ τὸ ἔδωκε αἷμα γενέσθαι. Ἐπὶ πολλὰς οὖν ἡμέρας πολλοὺς πλήθους ἐξορμήσαντος ἐπὶ τὴν τοιαύτην θεήλατον παρανομίαν καὶ ἀρνησαμένων τὸν Θεόν, μόλις ὄλγροι ἴσχυσαν διαδράσαι τῆς τοιαύτης παρανομίας, ὃν αἱ ὑποστάσεις ἀνελήφθησαν τῷ ταμεῖῳ. Οὕτως γὰρ περιεχρῆστοι ἐπέκειντο τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. Τῶν γὰρ μαθητῶν τοῦ Κυρίου ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ τοῦ ἐπὶ Ἀντωνίων καὶ Κομόδου πολὺν διάστημα καιρῶν βαθεῖαν εἰρήνην καὶ εὐθυμίαν ἐχόντων, πάλιν ἀνεκείνη ὁ διωγμὸς ἐπὶ Δεκίον τοῦ καίσαρος τῆς Ῥώμης, ὥστε τὸ διάταγμα αὐτοῦ ἐξεπέμφθη κατὰ πᾶσαν πόλιν, περιέχον τὸν τρόπον τοῦτον ὡς, εἴ τις μὴ ἤθελον θύειν τοῖς θεοῖς καὶ ὀμνῆναι Δία τὸν ἐν τῷ καπετωλίῳ ἐπὶ τῇ ἀρνήσει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰ μὴ σπένδουσι τοῖς θεοῖς καὶ τοῖς βωμοῖς, πυρὶ καὶ θηροῖς καὶ ἀνηκέστοις παραδίδοσθαι αὐτοὺς συμφοραῖς.

Ad praefectum Orientis 6. Οἱ δὲ ἄρχοντες πάσης τῆς ἐξαρχίας ἀσμένως ἀπεδέξαντο τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως προθύμως ἐκτελεῖν τὸ προσταχθέν· αὐτοῖς ἦσαν δὲ κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ἐπαρχοὶ τῶν πραιτωρίων τῆς μὲν Ἀνατολῆς Τιβέριος Γράγγος καὶ Κλαύδιος Ἀκυλίνος ὁ καὶ ἑπαιτικός καὶ τῆς δόσεως Βουκάκιος ὁ Πετρώνιος Γράτος ἕπατος (2), τῆς δὲ Ῥώμης Αἰμιλιανός· οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ βασιλέως κατὰ πᾶσαν πόλιν τε καὶ χώραν μετὰ διωγμῶν

(3) καὶ ἰδίων προσταγμάτων ἐξέπειπον· καὶ διωγμοῦ καὶ ὅλης τῆς οἰκουμένης ἐνεργήσαντος, ἀνηρέχθη τῷ ἐπάρχῳ τῆς Ἀνατολῆς ἡ γνώσις τῆς θεοσεβείας τῆς κατὰ τὸν μακάριον Τρύφωνα· ἦν γὰρ ἀδύνατον τὸ λαθεῖν αὐτὸν ἐκ πολλῶν γὰρ ἐτῶν τὰ ἐκ δωρεῶν τοῦ Θεοῦ παρεχόμενα αὐτῷ χαρίσματα εἰς πολλὰς ἐπαρχίας ἀνεδεκνυοντο. Ὡς δὲ μετὰ σπουδῆς τοῦτον ἐκέλευσε παραστήναι, ἀποσταλέντων τῶν ἐκ τῆς τάξεως στρατιωτῶν, συνελήφθη ὁ ἅγιος ἐπὶ Φρόντωνος τινος εἰρηναρχοῦ τῆς Ἀπαμείων πόλεως· ἐξεληθόντος δὲ ἐναντήσιν αὐτοῦ μετὰ διωγμῶν (αὐτῷ γὰρ ἦν γραφὴν τὸ πρόσταγμα) παρὰ τῶν ἀρχόντων καὶ ἀνευρόντες αὐτὸν, παρέδωκαν αὐτὸν τοῖς στρατιώταις. Οἱ δὲ παραλαβόντες αὐτὸν δέσμιον ἀπήγαγον εἰς τὴν Νικαίαν πόλιν· καὶ ἀπαχθέντος αὐτοῦ ἐν τῇ Νικαίᾳ πόλει, παρεδόθη ἐν τῷ δεσποτικῷ διὰ τὸ τὸν ἐπαρχον εἰς δημοσίαν ἀσχολεῖσθαι χρεῖας.

7. Τῇ ἐξῆς οὖν ἀνήνεγκαν αὐτὸν λέγοντες· «Συνελήφθη ὁ Τρύφων, ὃν ἐκ πολλῆς φήμης περιελθόντα εἰς ἡμᾶς ἀκηκόομεν.» Ὡς δὲ ἐκέλευσαν αὐτὸν ἀχθῆναι, μετὰ πολλῆς χαρᾶς εἰσήλθεν ὁ ἅγιος Τρύφων, θάρσους γὰρ ἐνεπίπλατο (4) αὐτοῦ ἡ ψυχὴ, τὸν ἄριστον ἀγῶνα τῆς ὁμολογίας τοῦ Κυρίου μέλλοντος αὐτοῦ ἐκτελεῖν. Πομπιανὸς ὁ πομπικῆρος τῆς μεγίστης τάξεως εἶπεν· «Παρέστηκεν ὁ τῆς Ἀπαμείων ἐνορίας εἰρηναρχος τὸν ἀπὸ Σαμψάδου κόμης ὀνόματον Τρύφωνα τῷ μεγίστῳ καὶ ὑπερλάμπρῳ βήματι τῆς ἐξουσίας σου, ὃς παρέστηκεν ἐξεταζόμενος.» Τιβέριος Γράγγος καὶ Κλαύδιος Ἀκυλίνος ἔφη· «Τί τὸ ὄνομα τοῦ παρεστῶτος;» Ὁ δὲ ἔφη· «Τρύφων.» — «Ποῖας τύχης τυγχάνεις;» Τρύφων εἶπεν· «Τύχη παρὰ χριστιανοῖς οὐκ ἔστιν οὔτε ἐγένετο ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ δημονορίας· τέχνη δὲ τινι τὸν ἀνθρώπων καὶ καθενόσσει ὀνομάζεται· εἰ δὲ βούλει μαθεῖν, ἔλευθέρας μὲν εἰμι διαγωγῆς· τὸ δὲ μέγιστον ὑπερὸν ὅλα τοῦ κατ' ἐμὲ φρονήματος μάνθανε, ὅτι χριστιανός

desertur Tryphon

et coram eo sistitur

C 4 τῶν A 7. — 5 (ἡ γὰρ - καὶ) καὶ πολλοὺς ἀνθρώπων ἐπ' ἐλπίδι βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀπέστρεψεν· ἡ γὰρ τ. π. οὐ μ. ἐν τῇ πόλει Ῥ. ἐνέργεια καὶ γὰρ A 2. — 6 (ἱερ. - ἐπαρχ.) καὶ ἱερέων A 2. — 7 (τὸ Θεοῦ) τὸν Θεόν A 2. — 8 ἐκτελοῦντες A 2. — 9 (τ. Κ.) αὐτῶν A 2. — 10 ὥστε A 2. — 11 θυομένων A 2. — 12 (καὶ - ἱερ.) καὶ ἠρητομένων ἐπὶ ἐλλήνων καὶ ἀποστατῶν A 2. — 13 ὁπ. A 2. — 14 δὲ add. A 2. — 15 (καὶ - Θεόν) ὁπ. A 2. — 16 ταμεῖον A 2. — 17 ἐκ τῶν διωγμῶν A 2. — 18 (Α. κ. Κ.) ὁπ. A 7, supplenti ex A 2. — 19 οἰκούντων A 7. — 20 (τοῦ ἐπὶ - τῆς Ῥ.) βαθεῖαν εἰρ. ἐχόντων καὶ εὐθ. ἐπὶ πολλῷ διαστήματι καιρῶν ἐπὶ Ἀντωνίων καὶ Κομόδου τῶν βασιλέων πάλιν ἄν. ὁ διωγμ. ἐπὶ τῆς βασ. Δεκ. Καίσαρος A 2. — 21 ἐκπεμφθῆναι A 2. — 22 καὶ χώραν add. A 2. — 23 ἴνα μὴ A 7. — 24 (μὴ ἤθ. - βωμοῖς) θέλονσαν θύειν ἐκουσίως τοῖς θεοῖς καὶ ὀμνῆναι τὸν μέγαν Δίαν τὸν ἐ. τ. Κ. ἐν τῇ ἀρ. τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰ μὴ ἐπισπένδουσι τ. β. ἐπὶ τ. β. αὐτῶν A 2. — 25 ἀνηκέστοις αὐτοῖς A 2. — 26 αὐτοῦ A 7, ὁπ. A 2. — 27 κελύου add. A 2. — 28 ὁπ. A 2. — 29 ἐπαρχίας A 2. — 30 ἀποδεξάμενοι A 2. — 31 ἐξεπέμψθη τὰ προστιττόμενα A 2. — 32 γὰρ A 2. — 33 ὁπ. A 2. — 34 (ὁ - τῆς) ἕπατος τῆς δὲ A 2. — 35 βουκάκιος A 2. — 36 διάταγμα A 2. — 37 (κ.

F τ.) τοῦ δὲ A 2. — 11 Ἀκυλίνου add. A 2. — 12 ἀδ. γὰρ ἦν A 2. — 13 (τὰ - ἐκ.) δωρεῶν καὶ χαρισμάτων τοῦ Θεοῦ ἀξιοθεῖς περιεχόμενος ἦν εἰς πολλὰς ἐπιτάσεις ἐπιτελῶν· ὡς δὲ δι' ἄλλης σπουδῆς ἐκέλευσαν αὐτὸν A 2. — 14 (τῶν - στρατ.) στρατ. ἐπ' αὐτὸν ταχέως A 2. — 15 Φρόντωνος A 7; Φρόντωνος A 2. — 16 δὲ ἐξεληθόντος A 2. — 17 τὸ περ. γὰρ A 2. — 18 (καὶ ἄν.) ἐτῶν A 2. — 19 (π. αὐτ.) παρέδωκεν A 2. — 20 ὁπ. A 2. — 21 τῷ ἐπάρχῳ Ἀκυλίνου add. A 2. — 22 (ἀπαχθ. πόλει) ἀπαχθείς παρεδόθη A 2. — 23 ἀσχολεῖσθαι εἰς δημοσίας A 2. — 24 ὁπ. A 2. — 25 ἀνηρέχθη A 2. — 26 περιελθόντας A 7. — 27 (λέγοντες - ἀκηκ.) σπληνθῆναι τὸν Τρύφωνα τὸν ἐκ πολλῆς φήμης περιελθόντα εἰς αὐτὸν A 2. — 28 εἰσαχθῆναι A 2. — 29 ἦλθεν ὁ μακάριος A 2. — 30 ἐμπόλητο ἡ ψ. αὐτοῦ A 2. — 31 πομπικῆρος A 7. — 32 δὲ σκρινιάριος τῆς μεγάλης A 2. — 33 παρῆστι σοι Τρύφωνα A 2. — 34 (ὁ - παρεστῆκεν) δὲ ἦν ἀπαχθῆς ἀπὸ Σ. κ. ὀνόματος τῆς βήματι σου τῷ μεγ. καὶ ὁπ. τῆς ἐξ. A 2. — 35 καὶ add. A 7. — 36 ὁ ὑπερλάμπρος add. A 2. — 37 (τί - ἔφη) ὁπ. A 2. — 38 εἰ A 2. — 39 (ἀπό - δημ.) Θεοῦ προνοία A 2. — 40 ὁπ. A 2. — 41 τὰ κατεμέ add. A 2. — 42 (ὁ, δ.) καὶ ὑπερόνκον A 2.

(1) Quae de persecutione Deciana hoc loco leguntur, e fonte ceteris minus turbido hausta esse ostendit P. FRANCHI DE' CAVALIERI, t. c., p. 35-40. — (2) Supra, p. 330, annot. 2. —

(3) Διωγμῆται, Passio Polycarpi, VII, 1. — (4) Cf. Passio Polycarpi, XII, 1: θάρσους καὶ χαρὰς ἐνεπίπλατο.

εἰμι

A εἶμι. » Πομπιανός²⁰ περιμωρῶν ἐβόησεν²¹ λέγων· « Τρόφων ὁμολόγησεν ἐαυτὸν χριστιανὸν εἶναι²² (1). » Ἀκύνλιος ἔπαρχος εἶπεν· « Ἔργωνος ὅτι ὁ σεβαστὸς ἐκέλευσεν²³ ζωόκαυτον γενέσθαι²⁴, εἰ μὴ θύσεις τοῖς θεοῖς; » Ἐφη ὁ Τρόφων· « Εἰ²⁵ ἄξιός εἰμι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ μου²⁶ περὶ δοθῆναι, καὶ δὴ²⁷ ποιεῖ τὸ προσταχθέν σοι. » Ἀκύνλιος ἔπαρχος ἔφη· « Θύσον, Τρόφων, τοῖς θεοῖς, ἐπειδὴ σὲ ὄρω ἀκμῆν²⁸ ἔννομον μὴ ἄγοντα τὴν ἡλικίαν καὶ τέλειον ἄγοντα τὸ²⁹ φρόνημα. » Ἐφη ὁ Τρόφων³⁰· « Τέλειον ἔγω τὸ³¹ φρόνημα, ἔαν τελείαν μου³² ὁμολογήσω τὴν εἰς Θεὸν μου ὁμολογίαν³³ καὶ ἐξάργητον³⁴ αὐτοῦ τὴν γενειάνην³⁵ εἰς ἐμὲ πιστὴν φυλάξω. » Ἀκύνλιος ἔπαρχος ἔφη³⁶· « Πρὸ τοῦ μέλλειν σὲ τῷ πυρὶ παραδίδωσθαι, πείσθητι τῷ αυτοκράτορι. » Τρόφων ἔφη· « Πῶς μοι ἀπειλεῖς οὐτινος τὸ τέλος ἐστὶ³⁷ τέφρα· πιστεύω δὲ τῷ Θεῷ τοὺς κακοτέχνους ὕμῶν θυμῶς καὶ τὰς ψυχὰς ὑμῶν³⁸ καὶ τοῦ βασιλέως τοῦ ἐκπέμψαντος ὑμῖν τὰς διατάξεις ταύτας³⁹ ὁμοίως γενέσθαι τῆ⁴⁰ τοῦ πυρὸς ἐξερχομένη τέφρα. » Ἀκούσας δὲ⁴¹ ὁ ἔπαρχος Ἀκύνλιος ἐκέλευσεν αὐτὸν⁴², εἰ μὴ πείθεται τῇ διατάξει αὐτοῦ, κρεμασθέντα σπαθίζεσθαι⁴³ αὐτὸν⁴⁴. Ὁ δὲ προθύμως ἀποδυσάμενος τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ τὸν τρίβωνα εἰς γῆν ἔβριξας⁴⁵, καταβαθὸν τὸ ἅγιον καὶ⁴⁶ εὐσχημον αὐτοῦ τοῦ σώματος⁴⁷, μετὰ προθυμίας ἐδίδου ἐαυτὸν ἀναρτηθῆναι ἐπὶ τοῦ ξύλου (2), πρότερον⁴⁸ τὰς χεῖρας ἐξητημένος⁴⁹. Ἐφη ὁ ἔπαρχος⁵⁰ τοῖς κνεστιοναρίοις· « Προσαγάγετε⁵¹, καὶ ἄρασθε αὐτὸν· ἢ γὰρ ἄνοια τῆς ἀφροσύνης αὐτοῦ ἐνεργεῖ⁵² αὐτῷ. » Σπαθίζομενον δὲ αὐτοῦ ἰσχυρῶς, οὐδεμία φωνὴ ἐξῆει ἀπ' αὐτοῦ⁵³. Ἀμετάθετον γὰρ εἶπεν τὸν λογισμὸν τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας καὶ⁵⁴ πίστεως. Τοῦ δὲ σπαθίζομένου, διάστημα ἐγένετο⁵⁵ ὡς ὠρῶν τριῶν. Καὶ ὁ ἔπαρχος Ἀκύνλιος⁵⁶ ἔφη· « Μετανόησον, Τρόφων⁵⁷, τῆς ἀπονοίας σου ταύτης· οὐδεὶς γὰρ ποτε ἀντικρυς ἐβόηεν τῆς βασιλικῆς⁵⁸ διατάξεως ἠδυνήθη ζῆσαι. » Ἐφη ὁ Τρόφων⁵⁹· « Κἀγὼ ἐπίσταμαι ὅτι οὐδεὶς ἀντιτασσόμενος τῇ κελεύσει τοῦ ἐπουραίου⁶⁰ βασιλέως ἠδυνήθη

ζῆσαι ὅδε⁶¹ ὅτε ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι⁶². » Ἐφη ὁ Ἀκύνλιος· « Ὁ οὐράνιος βασιλεὺς Ζεὺς ἔστι καὶ Κρονίδης· βασιλεύοντι γὰρ ἐν τῷ οὐρανῷ πάντων τῶν θεῶν (3) εἶτα φάσκεις ἡμῖν τὸν ἀντιτασσόμενον τῇ κελεύσει αὐτῶν μὴ δύνασθαι ζῆσαι⁶³· πείσθητι οὖν καὶ ἄσπον τοῖς θεοῖς. Τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ἀρεστὸν ἐστίν. » Τρόφων ἔφη· « Ἀρεστὸν⁶⁴ ἐστὶ τῷ πατρὶ σου τῷ⁶⁵ διαβόλῳ ἔλκειν πάντας εἰς εἰδωλολατρείαν, προσκνεῖν δαίμοσιν ἐπιγενοῖς⁶⁶ καὶ μισαροῖς· ὅθεν καὶ ὑμᾶς τοὺς ἀρχοντας τοῦ αἰῶνος τουτοῦ ἐποίησεν πρόπτεσθαι τὰ ἀρεστὰ αὐτοῦ⁶⁷ καὶ μεταφέρειν εἰς ἀπόλειαν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. » Ἐφη Ἀκύνλιος⁶⁸· « Εἰς ἀπόλειαν σε οὐ πείθω ἔλθειν⁶⁹ ἀλλ' εἰς ζωὴν, ἔαν θύσεις τοῖς θεοῖς· εἰ δὲ οὐ βούλει, θηρίοις σε ποιήσω⁷⁰ ἀναλωθῆναι, εἰ τοῦ πυρὸς κατεφρόνησας. » Λέγει ὁ Τρόφων⁷¹· « Πῶς μοι ἀπειλεῖς τὸ πρὸς ὀλίγον καιόμενον καὶ μετὰ τοῦτο σβεννόμενον⁷², ἢ καὶ θηρίων ἀγρίων⁷³ θυμῶς τοὺς ἀοράτους δυνάμει ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μου καταρρομένους· ἄγνοεῖς δὲ τὸ τῆς μελλούσης⁷⁴ κολάσεως ἐτοιμαζόμενον⁷⁵ ὑμῖν πῶς τοὶς παραβαίνοντι τὴν ἐντολήν⁷⁶ τοῦ Θεοῦ (4). »

8. Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἔπαρχος Ἀκύνλιος ἐκέλευσεν, ἐξιώντος αὐτοῦ εἰς τὸ κρηγιον¹, ἱπποῖς² προσδεθέντα³ τὸν Τρόφωνα ἐλκεσθαι εἰς τὰς νάπας, κρύβουσ ὄντος ἀνηκέστου καὶ χειμῶνος χιονόδου⁴ καταρροῦσκοντος⁵. Ὡς δὲ τὸ προσταχθὲν ἐξετελείτο, διερραγγισαν αὐτοῦ αἱ βάσεις τῶν ποδῶν αὐτοῦ⁶ ἀπὸ τοῦ καταπατεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ⁷ τῶν ἱππῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Καταπατουμένον δὲ αὐτοῦ⁸, κατεσπείροντο αἱ σάρκες αὐτοῦ· καὶ ἀνεβόησεν λέγων⁹· « Κύριε Ἰησοῦ Χριστοῦ¹⁰, μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν ταύτην. » Ὡς δὲ ἀπὸ τῆς θήρας παρεγγέ-
Act. 7, 60.

PASSIO I
E
F
supplicia spernit;

eius praeclara confessio;

C
²⁰ πομπικῶν A 7. — ²¹ σκηνιμῶν ἐξεβόησεν A 2. — ²² (Τρ. - εἶναι) ἀρῆσαι τὸν Χριστὸν σου ὁ δὲ Τρ. ἐξεβόησεν λέγων χριστιανὸς εἶμι A 2. — ²³ σε ἐκέλευσεν A 2. — ²⁴ ζῶντα καῖναι A 2. — ²⁵ (ἐφη-εἰ) Τρ. εἶπεν A 2. — ²⁶ (X. μ.) Θεοῦ A 2. — ²⁷ (δοθ. - δὴ) παραδοθῆναι A 2. — ²⁸ ἀκμῆν A 7; ὄρω σε νέαν A 2. — ²⁹ (ἐννομον - τὸ) τὴν ἡλ. ἄγοντα καὶ τέλ. ἔγοντα A 2. — ³⁰ καὶ φειδομαί σου Τρ. ἔφη A 2. — ³¹ ἐσέβειαν A 2. — ³² ἀνεξάργητον A 2. — ³³ εἶπεν A 2. — ³⁴ οἱ. A 2. — ³⁵ ἡμῶν A 7. — ³⁶ (τοὺς - ταύτας) τῷ σώσαντί με ὑμῶν μᾶλλον τοὺς θυμ. καὶ τοῦ βασ. ὑμῶν τὰς διατ. A 2. — ³⁷ ἐκ add. A 2. — ³⁸ ταῦτα ἀκ. A 2. — ³⁹ (ἐκ. αὐτ.) ἐκέλευσεν A 2. — ⁴⁰ (κρ. σπ.) κρεμασθέντα A 7. — ⁴¹ αὐτὸν σπ. A 2. — ⁴² (ὁ δὲ - ἔβριξας) τοῦ δὲ πρ. ἀποδυσάμενον τὰ ἱμ. καὶ τὸν τρίβωνον ὄνσαντος εἰς τὴν γῆν A 2. — ⁴³ (τὸ ἄρ. κ.) ὁ ἔπαρχος τὸ A 2. — ⁴⁴ τοῦ σώμ. αὐτοῦ καὶ ὡς A 2. — ⁴⁵ πρότερον A 2. — ⁴⁶ (ὁ ἐπ.) οἱ. A 2. — ⁴⁷ αὐτὸν τῷ ξύλῳ add. A 2. — ⁴⁸ τῶν μελῶν ἄνοια καὶ ἢ ἀφροσύνη τῆς νεότητος συνεργεῖ A 2. — ⁴⁹ παρ' αὐτοῦ A 2. — ⁵⁰ (ὁ μ. κ.) οἱ. A 2. — ⁵¹ (τοῦ - ἐρ.) ἐρ. δὲ διάστ. A 2. — ⁵² Ἀγκυλια-

νός A 2. — ⁵³ ἐκ add. A 2. — ⁵⁴ τοῦ βασιλέως A 2. — ⁵⁵ Τρ. ἔφη A 2. — ⁵⁶ ἀντιτασσόμενος καὶ ἀποταξάμενος τοῦ οὐραίου A 2. — ⁵⁷ Τρ. ἔφη ὅτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι A 2. — ⁵⁸ οἱ. A 2. — ⁵⁹ ἐστὶν Ζ. Κρονίδης βασιλεύει A 2. — ⁶⁰ (θεῶν - ζῆσαι) ἐθῶν ὡς μὴ δύνασθαι τινα ζῆσαι τῶν ἀντιτασσόμενων τῇ κελ. αὐτοῦ A 2. — ⁶¹ μὲν add. A 2. — ⁶² ἀκαθάτους A 2. — ⁶³ (τοῦ - αὐτοῦ) αὐτοῦ παρόμνησεν διαπρόπτεσθαι τὰ ἀρεσκοντα αὐτῷ A 2. — ⁶⁴ Ἀκ. ἔφη A 2. — ⁶⁵ οἱ. A 7. — ⁶⁶ πείθω A 7. — ⁶⁷ καταφρονεῖς Τρόφωνα ἔφη A 2. — ⁶⁸ μετ' ὀλίγον σβεννόμενον A 2. — ⁶⁹ ἀρρ. θηρ. A 2. — ⁷⁰ αἰώνιον A 2. — ⁷¹ τηρούμενον A 2. — ⁷² παραβέννοντιν τὰς ἐντολάς A 2.

8. — ¹ Ἀκ. ἐξιών εἰς τὸ κ. ἐκέλ. A 2. — ² ἱππων A 2; οἱ. A 7. — ³ παραδεθέντα A 2. — ⁴ χιώνον τε σφοδρῶν A 2. — ⁵ καταρρομένον A 2. — ⁶ καὶ A 2. — ⁷ ἀπὸ A 2. — ⁸ (καταπ. δ. αὐτοῦ) οἱ. A 2. — ⁹ ἀναβόητος καὶ λέγοντος A 2. — ¹⁰ (I. X.) οἱ. A 2. — ¹¹ παραστήναι κ. φ. ὁ ἔπαρχος A 2. — ¹² σφρονεῖσαι A 2. — ¹³ (ἀνόσιε - γὰρ) οἱ. A 2.

(1) Cf. Passio Polycarpi, XII, 1: Πολύκαρπος ὁμολόγησεν ἐαυτὸν χριστιανὸν εἶναι. — (2) Cf. Passio Pionii, XXI, 1-2: ἔκων ἀπεδύσατο· εἶτα κατανοήσας τὸ ἄγγον καὶ εὐσχημον τοῦ σώματος ἑαυτοῦ πολλῆς ἐλήθηθη χαρᾶς... ἤλωσεν ἐαυτὸν ἐπὶ τοῦ ξύλου. — (3) Cf. Passio Pionii, XIX, 13: Ζεὺς, ὅς ἐστιν ἐν τῷ οὐρανῷ· βασιλεὺς γὰρ ἐστὶ πάν-

των τῶν θεῶν. — (4) Cf. Passio Polycarpi, XI, 2: περὶ σε ποιῶ διαπανθῆναι, εἰ τῶν θηρίων καταφρονεῖς, ἔαν μὴ μετανοήσης· ὁ δὲ Πολύκαρπος εἶπεν· πῶς ἀπειλεῖς τὸ πρὸς ὧραν καιόμενον καὶ μετ' ὀλίγον σβεννόμενον· ἄγνοεῖς γὰρ τὸ τῆς μελλούσης κολάσεως καὶ αἰώνιον κολάσεως τοῖς ἀσεβέσι τηρούμενον πῦρ.

εὐχαῖμα

PASSIO I Τρύφων, ἐξεδήμησεν ἐκ τοῦ κόσμου· καὶ γὰρ πολλοὺς σφαλέντας²³ περὶ τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ ἐστερέωσεν καὶ νόσους ποικίλας²⁴ ἐθεράπευσεν²⁵, δαίμονας ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπήλασεν²⁶ καὶ τόποις²⁷ τισὶ²⁸ δρακόντων, ἰοβόλων θηρῶν²⁹ θυμὸς εἰς³⁰ γῆν κατέραξεν διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν³¹ ἀποστολικῶς ἀνήρ γενόμενος³² (1). Ἐμαρτύρησεν δὲ ὁ ἅγιος³³ Τρύφων τῇ

πρὸ τεσσάρων νότιων φενοναρίων κατὰ Ῥωμαίους, κατὰ δὲ ἡμᾶς μὲν φενοναρίῳ πρώτη³⁴, ἐπάργοντος ἐπάτου³⁵ τῆς Ἀνατολῆς Τιβερίου Γράγγου³⁶ Κλαυδίου καὶ³⁷ Ἀκνλίνου ἐπάργου, βασιλεύοντος Λεκιου καίσαρος³⁸, κατὰ δὲ ἡμᾶς³⁹ βασιλεύοντος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (2), ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ⁴⁰ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

²³ (ἐξεδ.-σφαλ.) ὅτε ἐπεδήμη τῷ κόσμῳ πολλοὺς σφαλέντας A 2. — ²⁴ ποικίλους A 2. — ²⁵ καὶ add. A 2. — ²⁶ ἀπ. ἐξ ἀνθρώπων A 2. — ²⁷ ἀτόποις A 7. — ²⁸ ἐπιστάς add. A 2. — ²⁹ (ιοβ. θ.) καὶ θηρίων A 2. — ³⁰ τὴν add. A 2. — ³¹ (κ. ἡμ.) Θεοῦ A 2. — ³² καὶ μάγους τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ add. A 2. — ³³ μακάριος

A 2. — ³⁴ κατὰ δὲ Ἀσιανῶς μὲν Περσίτου A 4. — ³⁵ (τῆ - ἐπάτου) μὲν δὲστρον δεκάτη τοῦτέστιν φενοναρίῳ πρώτη βασιλεύοντος Λεκιου Καίσαρος τῆς Ῥώμης ἐπὶ παλαιῶν A 2. — ³⁶ Γράγγου καὶ A 2. — ³⁷ om. A 2. — ³⁸ (ἐπ. - καίσα.) om. A 2. — ³⁹ καθ' ἡμᾶς δὲ A 2. — ⁴⁰ (νῦν - καὶ) om. A 2.

(1) Cf. Passio Pionii, I, 2: ἀποστολικῶς ἀνήρ τῶν καθ' ἡμᾶς γενόμενος. — (2) Similis est clau-

sula Passionis Pionii, XXIII.

B

II. VITA ET MIRACULA S. TRYPHONIS

E

E codicibus Vindobonensi Hist. graec. 3 (= A 1), Hierosolymitano bibl. Patriarch. I (= A 2), Parisiensis bibl. Nationalis graec. 1452 (= A 3), item 1460 (= A 5), bibl. Vaticanae graec. 1608 (= A 9). Cf. Comm. praev. num. 2.

Βίος καὶ¹ θαύματα² τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου³ μάρτυρος⁴ Χριστοῦ⁵ Τρύφωνος.

S. Tryphon
duos
annos
natus

1. Ὁ βίος τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου¹ μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ² Τρύφωνος ἀπὸ διετεῶς χρόνου³ μέχρι τέλους τιμῆς καὶ⁴ ἐνάρετος ἐπήρξεν· καὶ τὸ μὲν⁵ μαρτύριον⁶ αὐτοῦ ἐν Νικαίᾳ τῇ πόλει⁷ ἐτελέσθη, ἡ δὲ⁸ ἀρχὴ τῶν ἄλλων⁹ αὐτοῦ γέγονεν¹⁰ ἐν Καμφάδου¹¹ κώμῃ¹² (1), ὅπου καὶ ὁ στέφανος αὐτῷ δέδοται¹³ καὶ φυλαχθεὶς τετήρηται ἐν τοῖς σφραγίσιν¹⁴. Οὗτος τοίνυν¹⁵ ὁ ἅγιος ἦν σοφρονιζόμενος¹⁶ καὶ θαλπόμενος¹⁷ ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ¹⁸ μητρὸς¹⁹ Ἐξαρχίης²⁰ καὶ τρεφόμενος²¹ ἐπὶ πνεύματος ἁγίου καὶ²² διδασκόμενος²³ ἐπὶ ἀγγέλου²⁴ τὴν εἰς²⁵ Θεὸν ἐλπίδα ἔχειν²⁶ καὶ τὴν εἰς²⁷ τὸν²⁸ κύριον ἡμῶν²⁹ Ἰησοῦν Χριστὸν πίστιν ἀσάλευτον ἐλπίδα βεβαίαν³⁰· καὶ τοῦτο ἐγένετο³¹ ἔφ' ἐκάστης ἡμέρας, ὡς πληρωθῆναι τὸν ἅγιον Τρύφωνα πνεύματος ἁγίου. Γενομένου δὲ αὐτοῦ ἐτῶν δύο (2)

καὶ παίζοντος³² σὺν καὶ³³ ἑτέροις παιδίοις, συνέβη³⁴ ἐν ἑξῆς αὐτῶν θηροὶδῆκτον γενέσθαι³⁵, ὡς κινδυνεύειν αὐτὸ θανάτῳ. Καὶ δραμῶν³⁶ ἐν τῶν παιδίων³⁷ ἀπήγγειλεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ τῇ μητρὶ³⁸, οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα³⁹ ὄλοντο, ὡς⁴⁰ πάντας τοὺς συνελθόντας⁴¹ περθεῖν περὶ τοῦτου⁴². Ἦν δὲ ὁ μακάριος Τρύφων παῖζων καὶ θαλπόμενος ἐπὶ ἁγίων⁴³ ἀγγέλων. Ὁρῶν δὲ τριῶν διελθουσῶν ἐν⁴⁴ τῷ πένθει, ἤρξατο ἀθρόον⁴⁵ ὁ δηγηθεὶς⁴⁶ παῖς ἐπιφωνεῖν καὶ λέγειν⁴⁷. « Δέσποινα σοῦ, ἦγιε τοῦ Θεοῦ Τρύφων, ἐλέησόν με καὶ εὐξαι τῷ Θεῷ σου· καὶ⁴⁸ ἐργίσας ἄψα μου, καὶ σωθήσομαι ἀπὸ τῶν πόνων τοῦτου⁴⁹ καὶ οὐ μὴ ἀποθάνω, ὅτι σοὶ δέδωκεν⁵⁰ ὁ Θεὸς τὴν⁵¹ χάριν ἐπὶ τῶν ἰαμάτων. » Εἰπόντος δὲ τοῦ δηγηθέντος⁵² παιδίου ταῦτα, ἐστράφη ὁ ὄχλος καὶ ἤρπασεν τὸν ἅγιον Τρύφωνα λέγων⁵³ ὅτι· « Ἡ φωνὴ ἡ ἐπὶ τοῦ παιδίου λεχθεῖσα φανερώμα Θεοῦ ἐστίν. » Ἀναγόμενον δὲ τὸ⁵⁴ παιδίον Τρύφωνα φωνῇ μεγάλῃ λέγει⁵⁵. « Τὸ φῶς μου ὁ Χριστὸς⁵⁶. ἔκτεινον τὴν χειρά⁵⁷

puerum
a morstu
serpentis

Lemma. — ¹ (β. κ.) om. A 3, 9. — ² μαρτύριον A 2. — ³ (ἀγ. κ. ἐνδ.) om. A 2, 3, 9. — ⁴ μεγαλομάρτυρος A 3, om. A 2, 9. — ⁵ om. A 3, 9. — ⁶ 1. — ⁷ (κ. ἐνδ.) om. A 2. — ⁸ (τ. X.) om. A 2; (ἀγ. - X.) om. A 9. — ⁹ καὶ A 9. — ¹⁰ (τ. κ.) om. A 9. — ¹¹ (κ. τ. μ.) τὸ δὲ A 9. — ¹² (χρόνου - μαρτ.) om. A 2. — ¹³ (τ. π.) om. A 2. — ¹⁴ om. A 2, 9; (ὁ βίος - δὲ) om. A 3. — ¹⁵ θανάτων A 3. — ¹⁶ ἐγένετο A 3, om. A 2. — ¹⁷ Σαμφάδου A 2, 9. — ¹⁸ ἐγένετο add. A 2. — ¹⁹ αὐτοῦ ἐτηρήθη A 2, 9. — ²⁰ (καὶ φ. - σφρ.) om. A 2, 9. — ²¹ om. A 2, 9. — ²² σοφρονιζόμενος A 9. — ²³ (οὗτος - θαλπ.) ἦν δὲ σοφρονιζόμενος καὶ θαλπόμενος τὸ παιδίον Τρύφων A 3. — ²⁴ (ἰδ. αὐτοῦ) om. A 2, 3, 9. — ²⁵ αὐτοῦ add. A 2, 9. — ²⁶ Ἐξαρχίης A 2. — ²⁷ τρεφόμενον A 3. — ²⁸ (καὶ - καὶ) om. A 2, 9. — ²⁹ διδασκόμενον A 3; δὲ ἦν add. A 2; δὲ add. A 9. — ³⁰ ἀγγέλου A 2; ἁγίου ἀγγέλου A 9. — ³¹ τὸν add. A 2. — ³² om. A 3. — ³³ (ἐλπ. - εἰς) πατέρα καὶ A 2, 9. — ³⁴ om. A 2. —

³⁵ om. A 9. — ³⁶ (ἡμῶν - βεβ.) σωτηρίαν A 3. — ³⁷ (ἀσάλ. - ἐγ.) om. A 2, 9. — ³⁸ τοῦ μακαρίου Τρύφωνος add. A 3. — ³⁹ (ὡς - καὶ) ἐτι τε (om. A 9) παιδίον δὲ ὡς ἐτῶν δύο ἐπληρώθη πνεύματος ἁγίου καὶ σημεῖα μεγάλα ἐπέτελλε· τοῦτου παῖς, ποτε σὺν A 2, 9. — ⁴⁰ om. A 2, 9. — ⁴¹ ἐγένετο A 2; γέγονεν A 9. — ⁴² (κ. δ.) δραμῶν δὲ A 2; ἐδραμεν δὲ A 3. — ⁴³ καὶ add. A 3. — ⁴⁴ αὐτοῦ add. A 9. — ⁴⁵ om. A 9; (οἱ - ταῦτα) ἡ δὲ ἀκούσασα A 2. — ⁴⁶ ὥστε A 2, 9. — ⁴⁷ om. A 2, 3. — ⁴⁸ ἐπὶ A 2, 9. — ⁴⁹ δαχθεὶς A 2. — ⁵⁰ (παῖς - λέγ.) ἐπιφωνεῖν A 3. — ⁵¹ (σοῦ - καὶ) σοὶ (A 2) παιδίον Τρ. A 2, 9. — ⁵² μου A 2, 9. — ⁵³ ἔδωκεν A 3; (ὅτι - δέδ.) σὺ γὰρ ἔδ. (δέδ. A 9) A 2, 9. — ⁵⁴ om. A 2, 9. — ⁵⁵ om. A 3. — ⁵⁶ (εἰπόντος - λέγων) καὶ εἰπόντος αὐτοῦ ταῦτα στραφεὶς ὁ ὄχλος ἤμπ. τὸ παιδίον Τρ. καὶ ἔλεγεν A 2, 9. — ⁵⁷ (ἀναγ. - τὸ) τὸ δὲ A 2, 9. — ⁵⁸ εἶπεν A 2, 9. — ⁵⁹ Θεός A 2, 9. — ⁶⁰ χειρᾶν A 9.

(1) De alii sanctis in p uerili aetate miracula patrantibus, Comm. praev. num. 5. — (2) In Pas-

sione, supra, p. 330, Σαμφάδου, ut et in libris latinis; accedit nonnullorum codicum lectio Σαμφάδου.

σου

VITA ET MIRACULA

Lucium convertit ad Christum;

A τῷ Θεῷ σου⁹ καὶ ὄσαί με⁹ ἐκ τῆς συνεχο-

7. Λούκιος¹ δὲ ὁ ἡγεμὼν Καισαρείας² ἔλ- λην ὑπάρχον καὶ³ ἀκούσας⁴ τὰ γενόμενα ἐν τῇ Καισαρείᾳ πόλει⁵ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Τρόφου⁶, ἐκέλευσε τρισὶ στρατιώταις καλέσαι τοῦτον⁷ ὅπως θανατάσῃται⁸ αὐτόν⁹. Ἐγὼ δὲ εὐθὺς ὁ ἅγιος Τρόφον τὴν τοῦ ἡγεμόνος βουλὴν, καὶ ἐξελλθὼν ἀπήρτησε¹⁰ τοῖς ἀποσταλαῖσι¹¹ στρατιώταις πρὸς αὐτόν¹² καὶ λέγει αὐτοῖς· «Τί ὄντι οὗτος τὰ βήματα¹³ ὁμῶν ἐταχύνετε¹⁴ πρὸς με·» Οἱ δὲ στρατιῶται¹⁵ λέγουσιν αὐτῷ· «Δέσποτα¹⁶, ὁ ἡγεμὼν ἀπέστειλεν ἡμᾶς πρὸς σέ, ὅπως ἔλθῃς μετ' ἡμῶν καὶ θεάσῃται σε. Ἦκουσε γὰρ τὰ ἐπὶ σοῦ γενόμενα θαύματα καὶ πάννυ ἐπιποθεῖ τοῦ ἰδεῖν σε.» Καὶ ὁ μακάριος Τρόφον λέγει αὐτοῖς¹⁷. «Ἐγὼν γὰρ τοῦτο¹⁸ τοῦ Θεοῦ μου ἀποκαλύψαντός μου¹⁹· πλήν πορευθέντες²⁰ εἰπατε²¹ αὐτῷ πρὸ τῶν θυρῶν αὐτοῦ²² ἐστάναι με.» Οἱ δὲ στρατιῶται²³ ἀπειθῶντες ἀνήγγειλαν²⁴ τῷ ἡγεμόνι ταῦτα²⁵. καὶ εὐθὺς²⁶ ἐξελλθὼν ὁ ἡγεμὼν καὶ ἰδὼν τὸν δίκαιον²⁷ εἶπεν αὐτῷ· «Καλῶς ἐλήλυθας, δοῦλε τοῦ Θεοῦ Τρόφον.» Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἅγιος Τρόφον²⁸, εἶπεν αὐτῷ· «Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μου καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ φωτίζει σου τὴν ψυχὴν πρὸς ἐπίγνωσιν τῆς αὐτοῦ πίστεως καὶ δόξης²⁹.» Ὁ δὲ ἡγεμὼν λέγει τῷ ἁγίῳ Τρόφον³⁰. «Εἰπέ³¹ μοι, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, νηπίῳ καλύμματι σαρκὸς ἡμφιεσμένε, τελείῳ³² δὲ φρονίμῳ κεκοσμημένε, πῶθεν τὸ δῶρον τοῦτο³³ κέκτησαι;» Ἐφη αὐτῷ ὁ ἅγιος Τρόφον· «Ἐγὼ κέκτημαι τὸ δῶρον τοῦτο διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸ φανερῶν γενέσθαι³⁴ τὴν τῆς θεότητος αὐτοῦ δύναμιν καὶ βσιβίαν. Ἡ γὰρ τοῦ Χριστοῦ μου θεότης ἀγαθοεργούσα φιλανθρωπεύεται³⁵ ἐπὶ πάντας τοὺς τῆς εὐσεβείας ἐργάτας καὶ δι' αὐτῶν ἀπελαίνει³⁶ ἀσθενείας ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων³⁷ καὶ ἀσελγείας καὶ κακοηθείας λογισμῶν ὑπαρχῶν³⁸, ἐκδιώκει δὲ καὶ πνεύματα ἀκάθαρτα³⁹, ἵνα εἰς νῆψιν ἐλθοῦσα⁴⁰ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τῆς μέθης τῆς μωσαῶς καὶ ἀναποδίῃσασα⁴¹ γνωρίσῃ τὸν ὑπόσμενον αὐτὴν Χριστὸν

6. Ἄνθρωπος δὲ τις ἐπίσημος τῆς Καισαρείων πόλεως, ὀνόματι Ἀντωνίνος¹ ἔχων πνεῦμα πονηρὸν ἐν δεσμίοις ἢν ἐγκεκλεισμένος². Περὶ οὗ ὁ ἅγιος Τρόφον³ φωνήν ἐδέξατο οὐρανόθεν⁴, ὅπως αὐτὸν διώσας ἐναγκαλισθῆται καὶ ἀκόλουθον αὐτόν⁵ καταστήσῃ αὐτοῦ⁶. Οὗτος τοίνυν⁷ ἀποπηδήσας ἐκ τῆς ἐπιφοῶς τῶν δεσμῶν⁸, ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ὅπου⁹ ἦν ὁ ἅγιος Τρόφον καὶ φωνὰς βάλλων¹⁰ ἔλεος ἤτειτο¹¹. Ὁ δὲ ἅγιος Τρόφον ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ¹² καὶ κρατήσας τὸν ἄνθρωπον ἐπέτιμυσεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάστῳ λέγων· «Σοὶ λέγω, πνεῦμα πονηρὸν, πνεῦμα ἀκατάστατον¹³, πνεῦμα τῆς ἀπωλείας¹⁴, φοβήθητι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ¹⁵ καὶ φοιρῶν¹⁶ καὶ τρώμαζον καὶ ἐξελθε ἐκ τοῦ σκηνώματος τῆς ψυχῆς¹⁷ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον καὶ φεγε δι' ἐρήμων τόπων κληρονομίαν ἔχον τῆς ἀσβέστου χαμίνου φλόγα, τὴν ἡτοιμασμένην σοι καὶ τῷ πατρὶ σου τῷ διαβόλῳ¹⁸.» Καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἀκάθαρτον καὶ πονηρὸν πνεῦμα¹⁹ τὸν βρυγμὸν²⁰ τῆς ἀπειλῆς μὴ φέρων. Καὶ ἀναστὰς ὁ ἀνήρ²¹ ὁ ἰαθεὶς ἔκτοτε ἠκολούθει τῷ ἁγίῳ καὶ θαυματουργῷ Τρόφονι²².

C (καὶ - σου) om. A 2; (σῶσον- σου) καὶ A 5. — 9 (κ. ὁ. με) om. A 9. — 10 ἐπιφοῶς A 9; (μ. π.) ἐπιφοῶς A 2, 5. — 11 τῶ Θεοῦ add. A 2, 5, 9. — 12 τὰ ὄματα A 2, 5. — 13 (φ. μ.) om. A 2, 9. — 14 τὰ ὄματα εἰς οὐρ. ἀνατ. ἔλεγεν A 5. — 15 (κ. Γ. Χ.) om. A 2, 5, 9. — 16 Χριστέ add. A 2, 5, 9. — 17 (τῷ - σου) τὸ φοβερόν καὶ ἐνδοξόν ὄνομα A 2, 5, 9. — 18 ἐκθρώρον A 9. — 19 ἀρχηγόν A 9; κακίαι ἀρχηγόν A 5; (ἀπ. ὁδ.) om. A 2. — 20 om. A 2; τοῦ A 5. — 21 (καὶ τῆς - κατέχ.) κατ' εἰκόνα σου (τὴν σὴν A 5) γεγονότος A 2, 5, 9. — 22 om. A 2, 5, 9. — 23 ἀπήλθεν A 2, 5. — 24 κτανάζον A 2. — 25 φωνῶν διωκόμενος οἱ ἐρήμων τόπων A 5. — 26 φωνῆ ὁ δαίμων ἔλεγεν διὰ τ. ἐρ. τόπ. A 9. — 27 (ἦ - ἐτι) om. A 2, 5. — 28 (ἦ - ψυχ.) ἐν τοῖς ὄρεσιν τοῦτοισ A 9. — 29 (ἀπ' - ὄρας) om. A 2, 5, 9. — 30 (τ. ὁδ. αὐτοῦ) om. A 2, 5, 9. — 31 Ἀντωνίνος A 2; Ἀντωνίος A 5. — 32 ἐγκ. ἦν A 5, 9; (πορ. - ἐγκ.) om. A 2. — 33 om. A 2, 5. — 34 om. A 9. — 35 om. A 5, 9. — 36 δαιμόνων A 2, 5, 9. — 37 οὗ A 2, 5, 9. — 38 φωνῆ κτανάζον A 5, 9; (ἦν - βάλλων) ἦσαν ὅτε ὁ ἅγιος Τρ. καὶ ὁ ἔμπορος καὶ φωνὴν κτανάζον A 2. — 39 (ἐλ. ἦτ.) ἐλευθέρους αἰτούμενος ἄρεσιν A 5. — 40 τοῦ Θεοῦ add. A 2. — 41 om. A 5, 9. — 42 ἀκάθαρτον A 5. — 43 (πνεῦμα ἀκατ. - ἀπολ.) om. A 5. — 44 (τό - Θ.) τὸν Θεόν A 2, 5, 9. — 45 (κ. φ.) om. A 5. — 46 (τ. φ.) om. A 2, 5, 9. — 47 (κλήρον. - διαβόλῳ) om. A 9; (τῆς - διαβ.) ἀσβ. φλ. A 5; (τὴν ἦτ. - διαβ.) om. A 2. — 48 (ἐκ - πνεῦμα) om. A 2, 9. — 49 φρυγμὸν A 2. — 50 (ἀναστὰς - Τρ.) ἀνάστησεν τὸν ἄνθρωπον (ὁ ἅγιος Τρ. add. A 2) καὶ ἀπὸ τότε ἦν ἀκολούθῳ ὁ ἰαθεὶς τῷ ἁγίῳ (ἀκολούθη αὐτῷ A 9) A 2, 9; (ἐκ τοῦ - Τρ.) μὴ φέρων τὴν

ἀπειλήν τοῦ ἁγίου καὶ γέγονεν ὁ ἄνθρωπος ὄρης A 5. F 7. — 1 Λουκιανός A 5. — 2 (ὁ ἦγ. Κ.) τις A 9; τις ἡγεμὼν A 2, 5. — 3 om. A 2, 5, 9. — 4 οὗτος add. A 2, 9. — 5 (ἐν - πόλει) om. A 2, 5. — 6 θαύματα add. A 5. — 7 αὐτόν A 2, 5. — 8 θεάσῃται A 2, 5. — 9 τὸν ἅγιον A 2; (ἐκλ. - αὐτ.) ἐκάλεσεν αὐτὸν πρὸς τὸ θεάσασθαι αὐτόν A 9. — 10 ἀπήρτησε A 5. — 11 ἀποσταλθῆσαν A 5. — 12 (στρ. π. αὐτόν) om. A 2, 5, 9. — 13 (στρ. - βήμ.) τὸ βῆμα A 2, 5, 9. — 14 ταχύνει A 5, 9; ταχύνεται A 2. — 15 om. A 2, 5, 9. — 16 (αὐτ. δ.) πρὸς αὐτόν Κύριε A 5. — 17 (ἀπέστ. - αὐτοῖς) καλήσαι ὁ δὲ λέγει A 9; ἀπ. ἦμ. θεάσασθαι σε θέλων ὁ δὲ λ. A 5. — 18 om. A 9. — 19 μου A 2. — 20 ἀπειθῶντες A 2, 5, 9. — 21 σημάνατε A 2, 5. — 22 om. A 2. — 23 om. A 2, 5, 9. — 24 ἀνήγγειλαν A 2, 5, 9. — 25 (καὶ ἰδ. τ. δ.) om. A 2, 5, 9. — 26 καὶ ἀποκριθεὶς A 2, 5, 9; ὁ ἅγιος add. A 5, 9. — 27 (ἦ γ. - δόξης) ὁ Θεὸς φωτίζει τὴν ψ. σου πρὸς ἐπ. τῆς αὐτοῦ δ. A 9; ἦ γ. τ. Θ. φωτίζει σου τὴν ψ. πρὸς ὀνειδισμὸν τῆς αὐτοῦ γνώσεως A 2, 5. — 28 (τ. ἁγ. Τρ.) om. A 2, 5, 9. — 29 λέγει A 2, 5. — 30 νηπίον σαρκὸς καλύμμα ἡμφ. τελείον A 9. — 31 τὸ A 2. — 32 (ἐφη - γεν.) ὁ δὲ λέγει (Τρόφον λέγει A 2; καὶ ὁ Τρ. λ. A 5) ἐμὲ κέκτηται Χριστὸς ἐν αὐτῷ (om. A 5) πρὸς τὸ γενέσθαι φανερόν A 2, 5, 9. — 33 (δύναμιν - φιλ.) ἀγαθότητα φιλ. γὰρ A 2, 9; τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος τὴν φιλανθρωπίαν A 5. — 34 (ἐργ. - ἀπελ.) ἀσκητάς καὶ διὰ τοῦτον ἀπελ. A 2, 5; ἐργ. καὶ διὰ τοῦτον ἐλαύνεται A 9. — 35 (τῶν ἀνθ.) σωματόν A 2, 5, 9. — 36 om. A 9. — 37 (κακ. - ἀκ.) κακ. λογισμὸς ἀφορρεῖ ἐκ ἀπὸ ψυχῶν πν. ἀκ. A 2; κακοηθοῦς λογ. ἀφ. ἀπὸ ψ. καὶ τὰ ἀκ. πν. ἐκδιώκει A 5. — 38 ἐλθει A 9. — 39 (καὶ ἀν.) om. A 9.

καὶ

A Θεῷ σου καὶ σώσον μου τὸ παιδίον ¹². » Ἐφη αὐτῷ ¹³ ὁ ἅγιος ¹⁴ Τρέφων· « Πίστευε τῷ Θεῷ καὶ τῷ Χριστῷ αὐτοῦ ¹⁵ καὶ σωθήσεται σου τὸ παιδίον ¹⁶. » Ὁ δὲ μετὰ θαυμάσιον ἔλεγον ¹⁷. « Ἐλέησον, ἄγιε τοῦ Θεοῦ Τρέφων ¹⁸. καὶ γὰρ ἐπίστευσα ¹⁹ τῷ Χριστῷ, ὅτι δύναμις μεγάλη ἐστὶν ἐν σοὶ καὶ δύνασαι ²⁰ ἐλεῆσαι καὶ ²¹ σώσαι ²² τὸ παιδίον μου. » Ὡς δὲ εἰσήλθεν ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ Τρέφων εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διέστειλεν τὸν ὄχλον καὶ ²³ στενάδασ φωνῇ μεγάλη λέγει ²⁴. « Ὁ χορηγὸς τοῦ φωτός Θεός, ὁ διοσούμενος ²⁵ ἐκ τῶν οὐρανίων θησαυρῶν τὰ ἐλέη σου ²⁶ τοῖς ἐπικαλουμένοις σε ἐν ἀληθείᾳ καὶ ²⁷ σωφρονεῖν διδάσκων τοὺς ἐξωρημένους ἐπὶ τοῦ ἀλλοτριῶν τῆς ἀληθείας, ὁ σεμνὸς καὶ καθαρὸς Θεός καὶ ²⁸ πάσης ὑποστάσεως δημιουργός, ὁ τὸν ἀλλότριον καὶ κακότεχρον καὶ πάσης ἐναντίας δυνάμεως καὶ ἀτάκτου διδασκαλὸν διάβολον καταργήσας ²⁹, ὁ λύσας τὰς ὀδύνας τοῦ θανάτου καὶ φωτίσας τὰ ἐσκοτισμένα ³⁰, ὁ συνταράσσων τὸ κύτος τῆς θαλάσσης, ὁ ὄψας τὸν μέγα δράκοντα τὸν πάσης ³¹ ἀπωλείας ὀδηγῶν καὶ ἐλευθερώσας τὸν κατ' εἰκόνα σου πλασθέντα ἄνθρωπον, ὁ τὸν θάνατον ἀφορίσας καὶ ζωὴν χαρισάμενος τῷ ἐπ' αὐτοῦ ἐξωρημένῳ ἀνθρώπῳ, ἐπίδωκε ἐκ τῶν οὐρανῶν ³² καὶ ἔκτεινον τὴν χειρὰ σου τὴν κραταιὰν καὶ ἄγριαν τῆς δούλης σου καὶ λύσον αὐτῆς τὰς ὀδύνας τὰς ³³ ὑπὸ τοῦ μισανθρώπου καὶ ³⁴ κακόφρονος Σατανᾶ ἐπενεχθείσας ³⁵ αὐτῆ· καὶ τοῦτον μὲν ἀποσοβήσας ταράξου ³⁶ παράδος· ταύτην δὲ ἀνάστησον, ἵνα ἴδωσι πάντες, Κύριε ³⁷, τὴν τῆς θεότητός σου δύναμιν καὶ βοήθειαν, καὶ πιστεῦσώσω ³⁸ ὅτι σὺ εἶ ³⁹ Θεὸς μόνος ⁴⁰, ὁ τὸ φῶς χαρίζόμενος καὶ σοὺ ἐστὶν ἡ δόξα εἰς τὸν αἰῶνα ⁴¹. » Καὶ εἰπὼν ταῦτα ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ Τρέφων ἐκράτησε τῆς χειρὸς τὴν παῖδα καὶ εἶπεν αὐτῇ ⁴². « Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, τῷ τοὺς νεκροὺς ἐγείροντι καὶ ⁴³ τοὺς ἐν σκότει φωτίζοντι ⁴⁴, ἀνάστηθι ἀπὸ τῶν δεσμῶν τοῦ θανάτου ⁴⁵. » καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιον, καὶ ἐγένετο ἄγιος ἐνώπιον πάντων· καὶ ἐδόξασαν πάντες ⁴⁶ τὸν Θεὸν τὸν διὰ τοῦ ἁγίου Τρέφονος ποιοῦντα ⁴⁷ θαυμάσια μεγά-

λα ⁴⁷. καὶ ἦν ⁴⁸ μεγάλη χαρὰ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκεῖνο. VITA ET MIRACULA
11. Μετὰ δὲ ταῦτα προσήγουσι τῷ ἁγίῳ Τρέφονι ἄνθρωπον ¹ ἐπὶ κλίνῃς βεβλημένον· ὃς ² πάντα τὸν βίον αὐτοῦ εἰς ἰατροὺς ³ ἀνάλωσας ⁴, οὐδὲν ὠφελήθη ἐπ' αὐτῶν ⁵. Ἦν γὰρ τὸ πάθος αὐτοῦ ὕδρωρ· καὶ ἐδείξθησαν τοῦ ἁγίου Τρέφονος ⁶, ὅπως αὐτὸν θεραπεύσει. Ὁ δὲ ἅγιος τοῦ Θεοῦ ⁷ Τρέφων ἀνατείνας τὰ ὄμματα ⁸ εἰς τὸν οὐρανόν ⁹, φωνῇ μεγάλη ἐδείξθη τοῦ Θεοῦ καὶ ¹⁰ εἶπεν ¹¹. « Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος ὁ ἀληθινός καὶ μέγας καὶ ¹² γνωρίζομενος διὰ τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ σου, ὁ θελήματί σου καὶ ἀγαθότητι ἄνοιον θησαυρὸς ἑδάτων καὶ εἰς ἄβυσσος ποταμῶν καταράσσων· καὶ τὸν ἀνοιξον, δέσποτα κύριε ὁ Θεός, τῇ σῇ ἀγαθότητι καὶ φιλοanthropia ¹³ θησαυροὺς ἐλέους καὶ οἰκτιρῶν ¹⁴ καὶ λύσον τὸ τοῦ πάθους ἄβυσσον ¹⁵ τῆς ἀσθενείας τοῦ ἀνθρώπου τούτου, χαρίζομενος αὐτῷ τὰ αἰτήματα ¹⁶ αὐτοῦ εἰς δόξαν καὶ τιμὴν ¹⁷ τοῦ ἁγίου ὀνοματός σου ¹⁸. καὶ ἀνάστησον αὐτὸν ἐγὼ, ἵνα δοξάζεται τὸ πανάγιον ὄνομα σου εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ ἅγιος Τρέφων ¹⁹ ἐκράτησεν αὐτὸν ²⁰ τῆς χειρὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ· « Ἐν τῇ δόξῃ καὶ δυνάμει Ἰησοῦ ²¹ Χριστοῦ, ἀνάστα ἐγὼ ἀπὸ τῆς νόσου καὶ τῆς ἀσθενείας σου ²². » καὶ εὐθέως ἀνέστη ἀπὸ τῆς κλίνης καὶ ἀπήλθε ²³ τὸ πάθος αὐτοῦ καὶ ἐγένετο ἄγιος ἐνώπιον πάντων ²⁴. καὶ ἐδόξασαν πάντες τὸν Θεὸν καὶ τὸ μακάριον παιδίον Τρέφωνα ²⁵.

12. Ἦν δὲ ὁ μακάριος ¹ Τρέφων θαλπόμενος dum orat ἐπὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ἀγγελικῆ ² δυνάμεις παρήρθευεν αὐτῷ. Ποιῶν δὲ ³ θαυμάσια μεγάλα, ἐδόξαζεν τὸν Θεὸν ἀκαταπαύτως ⁴ ἀξυνόμενος τῇ σωματικῇ ⁵ ἡλικίᾳ ⁶ καὶ προσκόπων ἐν χάριτι Θεοῦ ⁷. τέλειον δὲ τὸν στέφανον αἰτούμενος παρὰ ⁸ Χριστοῦ ἔθηκεν ἐαυτὸν ὁ ἅγιος Τρέφων ἐπὶ ⁹ πρόσωπον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δεόμενος καὶ ¹⁰ λέγων· « Κύριε ὁ Θεὸς τῶν ὀλῶν, ὁ τὸν οὐρανὸν τανύσας καὶ ¹¹ τὴν γῆν ἐδράσας ¹² καὶ περιτεχίσας τὰ πλάτη τῆς θαλάσσης τῷ ἁγίῳ καὶ φοβερῷ καὶ ἐνόσφῳ ὀνόματί σου, περιτείχισον καὶ ¹³ τὸν δοῦλόν σου τῇ μεγάλῃ σου καὶ φοβερῇ θεότητι προσδεξά-

12 μου add. A 2, 9. — 13 εἶπεν δὲ A 9. — 14 τοῦ Θεοῦ add. A 2. — 15 (τ. Χ. αὐτ.) σωτήρι μου Χριστῷ A 9. — 16 (σ. τ. π.) om. A 2, 9. — 17 λέγει A 2. — 18 (ἄγ. - Τρ) με A 2, 9. — 19 ἐπ. γὰρ A 2. — 20 (τῶ - δέξ.) om. A 2. — 21 καὶ αὐτοῦ A 2. — 22 καὶ add. A 1. — 23 (ὡς - καὶ) καὶ διαστεῖλας τ. ὄχλ. ὁ ἅγιος Τρέφων A 2, 9. — 24 (φ. μ. λ.) om. A 2; πρὸς τὸν Θεόν A 9; προσηζήτητο λέγων add. A 2, 9. — 25 χαρίζομενος A 2. — 26 (τ. ἐλ. σ.) ἀσέλγητα πλοῦτη A 2. — 27 (ἐν ἄλ. και) ὁ A 2. — 28 (σεμν. - και) om. A 2. — 29 (ἐναντ. - κατ.) φαυλότητος κατ. διδάσκων A 2. — 30 τοὺς ἐσκοτισμένους A 2. — 31 τῆς A 2. — 32 (ὁ τὸν - οὐρ.) καὶ τῶν τοῦ θανάτου λύσας δεσμῶν καὶ ζωὴν αἰώνιον αὐτῷ χαρ. ἐπίβλεπον ἐξ οὐρανοῦ A 2. — 33 (λύσον - τὰς) λέτρωσαι αὐτὴν τῶν ὀδυνῶν τῶν A 2. — 34 (μ. κ.) om. A 2. — 35 ἐπενεχθείσας A 1; ἐπαχθέντων A 2. — 36 τῷ ταράξου A 2. — 37 om. A 2. — 38 (κ. π.) om. A 2. — 39 ὁ add. A 2. — 40 ἀμήν add. A 2. — 41 (εἰπὼν - αὐτῇ) ταῦτα εἰπὼν ἐκρ. τὴν παῖδα καὶ εἶπεν A 2; (ἐν ἀληθείᾳ - αὐτῇ) ἀνάστησον τὴν παῖδα ταύτην ἐξωρίσας τὸν ἀρχεκανὸν ἐχθρὸν ἐξ αὐτῆς καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς (αὐτῆς in marg.) εἶπεν A 9. — 42 καὶ A 1. — 43 (τῷ - φωτ.) τοῦ τοῦς π. ἐγειραντος καὶ τ. ἐν σκ. φωτισαντος A 2; om. A 9. — 44 (ἀπὸ - θαν.) om. A 9. — 45 (ἐγένετο - ἀπ.) ἐδόξασαν πάντες A 2, 9. — 46 ποιῶντος A 2, 9. — 47 om. A 2, 9. — 48 (κ. ἦν) ἦν δὲ A 2.

11. — 1 (τῷ - ἄνθρ.) αὐτῷ τινι A 2, 9. — 2 (εἰς ἰατρ. ἰατροῖς A 2, 9. — 3 προσαναλώσας A 2, 9. — 4 (ἐπ' αὐτ.) om. A 2, 9. — 5 (τ. ἀγ. Τρ.) αὐτοῦ A 2, 9. — 6 (τ. Θ.) om. A 2. — 7 (ὁ - Τρ.) om. A 9. — 8 δὲ τὸ ὄμμα A 9. — 9 τὸ ὄμμα εἰς τ. οὐρ. ἀνατ. A 2. — 10 om. A 2; (ἐδ. τ. Θ. κ.) om. A 9. — 11 λέγων A 2. — 12 (ὁ ἄλ. - και) μέγας ὁ ἄλ. δὲ A 2; (θελήμ. - ἀγαθ.) om. A 2; (ὁ αἰών. - ἀγαθ.) ὁ μέγας ὁ ἄλ. A 9. — 13 (εἰς - φιλοanth.) διδοὺς ὄμβρον (ὄμβρους A 9) τῇ γῇ καὶ τῶν δέσποτα τῇ σῇ ἀγαθότητι ἀνοιξον A 2, 9. — 14 (κ. οἰκτ.) om. A 2; σὺν A 9. — 15 (τ. π. ἔ.) πάθος A 9; βεῖθρον A 2. — 16 (τὰ αὐτ.) διὰ τοῦ ἐλέους σου τὸ αἶτημα A 2. — 17 (κ. τ.) om. A 2, 9. — 18 om. A 9; σὺν ὀνόμ. A 2. — 19 (ἀνάστ. - Τρ.) σταφείας A 2, 9. — 20 om. A 2, 9. — 21 om. A 9; τοῦ A 2. — 22 (ἀπὸ - σου) om. A 2, 9. — 23 ἐξῆλθεν A 2. — 24 om. A 2. — 25 (ἐν. π.) om. A 2. — 26 (ἀπῆλθε - Τρ.) πάντες ἐδόξασαν τὸν Θεὸν A 9; (καὶ τὸ - Τρ.) om. A 2. — 27. — 1 ἅγιος A 2, 9; τοῦ Θεοῦ add. A 2. — 2 (ἐπὶ - ἀγγ.) ἐπὶ ἁγ. πρ. ἀγγ. δὲ A 2. — 3 γὰρ A 2. — 4 om. A 2. — 5 αὐτοῦ add. A 2. — 6 τοῦ add. A 2. — 7 (ἐαν- τὸν - ἐπὶ) τὸ A 2. — 8 (ποιῶν - και) καὶ θεὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν ἐδέετο τοῦ Θεοῦ A 9. — 9 (ἐνώπιον - και) αὐτὸ ἐπὶ A 2. — 10 (τὸν ἄλ. - ἐδρά- σας) τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς A 9; δεόμενος καὶ λέγων κύριε ὁ Θεὸς τῶν ὀλῶν ὁ τὸν οὐρανὸν τανύσας τὴν δὲ γῆν ἐδ. A 2. — 11 (καὶ π. - καμὲ) ὁ περιπατήσας ἐπὶ τῆς θαλάσσης ὡς ἐπὶ ἐδάφους πε- -μενος

VITA ET
MIRACULA

accedit
mulier
caeca,

quam a
daemonio
pessimo

μενος τὰ τῆς τεταπεινωμένης¹² μου ψυχῆς δάκρυα, ὅτι ἔκλινα ἐνώπιόν σου, Κύριε, ἀσθένια καρδίας, γόνυατα δὲ συγκέκοφα αἰτούμενος τὴν παρὰ σοῦ εἰς αἰώνας μένουσαν ζωὴν¹³. » Καὶ ταῦτα ἐνδοχόμενον¹⁴ τοῦ ἁγίου Τρύφωνος, ἐρχεται ἐκ τῆς ἐρήμου γυνή¹⁵ τυφλὴ παρόξηρος ὅλη δι' ὄλον κεκερδημένη ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ἐν ᾗ κατόκνον¹⁶ δαιμόνια δέκα¹⁷. Ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ ἅγιος¹⁸ Τρύφων ἐθαυμβος ἐγένετο καὶ λέγει αὐτῇ · « Εἰπέ μοι, γυναι, τίς εἶ καὶ πόθεν ἦλθες ἐνθάδε ; » Ἡ δὲ ἀπεκρίθη αὐτῷ καὶ εἶπεν · « Ἐγὼ μήτηρ εἰμι πάντων τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων · ἴνα δὲ ἰδῆς ὅτι οὐκ οἰκῶ μόνη¹⁹ ὧδε, ἀλλὰ μετὰ δέκα τέκνον, κατεσκήνωσα ἐν τῷ σώματι²⁰ τοῦτῳ. » Καὶ ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ²¹ Τρύφων λέγει αὐτῇ²² · « Τίς σε²³ ἐκέλευσεν ὧδε, ἐπικεκατηραμένον πνεῦμα, ἐλθεῖν ; » Ἡ δὲ εἶπεν · « Ἔγνων σε, ἅγιο τοῦ Θεοῦ Τρύφων²⁴, ὅτι μέλλεις ἐνταῦθα ἐρχεσθαι²⁵ · καὶ μὴ φέρονσα τὴν φρικτὴν σου ἐπιστάσιαν, ἰδοὺ²⁶ πάρεμι μετὰ τῆς οἰκίας μου, καὶ τῶν τέκνων μου. »

B Ὅ δὲ ἅγιος²⁷ Τρύφων στενάδας ἐπῆρεν τὰς χεῖρας αὐτοῦ²⁸ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εὐξάμενος²⁹ ἐπὶ³⁰ πολὺ³¹, ἐπέθηκεν τὰς χεῖρας αὐτοῦ³² ἐπάνω³³ τῆς κεφαλῆς τῆς γυναικὸς³⁴ καὶ³⁵ ἤρξαντο οἱ δαίμονες ἄλλη καὶ ἄλλη φωνὴ κρούειν καὶ λέγειν³⁶ · « Οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι³⁷ ἐπταετοῦς παιδίον εἰς τὴν γένναν τοῦ πατρὸς ἐκπεμπόμεθα · ἰδοὺ³⁸ τοσαῦτα ἔτη εἰς ταύτην τὴν οἰκίαν³⁹ ἔσμεν μετὰ τῆς μητρὸς ἡμῶν · καὶ νῦν ὑπὸ ἑπταετοῦς παιδίον διωκόμεθα. » Καὶ ὁ ἅγιος Τρύφων λέγει αὐτοῖς · « Τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα καὶ πονηρὰ, ἐξέλθετε ἀπὸ τοῦ πλάσματος τοῦ Θεοῦ⁴⁰ καὶ μὴ φλυαρεῖτε. » Τὰ δὲ πνεύματα ἐπιτιμηθέντα ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἐσπάρασσαν⁴¹ τὴν γυναικα καὶ ὠλόλυζον μὴ θέλοντα ἐξελθεῖν · ἐπέμεινον γὰρ ὑπὸ τοῦ ἁγίου⁴² Τρύφωνος εἰς τὴν γένναν τοῦ πατρὸς καὶ εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. Καὶ ὁ δαίμων λέγει τῷ ἁγίῳ Τρύφωνι · « Εἰπόν σοι ὅτι ἐγὼ εἰμι ἡ μήτηρ πάντων τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων, καὶ θέλεις με φοβεῖν καὶ ἐκβάλλειν⁴³ ; » Καὶ ἐγέ-

λασεν ὁ ἅγιος παῖς Τρύφων καὶ εἶπεν αὐτῷ · D
« Τοῦ Θεοῦ μου κελεύοντος, ἐξελθε ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης, οὗ οἶκος ἔχει γενέσθαι τὸ σκῆνωμα τοῦτο. » Ὅ δὲ δαίμων ὀργισθεὶς εἶπεν πρὸς τὸν ἅγιον Τρύφωνα · « Εἰ ἐκβάλλεις με, ἅγιο τοῦ Θεοῦ Τρύφων, γίνωσκε ὅτι⁴⁴ κατὰ σοῦ ἔχω ἐξελθεῖν⁴⁵. » Καὶ ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ Τρύφων εἶπεν αὐτῷ⁴⁶ · « Μόνον ἐξελθε⁴⁷ τάχιον⁴⁸ καὶ τῷ Κυρίῳ μελήσει⁴⁹ περὶ τούτου. » Καὶ μὴ ἔχον τί ποιῆσαι ὁ ἀκάθαρτος καὶ πονηρὸς⁵⁰ δαίμων ἀναφώνει μέγα καὶ λέγει · « Ἐν Ῥώμῃ με δεῖ παραγενέσθαι⁵¹ διὰ Τρύφωνα, ἵνα κἀκεῖ ἔλθῃ ὑπ' ἐμοῦ φρονούμενος. » Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἅγιος⁵² Τρύφων⁵³ · « Κάκειθέν σε διώξω⁵⁴, τοῦ Θεοῦ μου θέλοντος. Τί οὖν πολλὰ λαλεῖς ; ἐξελθε⁵⁵, ἀκάθαρτον καὶ ἐπιτετιμημένον πνεῦμα φοβέαν καὶ φοβηθὲν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ⁵⁶. » Τότε ὁ δαίμων σπαράξας τὴν γυναικα⁵⁷ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτῆς. Καὶ ἔπεσον εἰ γυνὴ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου Τρύφωνα ὥσπερ νεκρά. Ὅ δὲ ἅγιος Τρύφων τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον ποιήσας ἠπλωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ εὐξάμενος πρὸς Κύριον λέγει⁵⁸ αὐτῷ · « Ὁ ἐλεήσας σε Θεός, γύναι⁵⁹, αὐτὸς καὶ⁶⁰ ἀναστήσει σε ἐκ τῆς γῆς. » Καὶ ἐθῆκός ἠγάθη ἡ γυνὴ, καὶ ἐσφοράμισεν αὐτῆς⁶¹ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ μακάριος Τρύφων⁶² καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος ὅλον⁶³ καὶ ἀνέβλεπεν⁶⁴ καὶ ἐγένετο ὕγιος ἐνώπιον πάντων · καὶ πάντες μιᾷ φωνῇ ἠδοῦσαν⁶⁵ τὸν Θεόν, τὸν διὰ τοῦ ἁγίου Τρύφωνος ποιούντα μεγάλα θαυμάσια. Ἐμακάριζον δὲ καὶ τὸν ἅγιον Τρύφωνα⁶⁶.

E 13. Ὅ δὲ πονηρὸς καὶ ἀκάθαρτος¹ δαίμων ἐξελθὼν κατόκησεν ἐν Ῥώμῃ ἐν σκηνώματι γυναικὸς Προκλίου² συγκλητικοῦ καὶ δευτέρως αὐτὴν διετίθετο ὅθεν³ διὰ τριῶν ἡμερῶν⁴ ἤρξαστο ἐπιφωνεῖν⁵ τὸν ἅγιον⁶ Τρύφωνα. Καὶ ἀποσταλέντες τινὲς ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς ἐξήτουν αὐτὸν⁷ κατὰ πόλιν καὶ κώμην καὶ ἀγρόν, καὶ μόλις εἴθρον ἀνὸν ἐν νάπαις προβάτοις⁸ ἀκολουθοῦντα· καὶ λαμβάνουσι αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ζώου καὶ ἀπάγουσιν εἰς Ῥώμην⁹, Ἐγγιζόντος

liberat;

E

Item
uzorem
Procli
senatoris;

C

ριτείχιον A 2, 9; με add. A 9. —¹² (τῆ - τεταπ.) τῆ μεγ. θ. σου καὶ προσδ. τὰ τῆς τεταπ. A 2; καὶ προσδεῖται τὰ τῆς ταπεινῆς A 9. —¹³ (ὅτι - ζωὴν). om. A 9; ἐκλ. γὰρ ἀσθένια σώματος ἐνώπιόν σου γόν. δὲ συνέκαμψα αὐτ. τὴν π. σ. μένουσαν εἰς αἰῶνας ζωὴν ἢς μὴ στηρήσης με ἐλεῆμων A 2. —¹⁴ κ. τ. εὐχ. προσευχομένου δὲ A 9. —¹⁵ γ. ἐκ τῆς ἐρ. A 9. —¹⁶ (ἐν ἡ κατ.) ἐνοικοῦν γὰρ ἐν αὐτῇ A 2, 9. —¹⁷ δέκα δ. A 9. —¹⁸ μακάριος A 9; ταύτην ἰδὼν ὁ τῆμος A 2. —¹⁹ (ἐγένετο - μόνη) γενόμενος ἐπὶ τῆ συμφορᾷ τοῦ γυναιότα ἐπικαλεσάμενος τὸν κύριον λέγει αὐτῇ τίς εἶ καὶ πόθεν ἦλθες; ἡ δὲ εἶπεν ἐγὼ εἰμι πάντων τῶν ἀκαθάρτων (ἀκαθαρσιῶν A 9) μήτηρ ἵνα δὲ εἰδῆς ὅτι μόνη οὐκ οἰκῶ A 2, 9. —²⁰ σκηνώματι A 2. —²¹ (ὁ - Θεοῦ) om. A 2; (τ. Θ.) om. A 9. —²² om. A 9. —²³ τί σοι A 9; τίς σοι A 2. —²⁴ (ὠδε - Τρ.) ἐπιτετιμημένον (ἐπιτιμημένον A 9) πν. ἐνταῦθα ἐλθεῖν καὶ εἶπεν ὁ δαίμων ἔγνων A 2, 9. —²⁵ ἐλθεῖν A 9. —²⁶ om. A 2, 9. —²⁷ τῆμος A 2, 9. —²⁸ om. A 2. —²⁹ εὐξάμενον A 1. —³⁰ τὰς τμησίας αὐτοῦ X. A 2. —³¹ ὑπεράνω A 2, 9. —³² (τ. γ.) om. A 2, 9. —³³ (κ. λ.) om. A 2, 9. —³⁴ δ A 9. —³⁵ (εἰς - οἰκ.) om. A 9; ταύτην add. A 2. —³⁶ (ἐπταετ. - Θεοῦ) παιδίον διωχ. ὁ δὲ ἅγ. Τρ. λ. αὐτ. ἐξέλυθε ἀκάθαρτα πνεύματα A 2, 9. —³⁷ (ἐπιτ.-ἐσπ.) ἐτάραξαν A 9; ἐπιτ. ἐσπάρασαν A 2. —³⁸ om. A 2. —³⁹ (καὶ εἰς - ἐκβάλλ.) καὶ ὁ δαίμ. εἶπεν πρὸς τὸ παιδίον (τὸν ἅγιον Τρ. A 9) εἰπόν σοι ὅτι ἐγὼ εἰμι πάντων τῶν ἀκαθ. πν. (τῶν ἀκαθαρσιῶν A 9) μήτηρ A 2, 9. —⁴⁰ (ὁ ἅγ. - ὅτι) τὸ παιδίον (παῖς τοῦ Χριστοῦ A 9) Τρ. κ. εἶπ.

τοῦ Θ. μ. θέλοντος (κελεύοντος A 9) ἐξ. τοῦ Θεοῦ μου γὰρ καὶ κρυόν ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (τοῦ - Χρ. om. A 9, add. ὁ) οἶκος ἔχ. γεν. τ. σκ. τ. ὁ δὲ δαίμων ὀργ. εἶπεν εἰ (om. A 2) A 2, 9. —⁴¹ ἐξ. ἔχω A 2. —⁴² (τ. Θ. - αὐτῷ) Τρ. εἶπεν A 2, 9. —⁴³ πνεῦμα ἀκάθαρτον add. A 9. —⁴⁴ ἐν τάχει A 2, 9. —⁴⁵ (κ. μ.) Θεῷ μου μέλει A 9; Θεῷ μελήσει A 2. —⁴⁶ (κ. π.) om. A 2, 9. —⁴⁷ γενέσθαι A 2. —⁴⁸ (αὐτῷ ὁ ἅγ.) om. A 2. —⁴⁹ (με - Τρ.) δεῖ με παραγ. διὰ Τρύφωνα καὶ λέγει ὁ ἅγιος Τρ. A 9. —⁵⁰ (σ. δ.) διώκασαι A 2. —⁵¹ ἐν τάχει add. A 2. —⁵² (ἀκαθ. - Χρ.) om. A 2; (τί οὖν - Χρ.) om. A 9. —⁵³ καὶ add. A 2. —⁵⁴ (ἁγίον - λέγει) τμηδον Τρ. τὸ δὲ παιδίον ὁ ἅγ. Τρ. τὸ σημ. τοῦ στ. ποιήσας ὥσπερ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρ. καὶ ἠῶξαστο καὶ ἀπλώσας ἔθηκεν αὐτὰς ἐπάνω τῆς κεφαλῆς τῆς γυναικὸς καὶ εἶπεν A 2. —⁵⁵ om. A 2. —⁵⁶ (καὶ - αὐτῆς) ὡς δὲ κατεσφοράγησεν A 2. —⁵⁷ (ὁ - Τρ.) αὐτῆς A 2. —⁵⁸ ἐθῆκός A 2. —⁵⁹ ἡ γυνὴ add. A 2. —⁶⁰ ἠδοῦσαν A 2. —⁶¹ (τὸν διὰ - Τρ.) καὶ ἐμακάριζον τὸ παιδίον Τρ. A 2; (καὶ ἔπεσον - Τρ.) om. A 9.

13. —¹ (πον. καὶ ἀκ.) om. A 2. —² om. A 2. —³ (δ. ὁβ.) διέθετο καὶ A 2. —⁴ (ὁ δὲ - ἡμ.) καὶ εἰσῆλθεν ἐν Ῥώμῃ εἰς γυναικὰ τινα συγκλ. καὶ A 9. —⁵ φωνεῖν A 2. —⁶ (τὸν ἅγ.) τὸ παιδίον A 2. —⁷ (καὶ - αὐτὸν) ὅθεν τινὲς ἀποσταλέντες ἐπεξήτουν A 2, 9; αὐτὸν ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς add. A 2; τὸν ἅγιον Τρ. add. A 9. —⁸ προβάτοις A 9. —⁹ (τοῦ ζ. - Ῥ.) τὸ ζῶον καὶ ἀγρῶσιν αὐτὸν A 2, 9; ἐπὶ Ῥώμην A 9; ἐν Ῥώμῃ A 2.

F

δὲ:

A δὲ τοῦ ἁγίου¹⁰ Τρύφωνος τῆ οἰκία¹¹ Πρόκλου, ὁ δαίμων κινήσας τὴν γυναῖκα ἐξέρχεται εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Καὶ ἰδὼν τὸν δίκαιον εἶπεν αὐτῷ¹². « Καλῶς ἐλόγηθας¹³, δοῦλε τοῦ Θεοῦ Τρύφων. » Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἅγιος λέγει αὐτῷ· « Κατάθεμά σοι, ἐπιζεκτατηραμένε δαίμων. » Λέγει αὐτῷ ὁ δαίμων· « Οὐκ εἶπὸν σοι, ἅγιε τοῦ Θεοῦ Τρύφων, ὅτι καὶ¹⁴ ἐν Ῥώμῃ σε γῆ¹⁵ ἐλθεῖν ὑπ' ἐμοῦ φανοῦμενον; » Καὶ εἶπεν αὐτῷ¹⁶ ὁ ἅγιος¹⁷ Τρύφων¹⁸. « Ἐδόκεις, ἄθλιε¹⁹, ὅτι ὀκνήσαι ἔχω²⁰ ἐλθεῖν; ἰδοὺ πάρεμι τοῦ Θεοῦ²¹ συνοδούσαντός²² μοι· λοιπὸν ἔξελθε ἐν τάχει, πνεῦμα ἀκάθαρτον, καὶ μὴ φλυαρεῖ. » Ὁ δαίμων λέγει αὐτῷ· « Μὴ μοι γόλα, ἅγιε τοῦ Θεοῦ Τρύφων· οἶδα γὰρ ὅτι ἐπὶ τούτῳ πάρεμι τοῦ διώξαι με καὶ ἐκ τῶν ἐντεσθεν. » Τότε ὁ πονηρὸς καὶ ἀκάθαρτος δαίμων ἀφίσσας τὴν γυναῖκα καὶ ῥήξας αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν²³ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτῆς²⁴. καὶ ὄρκισεν²⁵ αὐτὸν ὁ ἅγιος Τρύφων εἰς τὸ ἀκοιμητὸν πῦρ ἀπελθεῖν καὶ εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον²⁶. καὶ ἀπήλθεν ὁ δαίμων ὀλολόξων πικρῶς²⁷. Ὁ δὲ ἅγιος Τρύφων ἐκάλεσεν τὸν ἄνδρα αὐτῆς Πρόκλον καὶ εἶπεν αὐτῷ· « Ἴδε²⁸ ἡ γυνὴ σου τοῦ Θεοῦ μου θέλοντος ἐγναίνει²⁹. ἀπόλαβε αὐτὴν ἐρωμένην καὶ σφραγοῦσάν ὡς τὸ πρότερον, καὶ δόξαζε κύριον τὸν Θεόν

ἡμῶν³⁰. » Ὁ δὲ Πρόκλος³¹ ἔπεσε παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ³² καὶ ἐδεήθη αὐτοῦ³³ λέγων· « Κάμοι³⁴ πρόσενξαι, θεράπων τοῦ Χριστοῦ τίμει³⁵ Τρύφων, ἵνα ὁ ἐλεήσας Θεός³⁶ διὰ σοῦ τὴν γυναῖκά μου κάμῃ³⁷ ἐλεήσει. » Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἅγιος Τρύφων· « Γένοιτό σοι πάντοτε ἔχειν βοηθὸν νυκτός καὶ ἡμέρας τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν³⁸. » Καὶ παρέδωκεν αὐτῷ³⁹ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἡγιή ὡς τὸ πρότερον εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ⁴⁰. καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη⁴¹ ἐν τῇ οἰκίᾳ Πρόκλου τοῦ συγγλητικοῦ, τοῦ ἁγίου Τρύφωνος ἐπιδημήσαντος ἐν τῇ Ῥώμῃ⁴². Ὁ δὲ τίμιος καὶ ἅγιος⁴³ Τρύφων νυκτός ἡρεπάγη ἐπὶ τῶν⁴⁴ ἁγίων ἀγγέλων⁴⁵ καὶ ἀποκατέστη⁴⁶ ἐν Καμφάδον⁴⁷ κώμῃ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ὅπου καὶ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ καὶ τὰ μεγαλεῖα αὐτοῦ καὶ τὰ ἰάματα αὐτοῦ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας ἐκτελοῦνται, εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος. Ὁ δὲ ἅγιος Τρύφων προκόπτων ἐν σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ, δυνάμεις πολλὰς ἐξετέλει, βοηθὸν ἔχων τὸν Θεόν καὶ τὸν Χριστὸν αὐτοῦ καὶ τὸ ἅγιον καὶ ζωοποιὸν πνεῦμα, ὅτι αὐτοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν⁴⁸.

ab angelis in patriam reducitur.

¹⁰ μακαρίου Α 2. — ¹¹ ἐγγίσας δὲ τὴν οἰκίαν Α 9. — ¹² (ἐξ. - αὐτῷ) αὐτοῦ ὑπήντησεν αὐτοῦ (prius αὐτῆν) μετὰ δρόμον καὶ ἰδὼν αὐτὸν εἶπεν Α 2; αὐτοῦ λέγει Α 9. — ¹³ ἐλόγηθα Α 1. — ¹⁴ (καὶ ἀποκ. - καὶ) εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ ἅγιος κατάθεμά σοι (σε Α 9) κτηραμένε δ. λέγει (εἶπεν δὲ Α 9) ὁ δ. (τῷ ἁγίῳ Τρύφωνι add. Α 2) οὐκ εἶπὸν σοι ὅτι Α 2, 9. — ¹⁵ δεῖ Α 2; δεῖ σε Α 9. — ¹⁶ (ἔπ. - αὐτῷ) om. Α 2, 9. — ¹⁷ (ὁ ἅγ.) om. Α 2. — ¹⁸ εἶπεν add. Α 2, 9. — ¹⁹ om. Α 2, 9. — ²⁰ εἶχον Α 2. — ²¹ μου add. Α 9. — ²² συνοδουσαντός Α 9. — ²³ (λοιπὸν - γῆν) ἐξελθε καὶ μὴ φλ. καὶ ὁ δαίμων εἶπεν μὴ γόλα οἶδα γὰρ ὅτι ἐπὶ (ἐν Α 9) τούτῳ παρεγένον τοῦ διώξαι (ἐκδιώξαι Α 2) με καὶ εὐθέως ὁ δαίμων ἀφίσσας καὶ ῥήξας αὐτὴν Α 2, 9. — ²⁴ (ἀπ' αὐτῆς) ἀπὸ τῆς γυναίκος Α 2. — ²⁵ (κ. ὄρκ.) ὄρκισεν δὲ Α 2, 9. — ²⁶ (εἰς τὸ - ἐξ.) ἀπελθεῖν εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξ. (αἰώνιον Α 9) Α 2, 9. — ²⁷ om. Α 2. — ²⁸ ἰδοὺ Α 2, 9. — ²⁹ ὄγ. τ. Θ. μ. θ. Α 2. — ³⁰ (ὄγ. - ἡμῶν) om. Α 2; ἅγιος γέγονεν Α 9. — ³¹ om. Α 2, 9.

— ³² τοῦ ἁγίου Τρύφωνος Α 2. — ³³ (καὶ - αὐτοῦ) om. Α 9. — ³⁴ κάμοι Α 2. — ³⁵ (θεράπ. - τίμιος) παιδίον τίμιον καὶ ἅγιον Α 2. — ³⁶ om. Α 2. — ³⁷ καὶ ἐμὲ σπλαγγησθεὶς Α 2. — ³⁸ (πάντοτε - Χριστὸν) ὁ Χριστὸς βοηθός ν. καὶ ἡμ. Α 2. — ³⁹ αὐτὸν Α 2. — ⁴⁰ (ὡς - αὐτοῦ) om. Α 2. — ⁴¹ (κάμοι - Ῥώμῃ) εὖξαι ἵνα καὶ ἐμὲ ὁ Θεὸς ἐλεήσει καὶ ἐπευξάμενος αὐτοῖς πάντες ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ Α 9. — ⁴² (τ. κ.) om. Α 9. — ⁴³ (τοῦ συγκ. - ἅγιος) ὁ δὲ Α 2. — ⁴⁴ om. Α 9. — ⁴⁵ (τ. ἅγ. ἀγγ.) ἀγγέλων Α 2. — ⁴⁶ ἀπεκατηστάθη Α 2, 9. — ⁴⁷ Σαμφάδον Α 2; τῆ Σαμφάδον Α 9. — ⁴⁸ (εἰς τὴν - ἀμήν) ὅπου καὶ αἱ δυνάμεις καὶ τὰ ἰάματα ἕως σήμερον ἐπιτελοῦνται· ὁ δὲ θεομιμητὸς τοῦ ἦν προκόπων ἐν τῇ ἡλικίᾳ βοηθὸν ἔχων τὸν Θεόν καὶ πατέρα καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα ὃ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν Α 2; ἐπιτελοῦν ἰσάως πολλὰς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς | Α 9.

C

F

III. PASSIO S. TRYPHONIS ALTERA

E codicibus Parisiensibus bibliothecae Nationalis gr. 1450 (=M 1), 1178 (=M 2), 1529 (=M 3), 1500 (=M 4), Coisl. 307 (=M 5). Cf. Comm. praev. num. 6.

Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου τοῦ Χριστοῦ¹ μάρτυρος² Τρύφωρος.

1. Τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν¹ θειαστικὴν αὐτοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἐπιφάνειαν καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν τριήμερον ἔγερσιν καὶ πρὸς τὸν πατέρα μετὰ δόξης ἀνάληψιν², ἐπὶ τοὺς μαθητὰς καὶ ἀποστόλους τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκχεαμένον καὶ γνώσεως αὐτοῦ καὶ θείας³ δυνάμεως⁴ πλήρεις ἐργασαμένον, ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτῶν ἡ σύμ-

πασα μετέλαβε γῆ καὶ πάντες ἄνθρωποι τῆς ἐξ αὐτῶν πηραζούσης μετέχοντες δωρεάς, τοῦ σκότους μὲν τῆς ἀγνοίας ἀπηλλάκοντο, τῷ ἀληθινῷ δὲ τῆς θεογνωσίας προσφικιοῦντο φωτὶ. Καθάπερ γὰρ ἀστραπαὶ βεβαίαι καὶ διαφανεῖς οἱ ἀπόστολοι τὰ πέρατα διαδραμόντες, καὶ ἄλλοι ἄλλοι τῆς οἰκουμένης μέρος διακληρωσάμενοι καὶ πᾶν ἔθνος καὶ πᾶσαν χώραν ἑαυτοῖς καὶ πόλιν διανεμήσαντες, τὸν τῆς ἀληθείας σπινθήρα τοῦτοῦ ἐνέβαλον, ὃς κατ' ὀλίγον ἐν τοῖς ἐπιτηδείοις διαναπτόμενος, εἰς περιφανῆ καὶ ἀέριον ἀπέβη πυρσόν.

Lemma. — ¹ (καὶ ἐνδ. τ. Χ.) om. M 2, 3, 5. — ² μεταλαμάρτωντος M 2, 3, 5.

1. — ¹ θειαν καὶ add. M 3, 5. — ² ἐπανάληψιν M 3. — ³ θ. κ. M 3, 5. — ⁴ (αὐτοῦς - δυν.) om. M 2, 4. 2.

PASSIO ALTERA Martirum gloria.

2. Οὕτως ἢ πίστις τὴν ἀρχὴν λαβοῦσα, εἰς τῆλικαὶν προήλθε περιφανῆ δύναμιν. Ταύτης μετὰ τοὺς ἀποστόλους οἱ θεοὶ μάρτυρες αἴτιοι τῆς θεοσεβείας πεφύρασι, οἱ καθ' ἕνα σπέρμα¹ πρὸς ἑξ' αὐτῶν λαβόντες, ἔπειτα τοῖς πειρασταῖς² ὡς ἀνέμοις ἐκδοθέντες βιαίως, οὐ μόνον ταῖς ἐπιχειρήσεσιν οὐκ³ ἀπεσβέσθησαν, ἀλλὰ καὶ λαμπρότεροι μᾶλλον δι' αὐτῶν ἀπεδείχθησαν, θάλλοντες ὡς ἄμπελοι ταῖς τομαῖς καὶ τοὺς ἄλλους πόρους ἐνφροσίνης ἀφορμὰς ποιόμενοι, ὥστε πόρους ἐκείνοις εἶναι τὸ μὴ ποιεῖν καὶ πάσχειν κακῶς, ἤντινα μὴ διὰ Χριστὸν πάσχωσι. Τούτων εἰς καὶ⁴ ὁ μακάριος γνωρίζεται

S. Tryphonis patria.

Τρύφων, ὁ τῆς ἀκηράτου καὶ θείας τροφῆς ἐπόνημος, τὸ μακάριον ὄντως τῆς ἐκκλησίας φητόν, ὁ γῆς μὲν τὸ πρῶτον ἀνεδόθη Φρυγῶν, κόμης δὲ Καμψάδου (1) Ἀπαιεῖα τῆ πόλει γειτονοῦσης. Ἐδσεβῶν δὲ γενεὸν ἐδσεβέστατον τέκνον ἐκφύς, οὕτως ἐκ πρώτης ἡλικίας ἀξιώθεος ἦν, ὡς πλουσίας παρανίκα τυχεῖν τῆς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος. Καὶ διὰ τοῦτο ποικίλαι τε νόσοι σωμάτων καὶ δαιμόνων ἅπαν τὸ φύλον ὀνόματι μόνον⁵ Τρύφωνος ἐδοκίματον· οὕτως πάγκαλος αὐτῷ ἡ νεότης, οὐ πρὸς ἡλικίας⁶, οὐ πρὸς ἀνδρας μαχίμους διαγωνιζομένη, ἀλλὰ πρὸς⁷ δαίμονας τε καὶ νόσους⁸ ἀνδριζομένη. Ἀλλὰ περὶ πάντων μὲν αὐτοῦ⁹ θαυμάτων ἄξι διαλαβεῖν, οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ. Ἐνός δὲ μόνον μνησθεῖς καὶ δείξας ὥσπερ ἑξ' ὀλίγου γεύματος τὸ πᾶν, ἐπὶ τῆν μαρτυρίαν ἐκείνον τρέφομαι τὴν διήγησιν.

Gordiani filia, a daemone arrepta,

3. Χρόνων ἐνεκήκοντα καὶ διακοσίων μετὰ τὴν Ἀγούστον τελευταίην ἤδη παρωρηκότων, Γορδιανὸς τῶν σκίπτρων ἐπιλαμβάνεται, ἀνὴρ ἑλληρ μὲν τὴν θρησκείαν, οὐ βαρὸς δὲ τοσοῦτον θυγάτηρ μονογενῆς, ὧρα μὲν σώματος καὶ κάλλει διαπρεπῆς, ἐφρῶν δὲ ψυχῆς καὶ συνέσει πολλῷ μᾶλλον περικαλλῆς, ὁ καὶ πρὸς γραμματίων πείραν καὶ παιδείας κτήσιν αὐτὴν ἤγαγεν ἀμέλει. Καὶ πολλὸς μὲν ἔπερ αὐτῆς τοῖς γονεῦσι λόγος, μηδένα μῶνον ἐπιτριβήσιν ταύτης τῆ¹ παρθενία· πολλὸς δὲ τοῖς πρώτοις τῆς πόλεως ὁ ζῆλος, ὥστε τοῦ γάμον ταύτης ἐπιτυχεῖν² καὶ διὰ τοῦτο³ κλειθρά τε αὐτὴν εἶχον καὶ οἰκία τὸ σύνολον ἀσφαλεῖς. Ὡς ἂν δὲ καὶ τῆ πόλει Ῥωμαίων ὁ Τρύφων διαγνοσθῆ, μᾶλλον δὲ ἵνα καὶ Χριστὸς ἐν αὐτῷ δοξασθῆ, δαιμόνιον τι πονηρὸν ἐξαπίνης τῆ κόρη ταύτη ἐπιτηδῆσαν, τί μὴ ἐποιεῖ τῶν χαλεπῶν; ἐπήει γὰρ ἀναιδῶς, ἐσπάραττεν ἀφειδῶς, πύρι καὶ ὕδασι⁴ ἐπεροῦται καὶ πᾶσι τρόποις αὐτῆς ἐνεμαίνετο⁵ τῆ ζωῆ⁶. Ἀλλ' οὕτως αὐτῆς μὲν ὁ δαίμων. Οὐδὲν δὲ ἤττον αὐτῆ τῶν γονεῶν ἐδείκνυτο μάλιστα⁷, τὰ αὐτῶν σπλάγγρα σπαράττουσα καὶ τὸν πᾶσι μισητὸν θάνατον ἐκτόν αὐτοῖς χρῆμα ποιούσα· ἦν γὰρ τὸ πάθος μετὰ τῆς αἰσχύνης καὶ πρὸς θεραπείαν ἀνέλπιστον. Καὶ γὰρ ἰατροὶ μὲν ἅπαν-

τες ἀπηγόρευον⁸, σοφοὶ δὲ ἤρῶρον· ἐπίνοια D δὲ οὐδεμία πρὸς τοσοῦτον ἐξαρκούσα κακὸν ἦν, ἕως αὐτὸ τὸ πονηρὸν πνεῦμα κρείττονι δυνάμει δηλαδὴ συνωθούμενον⁹· ἐβόα τε ἰσχυρῶς καὶ τὸν οἰκεῖον ὠμολόγει διώκτην· διώκτην μὲν ἐκείνου, τῆς ὑπ' αὐτοῦ δὲ στρεβλομένης κόρης θεραπευτήν· « Εἰ μὴ Τρύφων ἔλθοι, φησὶν, οὐκ ἀνῆσω τὴν παιδα σοβῶν· οὐκ ἐκστήσομαι ταύτης εἰ μὴ Τρύφωνα ὧδε γενόμενον ἴδω. »

4. Αὐτίκα τοῖνον γραμμάτια τε βασιλικά καὶ μνημόματα παρὰ πᾶσαν ἐφοῖτα τὴν οἰκουμένην, καὶ πᾶς ἡγενητὸς τόπος καὶ διὰ πάσης γλώττης Τρύφων ἦδετο, Τρύφων ἀνεκαλεῖτο¹· καὶ πάντες ὅσοι γε ἔπερ γῆν ἦσαν εἰς δύο διηροῦντο ταῦτα, ἢ Τρύφωνα ζητεῖν ἢ περὶ Τρύφονος ἠρωτάσθαι. Ἐπεὶ δὲ καὶ μέγροι Φρυγίας ἡ ζήτησις ἦν, δῆλος ὁ Τρύφων ἦδη καλίσταται καὶ πρὸς τῆ Καμψάδου κόμην διατριβῶν εὐρίσκειται, χιρῶν ἐπιμελητῆς καὶ νομῆς ὁ τοσοῦτος. Ὁμολογῆσας δὲ αὐτὸς εἶναι Τρύφων, αὐτὸς ὁ ζητούμενος, παραλέμπεται μὲν αὐτίκα διὰ τῶν ἐφρηκότων τοῖς ἐπάρχοις Πομπιανῶ² καὶ Προεστατάτῳ³ αὐτοὶ δὲ τοῦτον Ἰπποῖς τοῖς⁴ δημοσίοις ἐπιβιβάσαντες, εἰς Ῥόμην τῷ⁵ ἀτοκράτορι διαπέμπουσιν. Ὁ μὲν οὖν ἦρην δεξέτατα τὴν ὁδοπορίαν⁶· ἔτος δὲ ἦν αὐτῷ τότε τῆς ἡλικίας ἑπτακαιδέκατον⁷. Τὸ πνεῦμα δὲ τῆς αὐτοῦ παρουσίας αἰσθόμενον αὐτὸ τε κακῶς ἐπασχε καὶ κακῶς ἐποιεῖ τὴν κόρη· ἔπειτα καὶ ὀλοφρομένη εἶφει· « Οὐκέτι μοι ἐφείται » λέγον· « τῷδε τῷ σώματι ὡς οἰκία χρῆσθαι, ἀλλ' ὅσον οἶπτο καὶ ἄκον ἀπελαθῆσομαι. Τρεῖς γὰρ ἡμέραι τὸ μετὰ ταῦτα καὶ Τρύφων ὁ τὴν καθ' ἡμῶν ἐξοσάν⁸ ἀνεληφθῶς παραγίνεται. » Ὄβιοι πολλὰ κοράξαν καὶ διασπαράξαν⁹ τὴν κόρη ἐξήει μηδὲν¹⁰ αὐτὴν ὑπομείναι θαρρήσας¹¹ τὴν τοῦ¹² Τρύφονος παρουσίαν.

adventante Tryphone

E

liberatur.

5. Μετὰ τρίτην δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς ἡμέραν, καταλαμβάνει μὲν τὴν βασιλίδα Ῥώμην ὁ ἄγιος· προσάγεται δὲ παραχρημα Γορδιανῶ, χρῆμα ποθεινόν· ὃν ἀσμένως ὁ βασιλεὺς δεξιόμενος, οὐκ ἠγνόησεν¹ αὐτὸν εἶναι τῆς θυγατρὸς ἐκείνου θεραπευτήν, τῆ παρουσία συμβάλλον τὴν τῶν ἡμερῶν προβεσμίαν· ἵνα δὲ καὶ μεζονα δῶ τῷ πράγματι πίστιν², αὐτὸν ἐκείνον τὸν δαίμονα θεατὸν γενέσθαι Τρύφωνα ἤξιον καὶ περὶ ὧν ἂν ἐρωτηθῆ μὴ σνγκάλφει ἀλλ' εἰς φῶς ἀγαγεῖν. Ἐν ἑξ τοιγαροῦν ἡμέραις νηστεία καὶ δεήσει τῆ πρὸς Θεὸν ὁ Τρύφων ἐαντὸν ἐκδοῦς, ἤδη τῆς ἐβδόμης ἐφισταμένης, μεζονος τῆς κατὰ δαιμόνων ἐξοσσίας ἄνοθεν ἀξιοῦται. Ἐπεὶ γὰρ ἐλύετο μὲν τὸ τῆς νυκτὸς σκότος, ἡλιος δὲ βαλὼν³ ἀκτίαι τὴν γῆν φαιδρὸν ἐμεῖδιά, παρῆν μὲν ὁ βασιλεὺς, παρῆν δὲ καὶ πᾶν ὅσον δορυφορῶν καὶ δὴλῆκοον, μετέωροι τὰς ψυχὰς πάντες πρὸς τὴν κωνότητα τοῦ γενησομένου⁴. Ὁ μέντοι⁵ θεῖος Τρύφων ἄγιος πρεβέ-

Tryphon ad Gordianum adductus

F

2. —¹ σπέρματα M 5. —² M 3, πειραταῖς M 1, 2. —³ M 3, om. cel. —⁴ om. M 3. —⁵ μόνον M 3. —⁶ (οὐ π. ἡλ.) om. M 3. —⁷ αὐτοῦ add. M 5. —⁸ νόσων M 5. —⁹ τῶν αὐτοῦ M 3; αὐτοῦ τῶν M 5. 3. —¹ ἐν M 3. —² τυχεῖν M 5. —³ κατὰ add. M 3. —⁴ ὕδατι M 3. —⁵ ἐνεμαίνετο M 1, 5. —⁶ τὴν ζωὴν M 5. —⁷ μάλιστα M 1. —⁸ ἀπηγόρευον M 1. —⁹ συνωθούμενοι M 3.

4. —¹ ἐκαλεῖτο M 5. —² πομπιανῶ M 1, 3, 5. —³ om. M 5. —⁴ τὸ /// M 2. —⁵ (τὴν ὁδ.) om. M 2. —⁶ ἐβδόμην πρὸς τοῖς δέκα M 5. —⁷ γὰρ add. M 1. —⁸ (καὶ δ.) om. M 2. —⁹ μὴ δὲ M 3, 5. —¹⁰ οραρῆσαν M 3, 5. —¹¹ om. M 5. 5. —¹ hic inc. M 4. —² μ. τῷ πρ. π. δῶ M 5. —³ βάλλον M 5. —⁴ γενόμενον M 1. —⁵ μὲν M 3.

(1) Alias Σαμφάδου. Supra, p. 336, annot. 1.

A ματος πλήρης ὄν ἅμα δὲ καὶ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἑμψυκισμένον οἷα παριστάμενον αὐτῷ καθορῶν, μετεστείλατο γὰρ καὶ ἄκοντα ἄλλιν, ὡσπερ ἐξοθεῖ καὶ μὴ βουλόμενον. «Σοὶ λέγω, φησὶν, ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐμφάνηθι τοῖς παροῦσιν καὶ τὴν ἀσχημοσύνην τὴν σὴν ἄστυ καὶ τὴν ἀσθένειαν δόλην γενέσθαι πᾶσι καὶ καταφανῆ παρασκευάσαν.» Ὁδπω πέρας εἶχεν ὁ λόγος, καὶ κίων ὠρατο σφόδρα δνσειδής, τὸ χροῶμα μέλας, τοὺς ὀφθαλμούς ἔχον ὡς πῦρ ἀφίεντας, τὴν δὲ κεφαλὴν τῆ γῆ καθειμένον.

δὲ οἷοι γενόμενος τῶν τε συνήθων τῆς πίστεως ἔλεχτο ἔργων ὀδηγῶν πρὸς ἁλήθειαν τοὺς πεπλατημένους καὶ πρὸς τὴν τῶν κακῶς πασχόντων ἐπιμέλειαν ἐαυτὸν ἐδίδον. Γορδιανοῦ δὲ τελευτήσαντος, εἰς Φίλιππον τὸν ἐδσεβῆ (1) τῆς βασιλείας μεταβαίνει σκήπτρα· κάκειον δὲ θάπτον ἐν πολέμῳ τῶν Τρωγλοδυτῶν (2) ἀνηρημένον, Δέκιος ⁴ μετ' αὐτὸν ἀναγορεύεται βασιλεύς, ὁμοῦς ἀνῆρ, ἀναιδὴς ψυχῇ, αἵμασι καὶ σφαγαῖς καὶ βασάνοις ἕλος ἐνεργαινόμενος, ζέων μὲν τῆ περι τὰ εἰδωλα μανίᾳ, δευῆ δὲ λῆττη κατὰ ⁵ χριστιανῶν πάντων κεκηνημένος, τὸ μὲν ὄπλα κατ' ἐχθρῶν ἄραι, βέλη φημὶ καὶ δόρατα καὶ ἄμφαιαν, μικρὸν ἠγούμενος ἔργον καὶ μακρὰς δέχουμος ⁶ τῆς φροντίδος· τὸ δὲ τροχῶδες καὶ καταπέλτας ὀνυχὰς τε σιδηροῦς καὶ πᾶν εἶδος ἄλλο κολαστηρίον ἐτοιμάζειν κατὰ τῶν ἐδσεβόντων τοῦτο μέγα εἶναι νομίζων καὶ μεγάλην αὐτῷ περιποιῶν τὴν ἐδκλειαν. Ἦν οὖν δευῆς τότε κατὰ χριστιανῶν ὁ πόλεμος καὶ πολλῇ ⁷ συνέχουσα σκοτομήνη τὴν οἰκουμένην. E

PASSIO ALTERA

Deciana persecutio.

daemonem ad consessionem Christi adigit;

6. Ὁ προσχρῶν ¹ ὁ Τρυφῶν· «Λέγε μοι,» φησὶν, «ὃ κατὰρατε, τίς ὁ πέμψας σε; τίς ὁ τῆς πενίδος τούτου ἐπιτροφῆς καταδραμεῖν ²; καὶ πῶς τοιοῦτῳ ζῶντι κάτορος ὄν καὶ τὴν δόναμιν ἀσθενῆς καὶ ἄτιμος, πλάσμα Θεοῦ τὸ τίμιον καὶ κατ' εἰκόνα τὴν αὐτοῦ γενόμενος, ἀτιμοῦν οὗτο καὶ διαλυμαίνεσθαι σὺ τολμᾶς;» Ὁ δὲ δαίμων ὡσπερ ὑπὸ τινῶν βελῶν πληγτόμενος τῶν ἐκεῖνον λόγων ὑπὸ τοῦ οἰκείου μὲν ἀπεστάλθαι πατρός, εἶναι δὲ αὐτοῦ τὸν πατέρα τὸν αἴτιον τῶν κακῶν, ὅς καὶ Σατὰν προσηρόρευται· «παρ' αὐτοῦ καὶ τὴν παῖδα ταύτην, ἔλεγεν ³, ἐπιτέτραμμα καὶ βασανίσαι.»— «Ποῖα δὲ, ὁ Τρυφῶν, ἐξουσία, φησὶ, τῷ ἄρχοντι τῆς κακίας κατὰ τοῦ πλάσματος τοῦ Θεοῦ;» Ὁ δὲ κίων ἐκεῖνος, κατὸ φῶσι φιλοφροδῆς ὄν ⁴, συνοθεῖται, καὶ μὴ βουλόμενος πρὸς ἁλήθειαν καὶ ἅ ⁵ κρέπτειν ἤθελε καὶ ὡς ἀπόροια συνηρεῖν, ταῦτα καὶ ἄκων ἐπὶ πάντων ὀμολογεῖ. «Ἦμῖν, εἰπὼν, οὐδὲ μία τίς ἐστιν ἐξουσία κατὰ τῶν ἐδσεβόντων εἰς γε ⁶ τὸν παντοκράτορα Θεὸν καὶ τὸν αὐτοῦ υἱὸν τὸν Χριστόν, ὃν Πέτρος καὶ Παῦλος ἐνταῦθα λαμπρῶς ⁷ ἐκήρυξαν, ἀλλ' ὑποπησσοντες αὐτοὺς διαφεύγομεν, εἰ μὴ τινα πείραν ἐξοθεν αὐτοῖς ἐπαγαγεῖν προτραπέμεν· κατὰ τοῦτων δὲ μετὰ πάσης ἐξουσίας κρατοῦμεν, τῶν προθέσει ψυχῆς τοῖς ἡμῖν φίλοις προσκεκμημένοι ἔργοις, ἅπαντα προηγομένως εἰσὶν εἰδωλολατρία, βλασφημία, μοιχεία, φαρμακεία, φόνοι, φθόνοι, ὑπερηφανία· διὰ τούτων γὰρ καὶ τῶν τοιοῦτων οἱ ἄνθρωποι καὶ τοῦ Θεοῦ ἀτιμῶνται.» Τούτων ἐπ' αὐτοῦ λαλονόμενος, αὐτὸν τε τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παρόντας μετὰ τοῦ θαυμάζειν καὶ δέος εἰσηεὶ καὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἀπίστων ἐπίστευσαν ἐδθὸς ⁸ τῷ Χριστῷ, τοῖς δὲ πιστοῖς βεβαίως ἐτι περὶ τὴν πίστιν ἐκ τῆς τοῦ ἐχθροῦ γέρονε μαρτυρίας· τὸ μέντοι πονηρὸν δαίμονιον ἐπιτιμηθὲν ἀφανῆς ὄχητο.

7. Ὁ δὲ καίσαρ θαυμάσας τὸν ἄνδρα τῆς τοιαύτης κατὰ δαίμονιον ἰσχύος, τιμαῖς τε ¹, ὡς ἐχρῆν, καὶ πολλαῖς θεραπεεῖαι ταῖς δωρεαῖς. Εἰ γὰρ καὶ τὸ σέβας διάφορος ἦν, ἀλλ' ἡ ἀρετὴ πᾶσιν ὀμοίως αἰδέσιμος. Ἔπειτα καὶ μετὰ προσηκούσης αὐτὸν τῆς ² θεραπείας οἴκαδε παραπέμπει. Ὅσα μὲντοι πρὸς βασιλεύς αὐτῷ ἐδωρήθη χεῖρες ἐδθὸς πενήτων ἀνὰ τὴν ὁδὸν εἶχον· αὐτὸς

E

Tryphon coram praefecto sistitur;

ad imperatore donis cumulat.

8. Τούτων οὗτω τελομένων καὶ τοῦ διωγμοῦ μάλα σφοδρῶς ἐπικειμένου, ἀνάγεται περὶ Τρυφῶνος τῷ τῆς Ἀνατολῆς ἐπάρχῳ — Ἀκυλίνος ὄνομα τοῦτῳ ¹ ἦν — ὡς ἀνῆρ τις Ἀπαμεὺς τὸ γένος, τὴν γνώμην οὐκ ἀγεννῆς, τὸ ἦθος οὐκ ἐδχεοῆς, περὶ λόγους οὐκ ἀμαθῆς, ἰατρός τὴν τέχνην, πολλῇ πρὸς τοὺς σεβαστοὺς ὑπεροφία χρεῖται καὶ μακτηρῆζει μὲν τοὺς μεγάλους θεοὺς, Χριστόν δὲ τινα μόνον προεβέβει θεόν, καὶ ταύτη ² τοὺς πολλοὺς ταῖς καινολογίας ἐξαιπατῆ. Εδθὸς οὖν γράμματα τοῖς κατὰ τόπον ἄρχουσι καὶ προστάγματα μετὰ σφοδρῆς ἐξέπέμπετο τῆς ἀπειλῆς, ὅτι τάχος αὐτῷ παραστήσαι τὸν ζητούμενον. Οὐκ ἦν δὲ ἄρα τὸν τῆς πίστεως λόγον φαίνοντα λαθεῖν ἢ τὸ μῆρον κρυβῆναι ὑπὸ τῆς οἰκείας ὀσμῆς φανερούμενον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀκούσας τῶν διωκόντων τὴν ἀναζήτησιν, οὐ πρὸς τὰς ἐρημούςς ὑποχωρεῖ, οὐ τὰ λάσια τῶν ὄρων ὑποτρέχει, προσευχαῖς δὲ καὶ δεήσεσιν ἐαυτὸν ὀπλίσας τοῖς ζητοῦσι λίαν φαυδρῶς ³ ἐμφανίζεται καὶ πρὸς τὸν Ἀκυλίνον οὖν ἡδονῇ παραπέμπεται. Ἀκυλίνοῦ δὲ τότε κατὰ Νικαίαν αἱ διατριβαὶ ἦσαν· βήματος οὖν αὐτῷ διαρθέντος ⁴ ἄνηλοῦ καὶ τῆς περὶ αὐτὸν πάσης δορηρορίας, ὡσπερ ἔθος αὐτοῖς, παραστάσης, Πομπηγιανῶς ⁵ σκωινάριος τῆς με-

F

⁶ om. M 5. — ⁷ ἄκων M 5. — ⁸ π. γ. M 5. 6. — ¹ προσχρῶν M 2, 5. — ² ἐπιδραμεῖν M 2. — ³ om. M 4. — ⁴ φιλ. ὄν φῶσ. M 5. — ⁵ om. M 4. — ⁶ τε M 5. — ⁷ λαμπρῶς M 2. — ⁸ ἐδθὸς ἐπ. M 5. 7. — ¹ om. M 4. — ² τιμαῖς τε καὶ M 5. — ³ τὴν add.

M 3. — ⁴ δὲ add. M 4. — ⁵ τῶν add. M 3, 4. — ⁶ δεόμενος M 2. — ⁷ πολλῇ M 2. — ⁸ om. M 2. — ⁹ ἀνέμον M 5. — ¹⁰ στερεθόττη M 4. — ¹¹ κρεῖττους M 3. 8. — ¹ τούτω ὄνομα M 5. — ² ταῦτα M 3. — ³ φαιδρῶς M 4, 5. — ⁴ ἀρθέντος M 3. — ⁵ πομπηγιανῶς M 1-5.

(1) In Passione quam Metaphrastes retraxavit, Philippus ἀσεβῆς effingitur, perperam sane. EUSEBII Hist. eccl., VI, 34. — (2) Supra, p. 331, annot. 1. 44 -γίστης

PASSIO
ALTERA

γίστης τάξεως εἶπεν · « Ὁ ἐν τῆς Ἀπαμείας παρὰ Φρόντωνος τοπάρχου πρὸς τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα πεμφθεὶς τῷ καθαρωτάτῳ βήματι παρέστηκε τῆς ὑμῶν ἐξουσίας. » Ἀκνλίνος ἐπαρχος εἶπεν · « Ὁ παρὲς τὸν πρῶτον εἰπάτω τοῦνομα, τὴν πατρίδα, τὴν τέχνην, ἔπειτα καὶ τὸ σέβας. » Ὁ ἅγιος Τρόφων εἶπεν · « Ἐμοὶ τὸ ἀπὸ γῆς ὄνομα Τρόφων, πατρὶς δὲ ἡ κόμη Κάμψαδος, Ἀπαμεία τῆ πόλει γείτων ἐπάρχουσα · τέχνη δὲ παρ' ἡμῶν οὐτε ἔστι οὐτε λέγεται τοῖς προνοῖα Θεοῦ καὶ τάξει τὰ πάντα γίνεσθαι πεπιστευκόσι καὶ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ σοφίας κυβερνασθαι τὸ πᾶν. Ἐλεύθερος δὲ τὸν τρόπον εἰμι καὶ ἐνί μόνῳ Χριστῷ δεδουλωμαι · Χριστὸς γάρ ἐμοὶ τὸ σέβας, Χριστὸς ἐμοὶ δόξα καὶ στέφανος ἤδη κανχήσεως. »

eiusdem
minas
contem-
nit;

9. Πρὸς ταῦτα ἐπαρχος · « Ὑπολαμβάνω μηδέπω καὶ τήμερον ἐγνωκῆναι σε τὴν τοῦ σεβαστοῦ κέλευσιν, ὅπως πάντα ἄνθρωπον ἀπειθῶς ἔχοντα πρὸς τὴν τῶν θεῶν θεραπείαν βιαιῶν¹ θανάτῳ παραδίδοσθαι προστάττει. Ἀλλὰ σὺ πείθῃ μοι καὶ ἀπόστηθι τῆς τοιαύτης ἀπάτης, ἵνα μὴ καὶ πρὸς καὶ ταῖς ἄλλαις κολάσεσι σεαντὸν ὑπόσχῃς. » Ὁ ἅγιος Τρόφων · « Εἶθε μοι γένοιτο, ἔφη, καὶ πρὸς καὶ βασάνοις πάσαις ἐπεὶ τοῦ ὀνόματος Χριστοῦ, τοῦ ἐμοῦ Θεοῦ², καταναλωθῆναι³. » Ὁ ἐπαρχος εἶπε · « Θύσον, ὦ Τρόφων, παρανό, τοῖς θεοῖς · ὁρῶ γὰρ τέλειόν σου καὶ βεβηκόσ τὸ φρόνημα, καὶ οὐ βούλομαι σε, μὰ τοὺς θεοὺς, κακῶς ἀποθανεῖν. » Ὁ ἅγιος Τρόφων⁴ · « Τέλειόν ἐξω τὸ φρόνημα, » εἶπεν⁵, « εἰ τελείαν τῷ Θεῷ μου προσάξω καὶ τὴν ὁμολογίαν καὶ τὴν καλὴν παρακαταθήκην, τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν, ἀνεξέλεγκτον διατηρήσας⁶ · ἄμωμον ἔμμαντόν θυσίαν καὶ δόλοκληρον τῷ ἐπεὶ ἐμοῦ τυθέντι⁷ προσεβήκα Χριστῷ. » Πρὸς ταῦτα ὁ ἐπαρχος⁸ πῶρ αὐτῷ πάλιν καὶ βασάνους ἄλλας⁹ ἐπανατείναντος¹⁰, ὁ ἅγιος Τρόφων · « Ἐμοὶ πῶρ ἀπειλεῖς, » ἔφη, « σβεννόμενον καὶ τῇ ὑφαπτόσῃ ὅλῃ συναπολλόμενον, οὐδὲ τὸ τέλος τέφρα. Ἐγὼ δὲ σοὶ τὸ ἀσβεστον καὶ διαιωζόν ἀνταπειλώ. Τοιγαροῦν ἀπόστηθι τὸν ματαίον καὶ γνόθι τὸν ὄντως Θεόν, μήποτε σοὶ πείραν ἐκείνου τοῦ πρὸς λαβόντι πολλὰ τῆς νῦν ἀπάτης μεταμέλησῃ. » Τούτων ἀκούσας Ἀκνλίνος καὶ πρὸς ὀργὴν ἐξαφθεῖς κελεύει κρεμασθέντα σπαθίξασθαι.

tribus
horis
caeditur;

10. Ἀδίκῃ γούν ἐξενεχθείσης τῆς ἀποφάσεως, τὸ ἱμάτιον ὁ μακάριος ἀποδῆς καὶ σὺν ἐκείνῳ καὶ δειλοδὸς ἅπαντας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως λογισμοὺς καὶ τὸ καλὸν ἐκείνου σῶμα παραδὸς τοῖς δημοῖς, ἀναστᾶται τῷ ξύλῳ· εἶτα καὶ τὰς χεῖρας περιαγκωνισθεὶς ἐκόπτετο¹ τὰς σάρκας γενναῖως² ἐν τρισὶ δὲ ὧραις³ ὄπῳ σπαθιζόμενον καὶ ἡσυχῇ τὰς πληγὰς, ὥσπερ ἄλλον πάσχοντος, ἐπομένοντος, ὁ ἐπαρχος Ἀκνλίνος, ὥσπερ οὐκ ἀνδρὶ τοιοῦτῳ τὴν καρτερίαν, ἀλλ' ἀνάνδρῳ καὶ ἀγενεῖ παραϊών· « Μετάγνωθι, Τρόφων, τῆς ἀκαίρου ταύτης ἀπονοίας, » ἔφη, « καὶ ὁμολογεῖ θύειν τοῖς θεοῖς · οὐ γὰρ ἔστιν

ὃς τῷ τοῦ βασιλέως ἀντειπὸν προστάγματι μὴ Δ πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολέσει καὶ τὴν ζωὴν. » Ὁ ἅγιος Τρόφων εἶπεν · « Κάγω σοὶ φημι ὅτι μηδὲς τὸν οὐράνιον βασιλέα Χριστὸν ἀρηγθεὶς τῆς αἰωνίας οὐκ ἐκπεσεῖται ζωῆς, πρὸς δὲ καὶ πρὸς ἀσβέστω κατακριθῆσεται. » Πρὸς ταῦτα ὑπολαβὸν ὁ ἐπαρχος · « Ὁ οὐράνιος βασιλεύς, » εἶπεν, « οὐκ ἄλλος ἢ ὁ μέγας Ζεὺς ἐστίν, ὁ Κρόνον καὶ Ῥέας υἱός, ὃς καὶ πατήρ ἐστίν ἀνδρῶν τε θεῶν τε⁴, ὃ καὶ τοὺς ἀπειθήσαντας ἀδάτανον ζῆν, ὃ καὶ σὺ πεισθῆναι ὀφείλεις, ἵνα ζωῆς ἡδίστης ἀξιωθῆς. » Ὁ ἅγιος Τρόφων εἶπεν · « Ὅμοιοι γένοιτο Διὶ τῷ θεῷ σου οἱ θεοὶ εἶναι αὐτῶν⁵ πιστεῖοντες καὶ πάντες ὅσοι πεποιθασιν ἐπ' αὐτῷ⁶ · ὃν γόητα μὲν ἀνθρώπων καὶ μαρῶν φασὶ γεγενῆσθαι, κακίας εἶδος ἀπολιπόντα μηδὲν ἄπρακτον καὶ ἀνεπιχείρητον⁷ μετὰ δὲ τὴν⁸ αὐτοῦ τελευτῆ⁹ ἀνδριάντας αὐτῷ χροσσοὺς καὶ ἀργυροὺς ἀνιστῶντες οἱ τὰ ἴμοια τούτῳ τῆς αἰσχύνῃς ἔργα μεταδιώξαντες θεὸν ἀνηγορεύσαν, ἀπολογίαν ὥσπερ τῆς σφῶν αὐτῶν ἀσελείας τὴν θεοποιῶν ταύτην οἱ πάντολμοι προβαλλόμενοι · ὁ αὐτὸς δὲ τρόπος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὑμῶν φευδωνίμων δοῦναι θεῶν¹⁰ ταύτη γούν καὶ ἡμεῖς ἄνωθεν ἀκολουθοῦντες τῇ ἀτηλῇ παραδόσει, ἀνῆρχῳ ὅλῃ καὶ κωφῇ τὸ σέβας ἀποδιδόναι βούλεσθε, τοῦ ζῶντος ἀγνωροῦντες Θεοῦ, ὃς οὐρανὸν ἐστερέωσε, γῆν ἐφ' ὃδάτων ἤθρασεν, ἀέρα ἐξέχεεν καὶ πᾶσαν τὴν τῶν ὄντων φύσιν διαμορφώσας, κτίριον ἐπ' αὐτῆς τὸν ἄνθρωπον κατεστήσατο. Τούτων ἐπὶ τοῦ ποιητοῦ δαίμονος ἀγόμενον καὶ δειλαζόμενον καὶ ποιητοῖς ἔργοις τοῦ πεποιθηκότος Θεοῦ μακρονόμον οἰκτίρας ἐκεῖ πολλῶν πρότερον γενομένων ἀδιόρθωτον ἦν τὸ κακόν, εὐδόκησεν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος διὰ πολλὴν περὶ τὸ πλάσμα φιλανθρωπίαν, ἄνθρωπος γενέσθαι μορφῆν τε ὁμοίαν ἡμῶν ἀναλαβεῖν καὶ ἐν αὐτῇ καὶ σταυρὸν καὶ θάνατον ἱεμένον καὶ ὅτῳ ταπεινωθεὶς καταισχύνα τὸν ὑπερήφανον. Σταυρωθεὶς οὖν καὶ ταφείς, εἶτα¹¹ καὶ ἀναστᾶς¹² ἐκ νεκρῶν¹³ καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀναληφθεὶς ἐν δεξιᾷ κάθηται νῦν τῆς μεγαλοσύνης ἐν ὕψηλοις, ἕως ἣ σὺμ-πασα κτίσις αὐτὸν ἐπιγνώσκει καὶ οὗτος οὐρανὸς μετὰ δυνάμεως θεοπεποῖς καὶ δόξης¹⁴ ἔλθῃ ἀποδόσει ἐκάστω πρᾶξέως τε καὶ γνώμης τὰς ἀντιδόσεις. Οὗτός ἐστι Θεὸς θεῶν¹⁵, βασιλεὺς βασιλέων καὶ κριτὴς ζῶντων ὁμοῦ καὶ νεκρῶν · Act.10,42. οἱ δὲ παρ' ὅμιν θεοὶ νομιζόμενοι ὀνόματα μόνον εἰσὶν ἔργον ἔχημα ἢ δαιμόνων εὐρέματα ποιητῶν, εἰς ἀπόλειαν μόνον τῶν αὐτὰ σεβομένων ἐξενομήνα. »

11. Τούτων οὕτω λεγομένων ἐπὶ τοῦ μάρτυρος, ὁ Ἀκνλίνος κατ' ἄκρας μανείας, κελεύει τοῦ ξύλου μὲν καθαιρεθῆναι τὸν ἅγιον, ἔπειθαι δὲ αὐτῷ δεδεμένον ἐξίστον¹ πρὸς κωνηρίαν. Ἦν οὖν πικροτάτην ὄραν τῷ μάρτυρι τὴν βάσανον ἐπαγομένην · καὶ γὰρ αἱ βάσεις αὐτῷ διεροῖν-ντο τῶν ποδῶν ὧρα χειμῶνος γυμναὶ προβαλλόμεναι, πρὸς δὲ καὶ τοῖς τῶν ἴππων ποσί πα-

-τούμεναι

9. —¹ βεβαίω M 2. —² om. M 2. —³ (τ. ἐμ. Θ.) om. M 2. —⁴ καταναλωθῆναι M 2. —⁵ εἶπε add. M 5. —⁶ om. M 5. —⁷ om. M 3. —⁸ διατηρήσασθαι M 2. —⁹ τυθέντι M 5. —¹⁰ τοῦ ἐπάρχου M 5. —¹¹ ἄλλους M 3. —¹² ἐπανατείναντος M 5.
10. —¹ ἐκόπτετο M 4. —² (ἐν τρ. δὲ ὧραις) om. M 5.

—³ (θ. τ.) καὶ θεῶν M 5. —⁴ om. M 2. —⁵ αὐτὸν εἶναι M 3, 4. —⁶ αὐτὸν M 5. —⁷ om. M 2. —⁸ τελ. αὐτοῦ M 5. —⁹ om. M 2. —¹⁰ ταφείας καὶ ἄν. εἶτα καὶ M 1, 5. —¹¹ (καὶ ἄν. ἐκ ν.) om. M 3, 4. —¹² καὶ δ. θεοπ. M 5. —¹³ καὶ add. M 5.
11. —¹ om. M 3.

PASSIO
ALTERA

A τούμεναι, ὡς καὶ τὰς σάρκας οὗτω πρὸς γῆν καταρρεῖν· τῷ δὲ πρὸς τὸν κύριον ἀεὶ βλέπειν ἢ καὶ παρ' αὐτοῦ ὡννοῦσαι τε³ καὶ παρ' αὐτοῦ δέχεσθαι τὴν παρὰ κλήσιν· ἀμέλει καὶ ἐπαλλε⁴, «Κατόρτισαι,» λέγων, «Κύριε, τὰ διαβήματά μου ἐν ταῖς τρίβους σου, ἵνα μὴ σαλευθῶσι τὰ διαβήματά μου.» Καὶ πάλιν· «Τὰ διαβήματά μου κατεβύθηον κατὰ τὸ λόγιόν σου καὶ μὴ κατακυριευσάτω μου πᾶσα ἀνομία.»

Psalm. 118, 133. Πρὸς τοῦτοις καὶ τὴν αὐτὴν ἔχον τῷ πρωτομάστορι χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν τὴν αὐτὴν καὶ οὕτως ἐφίει φωνὴν· «Κύριε,» λέγων, «μὴ στήσης ἀπὸ τῶν φιλίλων σου τὸν ἀκριβῶς ἐλεῦθρον⁵.» Ἄλλὰ πρὸς τοὺς παρεστῶτας ἐπιστραφεῖς· «Ἐκέσθω τέως⁶ ἡμεῖς εἰς τὸ δεσμοτήριον ὁ γεννάδιος⁷ καὶ πρὸς ἑτέραν ἐξέτασιν φυλαττέσθω· μὴ καὶ κατὰ μόνας γενόμενος ἐναντὶ τῆς ματαίας ἐνστάσεως ἐγκαλέσοι καὶ μεταμάρτη⁸ τὸ βέλτιον.» Οὕτως εἰπὼν ἐπὶ τὰς πλησιοχώρους ἐξείει πόλεις.

Nicaeae nova ei adhibentur tormenta; 12. Ἡμεῶν δὲ τινῶν διαγομένων, αὐτὴν τὴν Νίκαιαν εἰσελθόν¹ καὶ Τρύφωνα τὸν μέγαν παραστηράμενος· «Ἄλλὰ τὸ τοῦ χρόνον μήκος,» ἔφη, «καὶ δυσπεπρωμένον ὄντα καὶ μὴ κατὰ λόγον ἰσχυρογνώμονα γενουθέντην ἂν καὶ μετέπειτα πειθῆσαι βασιλεύσει καὶ τοῖς σωτήρησι λατρεῖν θεοῖς;» Ὁ ἅγιος μάρτυς ἀπεκρίνατο· «Ὁ Θεὸς μου καὶ κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ᾧ ἐν καθαρῇ λατρεῖν τῇ διανοίᾳ, νοουμένων ἐνοουθήσης καὶ ἀπεπτόν με καὶ ἀμετάθετον τὴν εἰς αὐτὸν φυλάττειν ὁμολογίαν αὐτὸς ἐκράτησε τὴν τοῦ χρόνον παράτασιν² εἰς πλείονά μοι γενέσθαι μάλλον παρασκευάσας τῶν δεδομένων³ βεβαίωσιν, ὅθεν αὐτὸν μόνον καὶ βασιλέα καὶ θεὸν ἀνευδὴ γινώσκω· τῆς σῆς δὲ ταιλαυτορίας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως σου ματαιότητος ἐσχάτως καταφρονῶ, τοὺς δὲ παρ' ἑμῶν σεβομένους θεοὺς τοσοῦτον ἀπέγω τιμᾶν, ὡς καὶ τὸ μνηστῆρυν μέρος ἐδουλεύει εἶναι νομίζω⁴ καὶ ἀνδρὸς νοῦν ἔχοντος ἀληθῆς σύμβολον.» Οὕτως ἔφη τῶν λόγων τὴν παρηγορίαν ὁ τῆς ἀληθείας ἔχθρος, ἀλλ' ᾧ μὴ ἀντιλέγειν ἠδύνατο, κικᾶν μάλλον ἐκ τοῦ κολάζειν ἀνοήτως ἐσκέφατο. Τοιγαροῦν ἦλοι τοῖς ποσὶν αὐτοῦ κατεπειροῦτο καὶ τυπτόμενος διὰ μέσης πόλεως ἐξηλαύνετο· ἐπὶ πολὺ δὲ οὕτως ἐλαυνόμενον καὶ τῶν αἱμάτων τὴν γῆν φοινισσόντων,

ἄλλως τε δὲ καὶ τὸ τοῦ καιροῦ χειμέριον τὸ δορυμὸν τῶν ὀδόντων ἐπιτεῖνον, ἐκείνος ἀνένδοτος⁵ ἦν καὶ ἀχειρωτος, ὡς δορῶν⁶ ψεκάδας⁷ τὰς νυφάδας τῶν ἀλγεινῶν λογιζόμενος διὰ τὸν ποθούμενον αὐτῷ τῆς τρυφῆς χειμάρρον⁸.

13. Ἐπεὶ δὲ οὕτω φέροντος¹ ἐκλήθη τὸν flagellatur et adurit. Ἀκυλίνον εἶχε πολλή· «Μέχρι τίνος², ὦ Τρύφων,» φησί, «οὐκ αἰσθήση τῶν ἀλγεινῶν; μέχρι τίνος οὐκ ἀρεταί σου τὸ δορυμὸν τῶν κολάσεων;» Ὁ δὲ ἅγιος ὡς περ ἀντιστρέφον ἐκ τῶν ὁμοίων· «Μέχρι τίνος,» εἶπεν, «οὐκ ἀνίσταται αὐτὸς τὴν δύναμιν τοῦ ἐν ἐμοὶ κατοικοῦντος; μέχρι τίνος οὐκ ἀνίσταται πειράζων τὸ τοῦ Θεοῦ πνεῦμα τὸ ἅγιον; οὐδέπω ἦσθον ἀνίκετον εἶναι τὴν τοῦ Χριστοῦ δύναμιν;» Θυμὸς πρὸς ταῦτα λαμβάνει τὸν δικαστὴν καὶ κελεύει περιωκνοῦσθαι τὸν ἅγιον τέπτεσθαι ὄρβους· εἶτα ταῖς πλεοναῖς αὐτοῦ λαμπάδας ὑψάπτεισθαι πρὸς. Μετὰ πολλῆς οὖν τῆς σφοδρότητος καὶ τοῦτον αὐτῷ τῶν βασάνων ἐπαγομένων, θεία τις οὐρανὸθεν ἐξαίρτης αὐτὸν ἐπιφάνεια καταστράφασα καὶ³ στέφανον ἐξέκει τινὰ πάγκυλον λίθον ὥρα καὶ χάρισι περιωκνοῦμενον προτείνειν αὐτῷ, ὅπερ ἐκλήθη ἰσχυρὸς τοὺς πρὸς τὸ κολάζειν τὸν ἅγιον περιωκνοῦμενος καὶ εἰς γῆν παρασκευάζει καταπεσεῖν. Ὁ δὲ τοῦ Χριστοῦ μάρτυς ὑπὸ τῆς ὀφθείλης αὐτῷ θείας χάριτος θάρσους ἄμα καὶ ἀγαλλιάματος⁴ πληρωθεὶς ἐξωμολογήει τῷ Θεῷ λέγων· «Κύριε δέσποτα, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐ κατέλιπες⁵ με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, ἀλλ' ἐπεσκίασας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου ἐν ἡμέρᾳ πολέμου καὶ ἐδοκάς μοι ὑπερασπισμὸν σωτηρίας καὶ ἡ δεξιὰ σου ἀντελάβετό μου. Καὶ νῦν, Κύριε⁶, δέομαί σου, παρᾶσθί μοι μέχρι⁷ τέλους, ἐπισχύων καὶ ἀντιλαμβανόμενος καὶ καταξίωσον τέλειον καὶ ἀπρόσκοπον τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς ὁμολογίας ταύτης ἀγωνίσασθαι, ἵνα καὶ τοῦ στεφάνου τῆς δικαιοσύνης μετὰ πάντων καταξιωθῶ τῶν ἡραγικῶτων τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, ὅτι μόνος εἰ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.»

Psalm. 139, 8; 17, 36. 14. Πάλιν οὖν ὁ μαρτύς ἐκείνος δικαστῆς ἐπὶ τοῦ ἐν αὐτῷ λαλοῦντος δαίμονος συνωθούμενος περιήει τὸν ἀληθινὴν κολακείας ὑποσῶναι περιωκνοῦμενος καὶ· «Θῶσον,» ἔλεγε, «τῷ μεγάλῳ Δεῖ, Τρύφων, καὶ προσκύνησον τῇ εἰκόνι καίσαρος· κἀγὼ μεγίστης τιμῆς¹ καὶ δωρεῶν σε πλείωσιν ἀξιώσας ἐκπέμψω.» Ἐφ' οἷς καὶ μειδιάσει τὸν ἅγιον ἐπελθόν· «Εἰ αὐτοῦ ἐκείνου φάναι τοῦ σεβαστοῦ σου κατεφρόνησα, φανερώς καὶ ἀσέβητο προστάξεις μνηστῆρυν ὄλων καὶ χλευῆν² ἐποιήσασθαι, τῇ ἀνέχῃ τοῦτον εἰκόνι πεισθήσομαι προσκυνεῖν; Σφόδρα ἂν καὶ αὐτὸς ἦς πιθανὸς κἀγὼ εὐκολὸς τις πρὸς ἀπάτην καὶ πρόχειρος. Περὶ Διὸς δὲ καὶ τῶν ἄλλων σου ψευδωνύμων θεῶν ἐρωτᾶ τοὺς ἐπὶ σοφίᾳ παρ' ἡμῖν μεγαφρονούντας, οἳ τὸ ἐκ τῆς μυθολογίας αἰσχρὸν πειρώμενοι συγκαλύπτειν, Δία μὲν τὸν αἰθέρα φασίν³, Ἥραν δὲ τὸν ἄερα (1) καὶ τὴν γῆν Δήμητραν καὶ Ποσειδῶνα μὲν τὴν θάλασ-

flagellatur
et adurit.

E

Psalm. 139,
8; 17, 36.

Tyranni
blanditiae;

F

martyris
responsa.

² βλ. καὶ ἐν αὐτῷ M 3. — ³ (καὶ παρ' - τε) om. M 2. — ⁴ ἐπαλλε M 1. — ⁵ ἡμέρας M 3, 4. — ⁶ αὐτὸς μεστὸς M 1, 3. — ⁷ ἔφη M 5. — ⁸ οὐδαμῶς add. M 3. — ⁹ τε M 2. — ¹⁰ γεννάδιος M 3, 4. — ¹¹ μεταμάρτη M 3, 4. — ¹² — ¹ ἐλθόν M 5. — ² παράτασιν M 2. — ³ δεδομένων M 2, 4. — ⁴ μνηστῆρυν μέρος εὐσεβείας εἶναι νομίζω in marg. prima manu M 4. — ⁵ ἀνέν-

δοτος M 4. — ⁶ τε add. M 5. — ⁷ ψεκάδας M 1, 2. — ⁸ χειμάρρον M 4. — ⁹ — ¹ ἔροντος M 2. — ² deest solium in M 1. — ³ om. M 4. — ⁴ ἀγαλλιάματος M 5. — ⁵ M 4 corr., prius ἀπέλιπες. — ⁶ δέσποτα add. M 5. — ⁷ μέχρις M 3. — ⁸ — ¹ om. M 2. — ² χλευῆν M 3. — ³ om. M 2.

(1) Supra, p. 335, annot. 2.

PASSIO
ALTERA

σαν, Ἀπόλλωνα δὲ τὸν ἥλιον καὶ Ἄρτεμιν τὴν
σελήνην κατονομάσασιν· τῶν⁴ αὐτῶν δὲ ἐστὶν
καὶ τὸ τὸν Ἑρμῆν μὲν εἰς τὸν λόγον, τὸν Ἄρην
δὲ εἰς τὸν θυμὸν καὶ τὴν Ἀφροδίτην εἰς τὴν
φάλην ἐπιθυμίαν ἀλληγοῦσιν· δῆλαιοι ὄντως
ἡμεῖς τῶν λογισμῶν τούτων καὶ πονηροὶ τῆς
κακοβουλίας, οἳ μὴ μόνον αὐτοὶ πρὸς ἀπάθειαν
ἐξετράπητε⁵, τὸν ἀληθῆ Θεὸν ἐγκαταλιπόντες,
ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς κοινοῦσθαι τῆς ὁδοῦ ταύτης ἔμιν
ἐν σπουδῇ τίθεσθε, οὗς πολλοὺς πρότερον χρο-
νοῖς Ἡσαΐας φθάσας ὁ μέγας⁶ ἀξίως θηγεῖ·
«Ὁδαί,» λέγων, «οἱ τὸ πονηρὸν καλὸν καὶ τὸ κα-
λὸν πονηρὸν ποιοῦντες, οἱ τιθέντες τὸ φῶς σκό-
τος καὶ τὸ σκότος φῶς· οἱ λέγοντες τὸ πικρὸν
γλυκὸν καὶ τὸ γλυκὸν πικρὸν· ἀλλ' οὐ πεισόμεθα
ὑμῖν οὐδαμῶς ἢ ἀπλῶς λέγουσιν ἢ κολλάζουσι·
τῆς ζωῆς ἐκαστησόμεθα πρότερον ἢ τῆς καλῆς
ταύτης⁷ ὁμολογίας. » Θαῦμα ἐπὶ τούτοις ἔσχε⁸
τὸν Ἀκλίνοσιν καὶ θυμὸς σὺν τῷ θάρματι, τὸ
μὲν διὰ τὴν τῶν εἰρημένων ὑπερφύειν, τὸ δὲ
διὰ τὴν⁹ τῶν οἰκείων θεῶν κωμωδίαν. Δι' ὃ
καὶ τιμωρεῖσθαι τὸν μάρτυρα τῆς ἀληθείας διε-
κελεύετο καὶ πάλιν σταθιζόμενος ἦν.

Tryphon
capite
damnatur;

15. Ἐπεὶ δὲ ἡ ὁμοία καὶ αἰθὺς ἐδείκνυτο καρ-
τερία, ὁρῶν ὁ ἄρχων τὸ ἀκλινὲς τῆς ἐνστάσεως
καὶ ὅτι πρὸς λέοντα δορκάδος, τοῦτο δὴ τὸ τοῦ
λόγον ἢ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἅγιον ἀμίλλα, δίδωσι
κατ' αὐτοῦ τὴν ἀπόφασιν οὕτως¹· «Τρόφων ὁ
Ἀπαμῆς, τῷ τοῦ σεβαστοῦ καίσαρος προστάγ-
ματι ἀντειπὼν καὶ μήτε βασιλεῖ μήτε θεοῖς
ὄλωσ' εἰς² πεισθεὶς μετὰ πολλὴν πείραν βα-
σάνων, τὸ τελευταῖον καὶ τὴν κεφαλὴν ἐκκοπή-
τω. » Ἐθῆς ὁδῶν οἱ στρατιῶται τῆς πόλεως ἐξε-
νεγκόντες αὐτὸν ἐπὶ τὸν τόπον τῆς τελειώσεως
ἄγουσιν. Ὁ δὲ στάς πρὸς ἀνατολὰς ὀμματὰ τε
εἰς οὐρανὸν ἐπάρας καὶ χεῖρας ἄρας³ καὶ τὴν

φωνὴν προσηύδατο οὕτως⁴· « Δέσποτα κύριε, D
Θεὲ θεῶν, βασιλεῦ βασιλέων, ἅγιε ἅγιον, εὐ-
χαριστῶ σοι ὅτι κατηξιώσας με τὸν ἄγωνα τοῦ-
τον ἀμωμήτως εἰς τέλος διαγωνίσασθαι· καὶ νῦν,
δέομαί σου, μὴ ἀψηθαί μου ἢ ἐπιβουλοῦς τοῦ
πονηροῦ χεῖρα, μὴ πρὸς ἀπολείας με⁵ κατασπά-
ση βυθόν, ἀλλὰ δι' ἀγγέλων ἁγίων τῆς μεγαλο-
προεσοῦς δόξης σου τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἐν εἰρήνῃ
παραλάβον εἰς τὰ ἀγαθὰ σου σκηνώματα εἰς
τὰς ἐπιποθήτους μονὰς εἰσάγαγε. Πᾶσι δὲ τοῖς
τοῦ δούλου σου μεμνημένοις καὶ θυσίας δεκτὰς⁶
χάριν ἐμὴν προσάγειν σοι βουλομένοις, πρόσσχες
ἐξ ἑτοιμοῦ κατοικητηρίου σου ἐξ οὐρανοῦ ἅγιον
σου· δαφιλεῖς καὶ ἀφθάρτους ἀντικαταπέμψων
αὐτοῖς τὰς ἐδεργεσίας, ὅτι μόνος εἰ ἄγαθός καὶ
τῶν⁷ ἀγαθῶν παραχρῆς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἄμην. »

16. Ταῦτα προσευξάμενος ὁ ἀθλοφόρος καὶ
προσκνήσας Θεῷ πρὸ τοῦ πληρῆναι τῷ ξίφει,
παραδίδωσι τὴν ψυχὴν ὥσπερ νεύματι τοῦ δε-
δωκότος αὐτὴν ἀρεθῆναι θελήσας, οὐ κελεύ-
σει τοῦ τυραννήσαντος. Οἱ δὲ κατὰ Νίκαιαν
συνδραμόντες ἀδελφοὶ συνῴσει τε καθαρὰς καὶ
ποικίλους ἀρώμασι τὸ τίμιον ἐκεῖνο λείψανον
ἐξοσιωσάμενοι, ἐβόλοντο μὲν καὶ τῇ ἑαυτῶν
πόλει θρησανὸν ὥσπερ καὶ φυλακτήριον αὐτὸ
καταθέσθαι. Ἐπιστάς δὲ ὄναρ ὁ ἄρχος ἀπειργει
τοῦ ἐθνημύματος, εἰς τὴν αὐτοῦ κώμην Κάμφα-
δον¹ μετακομίσειν εἰπὼν· ὅπερ δὴ² πιστῶς πε-
ποιήκασιν. Οὕτως ὁ μακάριος Τρόφων ἐξ ἀπα-
λῶν ὀνόχων καθιερωθεὶς τῷ Θεῷ καὶ πολλοὺς
μὲν τῇ Χριστοῦ πίστει προσαγαγὼν, πολλὰς
δὲ νόσους ἀνθρώπων ἰαζόμενος, πλείστας δὲ
μετὰ ταῦτα τιμωριῶν ἰδέας ὑπὲρ³ ἀληθείας
δινεγκὼν τὸν τῆς ἀφθαρσίας στέφανον ἀνεδή-
σατο, εἰς δόξαν πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύ-
ματος, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας⁴. Ἄμην.

animam
Deo
reddidit.

⁴ hic rursus inc. M 1. — ⁵ ἐπετράπητε M 3. — ⁶ οὕτω M 3. — ⁷ om. M 1. — ⁸ δεκτοῦς M 4. —
⁹ (ὁ μέγας) om. M 1; ἀνακράζων add. M 5. — ¹ om. M 2. — ² εἰχε M 3. — ³ τῆς M 2. — ⁴ ἀγαθὸς καὶ τῶν) om. M 3.
15. — ¹ οὕτω in ras. M 3. — ² om. M 2. — ³ om. M 4. — ⁴ om. M 1. — ⁵ καὶ add. M 2, 4, 5.
— ⁶ τῆς add. M 5. — ⁷ τῶν αἰώνων add. M 5.

C

IV. LAUDATIO S. TRYPHONIS A. LEONE IMPERATORE

E codicibus Athonensi monasterii Hiberorum (=A), bibliothecae Ambrosianae F. 106 sup. (=B), Parisiensis bibl. Nationalis gr. 1201 (=C). Cf. Comm. praev. num. 9.

Λέοντος, ἐν Χριστῷ βασιλεῖ αἰ-
ωνίῳ βασιλέως, ἐγκώμιον εἰς τὸν
ἐν ἀπαλῷ ἡλικίας τὸν γηραιὸν τῆς
κακίας ἀγωνιστὴν καταγωνισάμενον
καὶ ἐν στεφανίταις ἀοίδιμον Τρό-
φωνα.

Exordium.

1. Μάρτυρος παραγένετο μνήμη, καὶ χρῆ
παρασκευάσειν ἡμᾶς ἐδπρεπῆ τὴν ὑποδοχὴν·
ὀφειλομένη γὰρ αὐτῷ προσερχθήσεται ἡ τιμὴ,
οὐ μόνον ὡς πρὸς βασιλέως ἐγγύτητα φθάνοντι
(ὀφείλεται δὲ¹ τοῖς οὕτω λαχοῦσιν ἢ παρὰ τῶν
συνδούλων τιμῇ), ἀλλ' ὅτι καὶ κοινοὺς ἀριστέας

τιμῶν² ὄσιον. Τῆνας δ'³ ἐτέρους χρεὶ κοινοῦς
ἀριστέας μᾶλλον ὑπολαμβάνειν ἢ τοὺς τροπο-
σαμένους τὸν κοινὸν τὸ γένους πολέμιον;
Εἰ οὖν οὐδεὶς ἀριστέως ἐπιδημίαν ἰδὼν ἀνέχεται
παριδεῖν ὅπως ἔνυχεν, ἥπου γε ἄξιον ἡμᾶς ἐπι-
δημίαν ἀριστέως τοσοῦτον παραδραμεῖν;
Ἄτοπον δὲ καὶ τοῦτο, τοὺς μὲν τιμῶντας τοὺς⁴
ἐν ταῖς καταλυομέναις διαπρέφοντας νίκαις καὶ
μέρος τι τῶν ἰδίων⁵ ἀναλίσκοντας οὕτω προ-
αιρεῖσθαι σπουδάζειν, ἡμᾶς δὲ καὶ⁶ λαμβά-
νοντας τῶν προσόντων τοῖς μάρτυσιν ὀκνεῖν καὶ
φείδεσθαι τοῖς ἐκείνων αὐτοὺς τιμῶν, ἃ γὰρ⁷
δι' ἰδρωτῶν ἐκεῖνοις εἰργάσθη· τίς γὰρ ἄλλη

1. — ¹ C, om. A, B. — ² supra lin. B. — ³ δὲ A. — ⁴ ita A, B, C; ἄ γε? E. Kurtz.
⁵ corr., prius τοῖς C. — ⁶ ἰουδαίων C. — ⁷ om. B, C.

κατὰ

A κατὰ γνώμην ἀγωνιστῆ θεραπεΐα, ἢ τῶν ἀγώνων ὁ ἔπανος; τοῦτοις ἡμᾶς ἀποχρηῖται πρὸς τὴν ὑποδοχὴν δεΐσει. Ἀθλητικῶν οὖν καμάτων τὰ ἐπιτήδεια πορίζοντων, ἐξ οὐρανίων ἀφίδων παραγεγονότα τὸν ἀθλητῆν θεραπεύσωμεν· εἰ γὰρ καὶ οἷς ἄξιον συνεΐναι πάρεστιν αἶψι, ἀλλὰ γε σήμερον τοῖς οὐκ ἀνεπιτηδεύοις ὀφθαλμοῖς τοῦ τοιοῦτου θεάματος λαμπροτέραν τὴν συνουσίαν ἐπιδεικνύει. Νῦν μὲν αὐτῷ δῆμον ἄθλων καὶ μαρτυρικῶν προδοροφροῦντων ταγμάτων, καθάπερ ἄρτι παραγενομένῳ τῶν τροπαίων καὶ θριάμβων⁸ ἀνελομένῳ ἐν οὐρανοῖς ἡ νίκη δοξάζεται· πλήρ' οὐχὶ διὰ τὴν ἄνω δόξαν τὴν μετὰ τῶν κάτω σύνδον παρατεΐται· οὐκ οὐκ οὐδ' ἡμῖν εὐπρεπὲς διὰ τὴν ἄνω τιμὴν τῆς κάτω κατὰ δόξαν ἀμελεῖν θεραπειάς, ἐδλαβεῖσθαι δὲ μᾶλλον ἐκεῖνα καταλιπεῖν χωρὶς ἐνφρημίας, ἢ τοῖς κρείττοις ἐφημῆται· ἢ τίνα λόγον ἔχει⁹, κοινῇ τοῖς ἄλλοις ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων ἡσθέντων τοῦ ἀριστέως, μὴ τῆς παρ' ἐκατέρων ἐνφρημίας τοῦτον μεταλαχέιν; Τιμώμεν¹⁰ οὖν ἐγκωμῶν τὴν μνήμην τῷ μάρτυρι, ἐκείνῳ τε δίκαια καὶ οὐρανόθεν νέμοντες καὶ κατὰ γνώμην τῷ ἀγωνιστῆ ποιῶντες· βούλεται γὰρ οὐ μόνον δεξιὰς οἰκείας στεφάνῳ σεμνύνει τὸν ἀγωνιστῆν οὐδὲ τὸν παρ' αὐτῷ τελούμενον ἦχον¹¹ ἄδειν τὸ¹² τροπαίον, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο τὸ μέρος, οὐ τὸν ἀγῶνα ὁ στεφανίτης διήνεγκεν, ἵνα μὴ μόνον ἐκεῖνος καταγεραῖοιται¹³, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς τι κερδαίνωμεν· οὐ τὴν¹⁴ παρὰ τῶν ἐπαινουμένων ἀντίδοσιν φημι (ἔστι μὲν¹⁵ γὰρ καὶ τοῦτο), ἀλλὰ τὸ συμβαίνειν ἐκ τοῦ λόγου κέρδος· γίνεται γὰρ οἷον σπέρμα πρὸς ἀρετὴν ὁ τῶν καλῶν ἔργων ἔπανος ταῖς μὴ παντάπασιν ἀγρόσι καρδίαις. Ἀλλὰ τίς¹⁶ οὗτος, δὲ μετὰ σεμνῶν¹⁷ ἡμῖν σεμνὸς ἐπέστη τῆς νίκης στεφάνῳ¹⁸, οὐ τῶν ἀθλητικῶν ἰδρυτῶν ἢ μεροδία ὅλην ἡμῶν τὴν ψυχικὴν ἐπιλήρωσεν αἴσθησιν, δὲ τῆ βαρῆ τῶν μελῶν ἐδδηλός¹⁹ ἔστι πολὺν²⁰ τινα καταπαλαίαιας ἀντίπαλον²¹; ἢ γνώριμος πᾶσιν ὁ γεννάσις καθάπερ ἡλίου ἀνατολῆ καὶ λέληθεν οὐδαμῶς ἢ τῆς ἐκείνου μνήμης ἀνατολή. Ἀλλ' ὥσπερ διηρεκῶς τῶν ἡλίου καλῶν μετέγοντες ἀνθρώποι ἐκ τῆς καθ' ἡμέραν εὐεργεσίας ἅμα τῷ λάμπει τὴν ἀκτίνα γνωρίζουσιν ἑκαστος, οὕτως ἐκ τῆς τῶν θαυμάτων χορηγίας ἴσμεν τὸν μάρτυρα· ὃ σεμννομένῳ τῆ ἐκ τῶν ἀγώνων δόξῃ τὴν ἡμετέραν ἀποδοῦμεν ἐνφρημίαν· νόμος²² γὰρ οὗτος ἀθλητικός, καὶ λόγοις ἀναδείσθαι τοὺς στεφανίτας.

A patria et genere sancti non laudandi.

2. Πατρίδα μὲν καὶ γένος, ἃ τοῖς ἐπανεταῖς ἔθος ἐπιζητεῖν, ὁ λόγος παρατεΐται· οἱ μὲν γὰρ ἀπορία τῶν οἰκείων καλῶν περιέροχονται τὰ ἐκ γειτόνων συλλέγοντες, εἰ καὶ σεμνοὶς ὄημασι τὴν¹ πενίαν κοσμοῦσι, ταῦτα προσεπιλέγοντες ὡς βουλόμενοι δεῖξαι περιουσίαν ἀρετῆς ἐνοῦσαν τοῖς ἐπαινουμένοις, ἐκ τῆς γονεῦσι προσόδου ἀπ' ἀρχῆς δόξης τὴν μαρτυρίαν ἐπισηραγίζομεν· ἡμῖν δ' ἀφάτου χορηγομένης

ἐκ τῶν οἰκείων τοῦ μάρτυρος εὐπορίας, ἀπειρόκαλον οἶμαι τὸ βαδίζειν ἐκεῖνοις παραπλησίαν². Τί γὰρ δεῖ³ τὰ τῶν ἄλλων σεμνὰ περισκοπεῖν καὶ τὸ κλέος ἐν μοίρᾳ κεκτησθαι δανείσματος⁴, ὑπάρχοντος ἐκ τῶν ἰδίων σεμνύνεσθαι; Ὅσπερ οὖν φωστῆρων ἀκούοντες γένεσιν οὐδὲν τι πολυπραγμονοῦμεν, ἀλλὰ μόνην τὴν ἐκείνων θαυμάζομεν ἀρετῆν⁵, τὸ τῶν λαμπηδόνων ὄρατον κατανοοῦντες, οὕτω μοι κἀνταῦθα δοκεῖ μόνον⁶ ἀρομίζειν, ἂν ἄρα⁷ δυνάμεθα, τὴν τοῦ μεγάλου φωστῆρος τῆς ἀληθείας κατανοεῖν ἀρετῆν. Εἰ τις γὰρ ἄλλος ἐν τοῖς κάτω τελῶν ἄξιος προσειρησθαι τῷ τῶν φωστῆρων ὄνοματι, οὗτος οἶμαι τῶν πάντων ἐστίν· οὐ γὰρ δὴ τῆς εἰς τὸν βίον εἰσόδου τυχὼν κατὰ βραχὺ τῶν ἔργων κτώμενος τὴν λαμπρότητα, ὕστερον ἐδειξε⁸ περιφανέστεραν τὴν αὐτοῦ φύσιν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὄρωμεν, ἀλλ' ὁμοῦ τε πρὸς γένεσιν⁹ ἦλθε, καὶ φωτὸς πλήρης ἦν, οὐκ οἶδα τοῦ φωτὸς¹⁰ ἐρασθέντος τὸν ὑποδεξάμενον ἢ ἐκείνου ἅμα τῷ λῦσαι τὴν μητρικὴν ὀδύνην τῷ φωτὶ συνδεθέντος¹¹, καὶ διὰ τοῦτο αὐτίκα τῆ γενέσει τῆς τῶν κατορθωμάτων ἀπάσης λαμπρότητος συνελθοῦσης. Πλὴν ἢ μέλαινα νύξ τῆς ἀπιστίας ἐκέχρητο¹² κατὰ πάντων περάτων, καὶ Τρύφων οὕτω μειράκιον ἦν, καὶ δόγμασι εὐσεβείας καὶ θαύμασι ὥσπερ ἀκτίσι τὸ σκότος διώκων¹³, τῆς εἰς Θεὸν ὁμολογίας ἠγάγεε τὴν ἡμέραν, νῦν μὲν ἂ παντελῶς ἀβοηθήτοις¹⁴ οὖσι τοῖς τότε ἀνθρώποις ἐπιόντα χαλεπῶς ἐτυράνει ἀπελαίνων¹⁵ δαιμόνια, νῦν δὲ σώματα νόσων ἐλευθερῶν καὶ ἀμφοτέρωθεν τῷ πλάσματι βοηθῶν καὶ προσάγων τῷ πλάσαστι¹⁶. Καὶ τὸ πρᾶγμα οὐκ ἀνεκτὸν ἐνομιζέτο ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις τοῦ σκότους, παῖς ἄρτι βλαστάνων ἐκείνους ἐλαίνων καὶ χεῖρ ἀπαλή τὰ τοῦτων ὀρατίουσα πρόσωπα· διέπερ τοῖς¹⁷ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῆς ἀσεβείας ὑπερασπίουσι ἄρχουσιν οὐ μόνον ἐπὶ τῆς τῶν¹⁸ ἔργων φήμης ἀλλὰ καὶ τῶν δαιμονίων οὐκ ἀνεχομένων σιγῆ διακαταρεῖν τὴν ἤτταν εἰς ἀντίληψιν καλοῦντων αὐτούς, προσηγέλλετο. Οἱ μὲν οὖν ἀνακαλεῖσθαι τὴν ἤτταν προθυμούμενοι¹⁹, σκότος ὄντες, ἐπὶ μᾶλλον παρεῖχον ἀφορμὴν διαλάμπειν²⁰ τῷ μάρτυρι. Ὅσπερ γὰρ ἡλῖος ἔχει μὲν παρ' ἑαυτῷ καὶ ἀνατέλλον ὄλον τὸ φῶς, λαμπροτέρας δ' ἀφίει τὰς²¹ λαμπηδόνας, ἦν ἔρχεται πορεῖαν αἰετῶ ἀναβαίνων, οὕτω καὶ ὁ μάρτυς· εἶχε μὲν ἐξ ἀρχῆς παρ' ἑαυτῷ πλήρη τῆς ἀθλητικῆς ἀρετῆς τὰ φέγγη, ὁμοῦ δὲ τοῦ μαρτυρίου τὴν ὁδὸν προκόπτων ἐδείκνυεν τι πλέον, τοῦ τῆς ἀληθείας αὐτῷ παραστήματος αἰετῆ πείρα τῶν χαλεπῶν προσιόντι γενναιοτέρου διαφανομένου· καὶ οὐδὲν εἶχε ταῖς ἀκτίσιν ἐπιλυγάζειν²² τὸ νέφος τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως· ἀλλ' ἐγένετο κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἐναντίον ἢ ὅπερ ἡλῖος συμβαίνειν²³ ὄρωμεν. Ἐκείνου γὰρ τὸ φαιδρὸν νέφος ἀντεπιόντος συστέλλεται²⁴, ἐνταῦθα δὲ διὰ τοῦ ἀμαρου²⁵ τῶν δαιμόνων νέφους τηλαυγέστερον ἢ μαρτυρικῆ ἀστράπτει ἀκτίς.

LAUDATIO A. LEONE

E Tryphon puer miracula operatur;

F

⁸ θριάμβων B, C. — ⁹ ἔχειν B, C. — ¹⁰ τιμῶν μὲν B, C. ¹¹ οἱ B. — ¹² τὸ // // // // B. — ¹³ καταγεραῖοιτο B, C. — ¹⁴ οἱ B. — ¹⁵ οἱ B. — ¹⁶ τί A. — ¹⁷ σεμνῶς B, C. — ¹⁸ corr., prius κεφάλων C. — ¹⁹ ἐκδηλος B, C. — ²⁰ πολὺν C. — ²¹ ἀντίπαλον A. — ²² in marg. corr. ἄγων prius ἄγωγος C.
2. — ¹ τοῖς B, C. — ² B, C, παραπλησίως A. — ³ δὴ A. — ⁴ δανείσματος B. — ⁵ ἀρετῆν C. — ⁶ (δ. μ.) μύ-

νην B, C. — ⁷ ἄρα C. — ⁸ ἐδειξε B. — ⁹ γένεσιν C. — ¹⁰ (πλήρης - φωτὸς) οἱ C. — ¹¹ (τὸν ὑποδ. - συνδεθέντος) οἱ B, C. — ¹² ἐκέχρητο C. — ¹³ διωκῶν C. — ¹⁴ ἀβοηθήτος B, C. — ¹⁵ ἀπολαίνων C. — ¹⁶ πλάσματι C. — ¹⁷ οἱ C, τῆς B. — ¹⁸ οἱ B. — ¹⁹ καὶ add. B. — ²⁰ διαλάμπειν C. — ²¹ τῆς C. — ²² ἐπιλυγάζειν A, C. — ²³ συμβαίνειν B, C. — ²⁴ ἀμαρου C.

LAUDATIO
A. LEONE

3. Πλήν ἀπαταχού γῆς δόγμα τυραννικόν
ἐφθασε διερευνώμενον Τρύφωνα· καὶ ἐπει πα-
ρόντα ἔδει καταστῆναι εἰς ὕψι κρατοῦντι,
παρ' αὐτὸν ἐκομίζετο· ὁ δὲ, ἐντραχῆς¹ γὰρ ἦν
καὶ δεινὸς πρὸς θήραν ἀπάτης, οὐκ ἔγνω ἀπε-
ναντίας ἵεναι, οὐδὲ τοῖς φοβεροῖς δοκιμῆν λαμ-
βάνειν τοῦ ἀριστέως. Ἥδει² γὰρ, ὡς ἐνίοτε
τούτοις τὸ γενναῖον τῆς γνώμης οἷον στομομό-
μενον οὐ μόνον οὐχ ὑπείκει ἀλλὰ καὶ κρείττον,
ἢ πρὸ τῆς πείρας τῶν χαλεπῶν ἐδεύαντο, γίγ-
νεται· διὰ τοῦτο τῆς πείρας τέως οὐχ ἤπατετο
τῶν φοβερῶν, ἀλλὰ τῷ θηριώδει καὶ ὠμῷ ἠρε-
μεῖν ἐπιτρέψας ἐνεχειρίζετο τὴν ἀλωπεκὴν, καὶ
φῆσιν· «Ὁδὲ παραπλήσιος³ τῷ τῆς ἡλικίας βλασ-
τήματι ὁ σὸς καρπὸς τοῦ φρονήματος· τῇ μὲν
γὰρ οὕτω τὸ τέλειον μαρτυρεῖ, τῷ δὲ οὐδὲν ἀπο-
δεῖ τελειότητος. Καὶ λαμβάνει με θαῦμα, πῶς
ἐν ἀτελεῖ βίῳ καιρῷ τέλειον καὶ κατὰ πολὺν
ὅρῳ φρόνημα· χοῖ τὸ ἴνῳ, ὅσον εὐκληρίας εἰ
φύσεως, τοσοῦτον εἶναι μετὰ λογισμῶν κεχωρισ-
μένον κακίας· κακία δὲ, τὰ εἰς κίνδυνον ὄψοντα
μὴ χαίρειν ἐὰν μηδ' ἀγαθῶν ἂ δοκεῖ τοῖ·
κρείττοι καὶ τιμῆν καὶ ἀπόλαυσιν ἔχουσιν. Ἐὰ
οὐν ἐκεῖνα, οἳ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐνεχόν· μηδὲ
τότῳ⁴ μόνον ἀσχημόνει⁵ τὸ τέλειον τοῦ φρο-
νήματος⁶ τῷ⁷ δόξης ἀντεχόμενον ἡμέτεροις
δόγμασι οὐ νομιζομένης⁸ ἐνυβρίζει⁹ μὲν εἰς
τοὺς κρατοῦντας, κερδαίνειν δ' ἔκ τοῦ πράγμα-
τος τοιαῦτα, οἷα τοῖς κακοῦργοις ὀφείλεται.»

conlemnit; 4. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἀδίκῃ χειρὶ τοιαῦτα· ἡ δὲ
τῷ θεῷ πλήρη τῷ πνεύματι κινουμένη¹
γλώσσα· «Τέλειον, ἔφη, τότε μοὶ τις προσμαρ-
τυρήσει τὸ φρόνημα, ὅτε² δόξης, ἢς ἐδ' καὶ κα-
λῶς ἀπ' ἀρχῆς ἐραστῆς ἐγενόμην, οὐχ ὑπομείνω
γενέσθαι προδότης· οὐδ' ἦν μετὰ διανοίας ὁρ-
θῆς ὁμολογίαν ἐγνώρισα, ταύτην ἐκ τῆς χείρονος
μοίρας ἀνήσομαι οὐδὲ τῆς εἰς ζωὴν ἀγοῆς
ἀλλάξομαι τὴν εἰς θάνατον. Εἰ δὲ τῷ ἡμέτερον
τῶν κρατοῦντων οὐ συμβαίοντα φρονῶ δόγματι,
ὅτι μοὶ ζημίαν ἀπαρῆμῆτον γράφει τὸ δόγμα,
εἴτα ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις κατὰ τὸν βίον ἐπιτηδεύ-
μασι βούλεται ἡμῖν³ ἀγαθὰ τοῖς ὑπὸ χεῖρα τὰ
δόγματα· εἰ δὲ καὶ τοιοῦτον ἐξενεχθὲν λήσει⁴
οἷον ζημίαν οἶσιν τηρούμενον, οὐκ ἀργεῖν συγ-
χωρεῖτε τοῖς λογισμοῖς, ἔως ἂν εἰς τὸ λυσιτελὲς
μεταποιηθῇ τὸ φαῖλον τοῦ δόγματος· καὶ οὐ
χαλεπαίνετε (ποιοῦντες εἰκότα⁵ καὶ ἀρχικῆ δια-
φύροτα⁶ προνοίᾳ) τοῖς ὄσοι τὸ μὴ⁷ ὀργῶς ἔχον
τοῦ δόγματος προῖδόμενοι οὐκ ἐφύλαξαν ἀπα-
ράβατον, ἀλλὰ πρῶως τὴν ἄτοπιαν μανθάνοντες
ἐκείνους τε κακῶν ἀπειροῦς ἔατε καὶ μετατί-
θεσθαι τῶν δοξάντων καλῶς ἔχειν ὑπολαμβάνετε.
Ἐνταῦθα δὲ, οὐ⁸ περὶ ψυχῆν ἀπαντᾷ τὸ κακὸν
τοῖς τε⁹ γράφουσιν καὶ τοῖς πειθομένοις τῷ
δόγματι, οὐτ' ἀπ' ἐαυτῶν βουλομένοις ὅμῳ¹⁰
ὄραν οὐτ' ἀπὸ τῆς τῶν διδασκόντων γνώμης
ἡλικίος ὁ κίνδυνος· ὅτι μὴ τῶν σφύζοντων ἀφεί-
μεθα λογισμῶν, ἔβριον ἐπικαλούμεθα καὶ τοῖς
τῶν κακοῦργων ἐνεχόμεθα· ἀλλὰ τῶν δοκούν-
των ἀπάργον¹¹, καὶ οἳ ἐνόχους ὑπολαμβάνει

ἀμύνον· ὡς ἐγὼ λειποταξίῳ δικῆς οὐκ ἂν ἀλόγη D
οὐδὲ προσχωρήσω τοῖς ἐναντίοις τὴν ἐμὴν ἀτι-
μάσας στρατείας· οὕτω γὰρ μοι ὡς ἀληθῶς
ὄσφτο οὐκ ἀτελέες, παρὸν φρόνημα.»

5. Ἐπειδὴ τούτων¹ οὐκ ἔγνωσεν ἠκούσεν, οὐκ
ἔτι μετὰ τῆς ἀλωπεκῆς ἀλλὰ μετὰ τοῦ θηριω-
δεστάτου προσήει τῆς γνώμης, οὐδ' ἔτι ὀμίματι²
τὸν χρυσόν, ἀλλ' ἔργων³ βασάνῳ⁴ καταμανθά-
νειν ἐβούλετο· καὶ ξίφει κόπτειν τὰ πῦθα
προσέταται⁵. Ἀλλ' ἀνδριάς ὑπὸ γλυφίδων εἰς
κάλλος ἐργαζόμενος ἴστατο· ἐκενοῦντο οἱ ὄχε-
τοὶ τῶν αἱμάτων, ἡ δὲ γνώμη ἐπὶ μάλλον ἐδείκ-
νυτο γενναϊότητος οὕσα μεστή. Διεσχίζετο χερ-
σι δημίον τὸ σῶμα, ὁ δὲ, ὡς τῶν πολλῶν δια-
φύρουσαν στολήν ἐνδύόμενος, σεμνότερος διε-
φαίνεται· καὶ τὰ μὲν ξίφη πρὸς ἀπὴν ἐχώρει
τῶν ὀστέων τὴν ἀρμονίαν, τὰ χεῖρὶ δὲ οὐ μεθίει
τὴν εἰς Θεὸν ἐμφωδίαν, ὥσπερ εἰς τὸ τέμνεσθαι
μόνον· ἐκεῖνον τοῦ σώματος παραπλησίον τοῖς
ἄλλοις ὄντος, τὸ δὲ πικρὸν τῆς τομῆς⁷ οὐχ
ὑπάρχοντος ὁμοίον δέχεσθαι. Οὕτως ἐκείνος,
μέχρι τῶν τεμνόντων ὁ βραχίον ἀπαγορεύσας E
ἐνάγκησεν, ὡς ἄλλοτρίων θεατῆς παλαίσματων
ἀλλ' οὐχ ὑπομένον ἐν τοῖς οἰκείοις⁸ τὴν πείραν
ἴστατο τῶν δεινῶν, πληρούμενος θέλας⁹ εὐχα-
ριστίας τὸ στόμα καὶ τῆς ὑπὲρ τῶν αἰκλιζόντων
ἐσχῆς. Ὅ μὲν οὐν τοῦ Χριστοῦ τοιοῦτος ἔν τε
τοῖς χαλεποῖς καὶ τῇ παρ' ὧν τὰ δεινὰ προσήκητο
ἀμύνη, τοῖς μὲν ὡς ἡδόνην φέρονται ἐφηνύχον,
τῶν δὲ μὴ παραστῆναι τῷ δικαίῳ βήματι πα-
ραιτούμενος τὴν ἀδικίαν. Ὅ δ' ὑπερσπλίζων
ἄρχων τῆς πλάνης αἰσχύνην ἠγγόμενος, εἰ τοῦ
μαρτυρικοῦ παραστήματος ἐλάττων ὄφθειρε πρὸς
εὐρεσίαν τῶν κολάσεων, ἐπὶ πλέον θηριωδίας
προέκοπτε καὶ τοῦ καθηγεμόνος αὐτὸν καὶ τῆς
πλάνης καὶ τῆς τῶν βασάνων εὐρέσεως εἰς ἐπί-
νοϊαν ἄγοντος, ἐπιπονωτέρας¹⁰ βασάνους ἐκοι-
νε¹¹ τὸν ἀδάμναια.

6. Οὐχ ἄλλοι δὲ τῶν ὀδόντων τὸ μέρος ὁ
ἀλάστον εἶναι βουλόμενος, ἀλλὰ πολνευδοῦς
αἰσθάνεσθαι τῆς δαιμονίτης, ὥσπερ ἐν πολιορ-
κίᾳ ὁμοῦ κατὰ τὸ αὐτὸ ποικιλίας προσήγη
μηχανάς, οὕτω νομιζὼν πολιορκῆσιν τὸ φρό-
νημα καὶ καταπιέζοντας ἐκέλευε τοῖς ποσίν F
ἤλους ἄγειν παιόμενον διὰ τῆς πόλεως ἐν ὄρῳ,
ὅτε¹ ἡ τοῦ κρῖνος πῆξις ἀργεῖν ἀναγκάζει καὶ
τὰ τῶν μελῶν ἐνεργότατα². Ἔτι³ λῆπτης ἀπα-
θρόπου, ὃ δυσσεβῶν διανοημάτων· νικᾷ τὰ
ἄμετρα⁴ κρούσματα⁵ ἢ τοῦ ἀνδριάντος στερε-
ρότης· οὐδ' ἐξαρκοῦσι δῆμοι χεῖρες κλάσαι τὴν
γνώμην· συνεργεῖται καὶ ἡ τοῦ χειμῶνος βα-
ρότης· καταφρονεῖ⁶ τῶν ἡμετέρων⁷ βασάνων·
αὐτὸς ἐαυτῷ παραγάγεται τὴν τιμωρίαν, ἣν ἐκ
τῆς πορείας ὑπομένειν⁸ ἀνάγκη. Ἀλλ' οἱ ὄραῖοι Rom.10,15.
πόδες ἐκείνοι, καθάπερ ἴλλοις πολιτῆμοις τοῖς
ἤλοις καὶ τῇ βαρῇ τῶν οἰκείων αἱμάτων κοσ-
μούμενοι, ἐντιμότεραν ἐκνοῦντο πορείαν, γῆν
δοσὴν ἐπέθεσαν ἀριάζοντες· πόδες ὄντως⁹ ἐπὶ
πέτρῳ ἐστημιμένον τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ πρῶ-
δοῦς τὰ κύματα ὡς ἀφρόν διαλύοντες· πόδες, Psal.39.
3.

3. —¹ B, C, εὐτελής A. —² ἡδὴ A. —³ παραπλή-
σιον B. —⁴ τοῦτο A. —⁵ ἀσχημόνει A. —⁶ (τῇ μὲν
γὰρ - φρονήματος) om. B, C. —⁷ τὸ A. —⁸ νομιζομέ-
νοις A. —⁹ ἐνυβρίζει B.
4. —¹ κινουμένη C. —² δὲ add. A. —³ ὅμῳ B.
—⁴ λήσει B. —⁵ εἰκότως A. —⁶ διαφέ[]ροτα
B. —⁷ om. A. —⁸ οὐ A. —⁹ om. A. —¹⁰ ἡμῖν A. —
¹¹ ἀπόργον C.

5. —¹ τούτων A. —² ὀμίμασι C. —³ ἔργων A. —
⁴ βασάνων A. —⁵ προσέταται B, προσέταται
C. —⁶ μένειν B. —⁷ τοῖς τιμῆς C. —⁸ οἰκείας C.
—⁹ om. B, C. —¹⁰ corr., prius ἐπιπονωτέρας B. —
¹¹ ἔκρουε B, C.
6. —¹ om. C. —² ἐργότατα C. —³ ἡμέτερα C.
—⁴ κρούματα B, C. —⁵ καταφρονεῖν A, C. —⁶ ἡμε-
τέρων C et B ex corr. —⁷ ὑπομένειν C. —⁸ ὄντως A, C.
διὰ

A δια τῆς τῶν ἡλῶν ἀκμῆς τὴν κακομήχανον ἐν τῷ πατεῖν κατατροπῶντες κεφαλὴν. Ἄλλ' ἦν ἄρα μανία καὶ πρὸς θεομῆτορον· τὸ μὲν γὰρ ἕλης ἐπιτηδείου λαβόμενον ἀναστῆ καὶ τρέφει τὴν φλόγα, ἐπειδὴν δὲ πλησιασῆ οὐ⁹ μὴ τροφήν ἐν λαβεῖν, θήσκει μαρνανθὲν· τῷ δὲ τοῦ τυράννου τῆς μανίας προὐ ἐναντίον συνέβαιναν, οὐχ ἀλικομένον δὲ ὄρητο¹⁰ κατατρώγειν, λαμπρότερον ἢ φλόξ ἀνεβίον καὶ ἀνεκάτο¹¹.

faces
ardentes
fortiter
tolerat;

7. Κάμπτεν ὄν ἐπεχειρεῖ τὸν ἀκλινὴ ἄλιν ἐτέρωθεν· καὶ λαμπάδας πρὸς ἐπέταττε προσάγειν τοῖς μέλεσιν· ἐλάνθανε δὲ τῷ μὲν οἷον τινα ὄρσον προσάγων¹ τοῦ ἀναγλέγοντος πόθου, ἐάντῳ δὲ τῆς μανίας ἐπέκτανμα. Ἔδει γὰρ ἐν πάσῃ μηχανῇ διάβολον καὶ τὸν ἐπηρέτην <αὐτοῦ²> αἰσχρῆς κληρονομεῖν, Χριστὸν δὲ καὶ τὸν ἐκεῖνον διὰ πάντων ὀπλίτην κρατεῖν. Ἄλλ' ὁ μὲν ὄφητε κάτω τὰς ἡμίονος λαμπάδας, ἀνοθεν δὲ φῶς ἐπιτικίον περιέλαμπε, τετρατὸν ἄμα καὶ καταπλήξως μεστὸν δεικνόν τὸν ἀθλητὴν, τετρατὸν μὲν ὀφθαλμοῖς, ὅσοι τῷ τοιοῦτῳ κάλλει ἐνατενίζεν ἐπάξιοι, καταπληκτικὸν δ³ ἐκεῖνοις ὅσοι τῷ βαθεῖ τῆς ἀσεβείας ἀμαρωθέντες σκότῳ⁴ τὴν ἀμαρην τῷ προσώπου τῆς ἀτραπῆς οὐκ ἐδόναντο φέρειν. Τὸ μὲν δὴ οὐρανὸν φῶς τοιοῦτο⁵ προσεῳργάφει⁶ Τρόφῳ κάλλος, οἷον τι προεικόνισμα τοῦ μέλλοντος κάλλους· ἐπέδηλον⁷ δὲ καὶ τοῦ τέλους τῶν ἄθλων ἦδη τὸ ἐνδόσιμον ὁ ἀγωνοθέτης· στέφει γὰρ παρὰ πᾶσιν ὀρωμένῳ τὸν ἀγωνιστὴν ἐδεξιοῦτο, καὶ τῶν χαμητῶν ἐδεικνύον τὸ ἐπαθλον.

antequam
capite
plectatur

8. Ὁ μὲν ὄν τῆς καταλύσεως τῶν πόνων εἰστίκει¹ καυρὸς· ὥσπερ δ' οἰκίας τεχνίτης τὸ ὄλον τῆς οἰκοδομῆς σχῆμα φυλάττει² ὅμοιον ἢ ὀφάντης ταῖς ἐξ ἀρχῆς κρόκαις ἀπάσας τὰς λοιπάς ὁμοίως συντίθειαν ἢ εἴτι ἄλλο παραπλησίως ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐργάζεται, τοιοῦτο³ ἐνασθῆ ἔοικε συμβεβηκέναι· καὶ ὅμοιον τέλος τῷ παντὶ βίῳ τοῦ μάρτυρος συνεισέχεται, οὐκ οἶδα τοῦτο βουληθέντος Θεοῦ, ὥσπερ ἔδωκε παράδοξον τὴν ζωὴν, δοῦναι παράδοξον⁴ καὶ τὴν τελευτήν, ἢ ἡνα καρίαν πληγῆ⁵ ὁ ἀπάνθρωπος δικαστὴς προαρπάξων τὸν δίκαιον τῆς ἐκείνου πληγῆς· ἐπεὶ γὰρ οἱ τὸν θυμὸν ἀναρῆσαι τῷ τιμωρεῖσθαι τοὺς καθ' ὄν ἐξεκαθήσαν βουληθέντες τότε χαλεπωτέρας αἰσθάνονται διανεμομένης αὐτοὺς τῆς φλογός, ὅτε τῆς τιμωρίας ἀμεινὸς ἴδωσι διαγεγονότας, ἐφ' ὅμοιον αὐτῷ σχῆμα τὴν μανίαν ἀποπληροῦ⁶ ὁ μὲν γὰρ τελευταίαν ὀργὴν ἐπαφήσειν ἐνόμιζε καὶ ἥς οὐκ ἂν διαγεγόνει, ξίφει αὐτῷ ἐπιτρέπων τὸν ἐξ ἀθρώπων ἀφανισμόν· φθάνει δὲ Θεὸς τὴν πληγὴν εἰς χεῖρας τὴν μακαρίαν παραλαμβάνων ψυχῇ, λιπὼν⁶ ἐκεῖνον εἰς ἐαυτὸν ἀγροαίνειν καὶ μεμηνῆναι, καθάπερ τὰ ἐπιδραμόντα τῶν κινυδίων, ὅταν μὴ τούτων ἀφασθαι καθ' ὄν ἀνεσοβήθη δηνθηθῆ.

spiritum
Deo
reddit,

Martyris
laudes

9. Ἀπὴ τῷ στεφανίτῳ ἢ πάλῃ· τοιοῦτον τῆς ἀληθείας τὸ τρώπαιον· τοιοῦτον τῆς ἀσεβείας τὸ πτώμα· ἐπὶ τούτοις ἐκρότησαν θανμάσαντες ἄγγελοι, ἐκλυθῶσαν τὰ δαιμόνια καταπλεγέντα. Ἠλάλαξαν τῶν μαρτύρων τὰ πλῆ-

θη· πάλαι ὄδραν ὑπεδέξαντο μετὰ σεμοῦ τοῦ τῆς νίκης χρώματος τῆς ἀληθείας τὸν στρατιώτην. Ὁ στεφοδοτῆς τὴν καλὴν ἐστεφάνωσε διαδήματι κεφαλῆν· ὠμολόγησε κοινῶν τῆς βασιλείας ἐνώπιον τοῦ πατρὸς, ἀνθ' ἧς ἔδωκεν ὁμολογίας ἐνώπιον ἀθρώπων αὐτῷ· ἐνέδυσεν ἐνδυμα ἀφθαρείας, ἀνθ' ὃν τὸ τῆς φθορᾶς ὄφασμα τοῖς ἑτέρῳ αὐτοῦ ἄγῳσι εἶδε διερωγός, πεφῆν μὲν ὄδινα μητρικὴν ἀπολῶν καὶ ἄρτι πρὸς ζωὴν εἰσελάβων.

LAUDATIO
A. LEONE
Matth.
10, 32.

10. Δωρεαῖς ἐξαιρέτοις ὑπερετιμῆθης¹ τῶν ἄλλων· εἰ γὰρ καὶ ἀπειροὶς ὄσοις² τῆς τῶν χαρίτων ἐδόθη πηγῆς ἀπαύσασθαι, ἀλλ' ὄν οὐκ ἐφ' ὅμοιον ἐκείνοις τοῦ σχήματος σὺ λαμβάνεις τὸ χάρισμα· τοῖς μὲν γὰρ εἰ καὶ σταθωμένη πρὸς λόγον τῶν ἀντεισαγομένων ἢ δωρεᾶ προτίκα ὄραται παραγινόμενη³, ὅμως ὥσπερ ἀμοιβῆ καμάτων ἀντιδωρεῖται· σοὶ δὲ οὐ πόνων κτήμα τὸ δῶρον, ἀλλ' ὄν ἐξ ἐραστοῦ ἔλθοι. Ἀλλὰ γὰρ, ὅπερ ἔφη προτέρου, μητρῶον ἀθήσας λαγῶν, ὅτως ἐτι καλλοναῖς ἀοράτοις τὸν ὁ μὴδεν διαφεύγει τὴν ὄρασιν καταθέξας ὀφθαλμόν, ὥσπερ ἐρωτικά δῶρα λαμβάνεις τὰ θαύματα. Νῦν δὲ λύσας τοὺς δεσμούς τῆς σαρκὸς καὶ μετὰ λαμπρᾶς τῆς τῶν ἄθλων προσαγωγῆς τῷ ἐραστῇ προσῶν, μεγαλοπεπεστέρας τιμᾶ⁴ δωρεαῖς, προστιθεμένης τῇ προτέρῳ φιλοτιμίᾳ τῆς ἀμοιβῆς τῶν καμάτων. Νῦν μετὰ χορῶν ἐκείνων, οἱ φῶς ὄντες πληροῦσι τὴν λειτουργίαν τῷ μεγάλῳ φωτὶ, ἄλλοις ἀθλοῖς σνεσορτάσεις, σεβάσμιος αὐτοῖς ἐκ τοῦ μεροφῶσθαι τὰ δεσποτικά παθήματα καθορώμενος· καὶ ἦν πρότερον τοῦ πηλίνου πάχους ἐπικειμένον τοῦ κάλλους κατανοοῦντες ψυχῇ ἀπεθαύμαζον, ἄρτι καθαρῶς τὴν ἀρετὴν ὀρώοντες ἐπὶ πλέον αὐτῆς τοῦ πόθου τῇ ἰδύρῳ ἔλκονται. Νῦν ἦ ἀρραβῶνα γλυκύτερος τὸ πικρὸν τῆς βασάνου⁵ ἔδελον, κατατροφᾶς οὐκ ἐλιζομένης ἀλλὰ παρούσης τῆς ἀπολαύσεως.

et invocatio.

E.

11. Ἀλλὰ τοῖτοις μὲν ἄνω χαίρει τὸ τοῦ θεοῦ ἐμφροσῆματος ἔργον, ἢ μακαρία ψυχῇ· κάτω δὲ τὸ τῆς¹ γῆς ἐκ τῶν κόλπων δημιουργηθὲν πλάσμα οἷας τῶν τραυμάτων ἀντιλαμβάνει τὰς ἀμοιβὰς· εἰ γὰρ καὶ νόμῳ κοινῷ μητρικοῖς ἀποδοθὲν² ἐκρόβη χωροῖς, ἀλλὰ θανμάτων πρῶσις εἰς πάντα λάμπει³ τὰ πέρατα, ἀλλὰ τῶν μαρτυρικῶν ὀρητῶν ἀρδεύθῃ τοῖς ὄμβροις οὐκ ἐτι σπέρμα ἀθάνατον διηνεκῶς ἀνθεῖ τὰ χαρίσματα. Ἀέμῳ ἐλαίνει παθῶν, φωτίζει τὸν νοῦν, στηρίζει ψυχᾶς· ἢ γὰρ ἐκεῖθεν τοῖς χεῖρῶσι χορηγομένη βοήθεια αὐτίκα τε ἠμνε καὶ νοῦν πρὸς θείας ἀκτίνας ἀνήγαγε καὶ διήγειρε τὴν ψυχῇ. Οἷς μὲν ὄν ἐπάθλοισ ὁ ἀγωνοθέτης ἐν ὄρανῳ δωρεῖται τὰ λαμπρὰ τῶν μαρτύρων τάγματα, οὐκ ἔστιν ἕτερον ἢ τοῦ διδόντος εἰδένα· ἐν γῆ δὲ ἄλλον ἄλλας θανμάτων τιμᾶ χορηγίας· εἶκε γὰρ, ὥσπερ ἄνω διαφερούσας οἰκοδομεῖ τὰς μονᾶς, ὅτω καὶ κάτω διαφόρους μερίζει τὰς δωρεὰς. Σε⁴ δὲ πᾶσιν ὁμοῦ τιμᾶ, οἷς καθ' ἕνα τοὺς λοιποὺς δεξιοῦται. Τί γὰρ ἄψ' ὄν τὸ πηλίνον ἡμῶν οἰκητήριον παθῶν καταλύεται, οὐ τῇ σῆ δυνάμει παραχωρεῖ;

Sancti
miracula:

F.

Ioh. 14, 2.

⁹ ei A, C. — ¹⁰ ὄρησε A, C. — ¹¹ ἀνεκάτο B.
7. — ¹ προσάγων A. — ² om. codd., supplet E. Kurtz. — ³ δὲ A. — ⁴ κάτω C. — ⁵ τοιοῦτον B, C. — ⁶ προσεῳργάφειν C. — ⁷ ἐπέδηλον C.
8. — ¹ ὁ add. B. — ² φυλάττειν B, C. — ³ τοιοῦτον

B, C. — ⁴ (τὴν ζ. δ. π.) om. C. — ⁵ πληγὴν A. — ⁶ om. A.
10. — ¹ ὑπερετιμῆθης C. — ² om. B, C. — ³ παραγινόμενη A. — ⁴ τιμᾶ A. — ⁵ τῶν βασάνων B, C.
11. — ¹ om. B, C. — ² ἀποδοθὲν A. — ³ λαμβάνει A, C. — ⁴ σὺ C.

LAUDATIO
A. LEONE

ποιάς δ' οὐκ ἀμείνων ἐπιβουλῆς ἢ ψυχῆ σου
τυγχάνουσα βοηθοῦ; ἢ τίνα χρῆ καλεῖν κοι-
νὸν ἀνθρώπων ἰατροῖον ἢ ταμείον ἢ καταφύ-
γιον; τῆ σῆ προσεῖναι τῶν λειψάνων θήκη τὴν
κλησιν ἀνομοῖ.

12. Ἄλλ' ὦ θείας μὲν ὑπάρξας γενέσεως¹,
θεῖον δ' ἡμῖν καὶ κατὰ φωστῆρα λάμποντα βίον
ὡς ἀληθῶς ἐπιδείξας, τοῦτό σοι τὸ τῶν λόγων

ἔργον καὶ ὡς κοινῶ μὲν ἀριστεῖ παρ' ἡμῶν ἐξει- D
ράσθη². δ δὲ με πρὸς τοῦτο μάλλον ἤνεγκεν,
ὅτι εἰς ταῦτον ἑκατέρους ὁ καιρὸς συναντᾷ³,
σοὶ μὲν τοὺς ὑπὲρ ἀληθείας καταλόσαντι πό-
ρους ἀφθάρτου διαδήματος⁴ δόξης κληρονομεῖν,
ἐμοὶ δὲ τῶν ἐξ ἀμαρτίας ἀγωνισμάτων ἀπολε-
λωτρωμένῳ⁵ αὐτοκράτορος δόξης ἐπιλυθῆσαι.

12. —¹ γενέσθαι C. —² ἐξεργάσθη B, C. —³ συνιστᾷ A. —⁴ διαδήματι B. —⁵ λελυτρωμένῳ B.

V. LAUDATIO S. TRYPHONIS A. THEODORO DUCA LASCARI

E codice bibliothecae Vaticanae gr. 516 (= D). Cf. Comm. praev. num. 10.

B Ἀτοκράτορος Θεοδώρου σοφωτά-
του Δούκα τοῦ Λάσκαρι ἐγκώμιον
εἰς τὸν ἄγιον μεγαλομάρτυρα τοῦ
Χριστοῦ Τρύφωνα πρὸ τῆς τῆς βα-
σιλείας ἐντελεχείας¹.

Exordium. 1. Κρίνα ἐξ ἄγρου καὶ θεύματα ἐκ πηγῆς καὶ
ἢ τῶν ἑκατέρων ἐνφροσύνη τοῖς τὴν μετάλη-
ψιν αὐτῶν μεταλαμβάνουσι γνώριμον, ὅτι² αἰσ-
θήσει πειράζεται· τοῦ μὲν γὰρ ἐκκένυται τῶν
βοτάνων ἢ ὀσμῆ πρὸς τὸ ἰλαρόναι τὰ αἰσθητή-
ρια τῶν διερχομένων, τῆς δὲ τῶν ἑνυμάτων ἢ χύ-
σις διαρρέει πρὸς τὸ ἀντλεῖν τοὺς διψῶντας ἐκ
ταύτης καὶ κορενέσθαι· ἦν δὲ τοῦτο Θεοῦ
τὸ δῶρον ἢ μάλλον τοῦ ἄγρου τε καὶ τῆς πηγῆς·
εἰ γὰρ τοι καὶ ἐξ ἐκείνων τὰ ἡδέα τάχα τις
εἴπῃ ἐκβλύξει καὶ διὰ τοῦτο τούτων ὑπάρχειν,
ἀλλ' οὐδὲν οὐκ ἔστι τοῦτο τῶν ἀναγκαίων οὔτε μὴν,
ὡς ἐκ πρώτης αἰτίας διὰ τὸ ὄραν ἡμᾶς αὐτὸ
προσερχῶς γιγνόμενον, ἀληθές, ἀλλὰ πολὺ τοῦ
δεύτερου λειπόμενον καὶ πρὸς σόφισμα πίπτει·
εἴπω τὸ ἀληθέστερον· ἢ γὰρ συνακτικῆ καὶ
C ποιητικῆ τῶν γεγονότων ἰσχύς τοῦ Θεοῦ ἔχει
μέντοι καὶ ἐν τοῖς ἔργοις θελητῶς οὐκ αἰκίαν ὀρμη-
καὶ ἐν τοῖς μὴ ἔργοις θελητῶς τὸ ἀρχαίτιον καὶ
ποιητικόν, τὸ ἐκ ταύτης εἶναι καὶ διαμένειν
αὐτά, καὶ πᾶν ὃ, τι τέλος τούτων ἐξ αὐτῆς καὶ
κινούμενον καὶ γιγνόμενον· ἔχει δὲ καὶ τὸ σο-
φόν καὶ διακριτικόν καὶ διὰ τοῦτο διεῖλε
βασιλικῶς καὶ σοφῶς· καὶ οἷς μὲν καὶ τὴν
θέλησιν ἔδωκε τῷ εὐεργετῇ μαθήσασα· οἷς δὲ
τῇ φυσικῇ τάξει διακατερεῖν διωρίσατο, εὐερ-
γετήσασα καὶ ταῦτα τὸ μὴ μετὰ θελήσεως τέλη
τελοῦν, τὰ χρηστά παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαινεῖ-
σθαι τε καὶ θαυμάζεσθαι καὶ ὡσπερ ἐκ περιου-
σίας ἐνεργεῖν νομίζεσθαι. Ἄρθει γὰρ τὸ κρίνον
ἐν τῷ ἄγρῳ καὶ οἱ ὁρῶντες αὐτὸ³ θαυμάζουσι
μάλα γε, εἰ μὴ τις ὡς ἐγὼ ἐξεταστικὸς καὶ τῆς
ἐξεταστικῆς θρέμμα ὑπάρχων διαβιβάσει τὸν
νοῦν καὶ θαυμάσει τὸν πρωταίτιον βασιλέα
Θεόν· οἱ πλείους δὲ πρὸς αὐτὸ ὀρῶντες τοῦτο
μόνον θαυμάζουσι καὶ κατ' εὐδομίαν τὸ παρα-
πλήσιον· βλῶζει δὲ καὶ ἡ κρήνη καὶ οἱ μὲν δι-

ψῶντες εἴπω καὶ Θεὸν αὐτὴν ὀνομάσει βού- E
λονται διὰ πολλὴν τοῦ νοῦ χανῶσιν, τὸ ἄκος
τῆς δίψης αὐτῶν θεραπεύσαντες ἐξ αὐτῆς, εἰ
μὴ κἀκεῖνος Ἐρμού τις γόνος τῆχῃ ἀναζητῶν
τὴν πρώτην ἐγγένειαν καὶ ἀνατρέχων εὐρήσει
τὴν μεγαλόκρονον τῆς τοῦ Θεοῦ πηγῆς σο-
φίαν ταύτης καὶ πάντων κρᾶτος εἶναι πρωταί-
τιον· ἔχει γὰρ ὁ βροτὸς ἐπισηφαλῆ τὴν ἐπίνοιαν
καὶ μάλιστα δεῖ οὐκ ἐκάθῃρε τὸ ψυχικὸν ὄμμα
διὰ παιδείας. Ὁ γὰρ ἐξετάζων οὕτως ἂν ἐξετά-
σῃ καλῶς, εἰ ἐξητάσθη σοφίαν μαθάνων καὶ
ὅστις οὕτως ἐξητάσθη τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα ἐκκα-
θαρθεῖς καὶ καθάρας. Ὁ γοῦν ἐξετασθεὶς καὶ
δυνάμενος ἐξετάζειν ἐξετάζῃτο τοῦ παντός τὰ
καθ' ἕκαστα, ὅστις ἔστι καὶ τέλειος. Ἐγὼ δὲ
λειπόμενος τῆς τοῦ τελείου εἰδοποιήσεως ἀπλω-
τῶς μὲν ἐξετάζω σχολῶν· ποὶ δὲ οὐκ ἀπλωτῶς ἐξε-
τάσω⁴, οὐτ' αὖ κοινὰς ἐννοίας καὶ γραμαλᾶς
καὶ τοῖς περὶ τὴν ἐπιστήμην φιλοσοφίαν ἐξε-
τάσω, ἐπεὶ οὐκ ἐνιαῖα ἀλλ' ἐκ πολλῶν· ἀλλὰ
μάλλον τὴν θεολογικὴν καὶ ἀπλῆν· τούτων⁵
οὐδὲν τὸ ψυχῆς ὄμμα διὰ παιδείας καθάρας, καὶ
ἐξετάσεως, μερικῶς ἐξετάσων καὶ φυσιολογικῶς
τάς ἀποδείξεις ἄξω πρὸς θεολογίαν τὴν ἀνω- F
τάτω, ἢ ἐκείθεν λάβω τὴν τελειότητα· καὶ
μορφώσω τὸν λόγον, ὥστε κἂν ταῖς χρωματοπο-
γίας αὐτῶν πολλοὶ παρεκιάσων καὶ διέβλη
διὰ τῶν δούλων τὸ κλέος εἰς τὴν θεῖαν ὑψηλό-
τητα· τὸ δ' ἐξεταζόμενον οὐ μετ' ἀμυρσοβητή-
σεων ἢ ἀντιθέσεων ἢ ἐλέγχων τε καὶ μαρτύ-
ρων ἐξετάσωμεν, ὡς ἔνοι ἐξετάζουσιν ἕτερα.

2. Οὐδὲ γὰρ γήϊνον τοῦτο καὶ τῆς κάτω μοί-
ρας ἐστὶν ἀλλ' ὑπερκόσμιον ἐν τῇ χάριτι τοῦ
κυρίου μου· διὰ τοῦτο ἀπλῆν καὶ ἀληθεστάτην
ἔχει καὶ τὴν ἐξέτασιν· ἔστι δὲ τὸ ἐξεταζόμενον
τοῦτο μάρτυρος μνήμη καὶ κατορθώματα, καὶ
μάρτυρος ὑψηλοῦ καὶ τῆς βασιλικῆς τριᾶδος θε-
ραπευτοῦ, μάρτυρος τοῦ λίσαντος δαιμονικὴν
ἀπάτην ἐν τῷ σταδίῳ καὶ δεσμῷ θείῳ τῆς εὐσε-
βείας δήσαντος τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν ἀγάπην
Χριστοῦ· μάρτυρος ἀληθοῦς, ἀληθινὴν καταγ-
ρεϊλαντος πίστιν καὶ ψεύδος ἐκμειώσαντος τὸ
ὀλέθριον· μάρτυρος ἄγρου ἀρετῆ, ἀμόμονο πισ-

1. —¹ ἐντελεχείας D. —² (γ. ὅτι) E. Kurtz, γνω-
ρίμος D. —³ in marg. D. —⁴ καὶ φυσιολογικῶς add.

dein del. D. —⁵ τί τῶν D.

-τελ

Quantis
laudibus
martyres
extollendi,

A τει, σοφού τῆ λατρείᾳ καὶ καλλίστου κατὰ δι-
 δαχὴν κυριακῆν τῆν ἀνωτάτω· ὁ γὰρ ἔστι τῆ
 μαρτύρων ἀνδρείᾳ ἰσὸν τι ἢ παρόμοιον, ὅτι περὶ
 τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ τὸ θηήσκων οὗτοι προετι-
 μήσαντο. Μάρτυρος μνήμη καὶ μάρτυρος κατορ-
 θωμάτων μετ' ἐγκωμίων ἐξετάσις, ἢ μὲν ἔχουσα
 σύμφυτον, ὅτι μάρτυρα ἑμὴ καταγγέλλει τὸ
 ἄριστον, τὰ δὲ ὡς μὴ θέοντα λήθη δοθῆναι καὶ
 ἐπὶ τῆν τοῦ λόγου κείμενά τε ἀκρόφειαν
 <καὶ> τῆς εὐσεβείας τὸς ἑπαινοῦς περικα-
 λούμενα· διὰ τοῦτο ἐγκωμιάζεται μάρτυς καὶ
 τὰ τοῦτου εὐκλεῖα κατορθώματα· ὁκ ἐξετάζο-
 μεν τοῖνυν ἀλλὰ θαυμάζομεν· ὁ πρὸς ἄλλους
 ἀγῶνας τοὺς τοῦτου ζυγαστατοῦμεν ἀλλ' ἐπι-
 τερατάμεθα τοῖτούς, ὡς ἐν πιστῷ νόμῳ καλοῦ
 τυχοῖσα νυμφίον· ἔχει γὰρ οὗτος λόγον πρὸς
 τῆν ἐκκλησίαν Θεοῦ ὡραιότατον νυμφίου, ἦν
 ἐνυμφεῖθη καὶ ἡ αὐτὴν κατενύμφευσεν, τῆν ὡραι-
 οτάτην ταύτην ἀπιστοσφῆν σχὸν διὰ τῆς ἀλλή-
 σεως· πάλιν ἐρῶ, μάρτυρος μνήμη, τοῦ μεγαλο-
 μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Τρυφῶνος· τοῦτου
 γὰρ τὰ ἐγκώμια· καὶ μάρτυρος ἕπερ ἀνθρωπίν-
 νη φύσει ἀγωνισαμένου πρὸς βασιλεῖς καὶ ἁρ-
 χοντας, πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας τοῦ
 σκοῦτου, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ αἰῶνος
 τούτου· ἔδει γὰρ ἀνθρώποις ἡττηθῆναι τὸν
 Σατανῶν καὶ δι' ὧν πτώμα ἦεν ὄφρην δέξασθαι
 τῆν καιρίαν τῆ τοῦτου ἀνορθόσει καὶ ἀνυψώσει.
 Θεὸς γὰρ ἐπὶ γῆς, καὶ βροτῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς
 παρερησίαν λαμβάνει· Θεὸς ἐν πάθει τε καὶ
 ὀδύνας, καὶ ἀνθρώπος πολιτογραφεῖται εἰς
 τὸν Παράδεισον· καὶ ὅθεν κακῶς παρακούσας
 ἐξῆλλε, καλῶς ταπεινωθεὶς κατὰ χάριν εἰσέρ-
 χεται καὶ ἀντιδέχεται ἐδδογίαν τῆ τοῦ πτώ-
 ματος κατακρίσει· Ὁ λόγος γὰρ σαρκωθεὶς
 τῆν ἕλην ἐπετίμησέν τε καὶ ἔστισε τοῦ μὴ πε-
 ραιτέρω βαίνειν ἐπὶ τὰ ἀσχηστα· ἐντεῦθεν
 γὰρ ἀποστόλων κηρύττει χορεία καὶ πιστεύει
 τὸ πλῆθος, καὶ ὁ Σατῶν κακῶς ὀδυνῶν καὶ
 μία πόλις ἐν οὐρανῷ ἐκ διαφόρων ἐθνῶν γίγνεται.
 Gal. 3, 28. Οὐκ ἦν γὰρ Ἑλλῆν καὶ Ἰουδαῖος, οὔτε περιτο-
 μὴ αὐτοὺς διαστέλλει καὶ ἀκροβυστία, οὔτε
 βαρβαρικὸν τε καὶ σκυθικὸν καὶ ἔθος τοῦτοι
 δίδωσι τὸ ἀλλοῖον· οὐκ ἦν δοῦλός τε καὶ ἐλευ-
 θερός καὶ τὸν μὲν νόμος δουλείας δεσμεῖ, τὸν
 δὲ τὸ ἀντεξουσίαν τῶν παρατυχόντων ἐλευθε-
 ροῖ· ἀλλὰ πάντες οἱ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει Χριστοῦ·
 ἐκεῖθεν ἀποστόλων χορεία, προφητῶν ὄμιλος,
 μαρτύρων στρατιαί, ἱεραρχῶν σύνοδος, ἀσκη-
 τῶν τάξεις, γυναικῶν ἁγίων χορός, ἐπὶ ἐνὸς βα-
 σιλέως Χριστοῦ κυβερνηθέντα πρὶν καὶ νῦν
 ἐλλαμπόμενα, εἰ καὶ μὴ ἐντελεχῶς τὸ πᾶν εὐσε-
 γέτημα· Ἐκεῖθεν γὰρ ἐπεραιώθη Ἰουδαῖος κη-
 ρύσεων Χριστοῦ, Ἑλλῆν θεολογίας, Ἰταλὸς
 πιστεύσας, Σύρος διὰ τοῦτου ἀσκήσας, Καπ-
 παδόκης ἀθήσας, καθὰ καὶ ὁ μέγας μάρτυς
 Τρυφῶν τοῦτο ἐποίησε. Πᾶν γένος καὶ ἡλικία
 πᾶσα τοιγαροῦν εἰς ἐν εἰς ἕκαστος ἀφορῶντες
 τέλος ἐν διαφόροις τρόποις κατεκληρώσαντο τὸ
 ποθοῦμενον· Ἐπεὶ δὲ περὶ τοῦ Τρυφῶνος διε-
 ξιέται ὁ λόγος νῦν ἦξε τὸν ἀξίονα τοῦ λόγου

ἡμῶν, περὶ τοῦτου λέξαι καὶ δίκαιον διακρι-
 νομεν τὰ τῶν ἄλλων καταλιμπάνοντες· αὐτῷ δὲ
 ἐπεικῶς ἀκροῦσασθαι πάντα τῶν ἀριστευμά-
 των τοῦ γενναίου καὶ μὴ δυσχεραίνειν μήτε
 τῷ ὄγκῳ τοῦ λόγου χαυνοῦσθαι τὸν ψυχικὸν
 τόνον, τῆ γλυκῆτι τοῦ ἀλλητοῦ τῶν θαυμά-
 των ἀγαλλωμένων καὶ μᾶλλον αὐτῷ τῆν χάριν
 εἰς ἀντίδοσιν δωρομένον, ψυχῆς κάθαρσιν, ἢ
 ἔμοι πρὸς τὸ καταδεξιῶσασθαι ἔπαινον, ἐπειδὴ
 ἢ τῶν ἁγίων ἐπισκεψίς ἀνυστικωτέρα ὑπάρχει
 ψυχῆς ἀφέλεια ἢ ἢ τῶν ἀνθρώπων σαρκῶς παχῆ-
 τητος ἀρωγῆ· καὶ πρῶτον μὲν οὕτως δεῖ
 λέξαι, ὅθεν ὠρηται καὶ οἶος ἦν ὁ ἅγιος, εἶτα
 καὶ τὰ ἐξῆς.

LAUDATIO
 A. THEO-
 DORO

3. Οὗτος τοῖνυν Καππαδόκης (1) τὸ γένος ἦν, Cappadox,
 εὐγενεὶς χώρον καὶ ὄραον φυτῶν, Καππαδοκίαν
 δὲ λέξας, τὸν ὀφθαλμὸν εἶρηκα τῆς Ἀσίας· γο-
 νέων ἐδλαβῶν κατὰ γε τῆν πολιτεομένην τῷ
 τότε καιρῷ πολιτείαν· ἀνατροπῆν δὲ εἰληχῶς
 ἀμυγῆ, ἄμικτον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἡρετίστικο βίον,
 ἡν' ἐκ τοῦτου μονοειδῶς πολιτεῖται καὶ Θεὸν
 ἕνα προσκυνῆ τὸν ἐν τρισὶ προσώποις ὑμνούμε-
 νον· καὶ ἦν ποιμὴν ἐπὶ τὰ ἀλση χήρας ποιμαί-
 νων καὶ τῆν ἀπλοτάτην βιούμενος βιοτήν· ἔστι
 γὰρ τὸ ἀμύθεκτον τῆς ὕλης μᾶλλον εὐγένεια ἢ
 τὸ περὶ τῆν ἕλην καὶ τὰς ἐπάσεις πολύτροπον·
 ὅς γὰρ μονοειδῆ καὶ ἀπλοῦν βίον διάγει, εἰς ἔν
 ἔχει τὸν νοῦν, ἀνακτῆσασθαι σπεύδων τῆν πρῶ-
 την εὐγένειαν· καὶ τὸ πατρικὸν κλέος ἀνακαλέ-
 σασθαι, θέλας ἐννοίας καὶ πράξεις ἀρίστας· νοῦν
 καὶ διατελῶν· ὅς δὲ δουλιῶν ἐπηρεσίαις, ζηη-
 μάτων ἀθορήσει, τόφρον ματαίας, γυναικῶς καὶ
 παίδων ὀρέξει καὶ ὄσει περὶ τὸν βίον ἐνασχολ-
 λεται, ματαιοῦται ματαιολογίαν ζητῶν· ταῦτα
 γὰρ εἶπω πάντα ματαιότης ματαιότητων, τὰ Eccli. 1, 2.
 πάντα ματαιότης εἰσὶν· ἀλλ' οὗτος τὸ μὲν
 μάταιον διακρίνας οὐδὲν ἀπεσκοράκισε· τὸ δ' ἄ-
 πλοῦν ἡρετίστικο ὡς ἄριστα διαγνοῦς· καὶ δια-
 γνοῦς ἄριστα κρείττονως τῆν οἰκειαν ψυχῆν
 ἐθεράπειεν· ἦν γὰρ τῷ βίῳ ἀπλοῦς, νέος τῷ
 χρόνῳ, σταθῆρὸς δὲ τῷ λογισμῷ· καὶ διακρίνας,
 ὅτι πολιά ἐστι φρόνησις ἀνθρώπου, ἡλικία δὲ
 Sap. 4, 9:
 γήρως βίος ἐξοχος ἔψασμάτων, ἡρετίστικο
 τῶν ἑκατέρων τὰ ἄκρα, τὰς ἀκρότητας μεσότη-
 τας δειξας καὶ ἀκρότητας τὰς μεσότητας· τοι-
 γαροῦν ἅτε θεῖος καὶ νοερός ὄλος ὧν διεῖλεν
 ἑαυτοῦ περιβάλλεμα πᾶν καὶ πρόβλημα σαοικ-
 κῶν γῆνιν τε τόφρον ἀπέστη καὶ χθαμαλῆς ἐπάρο-
 σέως τε καὶ δοξασμοῦ· ἠρώτησε βασιλεὺς ὁ
 ἐπίγειος καὶ εἰς τῆν οἰκειαν δόξαν καὶ θρησ-
 κειαν τοῦτου μετεκαλέσατο. Οὗτος δὲ ὁμολογή-
 σας τὸν οὐρανοῦ βασιλέα Θεὸν ἐστερήθη τῶν
 κάτω, τῆν κενὴν καὶ ἄδοξον δόξαν ἀνταλλάξας
 πρὸς τῆν αἰώνιον καὶ μόνου θησαυρισμένην
 πιστοῖς· μακάριος οὗτος καὶ τοῖς πάλοι μακα-
 ριστοῖς σύνοικος καὶ συνέστιος, βραχυτάτης σαρκ-
 κῶς καὶ αἵματος ἀμυδρῶ τῆν οὐράνιον βασι-
 λειαν ἀνταλλάξάμενος· διττῶς γὰρ ἠγιάσθη καὶ
 ἐδοξάσθη, πρὶν θαύμασι, ἐστερον αἰκισμοῖς,
 ἀλλ' ἐκ τῶν ἀμφοτέρων συνήθροισε τὸ θαυμασ-
 τικὸν· πηλικὸν γὰρ τὸ κατορθῶμα ἐν τῷ νι-

B

Eccli. 1, 2.

Sap. 4, 9.

F

miraculis
 et passione
 conspicuus.

maxime
 S. Tryphon

Ephes. 6,
 12.

Gal. 3, 28.

2. —¹ suppl. om. D. —² Τρυφῶνος D.

3. —¹ ἀρίστον; D.

(1) Non Cappadocia sed Phrygia ortum esse
 Tryphonem ceteri asserunt. Σαμαράδον κώμην in
 Novembris Tomus IV. utriusque confinio sitam esse cave ne ex hoc loco
 deducas.

LAUDATIO
A. THEO-
DORO

καθαί τινα τοῦ νικᾶν; μόνους γάρ τοις μάρτυσιν ἐδχερῶς τοῦτο ῥάδιον. Τί γοῦν ποιήσω; ἐγκωμιάσω καὶ ἀφηγήσομαι ἢ δόσω τὴν ἀφήγησιν τῷ πρώτῳ καιρῷ, ἢ ἐξ ἀνάγκης ἄξην τάξει καὶ τὸ ἐγκώμιον; τὸ μὲν οὖν πρότερον, ὁ πόθος ἔλκει, ἐπειδὴ καὶ ὁ τοῦς τρέχει πρὸς τὰ ἐγκώμια· τὸ δ' ἄλλο, ἢ τάξις καταναγκάζει· διὸ πρὸς τὴν τάξιν νεύσας τὸν λόγον, λέξω πρὸς τὴν ἀφήγησιν, εἰθ' οὕτως χωρήσω πρὸς τοὺς ἐπαίνους, εἰ καὶ τὸ ἀνίστανον ἐξ αὐτῶν τέλειον διςτᾶ μου τὸν νοῦν.

Idolola-
tria.

4. Ἔστι δὲ οὕτως· διενέμετο πᾶσαν ὑγρόν τε καὶ ἡπειρον τοῖνον, ὅτε ὁ γενναῖος ἦν οὗτος, ἢ ἀθεῖα¹ κιβδήλοις προσανέχων θεοῖς ὁ πᾶς δὲ βίος ἦν τῶν βροτῶν καὶ ἦν λατρεία δαιμόνων τοῦ λογικοῦ ζῴου τοῦ σέβασμα· πᾶσα χώρα καὶ πᾶσα πόλις ἐλάτρευε δαίμονσι, καὶ ἡ τῶν πιστῶν χορεία ἦν εὐαριθμητος· καὶ ἔκλειε καθ' ἐκάστην ἢ τῶν ἀνθρώπων φύσει, οἷά τις ἄλλη Παρθένη, τὰ γεννήματα ταύτης ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ ὄρωσα κτεινόμενα. Ἐπεὶ δὲ καὶ πολλοὶ τὸ σταθερόν οὐκ εἰς ἀμίλλαν αἰσθητῆς μάχης δεικνύειν ἤθελον, ὡς ἰδόντες ὅτι καὶ νικήσαντες τοὺς πολεμίους ἕτεροι οὐκ ἐκαρπώσαντο τὴν ἀθανάσιαν, ὅλη ψυχὴ τὸ ἀνδροεῖόν τε καὶ γενναῖον εἰς τὴν σατανικήν καθόπισαν μάχην· καὶ ἤδη ἀγῶνες καὶ τὰ βραβεῖα. Λικίνιος² μὲν ἐτυράννει τὸν μάρτυρα, Θεὸς δὲ τοὺς ἀμαρτανίους στεφάνους τοῦτ' ἡδὲ τρέπτει· Διοκλητιανὸς δὲ πρὸ αὐτοῦ καὶ ἕτερος πᾶς ὁ καταγέλαστος κατάλογος τῶν τυράνων ἐτεχνάζοντο ἐπινοία κακοδαίμονι³ τὴν εἰς τοὺς μάρτυρας ποικίλιαν βασάνων· Θεὸς δὲ μονὰς ἁγίας καὶ τροφὴν ἀτελετήτων καὶ ἀδίδιον αὐτοῖς ἐταμίευνε καὶ ἐπέρ πάν ἀγαθῶν τὸ ἐγγράφαι⁴ εἰς τοὺς οὐρανοὺς τὰ πάντων ὀνόματα διωρίσας· καὶ ἦθλει ἢ φύσει καὶ ὁ βελία τὰ σκευὴ κατεσκευλεύετο· ἐλθῶν γὰρ ὁ δυνατὸς μετεχώνευσε τὰ σοληθέντα παρακοῇ αὐτοῦ σκευὴ καὶ ἀνέπλεσε διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐν ὕδατι ἐκπύνας ταῦτα καὶ περὶ καθαρσίας ὑπὲρ τοὺς τῶν ἐλλήνων καθαρισμοὺς καὶ τὰς λευκάς τῶν εἰδώλων μάνσεις· καὶ ἐμαρτύρει ὁ κόσμος τὸν σταυρωθέντα νῖδον Θεοῦ καὶ Θεόν· καὶ πρὶν μὲν καὶ ἕτεροι τοῦ ἀθλήτου τοῦ νῖν ἐγκωμιαζομένοι ἐνήθλησαν· ὦν ἢ φήμη καὶ τῶν θαυμάτων τὸ κλέος οὐδὲν τῆς ἠλιακῆς διενηρόχασι λαμπρόδος. Ἐπεὶ δὲ καὶ Γορδιανὸς ἐκράτησε μετὰ τὴν τῶν καισάρων ἀρχὴν τὰς ῥωμαϊκάς ἐπικρατείας, εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ὁ λόγος διήλθε· καὶ οἱ μὲν εἴρων ὡς ἦλιον Γορδιανόν, ὁ δὲ ἄτε ἄρχων πάντα ἐγίνωσκε· καὶ ἡ τοῦ μεγάλου Τρύφωνος δὲ φήμη εἰς ὅσα εἰσῆλθεν αὐτοῦ· ἦν δὲ ἡ αἰτία τοιαύτη. Τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως δαίμονι δεινῶς βασανισομένης ἐγγῆς τε δεηθείσης τοῦ ἁγίου καὶ ἰαθείσης, εἰς ὅσα βασιλικά καὶ ὀφθαλμοῦς ὁ Τρύφων οἰκειος ὄρασει καὶ ἀκοῇ γέγονε· πολλῶν δὲ καὶ πιστευσάντων, τότε μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὁ Θεὸς ἐδοξάζετο· τὸν γὰρ δαίμονα δι' ἐγγῆς ὡς κῆνα μέλανα παραστήσας τοῖς ὄρωσιν ὁ μάρτυς ἐπεισεν ἄκοντα λέγειν πολλὰς ἀνομίας εἰς ἴδιον ἔλεγχον· δι' ἧς θαυματοποιίας ὁ ἅγιος πολὺν ὄμιλον πιστευσάντων ἦξε πρὸς τὸν Χριστόν. Παρελθόντος δὲ Γορδιανοῦ Φιλίππου τε δια-

Mathh.
2, 18.

Christia-
norum
persecu-
tiones.

Gordiani
filia a
Tryphone
liberata.

δεξαμένον αὐτόν, καὶ αὐτοῦ δὲ παρελθόντος Δέκιος ὁ μισοχριστός ἀναγορεύεται βασιλεύς, Ἀκηλῖνος δὲ τῆς Ἀνατολῆς ἐπαρχος προκαθίσταται. Καὶ ἐξῆλοτέπει ὁ δούλος τότε τὴν δεσποτικήν ποιησίαν· ἐξομοιοῦται γὰρ αἰεὶ τῷ ἄρχοντι τὸ ἀρχόμενον· ὁμοῦ μέντοι καὶ πολλοὺς διὰ ταῦτα κτεῖνας διὰ Χριστόν, οὐκ ἐπαύετο τοῦ θυμοῦ ὅτε μὴν τὴν προκαλῆν τῆς ἀγριότητος ὑπὸ τῆς αἰθάλης τοῦ ἡσβολομένου τοῦτον τοὺς μικρὸν τι καθυποχωρῆσαι ἤθελεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξῆπτε ταύτην καθ' ἐκάστην ὁ δόστηρος, ἀναψηλαφῶν ἅσπετα μὲν πάντα, κώμας δὲ καὶ χώρας καὶ σπῆλαια, ἵνα χριστιανὸν ζωογήσῃ καὶ τυραννήσῃ· ὁ καὶ ἐποίει κατὰ συνέχειαν.

5. Τότε δὴ τότε καὶ ὁ μεγαλομαρτυρὸς τοῦ Χριστοῦ Τρύφων ἀγεται δέσμιος ἐπὶ τὴν Νικαίαν, ὄντος <ἐκεῖ> τοῦ τυράνου τῷ τότε καιρῷ· καὶ ἀπαρχει οὐκ ἐδουσχέρανεν, οὐκ ἀνεβάλλετο τοὺς ἀγῶνας· ἐκήρυττεν μᾶλλον τὸν Χριστόν παρηγορία ἢ ὑπεστέλλετο ἡπιέλει μὲν ἐκεῖνος, καὶ οὗτος οὐκ ἐπτοεῖτο· ἐθώπνευε, καὶ αὐτὸς οὐκ ἐταλαιπώρει τὸν νοῦν· ὅτε μὲν εἰς τὸ ὕψος τὸν θυμὸν σὺν τῇ ἀλογία ἐξῆγειρεν, ὅτε δὲ καὶ ἀλωπεκίῃ μαργαρίτης ἐξῆρατο, χορήματα δεικνύων αὐτῷ, τροφὰς καὶ χλιδήν· οὗτος δὲ ἡδωαιμένος ἐπὶ τὸν ἀκρωγωνοσίαν ὑπάρχων λίθον Χριστόν οὐδαμῶς ἐπτοεῖτο· ἐρεῖγεται μὲν καὶ λέων καὶ πτοῦνται τὰ κνώδαλα, οὗτος δὲ λεοντείαν πεποιθισιν ἔχων θαρσαλέως ἐχώρει πρὸς τοὺς ἀγῶνας· ἡπιέλειτο, ἀλλ' ἡπιέλει τὸν δαίμονα· ἐτέμετο κατὰ μακελλικῶς νόμον, ὃ τῆς ὀμότητος, ἀλλ' ἔβαλλε καὶ ἦνθει τοῖς θαύμασιν· ἐρραίνετο αἵμασι, ἀλλ' ἐθεολόγει τὸν Ἰησοῦν· ἔπαχε σῶματι, ἀλλ' ἠγάλλετο τῇ ψυχῇ· ἐτιπρώσκετο τῇ σαρκί, καὶ τὸν βελία μάλα γε κατετίπρωσκε· κρῖσεις καὶ διακρίσεις, οὗτος δὲ πρὸς ἕνα κοιτὴν ἐσκόπει τὸν νῖδον τοῦ Θεοῦ, Θεὸν γινώσκων τὸν αὐτόν καὶ κριτὴν· ἀπειλά τε καὶ ἐξετάσεις, αὐτὸς δὲ ἄς μὲν ἐγέλα διὰ τὸ νηπιώδες τοῦ ἔργου, ἄς δὲ ἀνταπειλῶν τὸν ἀπειλοῦντα διέπεισε, γέγεναν πρὸς ὑποδεικνύων τῷ ἀναδεῖ καὶ σκότος καὶ τὰ ἐξῆς, τὰ τῆ αὐτοῦ σύστοιχα καταδίχη· ἐξ ὑπερδεξίων χρημάτων παρήσαν ἐσμοὶ καὶ τιμαὶ καὶ δωροφορία⁵, ἐναντία τῶν ἐναντίων ὑπάρχοντα· οὗτος δὲ μᾶλλον ἠγεῖτο τὰ πρῶτα κατὰ καὶ οἰκεία ἢ ἐπὸθε τὰ δεύτερα· καὶ μηδὲν ὦν τῶν πάλαι καλῶς ἐμπορεῖσθαι εἰδόντων ὑποδέστερος, διέκρινε τοὺς μαργαρίτας καλῶς καὶ τοὺς ὑπὲρ φύσιν ἀγῶνας διδοὺς ἀντεδέχετο τὰς ἀσκήτους ἀγῶνας τοῦ νοητοῦ ἡλίου Χριστοῦ διὰ πνεύματος, μαργαρίτας ἔχων καὶ κόσμον πολὺζήλόν τε καὶ τίμιον, τὰς βασάνους καὶ τὰς ποινάς, ἀσφαλεσ-τάτη γνώμη εἰδὼς, ὅτι δι' αὐτῶν τὸν ἀτίμητον μαργαρίτην Χριστόν ἐμπόρευμα λάβη ὑπερφυές· ταῦτα μὲν νοῦν ἐπαρτε καὶ πρᾶττων δὲ καλῶς διέκρινε· διὰ ταῦτα δὲ παρήσαν καὶ αἱ ποιναὶ καὶ βασανὸν ἀντίστοιχοι τοῦ τυράνου· καὶ κατέτεμονο τοῦτον ἄμπελον οἷα καθαίρουσαι τῶν παραφράδων, ἅσπιντας ὑποληπτόν ἐν τῇ ἐξετάσει τῆς γνώσεως· ἐπῆρχε δὲ τότε περὶ τὰς πέσεις καὶ ἀντιτροχίσεις τοῦ κριτοῦ καὶ τοῦ κρινομένου θεολογία πολλή καὶ σὺν ἀλογία ἀσέβεια, ἄς διέλη πᾶς εὐσεβῆς καὶ ὅσος περὶ τὸν

D
Sub Decio

Tryphon
Nicaeam
perducit;

E

Eph. 2, 20.

horrenda
supplicia

F

4. —¹ εὐθεῖα D. —² Λικίνιος D. —³ κακοδαίμων D. —⁴ corr., prius ἐγγράφαι D.

5. —¹ suppl., om. D. —² δωροφορία D.

A fortiter tolerat;

Α νοῦν καθαρός καὶ καταλλήλως ἐφαρμύση τὴν μὲν τῷ κοινομένῳ, τὴν δὲ τῷ κριτῇ. Ἐγὼ δὲ ἀρκεσθεὶς ταῖς παρὰ τῶν ἄλλων συγγραφαῖς γεναμέναις περὶ τῶν ἐκατέρων, οὐδὲν τι λέγω· καὶ σιγῶ μὲν τὰς ἀνταποκρίσεις τοῦ ἀθλητοῦ, χωρῶς δὲ πρὸς τὰς ἀθλήσεις καὶ τιμωρίας, δι' ὧν κατεσφενδόνησε τὸν ἐχθρὸν καὶ διετράνωσε τὴν ἀλήθειαν· ἀναρτάται γοῦν ξέλω μετὰ τινος ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως ὁ ἅγιος, πεπεδημένος ἔχων τὰς χεῖρας, καὶ εἰκονίζει σαφῶς τὸν διδάσκαλον, καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἐπερβάλλουσαν εἰς αὐτὸν μόνον αὐτοῦ διακαῆ ἀγάπην· τὸ γὰρ κρεμασθῆναι μιμνήσκεις, τὸ δεδεμένως ἔχειν τὰς χεῖρας δουλοῦσεως μᾶλλον σημεῖον, ἐπεὶ διὰ τὸν ἐν τῷ σταυρῷ κρεμασθέντα ἐνεκράθη τῷ κόσμῳ καὶ γέγονε δοῦλος μὲν ἐκείνου τοῦ δι' ἐν ἐπέστη τὸν θάνατον, ἐλεύθερος δὲ τοῦ κόσμου καὶ τῶν παθῶν· οὐδεὶς γὰρ δύναται δυοῖς κυριοῖς δουλεύειν· τίμνεται δὲ τὰς σάρκας, γενναίως φέρων τὸ πάθημα, ἵνα καὶ περιφανεστέρως λάβῃ τὰς χάριτας· καὶ οὐ δὴ μαρτυρεῖται ἀριστῶς διαγωνισάμενος³ τὸ σκοποῦ· κατέρχεται δὲ τοῦ ἐύλου, περιδεδεμένως ἔχων τὰς χεῖρας καὶ ἐλαύνεται τὸν περὶ ψυχῆς τρέχον, οὐχ ἵνα διαφύγῃ ἀλλ' ἵνα κερδήσῃ καὶ δι' αὐτοῦ διαβῆ πρὸς ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἐμπαιγμῶς παιγνιώδη ὑπομένον παθήματα· ἐρωτᾷται δὲ αἰθίς, ἀλλ' οὗτος ἐλλόγιος τὰς ὑπολογίας ποιεῖται. Ὁ δὲ δυσχεραίνει καὶ ἀπειλεῖ· ἀλλ' οὗτος οὐ σχετιάζει· καὶ ὁ τῆρανος μαίνεται· οὗτος δὲ ἀγάλλεται τῇ ψυχῇ· καὶ αἰθίς κελεύσαντος τοῦ τυράννου, δεσμεῖται εἰρκτῇ, μικροῦ δεῖν περὶ ἐτέρως ἀμότητας τοῦ θηρός ἐνσυχολομένον.

Matth. 6, 24.

B 6. Καὶ τῇ φρονηῖ βραχὺ μείναντος τοῦ ἁγίου, ἐξάγεται πρὸς τοὺς αἰκισμοὺς καὶ τρέχει προσηλωμένους ἔχων τοὺς πόδας, ἐξ ὧν ἔρρεεν αἷμα, ὠραίους τοῦτους ἀτεργαζόμενον· καὶ ἦν ἀληθεῖον ἐν τούτῳ τότε τὸ λόγιον, ὠραίους ἔχοντι πόδας τὴν εἰρήνην εὐαγγελιζομένῳ διὰ Χριστόν· ἦρκει δὲ τῷ ἀλόγῳ ἢ ἀλογίᾳ μᾶλλον εἰς ἕλην, ἐξ ἧς ἀνήπτε τὴν τῶν ἀσεβῶν λογισμῶν κάμνον, μὴ διαγροῦς, ὅτι ταῦτα πάντα βροτέιον σῶμα νεύροις καὶ ἀσθηταῖς καὶ δέρμασι καὶ ὀστέοις ἔχον καὶ σαροῦ τὴν ὁμοίαν βασιτάζειν οὐ δύναται, ἀλλ' ἐτέρωθεν ἔχει τῶν ὧν ἐκόλαζε τὴν ὑπομονήν· μὴ νοῦν βασάνους ἐπέτεινε, ἀντιπράττων τῷ θεῷ ὁ ἀνόητος ἀνοήτως· καὶ πάλιν μετὰ νόθους τινὰς περιγωνίσας τὸν ἀθλητὴν ταῖς¹ ῥάβδοις ἐμάστιζεν, ὠμότητι συνθεῖς τὴν ἀπείθειαν², καὶ ἐξαπίνης λαμπάδας ταῖς πλεουραῖς τούτου ἐνθεῖς κατέκαυεν ἀνημέρους ὁ ἀσυνείδητος· καίτοι γε μᾶλλον τὴν ἄτιμον ἔχων τιμῆν, ἔλειεν ἐχθρὸν τούτου καὶ συμπαιθεῖν τοῖς πάσχουσι διὰ ταύτην. Ὁ γὰρ ἄρχων ἰδιοῦται ἀεὶ, εἴπερ ἐστὶν ἀληθὴς ἄρχων τὸ ἐδυσμπάθητον· τότε δὲ τότε ὁ χροσὸς ἐκαθαίρετο καὶ ἐδροῖζότερος καθαρθεὶς ἐγγεγόει. Καὶ ἔσχεν ἐπαπλασίως τὴν ἀμοιβὴν ἐκ Θεοῦ τῶν ἐργῶν, καθὰ καὶ τὰς πορῶδεις ἐπαπλασίως, πίστεως ζῆσιν, εἰλικρινεῖαν βίον, πόθον ἔντονον, ὁμολογίας σταθιρότητα, θεοσεβείας ἔρωτα, ψυχῆς κίνησιν πρὸς Θεόν, μαρτυρίον βασάνους πολυειδῆς, ἐξ ὧν πρσσωθεῖς καὶ ὅλος γεγονὼς τῆς ἡλιοειδείας³ Θεοῦ κατὰ χάριν Θεοῦ ὠρατο

clavi pedibus eius infiguntur;

Is. 52, 7.

C

verberibus et facibus ardentibus torquetur.

τοῖς θαύμασι, σὺν τοῦ πνεύματος τὰ χαρίσματα, πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, πνεῦμα πίστεως καὶ ἐδσεβείας, πνεῦμα φόβου Θεοῦ καὶ πνεῦμα τὸ ἡγεμονικόν, δι' ὧν τὰ πνεύματα τῆς ποιηρίας ἰσχυρῶς κατεμάστιζεν. Ἐπεὶ δὲ ἦν τοῖς ἀπονοαῖς κρατοῦμένοις τὸ ἀπὴρὸς σύμφυτον, ἀνάγκη τις ἦν ἔχειν καὶ τὸν Ἀκηλίον αὐτὴν, ὅτι καὶ μάλιστα τῶν παρεισδέντων εἰς ταύτην ἦν οὗτος ποτε ὑπερέξοχος· διὰ τοῦτο οὐδαμῶς ἐπτοεῖτο τηλικαῦτα ὄσων θανάτων μεγέθη καὶ μεγαλεῖα γινόμενα δι' αὐτοῦ· καὶ τὸ μείζον, ὅτι τῶν βασάνων ὑπεράνωθε ὄσων τὸν μελοτομούμενον, πετηρωμένους γὰρ εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῇ πεπηρωμένῃ καρδίᾳ τούτου καὶ τετοφλωμένην τὴν καρδίαν τοῖς τῆς προαιρέσεως ὀφθαλμοῖς τε καὶ συμπαθεῖας κατὰ τὴν Ἡσαίου φωνήν καὶ ὄρῳ ἢ συγγνώσκων ἀπόρως εἶχε, καὶ διὰ ταύτην ἐτρωάνει τὸν μύστρον.

LAUDATIO A. THEODORO

Is. 6, 9, 10.

Theoria et praxis

E

7. Ἀλλ' ὃ τῆς ὠμότητος· τίς οὐδε κρίματα θεῖα; τίς ἤκουσε τὸ βασιλικόν ποτε σκεδὸς καταναλίσκεσθαι ἀντάρταις καὶ διαπαίζεσθαι, εἰ μὴ τοι κατὰ δοκιμῆς λόγους ἢ ἀναπλάσεως κρείττονος, βελήσει τοῦ τὸν Ἰὼβ ἐπιδόντος τῷ διαβόλῳ, οὐχ ἵνα κακώσῃ ἀλλ' ἵνα πειράσῃ καὶ διὰ τῆς πείρας δεῖξῃ τὸν ἀθλητὴν νικητῆρ, ὀλέθρῳ δ' αἰσχύνῃς παραπέμψῃ τὸν δαίμονα· ἀλλ' ἐστὶν ἐξέτασις ἐνθαδὴ, ἢν δήπον προῦπεσγέθημεν δεῖξαι τοῖς ἔμφοροι· καὶ διὰ ταύτην σιγῆσω λέγειν τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν πλοῦτον τῆς ἀγαθωσύνης αὐτοῦ καὶ τὸ¹ εἰς τὸ συμφέρον οἰκονομικόν τε καὶ προνοητικόν τῶν ἀνθρώπων, ἐξετάσω δὲ οὐ πειραστικῶς· καὶ οὐδεὶς ὑπολάβῃ μὴ οὕτως εἶναι αὐτό· ἐξετάσω δὲ νῦν τὸ τε θεωρητικόν καὶ τὸ πρακτικόν· καὶ ὄρω θεωρίαν ἔμπρακτον καὶ πράξιν ἔλλογον καὶ ποῦ μὲν τὸ ἐν, ποῦ δὲ τὸ ἔτερον, καὶ ὅπου τὸ ἐν, καὶ τὰ δύο, καὶ αἰθίς ὅπου τὸ ἔτερον, καὶ τὸ ἄλλο· ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως ἐστίν, ἀλλὰ θεωρία ἔμπρακτος καὶ πράξις ἔλλογοτάτη, καὶ οὐ παρὰ μέρος ἀλλὰ τελείως· ὅπου γὰρ θεωρία ἔμπρακτος, ἐστὶ τὸ μὲν ὑπάρχον, τὸ δ' ἄλλο ἐν τῷ ὑπάρχοντι· κατὰ ταῦτο δὲ καὶ, ὅπου πράξις ἔλλογος, καὶ τὸ μὲν ὑπάρχον καὶ φρεσικώτερον, τὸ δ' ἐνυπάρχον ἐν τῷ ὑπάρχοντι· καὶ ἐστὶν διὰ ταῦτα λοιπὸν τὸ ἐνυπάρχον ἔλαττον τοῦ ὑπάρχοντος· ἢ τοῖωνν πράξις ἐν θεωρίᾳ ἐλάττων θεωρίας καὶ ἔλλογότης ἢ ἐν τῇ πράξει ἐλάττων πράξεως, ὅτι τὸ μὲν ὑπάρχει, τὸ δὲ ἐνυπάρχει· τοῦτο δὲ κοινὸν πᾶσι, τότε τὸ ἐν ἔχειν, τὸ δ' ἄλλο μὴ ἔχειν, τισὶ δὲ καὶ τὰ δύο ὑπάρχει διαλλήλως, καθὰ ἐρεθή. Νῦν δὲ πρὸς τὸν ἀθλοφόρον καὶ τὰ παρ' ἑκάτερα θεωρῶ, πράξιν ἔλλογοτάτην καὶ ἔμπρακτον θεωρίαν· καὶ ἐστὶ τοῦτο πάσης πόρρω ἀμφισβητήσεως· φαίνεται γὰρ αἵμασι μαρτυρίον, τοῦτο πράξεως· τοῖς μάρτυσι γὰρ ἢ πάθησις ποίησις· ἐστὶ δὲ ἔλλογος, ὅτι διὰ τὸν νόον τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν ταῦτα πάσχει δεινῶς· χωρεῖ δὲ πρὸς τὰς βασάνους, πρὶν πλατυθῆναι τὴν θεοσέβειαν, τοῦτο ἔμπρακτος θεωρία· προσεῖδε γὰρ, διδασκάλων καὶ πατέρων νῶ μόνῳ μὴ διδασκόντων καθ' ὄραν διὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ κηρύγματος, ἀρίστην πράξιν καὶ θαυμασίαν ὑπὲρ Χριστοῦ τὸ θανεῖν· καὶ καλῶς διανοησάμενος εἰργάσατο ἐπηρεπῶς·

in Tryphone ostenduntur.

³ διαγωνισάμενος D. 6. —¹ τοῖς D. —² ἀπείθειαν D. —³ ὄλιοειδείας D.

7. —¹ supra lin. D. ὄρ'

LAUDATIO
A. THEO-
DORO

ἄρ' οὖν τελεία ἢ ἔμπρακτος θεωρία; διὰ ταῦτα τῷ ἀθλήτῃ καὶ τελείᾳ ἢ ἔλλογος πράξις, ὅτι φέρει ἐλλόγως καὶ τὰ ἀμφότερα· καὶ καλῶς² φέρων ἀρίστως εἰργάσατο· σῶμα δούξ πῆλινον, γερῶν, πολυμερές, ἐτοιμότερον, ἄστατον κατὰ γὰρ ζωὴν, εὐπαθὲς ροσῆμασι, φόβοις, κινδύνοις, στενοχωρίαῖς, πληγαῖς καὶ πλείοσι τῶν λεγόμενων, θανάτῳ ἐδείρωτον καὶ ἐδάλοτον, ἀφθασίαν διωνίζουσαν καὶ δόξαν ἀληθεστάτην καὶ τιμὴν ἔσχον καὶ παροῆσιαν Χριστοῦ, τὸ πρῶτον τῶν ἀγαθῶν καὶ ἔσχατον, τὸ πάντων παραίτιον, ἀδιαδόχως ἐκληρονόμησεν.

ἀλγηδόνι καὶ συνάγειν ἐκ μὲν τῶν ποιῶν καρτερῶν τε καὶ ἐσέβειαν, ἐκ δὲ τῶν θανάτων ἠδοτήν ἀρετῆς καὶ παροῆσιαν Θεοῦ· καὶ ἀρμόσας ἐκάτερον ἐκατέρῳ, καὶ δούξ τὸ φθειρόμενον διὰ τὸ ἀφθαγον, ἀρίστην τελέσει τὴν οἰκίαν⁶.

9. Ἄλλ' ἐπανιτέον ἐπὶ τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἀθλήτοῦ, ἵνα λάβῃ πέρασ ὁ λόγος καὶ τὸν καλὸν ἀγῶνα διαγράψῃ τοῦ μάρτυρος ἐντελῶς· καιρὸς γὰρ λέγειν ἀπάτι καὶ τὰ ἐξῆς. Μετὰ πολλοὺς οὖν ὁ Ἀκηλίνος βασάνους, ἄς πρὸς τὸν ἅγιον ἀπειργάσατο, τὴν κεφαλικὴν τιμωρίαν ὁ ἀκέφαλος κατ' αὐτοῦ διωρίσατο· ἦν δὲ κἀντεσθὲν καὶ ὁ τῶν δημίον ἐσμός ἐδπαθῆς, εὐπαθέστερος δὲ ὁ θάνατος τῷ ἁγίῳ. Καὶ διή και τοῦ Ἀκηλίνου τὴν ἀπάνθρωπον κελεύσαντος προσταγὴν οὐκ ἀναγκαστὸς ἀλλὰ γὰρ μετὰ χαρᾶς εἰς τὸ γενέσθαι ταύτην ὁ μάρτυς ἐβιάδισε. Προήρχοντο τούτων καταπέλται, ξίφη, ἄβδοι, μυρία κολαστηρίων ὄργανα· καὶ προεπιπέμπον τεράνιοι καὶ παρείπαντο δῆμοι καὶ συνήρχοντο σπεκουλάτορες, πάντες δὲ συλλαβόν¹ εἰτὼ² καθά κίνεω λωσσῶντες³ διασπαράξαι αὐτόν. Αὐτὸς δὲ μέσον πάντων στάς καὶ θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἀνομοιολογοῦμενος τῷ Θεῷ, παρρησιῶν συνίστα χορεύειν, ὡσπερ τις χορευτῆς ἐπιστημόνως χορεύει⁴· εἰδὸς ἐκ νοημάτων εὐγενεστάτων. Καὶ φωνὴν θεῶν ἐπὶ φωνὴν ἔτερον ἐπήρει· καὶ καθάπερ θανάτων κύριος τοῦ οἰκείου τὸν θάνατον ἐπεκαίλειτο ἀναλῦσαι, καὶ πρὸς Χριστὸν εἶναι σπεύδων. Τότε δὲ καὶ ὁ τιμωρήσων τῶν μόνων αὐτῶν τὸ ξίφος ἐλκῶσας πρὸς τὸν αὐτοῦ τράχηλον ἀπηνῶς κενός τοῦ ἐγγειρημένου καθωράθη. Οὗτος γὰρ πρὸς Θεὸν ἀτενίσας καὶ προσεξήμενος καὶ πρὸ τῆς τομῆς τὸν θάνατον ἔσχεν, αἰτίσας αὐτὸν τοὺς αὐτὸν ἐπικαλουμένους ἐκ πάσης καὶ παντοίας βλάβης συντηρεῖσθαι καὶ φρουρεῖσθαι τὰ τάχιστα, καὶ ροσημάτων παντοίων ἐκλιτροῦσθαι τοὺς αἰτουμένους αὐτῷ· διὰ τοῦτο καὶ ἀσφαλεστάτην ἔσχε τὴν δωρεάν, ἀγγέλου λειτουργοῦ τὸ δῶρον ὑποσημειώσαντος· καὶ ἐνεργέστερον καθορᾶται τὴν σήμερον· πολλοὶ γὰρ τοῦ ζῆν ἀπελπίσαντες δι' αὐτὸ πρὸς τὴν ζωὴν ἀνήλθουσιν εὐχερῶς· πολλοὶ δεινῶν ροσημάτων ἀπηλάγησαν τε καὶ ἀπαλλάσσονται· πολλοὶ αἰτίσεων μεγίστων⁵, ἀδυνάτων δὲ αὐτοῦ ἀξιοῦνται καὶ ἠξιώθησαν· πολλοὶ ἐλυτρούθησαν λύτης· πολλοὶ χαρᾶς ἠξιώθησαν· πᾶς ὁ κόσμος ἐν τῇ σκέπῃ⁶ τοῦτον προσφερεί.

Miraculum

8. Οὕτως ἠγωνίσαστο ὁ γενναῖος καὶ τοιαύτας τὰς ἀμοιβὰς ἔλαβε, τὰς ἐπουρανίους καὶ ἐπιγείους, ἐκείνας περὶ αὐτῶν, ταύτας διὰ τοὺς προσκαλουμένους αὐτὸν· ἀνθεὶ γὰρ καθ' ἑκάστην τὰ θαύματα, ὅτανε τὰς δωρεάς, πλημυρῶν τὰς ἐσθρασεύσας. Δράμμετε ἀνθρώποι οἱ ροσοῦντες πρὸς τὸν ἱατρόν, οἱ αἰτοῦντες πρὸς τὸν χορηγὸν τῶν καλῶν αἰτημάτων, οἱ πάντες πρὸς τὸν πάντα μεσιτεύειν δυνάμενον εἰς Θεόν· καὶ μηδεὶς στραφῆτω κενός, τὴν προαίρεσιν φέροντες καὶ τὰς ἐσθρασεύσας ἀντιλαμβάνοντες· οὐ γὰρ ἔστι τοῦτο δέόμενον ἐξετάσεως· ὁ κόσμος βοᾷ, καὶ τὰ ἔργα κηρύττει διαπροσέως καὶ γηγισίως ὡς καλοῦ προμάχου καὶ ἀσφαλοῦς ἢ πόλις τῶν Νικαίων· ἐν ταύτῃ γὰρ τὸν ἀγῶνα τοῦ μάρτυρος διήρυσσε καὶ τανῶν ἐν ταύτῃ τελεῖ τὰς μεγαλοουργίας, κρῖνων ἀνθήσεις παραδόξους καὶ ἐκβλαστήσεις ἐνιαυσιαίους καρποφορεῖ εὐλογίας¹, ὡ τοῦ θαύματος, ἐν παγετῷ καὶ κρῖνι τε καὶ χειμῶνι ἀνθεὶ τὸ κρῖνον τῆ τοῦ μάρτυρος λυχνία ἐγκείμενον. Μετὰ γὰρ τὴν ἐκκοπήν τοῦτον συντελουμένον ἐνιαυτοῦ, καθ' ἣν ὥραν τὸ ἐωθινὸν τελεῖται ἡμνῶδημα καὶ τοῦ ἀλοφύρου καλλιπέως ἐξῆδονται τὰ ἐγκώμια, τὸ ξηρὸν ἐκ τοῦ παρὰ ἀχρόνως βλαστάνει τὴν αἰσθησιν διαφεύγον κατὰ βραχέ. Καὶ ὄρα τότε τὸ πλῆθος τὰ τοῦ Τρύφωνα θαύματα· τοῦτο βασιλεῖς θεάσαντο πατριάρχαι τε ἐωράκασι· τοῦτο σέβεται ὁ λαὸς πᾶς, πιστὸς μᾶλλον ἐκ τούτου στηρίζεται· δαίμονες δραπετεύουσι τῇ θανάτουργίᾳ, ροσήματα φρυγαδέονται, αἰτίσεις πιστῶν πληροῦνται, μία πανήγυρις τότε πάνδημος, ὅτε δὴ τελεῖται αὐτὸ, βροφῶν, νηπίων, μερικίων², ἀνδρῶν, γερῶντων, πρεσβυτέρων, γηραλέων, γυναικῶν, κοσμίων, στρατενομένων, ὑποτελετῶν, ἱερέων, μοναχῶν ὁρῶσα καὶ σκιρτῶσα αὐτῷ πάν γένος καὶ ἡλικία πᾶσα· οὐ γὰρ ἔστι τὸ γιγνώμενον³ ὡς ἐν γωνίᾳ καὶ ὑποσκήνῳ τόπῳ τινὶ γινόμενον, ἀλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ⁴ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο δεῖ πάντας τὸν μεγάλου Τρύφωνα διὰ θαύματος ἐγκωμιάζειν ὅτι πολλοῦ. Ἐμε δὲ καὶ μάλιστα⁵ καὶ ὅσον κατ' οἶκτον ὃν ἔλαβον παρ' αὐτοῦ ἀξιοπροπέως ἀμέλει καὶ ἐπιτρέπεσθαι ταῖς τούτου μεγαλοουργίαις καὶ ἐπιγάνουσαι καὶ ἐνθουσιᾶν, ὡς ὁ θεοπάτωρ Δαυὶδ ἐπὶ τῇ καταπαύσει τῆς κίβωτοῦ, ἵνα θαυματοῦμενον τοῦ δούλου, ἢ τιμὴ διαβαίη πρὸς τὸν δεσπότην. Δύο γὰρ ἐν ταύτῳ τὰ καλά· λατρεία Θεοῦ καὶ ἀρετῆς ζῆλος. Ὡσπερ γὰρ τις νῦν ὄρα τὰ θαύματα καὶ ἐφραίνεται, οὕτω συναλγεῖν δεῖ καὶ ταῖς πρῖν

1 Reg. 6,
14.

liliorum
in hieme
florescentium.

C

Tryphon
capitis
damnalus

E

Phil. 1, 23.

antequam
feritur
moritur.

F

Martyris
invocatio.

² καλλῶς D.
8. — ¹ ἐνιαυσιαίου καρποφορεῖ εὐλογίας D. —
² μερικίων D. — ³ γινόμενον, γ add. supra lin.
prima manu D. — ⁴ corr., prius ἐκκλησία D. —

⁵ μάλιστα D. — ὅκην D.
9. — ¹ συλαβὸν D. — ² οἶκτον D. — ³ λωσσῶντες D.
— ⁴ χορεύειν D. — ⁵ ἠξιώθησαν add. dein del. D.
— ⁶ σκέπη D.

A τε και ἀσφάλειαν και ἐπὶ πᾶσι σοφίας πλάτος πολὺ. Σὺ δὲ εἰ μὲν πάντα και δόσεις οὐ στενοχωρηθεὶς τοῖς χαρίσμασιν· εἰ δὲ πλείω τούτων, αὐτὸς γινώσκων ἐδεργετῆς¹ τὸν ἐδεργετούμενον· εἰ δὲ τὰ μὲν δόσεις τὰ δὲ διὰ τὸ συμφέρον

οὐκ ἀξιώσεις, πολλῆς ἐστὶ και τοῦτο τῆς συμπαθείας. Τῶν δὲ ἀναγκαιοτέρων μᾶλλον τῆς χάριτος, δι' ἧς² και παρεκινήθημεν γράφαι, αἰτούμεν μὴ στηρίξαις ἡμᾶς· εἰς δόξαν τοῦ πατρὸς και τοῦ υἱοῦ και τοῦ ἁγίου πνεύματος.

LAUDATIO
A. THEO-
DORO

10. —¹ prius edergētēs D. —² diā D.

VI. VITA ET PASSIO S. TRYPHONIS MARTYRIS

E codicibus bibliothecae Vaticanae lat. 6076 (= V 1), capituli Sancti Iohannis in Laterano A. 80 (= V 2), bibl. Vallicellanae IX (= V 3), et partim bibl. Vaticanae lat. 1192 (= T), seu ultima parte Passionis SS. Tryphonis et Rescripti a Theodorico monacho. Cf. Comm. praev. num. 13, 27.

Passio¹ sancti Tryphonis² martyris³.

S. Tryphon

1. Ad laudem et gloriam Domini pertinet sanctorum fideliter pandere virtutem, et qualiter per invictam animi constantiam iniquorum calliditatem superantes, praemia respuentes, poenasque saevissimas sustinentes, ad caelestem patriam cum palma martyrii, Christo favente, pervenire meruerunt. Horum exempla sequendo puer Domini gloriosus nomine Tryphon de provincia Frigia civitate Apamia¹ vico Samsado, et pene a cunabulis cum antiquo hoste pugnando ad hoc pertinere² meruit ut ferocissimos principes mirabiliter superaret³ et per gloriosam victoriam ad sidera regna migraret. Sed qualiter vir iste sanctissima vixerit et signa multa per eum Dominus fecerit⁴ et postmodum ad triumphos martyrii pervenerit, ab ipso inventus suae tempore seriatim Christo duce fida relatione ostendere nitimur ut omnes in Dei laude manentes corroborentur⁵ et infidelitatis superbia sanctae humilitatis iaculo perforetur⁶.

adhuc
infans

2. Igitur dum esset infans beatus Tryphon in Christi gratia renatus, bonae arboris bonus fructus traditus est a matre sua sanctissima, nomine Eucharia, cuidam viro religioso, qui eum diu nocturne in Dei ac Domini salvatoris amore sapientissime roboraret¹. Hoc cum fieret, ut ostenderet Dominus cuius meriti esset puer ille praecipuus, cum deambulet cum coaetaneis suis annorum fere duodecim, unus ex ipsis serpentine ictu percussus, venit ad mortem; cumque parentes et propinqui anxiano quaerent medendi gratiam nec invenire valent, coepit clamare qui semivivus iacebat et dicere: «Obsecro te, sancte Tryphon, accede propius² et ora pro³ me. Si enim hoc egeris, nequaquam moriar, quoniam tibi donata est gratia a Domino ut me sanitati restituas.» Haec eo dicente, conversus populus ad beatum Tryphonem coeperunt

puerum
a morsu
serpentis,

illum cum fletu flagitare dicentes: «Vox pueri ostendit Dei gratiam in te manentem. Succurre ergo nobis, quaesumus⁴, sancte, per Dominum qui te elegit, ut tuo auxilio mereamur sospitem videre filium nostrum.» Commotus vero sanctus illorum fletibus, accessit ad saucium⁵, stansque super eum oravit ad Dominum et dixit: «Domine Deus omnipotens, qui antiqui serpentis venenum, quod mundo propinaverat, pretioso tuo sanguine mundare⁶ dignatus es, tu omne⁷ venenum ab isto puero expelle, ut pristinae redditus sanitati, glorificet sanctum ac venerabile⁸ nomen tuum.» Ad hanc itaque precem⁹ continuo erectus est aeger, ita laetus et incolomis effectus ac si nichil incommoditatis¹⁰ expertus esset. Lacti itaque omnes effecti glorificabant dominum Iesum Christum et beato Tryphoni reverentiam humiliter exhibebant. Sed quia vir Domini sedule in Dei mandatis perseverabat et terrena despiciens caelestia meditabatur, ad hoc pervenire per Dei gratiam¹¹ meruit ut varia infirmitate detentos sanaret, et daemones ex obsessis corporibus mirifice expelleret.

E

3. Asincretus autem quidam negociator, cum ibi esset subitanea quadam valetudine¹ quassatus, decidit in terram et quasi spiritum non haberet, iacebat pene exanimis. Quem cum vidisset sanctus, stetit super illum et facta oratione dixit ei:

Asyncreti-
tum a de-
bilitate,

«Surge, Deum supplex semper venerare potentem,
qui tibi donavit clementer commoda vitae.»

Statim itaque surrexit sanus et alacer et coepit gratias agere domino Iesu Christo et glorificare virtutem sancti Tryphonis dicens: «Nunc cognovi potentiam² Domini et magnitudinem³ virtutis tuae, quoniam virtus Dei es tu et gratia eius tecum permanet. Ideoque illi⁴ semper servio et ipsum semper adoro.»

Lemma. —¹ quarto idus novembris V 1; mense novembri d. X passio V 2; eodem die V 3. —² Tryphon V 3. —³ incipit prologus add. V 3. 1. —¹ Appamia V 2. —² perstringere V 2, 3. —³ superasset V 2. —⁴ quae per eum d. fecerat V 3. —⁵ corrobo//rentur V 2. —⁶ explicit prologus incipit passio eiusdem add. V 3. 2. —¹ roborabat V 2, 3. —² propitius V 3.

—³ om. V 3. —⁴ quis V 2. —⁵ saucium V 2. —⁶ emundare V 2. —⁷ corr., prius omnem V 2. —⁸ corr., prius venerabilem V 2. —⁹ prece V 2. —¹⁰ aliquid add. V 2, 3. —¹¹ (per D. g.) dei gratia V 2. 3. —¹ valetudine V 2. —² potentias V 2. —³ magnitudine V 2. —⁴ illi// V 2.

4.

S. TRYPHONIS VITA ET PASSIO
tabernarium a febre sanat;

4. Ambulantibus autem eis, pervenerunt ad quendam locum qui dicebatur Pandochium (1). Cumque illuc requiescerent obtulerunt ei quendam tabernarium qui urebatur magnis febribus. Hunc beatus Triphon cum esset intuitus, stans super eum orabat ad Dominum; dehinc apprehendit manum eius et dixit: « Surge, et glorifica Dominum ¹. » Qui confestim surrexit et laudem Domino laetabundo corde cantavit. Vespere autem facto, celebraverunt orationem. Dehinc reficientes corpora sua et ibi quiescentes, audivit famulus Domini vocem vocantem se et dicentem sibi: « Transi hinc et proficiscere in Caesaream et cura eos quos ² ibi detentos infirmitate reperies. » Haec autem animadvertentes qui in Pandochio erant, nimis admirabantur. Et cum eos exhortaretur ³ in Dei opere permanere, videbatur eis codicem tenere, cum litteras ⁴ ignoraret, et in eo legendo sancta documenta proferre. Mane autem facto, ambulantes illis circa horam sextam, fixit genua beatus Triphon et Dominum invocare coepit. Quo orante, subito de silva aper exiliens, coactus a canibus ⁵ [et] super praefatum Asincretum ⁶ irruit. Exterritus autem prae pavore clamabat dicens: « Serve Dei ⁷ ora. » Cui ait sanctus ⁸: « Confido in Domino et in potentia virtutis eius, quoniam nil ⁹ bestia saeva nocere valet. » Tunc extendit manum contra eum et signum sanctae crucis depingens ait: « In nomine Domini te adiuro, ut revertaris unde ¹⁰ existi ¹¹. » Statim igitur ad hanc ¹² vocem obstupuit ¹³ et concito gradu efferata bestia retro reversa est. Admirati ¹⁴ vero ¹⁵ omnes quod ad Christi signaculum tam cito animal oboediret, dominum Iesum Christum valde glorificabant.

daemonem unum

5. Post haec autem occurrit ei quidam energumenus ¹ qui diutius satanae laqueis inretitus dire afficiebatur ². Hic cum videret sanctum, proci- dit ad pedes illius ³ clamans: « Salva me, vir Domini, et libera me ⁴, obsecro, ab impio possessore, quoniam tibi donata est gratia curationis a domino Iesu Christo. » Suspiciens igitur ad caelum Domini famulus dixit:

C « Lux aeterna ⁵ Deus, rex clemens, vita bonorum,

expelle a figmento muneris tui inimicum saevientem, ut laudem dicat ereptus glorioso nomini tuo. » Cumque haec oratio a ⁶ sancto esset prolata, spiritus immundus continuo ab eo ⁷ exiens ⁸ clamabat: « Quid mihi et tibi est, o serve Domini Triphon? Quare me frustra de meo habitaculo eicis? » Videns autem ille se per Dei gratiam et beati Triphonis oratione ⁹ mundatum, Dominum glorificabat, et famulum eius.

4.—¹ (dehinc - Dominum) V 2, om. V 1, 3.—² corr., prius quo V 2.—³ exoraretur V 2; exhortaret V 3.—⁴ litteris V 3.—⁵ ac animus V 3.—⁶ Ansicretum V 1, 2, 3 hoc loco.—⁷ domini V 2.—⁸ sanctus ait V 3.—⁹ nil /// V 2.—¹⁰ add. corr. rec. V 2.—¹¹ existis V 2.—¹² a.h. igitur V 1, 2.—¹³ obstupuit V 2, 3.—¹⁴ ammiranti V 2.—¹⁵ corr. V 2.

5.—¹ energuminus V 3; inerguminus V 2.—² efficiebatur V 3.—³ om. V 2.—⁴ (v. D. e. 1. me) bis scribit V 2.—⁵ aeternae V 2, 3.—⁶ om. V 2.—⁷ imm. c. ab eo spiritus V 3.—

6. Alius autem vir Caesareae civitatis illustris, nomine Antonius, per multorum annorum curricula ab immundo spiritu quassatus, nulla requies ¹ ei dabatur. Hunc itaque parentes cum ² tenere nequirent, nexibus alligarunt. Qui tandem aliquando, cum iam Dominus super eum respexisset ³ et famuli ⁴ sui precibus eum eriperet, evadens de vinculi connexione ad locum, ubi servus Domini erat, fugiendo pervenit. Hunc cum videret sanctus furiosa pergere ⁵ mente, occurrens apprehendit eum, concutiensque fortiter ait: « Tibi dico, immunde spiritus, adiuro te per ⁶ sanctum et terribile nomen domini ⁷ Iesu Christi, exi ab isto plasmate illius, ut suum agnoscendo factorem ⁸ et redemptorem, benedicat ⁹ nomen eius sanctum et gloriosum. » Mox namque cum magno stridore egrediens, confusus abscessit nec ultra in eo dominari ausus est inimicus.

alterum- que expellit;

7. Igitur cum talia per beati Triphonis merita agerentur et odor mirificae opinionis eius circum- quaque flagraret, pervenit ad notitiam illustris- simi viri Lucii praefecti. Cuius efficaciam ¹ valde admirans, tres viros illi destinavit ² suppliciter flagitando ut ad eum videndi gratia dignaretur venire. Horum itaque adventum vir Domini, Christo revelante, praenosens, maturius illis obviam occurrit, et ita eos affatus est: « Quare ad tantillum homunculum dignati estis venire? » Qui vultu submisso pronius responderunt: « Clementissimi praesidis Lucii serenitas vestrae paternitatis nos destinare curavit. Desiderio enim desiderat vestram videre faciem. » Et sanctus: « Quamquam huius voti simus ³ indigni, tamen sanctae charitatis gratia cogente non renuemus ⁴ supplicem precem. » Properantes itaque venerunt ad eum. Quem cum praeses intuitus esset, proci- dit ad pedes illius dicens: « Ne indignetur famulus Domini quod vestros misimus cernere vultus; non hoc enim ⁵ fastus ⁶ elationis sed gratia egit dilectionis. » Ad haec etiam famulus Domini: « Gratia, inquit, aeterni regis, qui tibi contulit nos videre, ipsa cordis tui oculos illuminare dignetur, ut ad viam veritatis, quae Christus est ⁷, pervenias, quatenus caelestia gaudia sine fine possideas. » Cui praeses: « Credo enim in Domini potentiam, quoniam quidem ⁸ ideo te permisit ad me venire ⁹, ut tuis sanctis monitis lucretur animam meam. Tantum, quaeso, ora pro me ad Dominum, ut per te ad eius fidem pervenire merear. » Tunc expandens manus suas beatus Triphon ad Dominum ¹⁰ dixit: « Plasmator animarum et corporum, Deus, qui ideo humanam naturam condere voluisti, ut caelorum ruinam ¹¹ exinde restaurares, connumera hunc praesidem in sorte haeredi-

Lucium praefectum.

E

F

ad Christum convertit;

(1) Πανδοχίων in Passione graeca, c. 3, hospitium est. Supra, p. 338.

-tatis.

A tatis tuae, ut in nomine dilecti filii tui mereatur¹² tibi sanctis operibus complacere. » Quid plura? Credidit in dominum Iesum Christum praeses cum tota domo sua et in sancta confessione permansit.

filiam viri
conspicui

8. Dum haec agerentur in Caesarea, erat quidam¹ vir gentilis qui habebat filiam a daemone vexatam iam annis sex. Hic cum audisset mirificas virtutes² beati Triphonis, cursu concito venit ad eum prociditque ante pedes illius, et³ luctu aestuans aiebat: « Miserere mihi, famule Domini, succurre mihi, famule Christi⁴, succurre dolori meo, amice Dei⁵; veni et sana filiam meam. » Compatiens igitur dolori eius vir Domini, secutus est eum. Cumque pervenissent ad quandam locum et vellent in eo requiescere, cognovit per spiritum vir Domini quod esset habitatio daemonum. Sed facta oratione et invocato nomine Trinitatis, immundi spiritus effugati sunt. Pervenientes autem ad domum in qua puella iacebat⁶, coepit daemon amplius vexare illam⁷, adeo ut plurimi mortu propinquam sperarent⁸; pater vero illius clamabat: « Nunc cognoscamus Dei virtutem et merita⁹ sanctitatis tuae. Noli, quaeso, respicere delicta mea¹⁰, sed dolorem¹¹ pectoris mei. » Cui Christi famulus:

B

« Hoc, » inquit, « solummodo indiget tua¹² supplicatio, ut fides tua non varios deos sed solummodo unum Deum, qui in caelis habitat, credat¹³. » At ille lacrimans¹⁴ ait: « Illo periculo exerceatur anima mea¹⁵ quo filia mea, si post eius sospitatem in Christum dominum¹⁶ non credam. » Hoc cum audisset¹⁷ vir Dei, conversus ad Dominum ait: « Tu, Domine Deus omnipotens, qui potes¹⁸ facere mundum de immundo conceptum¹⁹ semine, qui allevas²⁰ omnes qui ruunt et erigis²¹ omnes elisos, emunda hanc famulam ab immundo spiritu ut credant omnes gloriam nominis tui²². » Ad hanc vocem continuo puella sana surrexit, nec ultra Satanae laqueis irretita est. Tunc omnes glorificaverunt Dominum²³ et ad veram fidem pervenire meruerunt. Concurrerunt²⁴ itaque plurimi, sancti viri nectare²⁵ invitante, et variis²⁶ languoribus oppressos ad sanandum deferebant. At ille in Iesu Christi nomine precibus effusis singulis comoda ministrabat²⁷.

Job 14, 4.
Psalm.
144, 14.

C

Hydropi-
cum
sanat;

9. Interea optulerunt ei quemdam¹ hydropicum² in lectulo iacentem, deprecantes³ ut sicut plurimos ita et hunc incolomitati⁴ redderet. Quem cum intuitus esset effusis precibus ad Dominum⁵, continuo sanavit infirmum, tenensque manum eius dixit: « In virtute domini nostri Iesu Christi, surge et ambula, et praedica omnibus magnalia Dei⁶. » Qui⁷ statim surrexit be-

nedicens Dominum et gloriam⁸ eius longe lateque diffudit.

10. Tunc famulus Domini talia considerans, procidit in faciem suam et¹ orabat Dominum dicens:

« Haec tua sunt dona, haec bona, Christe redemptor, cui caelum semper sedes est, terra scabellum,

inclina, obsecro, aurem tuam et audi; aperi oculos tuos et vide humilitatem meam et laborem meum et dimitte omnia peccata mea, ut non ad gloriam praesentis vitae, sed ad tuam beatitudinem remuneratio mea perveniat². Fac me, quaeso, Domine, in confessione sancti³ nominis tui viriliter permanere et ad tuam gloriam citius pervenire. » Haec illo orante, venit ad eum quaedam mulier immundo spiritu occupata, quae diu vagando in montibus habitabat, et astilit ante faciem eius. Quam cum videret vir Dei, vocavit eam ad se et ait illi: « Quae es tu et quare venisti ad me? » Tunc coepit daemon per os⁴ mulieris clamare et dicere: « Ego sum

immundorum spirituum⁵ pastor; et ut noveris quia solus⁶ non sum, cum decem sociis meis hic⁷ habito⁸. » Cui sanctus: « Quare in Dei creaturam⁹ ingredi praesumpsisti¹⁰? » Et ille: « Cognovimus tuam huc¹¹ advenire praesentiam; idcirco¹² hanc domum venimus ut tibi resistere valeamus. » Ad haec indignatus homo Dei, elevans oculos ad caelum palmasque super¹³ caput illius feminae ponens: « Domine, » inquit, « plasmator hominum gloriose, emunda hoc habitaculum, munere tuo patratum¹⁴, ut non glorie tur amplius inimicus insultando famulis tuis. » Ad hanc itaque orationem exclamavit daemon et dixit¹⁵: « Ecce eicis me¹⁶ de domo mea. Sed scio quid faciam: Romam citius properabo, quatenus coactum¹⁷ illuc te faciam¹⁸ advenire. » Et haec dicens a muliere egressus abiit Romam.

11. Et in uxorem cuiusdam senatoris nomine Procliam¹ ingressus, coepit clamare dicens: « Non hinc egrediar, nisi Triphon advenerit. » Tunc senatoris iussu inquisitione facta, tandem aliquando illum invenerunt, et Romam concite perduxerunt. Ingreddente itaque illo in domum ubi praefata Proclia senatrix iacebat, coepit daemon per os² eius insultando subsannare virum Dei et dicere: « Haecine est³ virtus tua, famule Christi? tale tibi praemium ego contuli ut nuper pollicitus sum. » Cui sanctus ad haec: « Gloria, inquit, domini nostri Iesu Christi, quae te pro tua superbia de caelesti gloria expulit, ipse⁴ te quoque per⁵ me humillimum de suo⁶ plasmate nunc eiciet; unde in eius nomine tibi⁷ praecipio, ne amplius in hoc habitaculo manere praec-

S. TRYPHONIS VITA
ET PASSIO
DAEMONEM
E MULIERE
QUADAM,

4 Reg.
19, 16.
Psalm.
24, 18.

e Proclia
senatoris
filia

F

¹² mereamur V 1, 3.

8. — ¹ quidem V 1-3, T. — ² mirificam virtutem V 3. — ³ supplevi, om. V 1-3, T. — ⁴ domini T. — ⁵ Christi T. — ⁶ iaceba /// t V 2. — ⁷ om. T. — ⁸ V 2, T; sperarent V 1; spectarent V 3. — ⁹ Dei merita et V 3; vir Dei merita T. — ¹⁰ (d.m.) om. V 2, T. — ¹¹ dolore V 2, T. — ¹² om. T. — ¹³ credas V 3. — ¹⁴ lacrimans V 2. — ¹⁵ animam meam V 2, T. — ¹⁶ Deum V 3. — ¹⁷ audisset V 3. — ¹⁸ potes /// V 2. — ¹⁹ conceptus V 2, T. — ²⁰ alebant V 2; allevat corr. T. — ²¹ erigit V 2, T. — ²² sui V 1, 3. — ²³ Deum V 3. — ²⁴ susserebant V 2, T. — ²⁵ vectare V 3. — ²⁶ varias V 1-3. — ²⁷ ministrabant T.

9. — ¹ quedam V 2. — ² ydropicum V 2, T;

ydropicus V 3. — ³ deprecantes /// V 2. — ⁴ incolomitati V 2. — ⁵ Deum V 2, T. — ⁶ domini V 1, 3. — ⁷ que V 2, T. — ⁸ gloria V 2, T.

10. — ¹ om. V 2, 3, T. — ² pervenit T. — ³ corr., prius sanctis T. — ⁴ hos T. — ⁵ spiritum V 2. — ⁶ solo V 2. — ⁷ huc V 2, 3. — ⁸ habito /// V 2. — ⁹ creatura V 2, T. — ¹⁰ praesumpsistis V 3. — ¹¹ hic V 3. — ¹² idcirco V 1. — ¹³ supra V 2. — ¹⁴ paratum V 3. — ¹⁵ ait V 2, 3, T. — ¹⁶ modo add. V 2. — ¹⁷ coactus V 2, T. — ¹⁸ faciam te V 3.

11. — ¹ Proclia V 3; Proclie V 1; Proclie nomine V 2, T. — ² hos T. — ³ ecce me est V 2; haec inesse V 3; inest T. — ⁴ ipsa V 2. — ⁵ pro V 2, 3, T. — ⁶ sua T. — ⁷ om. V 2, T.

-sumas

S. TRYPHONIS VITA ET PASSIO

sumas. » Et facta super aegram signaculo ⁸ crucis, statim sicut fumus inimicus disparuit et mulier sana et laeta surrexit. Cui ⁹ tenens manus vir Dei, convocans virum ¹⁰ eius optulit eam illi dicens: « Respice ¹¹ et vide quanta est gloria domini ¹² nostri Iesu Christi et virtus illorum qui in eum toto mentis amore confidunt. » Cumque senator ille suam cerneret uxorem sanam, procidit ad pedes viri Dei et coepit clamare: « Ora pro me peccatore ¹³, serve Dei excelsi, ut mihi semper sit ille Deus adiutor, qui tanta praevaleret facere mirabilia. » Tunc sanctus stetit super eum orans et dicens: « Ille Deus clemens qui fecit caelum et terram, sit tibi defensor et donet gaudia vitae. » Gratias igitur agentes ¹⁴ domino Deo, erant gaudentes et exultantes.

et e Gordiani filia expellit.

12. Eo namque tempore regnabat Gordianus ¹ caesar, qui et ipse habebat unicam filiam ² nomine Gordianam, valde Satanae ³ laqueis irretitam ⁴. Hic ⁵ enim cum ex ea nimis anxietur ⁶, et multis medicaminibus multisque sacrificiis eam vellet eripere ⁷, ut ostenderet Dei gratia ⁸ beati Triphonis merita, clamavit daemon per os puellae et dixit: « Nemo me de hoc potest eicere habitaculo nisi puer Triphon, famulus Iesu Christi. » His auditis, gavisus sunt omnes gaudio magno; et magna inquisitione facta misit e latere suo milites, hoc est Petronium, Pompeianum, Vulcacium et Firrium et Milium ac Pretextatum ⁹, qui eum ¹⁰ quantocius ¹¹ invenirent et cum magna reverentia suae magnitudini ¹² praesentarent ¹³. Qui regalia iussa perficientes illum invenerunt et Romam perducere curarunt. Cumque appropinquarent ¹⁴ urbi ¹⁵, coepit daemon exclamare et dicere: « Non possum amplius in ¹⁶ hac habitare ¹⁷ puella, quoniam ecce adest Triphon famulus Domini, cuius nequeo ferre praesentiam. » Haec cum dixisset, confestim a puella exiit ¹⁸ et pristinae ¹⁹ sanitati restituta est. His ita peractis, notavit diem Caesar. Pervenientes autem post tres ²⁰ dies ²¹ ad urbem et rem ²² diligentissime perquirentes, inventum est ²³ eadem die purgatam ²⁴ esse puellam, qua ²⁵ daemon praedixerat famulum Domini esse venturum. Tunc celebratum est nomen sancti Triphonis et omnes illum suppliciter tanquam caeleste ²⁶ consulebant oraculum.

Deciana persecutio.

13. Factum est autem ut eo tempore obiret ¹ Gordianus caesar et Philippus acciperet romani imperii dignitatem; post cuius abscessum ² Decius caesar imperii suscepit habenas, vir per

omnia nefarius ³, qui a sanctuario Dei incipiens, D- id est a beato Xysto ⁴, urbis Romae pontifice, multos christicolam variis suppliciis interemit; inter quos etiam dignum Dei ⁵ ministrum beatum Laurentium archidiaconum flammaram incendiis trucidavit ⁶ (1). Erat enim tempestas saevissima in toto orbe ut ⁷ nimia exquisitione quisquam ubique latere aliquomodo non ⁸ valeret. Praeposuerat autem ⁹ tyrannus singulis civitatibus praefectos ac iudices ad huiusmodi examinationem dando edictum, ut quicumque non coleret atque adoraret sacratissima numina Iovis ¹⁰ et Minervae in capitolio urbis Romae constituta ac ceterorum deorum, igne, ferro, bestiis ac diversis suppliciis interirent, et omnia bona illorum publicis gazophilaciis reconderentur. Erat ¹¹ enim temporibus illis ¹² praefectus praetorii in Orientis partibus sollicitudinem gerens Tyberius, cognomento Gracchus ¹³, Claudius Aquilinus, et consularis Occidentis Bucadius ¹⁴, cognomento Petronius, et Gratus consul, Romae vero Aemilianus ¹⁵. Hi namque talia edicta accipientes et per universum orbem disseminare studentes, per Valentem praefectum allata sunt praefato Orientis praefecto. Hic igitur accepta tyrannica iussione, strenue ¹⁶ inquisitionem ¹⁷ inducere studuit, ut quicumque christicolam ¹⁸ inveniret, sibi maturius exhiberet ¹⁹. Verum quia mirifica ²⁰ odoris flagrantia ²¹ beatissimi Triphonis usquequaque iam suavissime redolebat, nec erat civitas aut regio quae de illius neclare satiata ²² non ²³ esset, fama eius invitante, adierunt eum milites cum Frontone Apamiae ²⁴ civitatis et comprehensum ligaverunt et adduxerunt ²⁵ praefato Aquilino praefecto, qui tunc erat in civitate Nicaea. Ille itaque occupatus in rebus publicis, iussit eum retrudi in custodia.

14. Alia vero die, facto conventu, sedit pro tribunali et suo illum conspectui exhiberi praecipit. Accelerans itaque Pompeianus primiscripius explorare iussionem obtulit eum dicens: « Adeo, inclite praefecte, Triphon de Apamiae ¹ finibus a ² vestra sapientia examinandus. » Tunc praeses aggressus est eum, et talibus inquisitionibus furiose coepit examinare dicens: F

« Nemo reum facit qui verum vult ³ sibi dici (2).

Ergo ⁴ priusquam ad maiora veniamus, a prosapia sermo inchoetur; utilis ⁵ siquidem mores hominum agnoscuntur si ingenui fuerint ⁶ approbati. Dic ergo nomen, genus, patriam <at> que ⁷

⁸ signo V 3. — ⁹ cuius T. — ¹⁰ vir V 2 et T ante corr. — ¹¹ aspice V 2, T. — ¹² domini gloria V 1. — ¹³ om. V 3. — ¹⁴ agens V 1, 3.

12. — ¹ Gordianus V 2, T. — ² fillam unicam V 3. — ³ corr., prius vade Satana T. — ⁴ irretita V 2, 3. — ⁵ hinc corr. T. — ⁶ anxietur V 2, T. — ⁷ eripere // V 2. — ⁸ gratiam V 2, 3. — ⁹ Protextatum V 1. — ¹⁰ cum V 3. — ¹¹ cito citius V 2, 3, T. — ¹² magnitudine V 2, 3. — ¹³ praesentaret V 2. — ¹⁴ appropinquaret V 2, T. — ¹⁵ sibi V 3. — ¹⁶ om. V 3. — ¹⁷ inhabitare V 3. — ¹⁸ exivit corr. supra lin. T. om. V 2. — ¹⁹ primae V 1. — ²⁰ om. V 2, T. — ²¹ dies tres V 3. — ²² re V 2. — ²³ autem add. T. — ²⁴ purgata T. — ²⁵ quia T. — ²⁶ celestem V 2, T.

13. — ¹ corr., prius obediret T; et add. V 3. — ² abscessu V 3. — ³ nefandus V 3. — ⁴ Xysto V 3; Sixto V 2, T. — ⁵ domini V 1. — ⁶ trucidabat V 2, T. — ⁷ et V 2, 3, T. — ⁸ om. V 2, 3, T. — ⁹ enim V 2, 3. — ¹⁰ Iobis V 2, T. — ¹¹ erant V 2. — ¹² illius T. — ¹³ graecus V 1. — ¹⁴ Buccadius V 3; Bucarius T. — ¹⁵ Emilianus V 1; Milianus V 2, T. — ¹⁶ strenuiter V 2, 3, T. — ¹⁷ inquisitione V 2, 3. — ¹⁸ christicolam V 3. — ¹⁹ inveniret T. — ²⁰ mirifico V 2, 3, T. — ²¹ flagrantia T. — ²² sacra V 3. — ²³ om. V 1, 2, T. — ²⁴ appamie V 2, T. — ²⁵ ad add. V 3.

14. — ¹ appamie V 2, T. — ² om. V 2, 3, T. — ³ vult verum V 1. — ⁴ ego V 2, T. — ⁵ utilium V 2, T. — ⁶ fueri V 2, T. — ⁷ patriamque codd.

(1) Non sub Decio sed sub Valeriano passos esse SS. Xystum et Laurentium in dubium venire

nequit. — (2) Collectio monostichorum, 60, BAEHRENS, Poetae latini minores, t. III, p. 239. fortunam.

A Fortunam. » Et sanctus : « Si veritatem quaeris, veritatem invenire ne dubites. Verax siquidem esse debet et per semitam veritatis incedere qui veritatem invenire cupit. Attamen ut ad singula proposita respondeamus, nomine Triphon vocor, genere Frigijs; patria nostra Apamia est; fortuna siquidem non christianum, sed a Christo nomen est, quoniam eventum nomen hoc est accidentia sonare potest. Sed hoc quid ad nos? Quid ad christianam religiositatem attinet? Non enim christicolae a fatis ordinem vitae suae dispositum esse credunt, sed a creatore summo Domino, qui fecit caelum et terram. »

cui inter-roganti

Cui iudex : « Opportuno tempore proluxa dabitur loquacitas; nunc breviter ad interrogata responde. Dic tamen : Tunc es ille infandissimus Triphon qui novam quamdam doctrinam saeculo inferre conaris? » Et sanctus : « Scriptum est enim, strenuissime praefecte, in sententijs philosophorum :

B Impedit ira animum ne possit cernere verum. Si ergo competit tuae sapientiae, rationabiliter nostram audire humilitatem, deponere iram, corripere furorem;

disce supercilij rigidos deponere fastus et tunc rite vales rationem cernere veram. »

Ad haec iudex : « Et quis sapiens affirmare audeat non modeste ac placide iudicii regulam custodire? nonne si quis aliter incedere studet non rex ille sed servus esse probatur, secundum illud quod scriptum est :

Tu si animo regeris, rex es; si corpore, servus (1). »

de rebus fidei

15. Haec audiens Domini athleta coepit rationem ponere praefecto dicens : « Dixisti, o iudex, me esse infandum et novam doctrinam saeculo inferre conari. Infandum siquidem essem si infanda coli praedicarem. At quia illam religiositatem colo et praedico quae authentica est et ratione viget, infandus vocitari non debeo. De nova doctrina quid loqui valeam? Nova doctrina dicitur quam novi et moderni auctores condere studuerunt. Conditor enim nostrae sacrae fidei antiquus dierum est, adeo ut eius initium atque finem nullus mortalium, nullus angelorum animadvertere valeat, et non mirum, quia nec habere probatur. » At iudex : « Improbis obstat ad mendacii refugium te fugere persuasit. Quia enim auctoritate antiquum dierum auctorem vestrae fidei esse dicere praesumpisti, cum illum vestrae

C

Dan. 7, 9.

16. Cui iudex : « Ad hoc te perducere volui ut, audiente universo coetu nobilium, Deum tuum Iesum Christum, in quem nos credere persuades, non erubesceres hominem verum fuisse, humanas passiones sustinuisse, crucifixum, mortuum ac sepultum. Verum, quia tuis oblectationibus temetipsum irretire non timuisti, si praevaldes, si prudenter te agere confidis, dissolve calligationes ineptas. Quare Christus, si Deus omnipotens est, fieri homo voluit? » — « Quod impossibile de Deo astruis, o iudex, » inquit sanctus, « salubriter corrigendum est quam exponendum. Omnipotens Deus ideo dicitur quia nihil restat non subiectum illi; et omnia quaecumque vult facit in caelo et in terra. Quare autem homo fieri voluit cum Deus esset? Si patienter audies sapienter animadvertere potes. Deus enim et homo ab omnibus christicolis sic praedicatur et creditur, quoniam quidem Deus cum esset, diligendo hominem quem creavit, assumpsit humanitatem ex virgine et celavit divinitatem, ac per hoc facta est divinitas in carnem quasi iacens amum in escam quem devoran-

litterae autument sub caesare Octaviano nato, sub Tyberio et Pontio Pilato passum, mortuum ac sepultum. Qui natus ac sepultus esse vere ostenditur, quomodo sine initio ac fine esse perhibetur? » Ad haec sanctus : « Est quippe homo animalis, est et spiritualis. Spiritus enim omnia iudicat et ipse a nemine iudicatur. Si spiritualis esses et lumen quod in te est tenebrae non esset, non opinareris de creatore nostro domino Iesu Christo initium ac finem habere pro eo quod natus mortuus ac sepultus sit. » Et iudex : « Video te ineptis et callidis suasionibus effugere velle mendacii oppositionem, dum me animale esse fateris; unde ex ore tuo te irretire volo, quatenus ipse tibi et testis et iudex esse videaris et nihil me contra legem tibi inferre proclames cum temetipsum damnatum tua conscientia demonstrat. Dic ergo, confiteris Iesum Christum Deum et hominem, an non? » Et sanctus : « Ita plane. » Et iudex : « Natum ex Maria virgine, tentatum a diabolo, esurientem, sitientem, ex itinere fatigatum, ad postremum iudicatum, crucifixum, mortuum ac sepultum. » Et sanctus : « Absit ut de meo Domino et redemptore talia non credam; hoc corde, hoc ore confiteor et labijs praedicare non cesso, quoniam hoc totum quod ad ignominiam subsannando astruis, laus et gloria christianorum est, redemptio et exultatio. »

S. TRYPHONIS VITA ET PASSIO

1 Cor. 2, 15.

Matth. 6, 23.

multis respondet;

Isa. 58, 6.

Psalm. 134, 6.

⁸ non dubites invenire V 2, T. — ⁹ vera V 2, T. — ¹⁰ semitas V 3. — ¹¹ incederet V 2. — ¹² Apamia V 1; Appia V 2, 3, T. — ¹³ fortunam V 2, T. — ¹⁴ sed Christum V 1; sed a Christum V 2, T, locus corruptus. — ¹⁵ a V 3. — ¹⁶ detur V 2, 3, T. — ¹⁷ cernere scripsi, discernere codd. — ¹⁸ auctorem T. — ¹⁹ deponere T. — ²⁰ corripere T. — ²¹ sed V 3.

15. — ¹ esse V 2, T. — ² colere V 2, 3. — ³ predicare V 2, T. — ⁴ religitatem V 2, T. — ⁵ viget V 2, T. — ⁶ vocitare T. — ⁷ auctorem V 2, T. — ⁸ om. T. — ⁹ servatae V 3; sacre T. — ¹⁰ advertere T. — ¹¹ valet T. — ¹² ad V 2, T. — ¹³ improbitas T. — ¹⁴ vestre //// T. — ¹⁵ aut met T; corr. V 2, prius autment. — ¹⁶ Tiberio

V 2. — ¹⁷ Pylato T. — ¹⁸ spiritalis V 2. — ¹⁹ spiritalis T. — ²⁰ ipse anime V 2, T. — ²¹ spiritalis V 2, T. — ²² esset V 2. — ²³ se V 3. — ²⁴ est in te V 2. — ²⁵ nec V 1. — ²⁶ nostro add. T. — ²⁷ est V 2, T. — ²⁸ effugere T. — ²⁹ animal corr. T. — ³⁰ de V 2, T. — ³¹ videatis V 2, T. — ³² (I. C. D.) dominum I. Chr. T. — ³³ redemptore //// V 2. — ³⁴ astruit V 2, T. — ³⁵ exaltatio V 2.

16. — ¹ obiectionibus V 2, T. — ² te prudenter V 1. — ³ confides V 2, 3, T. — ⁴ et sanctus add. V 3. — ⁵ (o - sanctus) om. V 2, 3, T. — ⁶ ut add. V 3. — ⁷ fieri homo V 2, 3, T. — ⁸ audis V 3; audes V 2, T. — ⁹ potest V 2, T. — ¹⁰ hominibus T. — ¹¹ dum V 2, T. — ¹² carne V 2, T. — ¹³ latens V 1, 2, T. — ¹⁴ quod V 1.

(1) Collectio monostichorum, 7, BAEHRENS, Poetae latini minores, t. III, p. 237. Novembris Tomus IV.

S. TRYPHO-
NIS VITA
ET PASSIO

do diabolus in morte Christi perforavit divinitas maxillam eius et ¹⁵ destruendo tartara, iustosque exinde levando. EX tunc donavit ¹⁶ suis cultoribus regna caelorum, qui prius mergebantur ad haratrum inferorum;

haec est vera fides, iustorum gloria celsa ¹⁷.

Ad haec iudex: «Poteram et ego similia tui ¹⁸ loqui et multa de Iovis omnipotentia ¹⁹ pseudologicis ²⁰ adinventionibus fictisque mendaciis invenire. Sed quia falsitas respuenda est et veritas sequenda, non tuis mendaciis aures ²¹ accommo ²² sed veritati.» Cui Christi famulus: «Occasionem quaerit qui vult ab amico recedere. Attamen ut improprium ²³ mendacii ²⁴ destruam, testimonium veritati ²⁵ adhibere non praetermittam; fide de Christo domino et false de illius incarnatione, morte ac resurrectione apponerem, si Spiritus Sanctus non ante de illius incarnatione diceret: Ecce virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen eius Emanuel ²⁶; et de cruce: expandi manus mea: tota die in cruce; et de inferis: ero mors tua, o mors, morsus tuis ero, inferne; et de resurrectione: resurrexi et adhuc tecum sum. Quid ad haec contendere ultra potest ²⁷?»

Isa. 7, 14;
15, 2;
Rom. 10, 21.
Ose. 13, 14.

Psalm.
138, 18.
*immutus
in fidei
confessione*

17. Tunc Pompeianus primiscrinus intercedens sermonem magna voce dixit ad praesidem: «Sufficere sapientiae tuae potest, domine praeses, quod in tanto conventu se confessus est esse christianum. Quid ultra prosequeris? Quid per varia ¹ ducis? Ad hoc respicere satage quod te divina potestas praeponit ². Nam si istum improbum non ³ refugis, in multiloquio ipsius finem nullo modo inveies.» Cui praeses: «Ita esse ⁴ ut asseris, nulli dubium est. Sed ideo ad quaestiones illius respondere apte ⁵ curavi, ne videremur illum suffocare potentia ⁶ et non veridica ratione ⁷ convincere. Sed quia faventibus sacris numinibus per omnia convictus est, quid ultra facere debeat non inveniet ⁸, nisi ut ⁹ aut sacratissimos deos adoret aut ad parata ¹⁰ incendia destinetur ¹¹.» Et inter haec conversus ad Dei famulum dixit: «Quid nunc, Triphon, de tanto fame sentis ¹²? Acquiescis salutaribus monitis? An delectaris ¹³ transire per igaem?» Cui sanctus: «O utinam pro glorioso nomine domini ¹⁴ Iesu ¹⁵ Christi trium illum puerorum caminum experiar. Quid enim praevallet creatura fragilis contra omnipotentiam ¹⁶ creatoris?» Et praeses: «Cum perfectae aetatis esse videris, ita perfecte agere festina.» Ad quem sanctus: «Perfecte quidem omnia perago si in fundamento Christi fundatus permanebo. Nam si exinde, quod absit, eradicari ¹⁷ potuero, et imperfectus et

Dan. 3.

C

F

insipiens per omnia iudicor.» Ad quem praefectus ait: «Subveni tibi, miser, modo dum tempus expostulat, dum patientiae nostrae uteris ¹⁸ monitis; cum enim igne exuri coeperis, appetes ¹⁹ agere invitus et exustus quod nunc communitus agere neglegis.» Cui sanctus: «Noli iterum atque iterum terrorem ignium minando mihi opponere. Si enim per terrorem me arbitraris acquiescere vel ignium incendia, non bene sentis; omnis enim creatura oboedire contendit suo creatori. Si ita est, immo quia ita est, quid mihi ardor ignium? Quid cetera poenarum genera praevalent inferre? Cum utique ignis refrigerium praebet, bestiae commoda subministrent.»

18. His auditis praefectus furoris amaritudine ait: «Si iste animosus non experietur dolores, non inclinabitur salutaribus documentis.» Et inter haec: «Eia,» ait ministris, «exuite illum, ac suspendite ¹ in patibulo; verberetur fortiter, sentiat aspera, qui dulcia recusavit.» Cumque per trium ² fere ³ horarum spatium acriter flagellaretur ⁴, nulla doloris vox resonabat nisi:

«Gloria, Christe, tibi ⁵, caeli terraeque creator;

gloria, Christe, tibi ⁵.»

Ad haec irridens praefectus Dei athletam dicebat: «Adhuc non pervenisti ad combustionem ⁶ flammaram, ad ⁷ acriora incendia, et Christum invocare contendis. Noli modo, noli crucifixum clamare. Tunc enim subveniat ⁸ cum ignis ad intima coeperit introire, Tale ⁹ praemium merentur ¹⁰ contumaces qui divae potestati ¹¹ renuerint submittere colla.» Contra quem Christi propugnator aiebat ¹²: «Si ista tua ¹³ tormenta perpetua essent, si tuus Caesar sine fine regnaret, quamvis humano debuerant ei subditi ¹⁴ in sua regione suppliciter oboedire. At quia alius imperator regnat in caelis, qui semper vivet et numquam moritur, qui postquam occiderit corpus, habet potestatem animam perpetue perdere in gebennam, nulli aliae potestati, nulli regum in omnibus oboedire debemus nisi illi soli.» Cui iudex: «Et est alius qui habet potestatem in caelo et in terra supra potestatem terribilis Iovis ¹⁵?» Et sanctus: «Est prorsus verus Deus omnipotens, qui regnat in caelis, qui, ut iam superius asserui, neque initium ¹⁶ neque finem habere creditur, quia creator est caeli et terrae; nam ipse Iovis, ut litterae vestrae testantur, non deus, quod nefas est audire et dicere, sed homo iniquus plenus sceleribus ¹⁷ et iniquis actibus ¹⁸.» Ad quem praefectus: «Longanimitas patientiae meae talia te dicere permittit, alioquin flammivomis ¹⁹

iussu
praesidis

per tres
horas verberatur;

Luc.
12, 5.

¹⁵ om. V 3, locus corruptus. — ¹⁶ donando V 2, T. — ¹⁷ excelsa T. — ¹⁸ tua T; tui similia V 3. — ¹⁹ omnipotentiam T. — ²⁰ pseudologicis V 3; pseudologicis V 2, T. — ²¹ tures V 2, T. — ²² ac commodis T. — ²³ in proprium V 2, T. — ²⁴ mendaciis V 3; mendacium V 2, T. — ²⁵ veritatis V 2. — ²⁶ Emmanuel V 2, T; Emanuel V 3. — ²⁷ ultra contendere potest V 2, T.

17. — ¹ varias V 2, 3, T. — ² om. V 2, T. — ³ supra lin. corr. V 2. — ⁴ esset T. — ⁵ aptae //// V 2. — ⁶ potentiam V 2; potentia /// T. — ⁷ veridicam rationem V 3. — ⁸ invenies V 3. — ⁹ om. V 2, T. — ¹⁰ (ad p.) apparata V 2, T. —

¹¹ destinatur T. — ¹² sensus V 2, 3, T. — ¹³ delectare V 2, T. — ¹⁴ nostri add. T. — ¹⁵ om. V 1. — ¹⁶ potentiam V 2, T. — ¹⁷ eradicare codd. — ¹⁸ uteritis T. — ¹⁹ appetis codd.

18. — ¹ suspendi V 2, T. — ² triduum V 3 et ante corr. T. — ³ om. V 2. — ⁴ flecteret doleribus T. — ⁵ tibi Christe V 3. — ⁶ combustionem V 2, T. — ⁷ ad /// V 2. — ⁸ subveniet V 2, 3. — ⁹ talem V 2, T. — ¹⁰ omnes add. V 2, T. — ¹¹ due potestatis V 2, T. — ¹² agebat V 2, T. — ¹³ om. V 3. — ¹⁴ subdi V 3. — ¹⁵ terribili Iovis T. — ¹⁶ (neque in.) om. T. — ¹⁷ sceleris V 2, 3, T. — ¹⁸ artibus V 3. — ¹⁹ flammivomis V 3.

incendiis

A incendiis tuam ferream animam cruciari feceram, qui blasphemiam²⁰ contra divinam²¹ potentiam proferre non erubescis. Preat, precat christicularum studium, qui nec hominem erubescere nec caelestem potentiam venerari procurat²². » Ad haec Christi famulus : « Sicut iam superius dixi : omnis creatura suo creatori oboedire appetit, et quia ita est ignis incendium, quod promittis, si Deus voluerit, in refrigerium commutabitur, si permiserit exuri ad purgationem potius peccatorum quam ad perditionem, ad momentum ad punctum finem faciet corpori, anima utique caelestia penetrat. Ignis autem qui vobis²³ praeparatus²⁴ est aeternus erit et in perpetuum vos excruciat²⁵ atque omnes qui vobis oboedire contendunt. »

per memora
trahi
iubetur.

B 19. Tunc iratus praeses egressus est ad vendendum, iussitque Christi famulum per memora ligatum fortiter trahi; frigus autem cum esset asperior, dirruptae sunt plantae pedum illius, conculcatae ab equorum unguibus. Interea cum talia Dei athleta pateretur, non in querela¹ murmurationis, non in furorem insultationis elapsus est, sed totus in Dei gaudio exhilaratus aiebat : « Domine Iesu Christe, salus aeterna, pro cuius amore hoc² patior, ne³ reputes illis hoc peccatum, quia ignorant quid faciunt. » Regresso autem praeside de venatione, iussit eum sibi⁴ praesentari. Cui et dixit : « Quid agis, fortissime? Quid bellicose pugnator? Respicere cogitas⁵ an adhuc in acie positus pugnare niteris? Non desunt arma nostrae industriae quae tuum ferreum corpus valeant penetrare. » Ad quem sanctus respondit :

« Dum mihi vita comes, dum spiritus hos⁶ regit artus, semper pro Christo et⁷ sancto eius nomine pugno,

non armis ferreis sed fide, spe⁸, et charitate omnesque tuas machinationes pro nihilo duco. » Haec audiens praeses iussit martyrem Christi retrudi in carcerem⁹, dicens : « Adhuc indiget fomentis animosi pectoris indignatio. Sentiat, sentiat¹⁰ quos¹¹ ad pugnam provocare non erubescit; maceretur diutius et sic ad nostram praesentetur inquisitionem. » Haec ubi dicta dedit, profectus est ad alias regiones, scilicet ob christianorum perditionem.

In civitate
Nicaea

C 20. Et post dies plurimos pervenit in Nicaeam civitatem. Dumque suam rabiem satiare cuperet de sancto martyre, iussit illum sibi afferri. Cui et dixit : « Versutia tui animosi pectoris multas¹ strophas² multasque possidet calliditates; ideoque me inertem arbitrans, sperasti te diu

inferre modestiae animi nostri³, ut diu obluendo impunem te abire permitterem. Sed vanis tuis illusionibus obieci laqueum prudentiae, ut nullum aditum invenire valeas quod effugere cupias. Tantum flecte robur coepti propositi et paenitere quod hactenus dementiae deserviens rebellis et impius sacrata numina contempsisti. » Ad haec Domini athleta : « Si dicta tua diligenter aeque libramine considerare velis, o iudex, et sermonibus⁴ te irretitum invenies. Ac per hoc ab impia⁵ seductione cessare debes, et non me absolutum et liberum de servitio Christi tollere et sub iugo servitutis daemone⁶ subdere velle. » — Si enim, ait iudex⁸, nostris oboedieris praeceptis⁹ et non te gloriosis exornaverimus honoribus, recte me seductorem vocitas et tanquam insipientem mea locutione superatum; at si hoc¹⁰ non verbo sed opere complere parati sumus, nostra potius assertio vera et iusta est et improba tua¹¹ cultura et dictio supervacua. Tamen ne violentia et non ratione¹² videaris esse convictus, proba quod asseris. » Et sanctus : « Ex hoc propheta orabat ad Dominum et dicebat : Corripiet me iustus in misericordia et increpabit¹³ me, oleum autem peccatoris non impinget¹⁴ caput meum. Custodi me a laqueo quem statuerunt mihi et a¹⁵ scandalis operantium¹⁶ iniquitatem. Quare, o iudex, emollire satagis sermones tuos super oleum, et callide iacula minari¹⁷ disponis? nos autem certamen nostrum ponentes in Domino calliditates tuas pro nihilo ducimus, credentes per omnia quod ipse dirigat omnes actus nostros in viam pacis et tu in laqueum incidis quem Christi famulis parare¹⁸ non erubescis. » Tunc praeses stomachans adversus Domini famulum, talia furibundus edidit : « Si enim superius non tuae pertinaciae permisisset¹⁹ nostra clementia ut non te violentia²⁰ sed ratione convincerem, cruentum te iusseram recto itinere loquendo pergere et non serpentino more²¹ angulatum²² et indiscrete dicta proferre, quid est hoc quod²³ agere voluisti cum superius aliud²⁴ proposuisti et nos te sequentes ad omnia et rationem²⁵ reddentes²⁶ conturbasti sententiam et non alligatos²⁷ nostra dictione non approbasti sicut temerario²⁸ ore proferre ausus es? » Ad quem Domini²⁹ famulus respondit : « Si approbare nequeo quod promisi, recte irascaris; si autem promissa complere valeo, ostendis te irato animo quaesisse quod placida mente complere debuero. Verumtamen³⁰ ut proposita³¹ persolvam et veridicum me ostendam, ideo tuis assertionibus alligatum³² superius dixi³³, pro eo quod suasionem callida et maligna monebas me abnegare nomen Dei omni-

S. TRYPHO-
NIS VITA
ET PASSIO

iudicis
blanditias

E

Psalm.
140, 5, 9.

Luc. 1, 79.

minasque

F

²⁰ blasphemiam V 3; blasphemam V 2, T. — ²¹ divam V 2, T; duram V 3. — ²² procurant V 1. — ²³ vobis // // // V 2. — ²⁴ preparatum T. — ²⁵ excruciat V 2.

19. — ¹ querella V 3; quere // // // V 2. — ² hec V 2, T. — ³ non V 3. — ⁴ sibi eum T. — ⁵ cogitans V 3; cogita V 2, T. — ⁶ os V 2, T. — ⁷ pro V 2, T; pro add. V 1. — ⁸ spes V 2. — ⁹ carcere V 2, 3, T. — ¹⁰ om. T. — ¹¹ quod V 2, T.

20. — ¹ multa V 2. — ² (m. s.) om. T. — ³ (a. n.) animarum V 1. — ⁴ tuis add. V 2, 3, T. — ⁵ impio T; impitio V 2. — ⁶ om. V 1. — ⁷ (subdere velle) inclinare velle (om. V 2) cui iudex qua ratione asseris me irretitum esse meis sermonibus et te sub iugo (daemone inclinare

velle vel add. T) servitus subdere (velle add. V 2) V 2, T. — ⁸ (ait iudex) om. V 2, 3, T. — ⁹ praec. ob. V 2, T. — ¹⁰ u add. dein del. T. — ¹¹ tua improba V 2, 3, T. — ¹² rationem V 3. — ¹³ increpavit V 1, 2, 3; increpabit T. — ¹⁴ impinget V 3. — ¹⁵ ab V 2. — ¹⁶ operantibus V 2, T. — ¹⁷ minare V 1, 2, T. — ¹⁸ parare V 3. — ¹⁹ permisisset T; promississet V 2, 3. — ²⁰ violenta V 2, V 3, T. — ²¹ amore V 1. — ²² angulatum T. — ²³ om. V 2, 3. — ²⁴ agere V 2, T. — ²⁵ orationem V 1, 2. — ²⁶ et add. V 3, T. — ²⁷ alligantes T. — ²⁸ temerario V 2, T. — ²⁹ Dei V 3, T. — ³⁰ verumtamen V 2, T. — ³¹ propositam V 2, T. — ³² te add. V 3. — ³³ dixi sup. V 2, T.

-potentis

S. TRYPHONE
NIS VITA
ET PASSIO

potentis, qui fecit caelum et terram et adorare daemona quae mergunt sibi servientes ad incendia aeterna.»

contemnit; 21. Praefectus dixit: « Ex cuius doctrina hoc didicisti? » Et sanctus ait: « Ex doctrina domini

Luc. 12, 8. nostri Iesu Christi, qui dixit: Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum¹ coram patre meo², qui est in caelis.» Et iudex: « Haec fuit redargutio qua me alligatum meis assertionibus asseruisti. Unde irretitus appareo? » Ad haec Christi famulus: « Et quae potest esse peior alligatio³ insipienti⁴ viro, quam ista quae te opprimit⁵? qui cum sis⁶ sapiens, praedicas⁷ sapientiam⁸, quae Christus est, relinquere et idola sequi, spernere creatorem et colere creaturam. Quis sapiens ac⁹ intelligens¹⁰ hoc iustum esse confirmat? Cum etiam in saeculi dignitatibus nemo regem praedicat despiciere¹¹ et famulare¹² ministris, nemo dominum denotare et servis subdere colla. Si hoc in¹³ mortalibus observatur, quanto magis in Deum omnipotentem et immortalem factorem animarum et corporum, qui potest corpus et animam¹⁴ perdere in gehennam¹⁵. Sed ut arbitror, immo firmiter teneo, ideo talia patrata suades, quia lux Christi non illuminavit praecordia tua¹⁶ et tenebrae circumdant mentem tuam. Si autem ad viam¹⁷ Christi pervenire disposueris, statim clarus et splendidus apparebis, et cuncta improba quae praedicas conculcare niteris, veluti daemoniaca¹⁸ iussa.» Ad haec iratus iudex ait: « Cogitavimus enim ut per dulcedinem ingenii nostri non te sineremus in baratrum mortis ire. Sed ut videmus, non¹⁹ tibi concessum est a diis immortalibus pro eo utique quod eos²⁰ hactenus denotare non timuisti, et dignam²¹ exhibere venerationem contempsisti²². Sed credo quod coactus perficies²³ quod sponte agere noluisti.»

22. Tunc iussit ministris: « Eia, » inquit, « afferte clavos et configite in pedibus eius, et per totam civitatem pedibus¹ perfossus ducatur.» Quodcumque actum est, omnia pro nihilo ducebat respiciendo ad praemia sempiterna, quae nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt. Admirans itaque praefectus tantam in martyre² constantiam, iussit eum manibus post terga³ ligatis diutius virgis caedi. Sed cum hoc pro Christi amore patientissime sustineret, nimio furore succensus⁴ praeses iussit afferri⁵ lampades ignitas et corpus Christi martyris crudeliter cremari. Cum haec agerentur, expandit manus suas ad caelum beatus Domini martyr, et ita⁶ Dominum exorabat: « Domine Deus omnipotens, creator caeli et terrae, respice in me famulum tuum de tua misericordia confidentem, nec⁷ praevalcat adver-

sus me poena⁸ diabolica fraude submissa, sed D connumera⁹ me in gregem¹⁰ electorum tuorum, ut tandem aliquando merear tuam desiderabilem cernere gloriam.» Haec eo orante lux magna circumfulsit eum et corona splendida super caput eius lapidibus pretiosis et variis floribus exornata. Hoc cum vidissent¹¹ sclerati ministri ceciderunt in terram terrore nimio conturbati¹² nihil penitus complere valentes. Quod cum nuntiatum praesidi fuisset, conturbatus et admiratus iussit tribunal parari ad examinandum martyrem Domini.

23. Postera¹ igitur die, facto consilio, iussit eum praesentari et ita alloqui coepit: « Quid tibi videtur, robustissime² virorum? qui sensus? quae³ vires? vel quod⁴ emolumentum in pertinacia acquisisti? Nos enim et gloriam⁵ praeparavimus⁶ et gaudia promisimus, sed protervia tua patrante, consequi non meruisti. Tamen, si recuperare vis consilia mala, misericordiam⁷ non negamus.» Cui Christi famulus: « Quod semel egressum⁸ est de labiis meis non faciam irritum. Dicit enim propheta: Odisti, Domine, omnes qui operantur iniquitatem, perdes eos qui loquuntur mendacium. Iam definitum est in corde meo quod nullum⁹ mortalium nisi Deum omnipotentem et viventem in sempiternum adorem, qui spiritum omnium habet in manu sua; hunc vero protectorem habendo non timebo quid faciat mihi homo.» Cui iudex: « Inimice animae tuae, si¹⁰ adorare sacros deos refugis, saltem imaginem divi¹¹ caesaris Decii venerare et iura per numina sacri Capitolii ut quoquo pacto animae tuae possit¹² esse consultum.» Et sanctus Domini ait: « Talis imago Caesaris, qualis et deorum vestrorum; mortalis Caesar, mortalesque dii vestri. Quid enim Iovis, Minerva, et Diana¹³ magni aliquid agere valuerunt, sclerate et impie viventes cum perpetuae poenae sint traditi? Quomodo cultoribus suis praestare valent adiutorium¹⁴? » Ad haec itaque praefectus furore succensus iussit eum torqueri et plumbatis crudeliter verberari. Quae dum Christi miles¹⁵ omnia patienter pro amore Domini sustineret atque in Christi confessione alacris permaneret, cui¹⁶ iam corona parata erat et gaudia sempiterna, consilio inito tyrannus talem in Christi martyrem protulit sententiam: « Triphonem, genere Frygium¹⁷, Iesum Christum Nazarenum colentem et sacra numina contempnentem iubet illum clarissimum consilium¹⁸ gladio puniri.» Qua¹⁹ sententia prolata, cum destinati milites illum ducerent ad trucidandum, erigens beatus Triphon in caelum oculos, extendens²⁰ ad sidera palmas, collaudabat Dominum dicens: « Glorifico te, domine Iesu Christe, et gratias ago

Corona
de caelo
demissa.

E
Psalm.
88, 35;
5, 7.

Psalm.
55, 11;
117, 6.

F
Capitis
damnatus

21. —¹ om. V 3. —² patre/// meum/// V 3. —³ colligatio V 3. —⁴ in sapientia V 2; insipientiae V 3, T. —⁵ opprimit V 2, 3, T. —⁶ sit V 2. —⁷ praedicat V 2. —⁸ sapientia V 2, 3, T. —⁹ et V 2, 3, T. —¹⁰ intellegens T. —¹¹ despiciere /// T. —¹² famulari V 2, T. —¹³ om. V 3, T. —¹⁴ anima V 2. —¹⁵ gehenna V 2, T. —¹⁶ praecordia tuam V 1, 3. —¹⁷ vitam V 3. —¹⁸ demonica V 1; demonia T. —¹⁹ corr. supra lin. V 2. —²⁰ deos V 1. —²¹ digna V 3. —²² om. V 2, 3, T. —²³ perficies V 2, 3, T.

22. —¹ caedibus V 2, T. —² tanta in martyrem V 3; martyre/// T. —³ posterga V 2, 3, T. —

⁴ corr., prius succensus V 2. —⁵ corr., prius afferre V 2. —⁶ ad add. V 2, T. —⁷ ne V 2, T. —⁸ poenam V 3. —⁹ connumerare T. —¹⁰ grege T. —¹¹ vidisset T. —¹² conturbata V 3. —¹³ 23. —¹ postea T. —² (v. r.) r. v. V 2, T. —³ qui V 2. —⁴ que V 2, T. —⁵ gloria V 3. —⁶ praeparabimus V 3. —⁷ misericordia V 2, 3, T. —⁸ egressus V 3. —⁹ nullus V 2, 3, et ante corr. V 1. —¹⁰ sic T. —¹¹ divini T. —¹² possim V 2, 3, T. —¹³ Minerve, Diane T. —¹⁴ om. V 2, T. —¹⁵ miles V 2, T. —¹⁶ qui V 2, 3, T. —¹⁷ Phrygium V 3. —¹⁸ clarissimo consilio V 1. —¹⁹ quae V 3. —²⁰ extendes T.

sancto

A sancto et venerabili nomini tuo, quoniam adiutor et protector factus es mihi, et liberasti animam meam a laqueo satanae secundum multitudinem²¹ miserationum tuarum. Nunc autem, te adiuvente, quod quaesivi inveni, quod desideravi adeptus sum. Tu autem, Domine, suscipe in pace spiritum meum; te enim adoro, te laudo, te glorifico, quia tu es Deus²² benedictus in saecula saeculorum. Haec cum orasset, gladio percussus migravit ad Dominum. Tunc fratres in Niceam²³

gladio percussus moritur.

convenientes, tulerunt corpus eius et aromatibus S. TRYPHONIS VITA ET PASSIO condientes, ipso sancto martyre revelante, ad propriam illum regionem duxerunt, et in Sam-sado vico posuerunt, digne²⁴ illum per omnia venerantes et laudem Domino referentes. Passus est autem beatus Tripho²⁵ tertio nonas februarias²⁶ regnante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia saecula saeculorum, amen.

²¹ multitudine V 2, T. — ²² om. V 2, T. — ²³ Nicea V 2, T. — ²⁴ dignum V 2, T. — ²⁵ tertia

V 2. — ²⁶ quarto idibus novembris T.

VII. PASSIO SS. TRYPHONIS ET RESPICII

B *E codicibus bibliothecae Vaticanae lat. 5696 (= R 1), capituli Sanctae Mariae Maioris B (= R 2).* E
Cf. *Comm. praev. num. 26.*

Passio sanctorum Triphonis et Respicii martyrum.

SS. Respi-
cius et
Tryphon

1. Cum venerabilis puer Respiti¹us in divinis exerceret ludis², castificabatur a matre sua nomine Eucharia (1), nutriebatur a quodam sancto et catholicissimo sacerdote, qui eum secundum apostolicam doctrinam³ apprime instituit, sine intermissione divina magna psallere fecit, sicque puerilem devotionem in Christi caritate firmavit. Cumque factus esset annorum duodecim, die quadam cum beato Tripho aequo⁴ in Christi fide perfecto aliisque ex coaevalis suis ludum exercente, unus ex ipsis tactus est morsu serpentis, ita ut periclitaretur usque ad mortem. Currans vero unus de pusiolis nunciavit parentibus eius qui percussus fuerat. Cumque ululatum non minimum parentes pueri ob infortunium cum lacrimis dedissent, horis quasi tribus transactis, coepit percussus vociferare dicens: « Deprecor vos, o sancti Dei Triphon atque Respiti, accedite propius et tangite corpus meum ut non moriar. Vobis enim donavit Dominus gratiam curationum. » Haec dicente puero, conversus populus qui aderat rapuerunt sanctos Triphonem atque Respiti⁵um a serentes quia « vox quae facta est Dei ostensio est ut dinosceremini qui hactenus latuistis. » Cumque ducerentur ad locum ubi aeger ille semivivus iacebat, beatus Triphon voce magna dixit: « O lux mea Deus, adesto nunc famulis⁶ tuis per gratiam, qui ubique praesens es per divinitatis tuae potentiam, extende nunc manum tuam super eum qui percussus est, et sana eum a necessitate qua tentus est. » Et confestim sanatus est et omnes glorificaverunt Deum. Venerabantur quoque⁷ sancti Dei pueri Triphon et

puerum a
morsu
serpentis

C

Respiti¹us super hoc miraculo ab omnibus in nomine domini nostri Iesu Christi.

2. Paucis exinde transactis diebus, dum essent sancti pueri in itinere positi, Asincritus¹ quidam graecus negociator substitit in loco, <et²> respiciens infantes, stupore percussus exanimis defecit. Vox autem caelitus emissa est dicens: « Convertimini, Triphon atque Respiti, date manum deficienti; proficietis cum eo et adhibete ei curationem, quia vobiscum³ sum omnibus diebus vitae vestrae. » Qua voce comperta, ilico sancti Dei conversi viderunt eum in terra iacentem et dixerunt: « Homo Dei, surge et lauda redemptorem tuum, qui in caelis est. » Et vidit sanctos gratissimos vultus habentes et imposuerunt eum vehiculo suo quo utebatur, ne forte lassesceret⁴ exinde. Euntibus autem eis, negociator, qui pueros solos putabat, tertium cernens expavit ad visionem infantis. Dixit autem beatus Triphon: « Quare timuit anima tua? » Qui dixit: « Vivit Dominus, quia vidi vultus vestros fulgentes. » Dixerunt sancti: « Quomodo visi sunt tibi vultus nostri? » Negociator dixit: « Vidi quosdam albatos iuvenes, unum a dextris et unum a sinistris, et vultus eorum splendidissimos⁵ nimis. » Dixerunt sancti: « Ostensa sunt tibi futura; veniet enim ultio super daemones. » Quo exhibitio miraculo, sancti perrexerunt ad orationem. Cumque Dominum obnixi precarentur, ecce quattuor immundi spiritus vehementer coacti per aera vociferant dicens: « O sancti Dei, transite locum istum; vinciti enim sumus per orationes vestras catenis igneis. » Completa igitur oratione, fregit sanctus Triphon panem et dixit negociatori: « Redde Domino vota tua. » Et accipiens manducavit et dixit:

Asincritum a debilitate,

F

Psalm. 49.
14.

1. — ¹ ita R 1, 2, laudibus *expectaveris*. — ² scripsi, divinam R 1, 2. — ³ aque R 2. — ⁴ servus R 2. — ⁵ autem R 2.
2. — ¹ ita V, 1, 2, 3, T, supra, p. 357, Asia R 1, 2.

— ² supplevi, om. R 1, 2. — ³ corr., prius nobiscum R 1. — ⁴ la///cescere R 2. — ⁵ splendidissimi R 2.

(1) Eucharia mater S. Tryphonis in eius Vitae c. 1 dicitur, supra, p. 336.

« Vivit

PASSIO
SS. TRY-
PHONE ET
RESPICII

« Vivit Dominus qui me enutrivit ab infantia mea qui tanta mirabilia operatur per sanctos suos quia amodo serviam illi omni devotione spiritus mei. » His dictis iter coeperunt. Daemones autem in⁶ praesentia sanctorum eiulatu teterrimo clamabant per aera⁷: « Cremamur, sancti Dei, fugati sumus orationibus vestris e sedibus propriis. »

stabula-
rium
a febre
sanant;
Luc.
4, 38.

3. Pergentibus quippe illis, prima mansione applicuerunt Pandocium vicum, ubi quidam stabularius tenebatur magnis febribus. Ad quem ingressi dixerunt: « Surge quantocius de stratu tuo, et glorifica Deum. » Statim ad hunc sermonem sanctorum plenius est sanitati restitutus. Vespere autem facto, complentes orationem relicebant < corpora¹ >, et inter convivandum facta est vox divina ad eos per nubila dicens: « Pueri mei Triphon atque Respiti, proficiscimini Caesaream. Est enim quidam ibi porcus ingens, silvaticus, pessimo daemonio plenus, a cuius nefanda rabie oportet vos venatorem liberare; quem cum salvum efficietis, faciam ut vos sequatur et doctrinae vestrae tenacius inhaereat. » Facta autem hac voce, omnes cives pandociiani pavefacti orationi incubuerunt. Surgentibus vero ab oratione, videbantur sancti ab omnibus, cum litteras nossent minime, in manibus librum tenere, in quo Christo colloquentes conborati sunt. Facta itaque ambulantiis illis hora circiter sexta fixerunt genua² ad orationem. Quibus orantibus, subito aper de silva exiliens, canibus minabatur mortem. Quem cum vidisset venator appropinquantem sibi, exclamans ait: « O gloriosi Dei servi, opem ferte mihi ut non peream. » Qui dixerunt: « Domine Deus omnipotens, rerum dispensator omnium, qui reple eos qui sperant in te Spiritu Sancto, qui puram et sinceram bonitatis tuae salutem das his qui confitentur nomen tuum duxque es omnibus qui mandata tua custodiunt, extende manum tuam et amove timorem ab hoc servo tuo; effuga dolores; conserva eum sicut tu seis et vis, qui salvos facis sperantes in te. » His dictis aiunt venatori: « Confide, et ora Deum qui a periculis liberat. » At ille expectabat rei eventum, quid pueri essent acturi; qui hilarem praeferentes vultum de praesentia Spiritus Sancti extenderunt manum, crucemque pingentes ingenti bestiae dixerunt: « Perge velociter unde venisti. » Quo dicto bestia oboedivit, et cum omni mansuetudine abscessit.

aprum
abigunt.

B

4. Modico autem⁴ facto intervallo, ambulantiis sanctis in via, ecce homo quidam occurrit habens spiritum immundum, qui saepius in flumina deiectus, sed usque in praesentiam sanctorum puerorum divinitus est gubernatus; et hic vociferans dicebat: « Sancte Dei Respiti, uris me. » Ad haec verba beatus Respitius intuens in caelum dixit: « Lux inextinguibilis Christe, splendor iustitiae, caeli ac terrae Domine, expelle inimicum hunc ex⁵ figmento tuo, qui ad imaginem tuam de limo terrae factus est a te homo. » Et statim spiritus nequam exiit ab eo et voce magna

Spiritum
immundum
ex
homine
quodam

Gen. 2, 7.

⁶ om. R 1. — ⁷ aerem R 2.

3. — ¹ suppl., om. R 1, 2. — ² genu R 1.

4. — ¹ vero R 2. — ² in R 1, 2.

5. — ¹ supplevi, om. R 1. — ² om. R 1. — ³ ef-

per deserta volitans aiebat: « Uris me, serve Dei D Respiti; non habeo locum habitationis. » Salvatus autem homo dicebat: « Gloria tibi, Christe. » Et proficiscebatur gaudens et glorificans Deum.

5. Homo quidam nobilissimus Caesareae civitatis, Antoninus nomine, habens spiritum malum, vinculis astrictus < erat¹ > super quo sanctus Triphon nuncio superno commonitus est quem admodum eum sanaret et sequi suum praeceptum faceret. Is quoque, disruptis catenarum compediibus, venit ad beatum Triphonem et cruciatus mirabatur ab omnibus. Sanctus autem Domini extendens manum tenuit hominem et dixit: « Tibi dico, immunde spiritus, in nomine domini nostri Iesu Christi, contremisce et exi ab eo. » Statim absque mora² effugit³ per deserta loca, haereditatem perennis flammae tenens; sicque homo sanae mentis effectus secutus est eum.

6. Lucius quippe praeses, cum esset paganus, audiens haec fieri a sancto Triphone, iussit tribus militibus quatenus eum sibi quantocius praesentarent⁴. Vir autem Domini Respitius, praescius futurorum dixit beato Triphoni⁵: « Frater, scio voluntatem praesidis; eamus in obviam militibus eius, quia quaerunt nos. » Et exierunt illis obviam et dixerunt: « Quem quaeritis? » At illi dixerunt: « Praeses misit ad vos, quia desiderat videre facies vestras. » Viri autem Domini dixerunt: « Et nos cognovimus per spiritum Dei nostri; tamen euntes renuntiate ei quia pro foribus stant servi Dei. » Egressus autem praeses dixit: « Bene venistis, servi Dei. » Sancti autem hoc modo responderunt: « Deus illuminet sensus animae tuae, ut cognoscas mirabilia deitatis suae. » Dixitque praeses: « Dicite, homines Dei, infantium habi u induiti, sed seniorum prudentia decorati, unde hoc munus vobis acciderit. » Ad haec beatus Triphon respondit: « Possidet nos Christus per gratiam Spiritus Sancti ut faciamus hominibus, qui adhuc longe ab illo sunt, manifestam divinitatis suae virtutem; cui te oportet credere, praeses, ut relicta superstitione idolorum gaudia sempiterna valeas adipisci. » Praeses dixit: « Credo in Deum omnipotentem, qui per servos suos tanta mirabilia operatur, daemones de obsessis corporibus fugans, tenebras mentium illuminans. » Et his dictis baptizatus est ipse⁶ et tota familia eius, credentes in Deum salvatorem.

7. Erat autem beatus Triphon in Caesarea commorans, et sanctum Christi evangelium praedicans; omnes qui habebant infirmos dacebant illos ad eum et curabantur. Sed et beatus Respitius interim secundum apostolum sine intermissione orabat, et fovebatur a Spiritu Sancto. Habebat autem quidam homo filiam quasi annorum novem, quae tenebatur annis sex a spiritu nequam a quo vehementer vexabatur. Hic audiens sanctos pueros in Caesarea esse, venit ad eos, et genibus provolutus, coepit rogare eos dicens: « Deprecor vos, electi Dei, miseremini

et ex Anto-
nino Caesariensi
expellunt.

Lucium
praesidem
ad
Christum
convertunt;

Ioh. 18,
4, 7.

F

daemonium

1 Thess.
5, 17.

fugiens R 1.

6. — ¹ presentaret R 1. — ² corr., prius Triphone R 1. — ³ om. R 2.

mei

A mei et orate Deum vestrum pro me; venite et tangite filiam meam et solvite eam a colligatione sathanae; sunt enim anni sex ex quo miserabiliter vexari ab eo coepit. Audientes haec sancti secuti sunt eum.

e puella expellunt; 8. In itinere autem illo erat spelunca, in qua molesti erant transeuntibus, et infesti ita ut plerique viatorum evitarent locum illum propter infestationem daemonum. Transeuntibus autem sanctis Dei et appropinquantibus, daemones eiulabant dicentes: «Christi amici, vexatis nos vehementer.» Venientes sancti ad locum dixerunt daemionibus: «Immundissimi spiritus, hanc speluncam quantocius deserentes, ite per loca invia et inaquosa, ubi pes hominis nulatenus commoratur, affligentes vos ipsos, usque ad diem Domini quando habebitis consumi igne inextinguibili.» Exeuntes autem continuo daemones ibant per deserta loca clamantes et dicentes: «Multos enim transeuntes latuimus, hos autem latere nequivimus, quia virtus Dei in illis est.» Appropinquantibus autem illis domui ob quam venerant, conturbavit spiritus puellam in tantum, ut omnes qui aderant dicerent: «Quia mortua est.» Lacrimans autem turba omnis illa cum patre puellae, dixit sanctus Respitius: «Tu qui es pater puellae, si crederis in Deum et in Iesum Christum filium eius et in Spiritum Sanctum, liberabitur filia tua.»

B Pater autem puellae voce miserabili flens et eiulans respondit: «Miseremini mei; credo enim quia Deus vester potest filiam meam salvare.» Ingressus vero sanctus Triphon ingemiscens dixit: «Creator luminis Deus, qui donas in te sperantibus thesauros inviolabiles, qui custodis invocantes te, qui es totius mundi creator et omnis substantiae moderator, qui perversum malorum omnium magistrum destruxisti, qui solus dolores et sanitates confers, qui conturbas profundum maris, imperans abyssis, qui dirupisti magnum draconem et liberasti hominem, respice nunc de caelis et extende salutiferam dexteram ad sanitatem huius puellae, ut expulso maligno, cognoscant te omnes unum et verum Deum esse, qui regnas in caelis.» Haec cum dixisset, tenuit puellam et dixit: «In nomine domini nostri Iesu Christi, qui mortuos suscitavit et eos qui in tenebris sunt illuminat, surge.» Surrexit continuo puella, et omnes qui aderant glorificabant Deum mirabilia facientem.

hydropicum curant; Luc. 8, 43. 9. Post haec allatus est eis quidam iacens in lectulo, qui omnem substantiam suam in medicos erogaverat, nec quicquam profecerat; ydropis namque morbo tenebatur et deprecabantur sanctos Dei plurimi pro illo ut eum iuvarent. Elevatis illi oculis ad caelum dixerunt: «Deus verax et magne, qui per filii tui Christi domini nostri mandata agnosceris, huius hominis invaliditatem mitiga, dona ei effectum petitionis suae ad glorificandam virtutem magnitudinis tuae.» Et conversus Respitius tenuit eum dicens: «In virtu-

te Dei surge sanus.» Statimque surrexit sanus et robustus effectus, sicque glorificabatur ab omnibus Deus. Cumque iterum oraret beatus Respitius, venit mulier de heremo coepta a diabolo, occupata ut putabatur legione daemonum. Videns autem eam sanctus Respitius, stupefactus vocavit eam et dixit: «Quaenam es vel unde venisti?» Quae respondit: «Ego sum,» inquit, «omnium immundorum massa spirituum.» Sanctus vero Triphon siscitans ait: «Quis te iussit hanc domum ingredi?» At daemon dixit: «Ubi praesentiam vestram sensero, non valeo celare infirmitatem meam; adsum enim cum illa, quam mihi receptaculum feceram.» Tunc venerabiles pueri ingemuerunt, ad orientem manus extendentes, rursusque super caput eius daemones exorcizantes. Sed illi de ore miserae puellae talia verba dederunt: «A duodecim annorum infantibus fugamur; et qui per tot annos in hoc vasculo latuimus, nunc per unam orationem eicimur.» Tunc sancti Dei responderunt: «Exite, immundi spiritus et nolite verba multiplicare.» At illi increpati atque turbati discerpentes exierunt ab ea, cum clamore vehementi dicentes: «Dixi vobis, sancti Dei, quia legio sum, et vultis me expellere.» Sanctus Triphon respondit: «Deo meo volente, ex hoc templo Dei fugiturus es.» Daemon respondit: «Si eieceritis me, adversus vos exhibeo.» Honorabiles pueri dixerunt: «Tantum egredere citius; de hoc enim cura est Deo nostro.» Tunc compulsus daemon exclamavit voce magna dicens: «Romam oportet me ire, ob iniuriam vestri, quia ibi inveniam mihi locum condignum.» Et sic eiecto daemone sancti Dei pueri dederunt gloriam Deo pro salute mulieris.

10. Daemon autem Romam veniens invasit Predietem cuiusdam senatoris uxorem, et vehementius affligebat. Post dies autem tres, coepit daemon clamore ingenti profiteri beatissimos pueros. Quaerentes ergo illos plures Romanorum per multos dies, tandem vix invenerunt eos oves pascentes sicut beatum prophetam David quem de pastore eligens Deus sublimavit in regnum. Qui cum Romam perducerentur, de obsessa femina clamavit daemon: «Venerunt sancti Dei. Quid sum facturus?» Cumque sancti Dei ingrederentur domum, conterritus malignus urgebat dicens: «Persequimini me huc.» Et dixerunt sancti: «Exi citius et ne moreris diutius.» Respondit daemon: «Nolite mihi indignari; scio enim quia ideo huc venistis ut me eiciatis.» Et his dictis, spumans et elidens mulierem exiit ab ea. Vocavitque sanctus Triphon virum suum et dixit ei: «Ecce uxor tua Deo meo volente restituta est sanitati.» Qui prostratus pedibus eius deprecabatur dicens: «Pro me quoque orate, beatissimi sancti, ut qui misertus est sororis meae per vos, misereatur et mei.» Sancti autem dixerunt: «Fiat tibi a Deo, sicut confidis in eo.» Cumque proficiscerentur venerabiles

PASSIO
SS. TRY-
PHONIS ET
RESPICTI

uzorem
senatoris
obsessam,

1 Reg.
16, 1.

8. —¹ om. R 1. —² fratres R 1. —³ disserentes R 1. —⁴ om. R 1. —⁵ (et - moderator) om. R 1. —⁶ deum et verum R 2.

9. —¹ in R 2. —² supra lin. corr. R 2. —³ deus ab omnibus R 2. —⁴ om. R 2. —⁵ tem-

plo hoc R 2. —⁶ gloriam dederunt R 2.

10. —¹ predietem sic R 1, 2; Proclia V 3; Proclie V 1, 2, T, supra, p. 359. —² beatissimo R 2. —³ ac add. R 1. —⁴ beatus propheta R 2. —⁵ om. R 1. —⁶ daemon respondit R 2.

pueri

PASSIO
SS. TRY-
PHONIS ET
RESPICII

et Gordiani
filiam
liberant.

B

Coram
Aquilino
praefecto
sistuntur;
Act. 4, 29.

C

pueri a Roma ad instar Abbae prophetae, qui impetu spiritus sui de Iudaea, angelo portante, perductus est in Babilonem⁷, ita et illi, ducente angelo, positi sunt in vico Samsaco⁸ (1) in quo usque hodie curationes⁹ per eorum orationes effectum a Domino capit. Venerabiles autem pueri Triphon atque Respitius sic deinceps aetate proficiebant, quia profectum animae et redemptionis salutem in¹⁰ Christo Domino postulabant.

11. Anno ducesimo nonagesimo regnavit Gordianus. Hic habuit filiam sui nominis a daemone obsessam, qui videlicet uri se a Triphone clamabat. Pro quo imperator per omnem misit provinciam, tandemque repertum¹ Romam fecit adduci; et postquam per eum puella salvata est, cum honorificentia ad suam patriam fecit illum reduci. Mortuo autem Gordiano et successore eius Philippo, cum regnaret Decius, relatum est Aquilino praefecto Orientis quod scientiae divinae cultura potissimum haberetur erga sanctos Domini Triphonem atque Respitium; non enim amplius latere poterant qui ante² aliquot annos per donum et gratiam Dei proditi erant variis meritorum virtutibus. Missis igitur ex officio apparitoribus, rapti sunt a Frontone, pacis principe a primis³ civitatis, qui exierat⁴ ad exquisitionem sanctorum cum persecutoribus; hoc⁵ erat indictum a praefectis. Quos inventos tradiderunt militibus, qui ligaverunt eos et traxerunt in civitatem Meetem⁶ (2), ibique in carcerem⁷ missi sunt ab Aquilino praefecto, qui⁸ publicis negociis fuerat occupatus. De eis autem⁹ magna fama volitabat, quod essent Deo christianorum digni et in omni virtutum promotione perfecti.

12. Post paucos vero dies, iussit eos introduci. Ingressi autem succensi sunt vehementer igne Spiritus Sancti et cum omni fiducia loquebantur verbum Dei, sicque optimum dominicae confessionis certamen imperterriti aggressi sunt. Pompeianus vero primiserinius magno officio dixit: « Adsunt¹, o praefecte, sancti de Apamiae² finibus, de Samsaco vico, appliciti circa eminentissimum et illustre tuae potestatis tribunal interrogandi. » Tiberius³ Graccus Claudius Aquilinus illustris dixit: « Quod nomen est vobis? » Sancti responderunt: « Alter nostrum⁴ Triphon, alter vero Respitius vocatur. » — « Cuius, » inquit, « fortunae estis? » Sanctus Triphon dixit: « Fortuna siquidem nulla est apud christianos, sed omnia ex divina dispensatione aguntur, arte vero a quibusdam hominibus nominata est. Sed et si vis scire genus, ingenius quidem sumus natalibus. » Pompeianus primiserinius vociferans dixit: « Isti pueri fatentur se christianos esse. » Aquilinus dixit: « Scio utique, et tales iussit imperator incendi vivos⁵ nisi sacrificaverint diis. » Beatus Respitius dixit: « Utinam digni inveniamur pro Christo domino nostro ignibus vivi⁶ coneremari. Tu autem quod tibi praecep-

tum est implere satage. » Aquilinus dixit: « Sacrificate diis, quia video vos legitimam aetatem habentes perfectumque intellectum possidere. » Sanctus Triphon respondit: « Perfectum intellectum habemus in domino Iesu Christo; ideo cupimus perfectum pro eo intellectum ad plenam perducere agonem. »

13. His auditis, Aquilinus praefectus iussit eos torqueri si minime consentirent. At illi prompte deposuerunt vestimenta sua, simulque proicientes pallia sua ultro dederunt se quaestionariis ad torquendum. Prius autem manibus alligatis, ait Aquilinus praefectus quaestionariis: « Accedite et tangite illos, quia ignorantia praevallet in eis. » Et cum fortiter torquerentur, nullam vocem emiserunt, sed patienter sustinuerunt, quia timorem Dei in animo retinebant. Et cum¹ fere per trium horarum intervallum adletae Christi torquerentur, Aquilinus praefectus dixit eis: « Paenitemini, pueri, huius dementiae vestrae; nullus enim contra imperatorum decretum veniens vivere potuit. » Sanctus Triphon respondit: « Certus ego sum quia nullus iussioni caelesti contradicere poterit. Nam si quis vecors temere voluerit agere, aeternis poenis incipit subiaccere. » Aquilinus dixit: « Caelestis rex Iovis est qui regnat in caelo omnium deorum princeps, nec potest vivere qui eius vult iussioni contraire. Consentite ergo et sacrificate diis. » Sanctus Respitius dixit: « Beneplacitum est hoc patri tuo diabolo, ut trahas homines ad ydolorum culturam; unde et vos iudices saeculi huius pervertit ut agatis quae illi² placita sunt ut transferat ad perditionem³ animas hominum quos perditis. » Aquilinus ait: « In perditionem non vos ponam, sed ad vitam, si sacrificaveritis diis. Si autem nolueritis, faciam vos igne consumi. » Sanctus Triphon respondit: « Ignem nobis minaris qui post modicum extinguitur. Ignoratis autem tormenta futuri saeculi servata vobis, qui transgredimini mandata Dei mei? » Haec audiens praefectus Aquilinus iussit ut egredientes in venationem alligatos sanctos traherent per nemora glaciali tempore⁴, pruina descendente, rivis fluentibus, eo quod cursu vehementi conculcarentur ab equis, disruptis eorum plantis. Illi autem erant vociferantes et dicentes: « Domine, ne apponas illis iniquitatem istam. » De venatione autem regressi in palatium, iussit praefectus sanctos praesentari et ait ad eos: « Pestisne de reliquo castificare? » Sanctus Triphon respondit: « Semper nos castificamur coram Deo, cui incessanter servimus. » Tiberius⁵ Graccus Claudius Aquilinus dixit: « Recipiantur in carcerem, ut, dilatione concessa, moneant interim seipsos quatenus⁶ abiecta dementia prompte sequantur iussa imperatoris. Nam testor deos nostros, quia nisi immolaveritis, ingentibus poenis et cruciatibus⁷ nimis consumemini. »

14. Praefecto autem proficiscente ad alias ci-

fidem
confitem-
tur;

E

varia
tormenta
fortiter
tolerant.

Nicaeae

⁷ Babylone R 1. — ⁸ Samsoco R 2. — ⁹ curationis R 2. — ¹⁰ a R 2.

11. — ¹ reptum R 2. — ² (q. a.) bis scribit R 2. — ³ prime R 1, 2. — ⁴ exierat R 1. — ⁵ autem add. R 2. — ⁶ Meetem R 2. — ⁷ carcerem R 1. — ⁸ quia R 1, 2. — ⁹ (de - autem) per eos R 1.

(1) In Vita latina, c. 2, Samsado, supra, p. 357, in Passione graeca, c. 2, Συμφάδων κόμη, supra,

12. — ¹ assunt R 2. — ² apponere R 2. — ³ Tyberius R 2. — ⁴ noster R 2. — ⁵ vivos incendi R 1, 2. — ⁶ om. R 2.

13. — ¹ om. R 2. — ² om. R 2. — ³ perditiones R 1, 2. — ⁴ tempora R 1. — ⁵ Tyberius R 2. — ⁶ quatenus R 2. — ⁷ penis iterum add. R 2.

p. 330. — (2) Nicaea civitas dicitur in Vita et Passione S. Tryphonis, c. 13, supra, p. 360.

rursum
interro-
gantur

vitates, post aliquot dies reversus in Nicaeam civitatem suam iussit sibi sanctos Dei praesentari et dixit eis: « Deliberastis apud vos, per tanti temporis spatia, quemadmodum¹ horrida tormenta evadatis? Audite me filii, et sacrificate diis. » Sanctus Triphon respondit: « Castificat nos iudex omnium Deus, totius creaturae formator. » Rursumque aiunt: « Nihil a nobis primum quaeras, nihil extremum requiras, nisi quae a nobis in primis audisti, quia fidem nostram quam habemus in Deum neque tu neque imperatores tui, sed nec pater tuus Sathanas aliquibus argumentis aut persecutionibus subvertere poterit. Namque dominus noster Iesus Christus in evangelio sic ait: Qui negaverit me coram hominibus, negabo eum coram patre meo qui in caelis est². » Aquilinus dixit: « Vobis ipsis³ miseremini et magnis diis immolate, quia video in vos disciplinam et sapientiam. » Respitius dixit: « Nobis ipsi⁴ miseremur divina favente gratia, quia imperterriti confitemur Deum ac dominum nostrum, iudicem venturum⁵, qui singulorum acta discutere veniat. » Tiberius⁶ Graccus Claudius Aquilinus dixit: « Deferantur clavi et configantur pedes eorum. » Quod cum factum fuisset per medium civitatis in asperitate yemis ac vehementia tempestatis urguebantur; non enim diabolus cum omnibus canibus suis nocere eos potuit, sed magis ac magis confortabantur, quia fundati erant supra petram quae Christus est, qui militibus suis post momentaneos agones ac temporales passiones summum illud conferre solet bonum et bravium⁷ sempiternum, quod oculus non vidit, nec auris audivit⁸ nec in cor hominis ascendit. » Tiberius Graccus Claudius Aquilinus dixit: « Quid enim est, non sentitis tormenta? » Sancti responderunt: « Non sentimus tormenta quia clavi⁹ non sunt infixi in pedibus nostris sed quasi in calciamentis. » Ammirans autem praefectus tantam perseverantiam coepit cogitare qualiter eos fortius punire posset ne forte contempnerent tormenta. Iussit igitur eos manibus post tergum¹⁰ ligari et virgis nudos caedi. Qui cum acerrime caederentur, quaestionarii deficiebant nihil proficientes quia constantissimam illorum mentem illicere in nullo poterant a veritate quae Christus est.

et novos
subeunt

15. Praefectus autem ira repletus iussit unguulas et lampades lateribus eorum applicari. Quaestionarii autem accedentes praecepta complebant. Igitur applicantibus eis lampades astitit eis¹ angelus Domini claritate indutus, coronas habens in manibus variis ac pretiosis ornatas gemmis ex niveis floribus sertas, illis ostendens immarcescibili decore compositas quas capitibus eorum imposuit atque fortes in agone perfecit. Quod cum viderent ministri impietatis, cadentes in terra² exanimis redditi et facti sunt velut mortui. Extendentes autem sancti martyres oculos in caelum dixerunt: « Domine Iesu Christe, ne praevaleat diabolus adversus sanctos tuos, neque extorres faciat donorum tuorum; saevit

enim et ingemiscit³ per fidem sanctam caelorum adipisci regnum, de quo ille cadens proiectus est in infernum. Et nunc, Domine, exaudi nos et perface cursum nostrum, ut tua sit pugna et tua sit victoria. » Tunc praefectus Aquilinus dixit tortoribus: « Nisi consenserint imperatori, torquete illos quousque possint⁴ sustinere. » Cumque torquerentur dixerunt: « Nos persuades, stolidissime⁵ hominum, sacrificare ydolis immundissimis. » Neque enim sentiebant dolores, quia quae illis inferebantur forti animo respuebant. Dixit ad eos praefectus: « Discedite a tali dementia et consulite aetati vestrae. » Sanctus Respitius dixit: « Iam, maligne, audisti a nobis quia nos subvertere non poteris talibus verbis; nam hoc scire poteris quod numquam sacrificabimus lapidibus et lignis, quia Deum verum colimus et ipsi soli servimus. » Igitur quia tantum ac talem dominum habemus, nulli hominum consentimus nec acquiescimus. Scias procul dubio, vir diabolice, quia nullam poenam excogitare poteris quae separare nos possit a caritate Dei. »

16. Haec audiens praefectus iussit tribunal in foro sterni, ut ibi sanctos Dei martyres palam puniret. Postera igitur die pro tribunali sedens, dixit martyribus sanctis: « Oboeditis praeceptis imperatoris? » Sanctus Triphon respondit: « Saepem iam dixi tibi quia Deum vivum, qui in caelis est colimus et timemus. » Aquilinus dixit: « Plumbatis eos tundite¹ intolerabilibus². » Cumque prolixius plumbatis caederentur, non praevaluit in eis varietas tormentorum. Aquilinus dixit: « Adorate ymaginem Decii³ caesaris et iurate per eos qui in Capitolio deae⁴ Romae sunt vos numquam esse christianos. » Sancti dixerunt: « Terra enim ex quo formata est et eius incolae facti sunt, numquam impossibilius quid auditum est ut quam⁵ post tormenta tanta taliaque Christum dominum negare debeamus. »

17. Tunc praefectus, ira maxima commotus, iussit gladium adduci et consilio accepto sententiam protulit dicens: « Pueros hos¹, genere Frigios², christianos, imperatorum iussis oboedire nolentes, gladio iubemus decollari. » Qua propalata³ sententia, milites ad hoc deputati duxerunt sanctos martyres ad locum decollationis. Elevantes autem manus suas ad caelum invictissimi testes Christi Triphon atque Respitius dicebant: « Domine Iesu Christe, suscipe animas nostras et colloca⁴ eas in sinu patriarcharum. » Et haec dicentes victimae Christi, flexis in terra poplitibus praebuerunt utronei cervices gladiatori, sicque mucrone iugulati⁵ beatissimas animas reddiderunt creatori. Visi sunt autem⁶ oculis insipientium⁷ mori, illi autem sunt in pace et sequuntur agnum quocumque ierit. Convenerunt autem religiosi viri et sacerdotes Domini et dedicaverunt martyrium illorum cum omni honore, atque disciplina reverentiae participaverunt ibi mysterium nostrae redemptionis, commendantes animas suas sanctis beatorum martyrum patrociniiis.

PASSIO
SS. TRY-
PHONIS ET
RESPICI

E

cruciatus.

Capite
plectun-
tur.

F

Sap. 3, 2.

Apoc.
14, 4.

14. —¹ quemadmodum R 1. —² om. R 2. —³ nobis ipsi R 1. —⁴ ipsis R 2. —⁵ om. R 2. —⁶ Tyberius R 2. —⁷ brachium R 2. —⁸ corr. R 1, prius aud. auris. —⁹ clavis R 1. —¹⁰ posterum R 1.

15. —¹ ei R 1. —² terram R 2. —³ hominem

Novembris Tomus IV.

add. R 2. —⁴ possit R 2. —⁵ stultissime R 2.

16. —¹ tundite R 2. —² intolerabilibus R 2. —³ dei R 2. —⁴ deq' R 1. —⁵ quam ut R 2.

17. —¹ om. R 1. —² (g. F.) phrygios g. R 2. —³ prolata R 2. —⁴ collata R 2. —⁵ iugulanti R 1, 2. —⁶ enim R 1. —⁷ insip. oculis R 2.

A

D

VIII. PASSIO SS. TRYPHONIS ET RESPICII

A. THEODORICO MONACHO

E codice Vaticano latino 1192 (= T), collato codice Capituli basilicae Sancti Petri A 5 (= P), priorem huius Passionis partem expressimus. Ultimam partem reperire est in apparatu critico ad Passionem S. Tryphonis, supra, p. 359, inde a c. 8. Cf. Comm. praev. num. 13, 14, 28.

Sanctorum martyrum Triphi et Respicii¹.
Incipit prologus².

Prologus
Leonis
presbyteri.

1. Non enim insignes antiquorum patrum titulos infirmare conamur neque generosa illorum monumenta suggillare nitimur, quin potius laudamus atque laudando roboramus; sed ea quae per incuriam, temeritatem [ut] simplicium scriptorum depravata videntur in quantum divinae providentiae sors dederit, emendare satagimus, ne apud sobrios et grammatico[s] sale conditos lectores veritas gestorum ipsa corruptione vilesceat ac² pius labor piorum omnium sputo obnoxius iudicetur. Est autem et alia causa huiusce renovationis non minima quae nos tam annosum ac neglectum opus commutare⁴ cogit in melius, quia sine titulo auctoris amphibolum est thema subsequentis operis, et ideo verendum ne inter apocrypha iure censeatur. Quia⁵ igitur ad publicas aures ob multorum aedificationem proficisci oportet, necesse est ut grammaticae diligentiae cribro ab omni prius vitiorum lolio purgentur. Dicit namque Ysidorus: «Abrade titulum ut muta sit pagina.» Ergo ne tantae calumpniae ansa nostram pravitatem aliquo modo innodare videatur, sanandi ac medicandi operis prodenus est medicus ut, cum probata persona omnibus in notitiam venerit, eius opuscula divina veritate subnixi nemo fidelium refutare permittatur, sed potius contra omnes aemulos dominicae protectionis vir bonae <voluntatis> defensare comprobetur.

Theodorici
monachi
scripta.

2. Est nempe Theodoricus ille monachus ac sacerdos peregrinus atque diutinis viscerum cruciatibus confectus, qui ante raros annos vitam composuit beati Martini papae iocundius, nec non et alia opuscula, in hac urbe Romana positus, conscripsit diligentius; qui cum fratrum rogatu¹ aliquid dignum scriptitasset commemorandum, <non> fuco aliquo usus dicendi nec falera pretiosorum verborum sed humillimo narrationis genere, quod graeci tapinosyn vocant, ob commune auditorum atque lectorum commodum subulco prosecutus est stilo. Scripsit² quoque, ut multorum fatetur auctoritas,

elegantissimum et omni veneratione dignum de sanctis Quadraginta martyribus sermonem; compinxit praeterea Passionem beatorum martyrum Antimi sociorumque eius, exametris intersertam versiculis; memoriam quoque nuperrime haudquaquam³ vilipendam edidit, qualiter caput eximii martyris Damiani Romanis illatum est. Coeptulis⁴ his addendum non superfluum videtur, quod et rusticano sermone translationem patefecit sanctorum Christi athletarum Basilidis, Tripodis et Magdalis (1).

3. Ego quoque Leo, quamvis minus idoneus, superna tamen favente clementia presbyter et sacerdos, memoratum monachum coepi¹ pro Christo amare ardentius, non ob hoc tantum quod videbatur sciolus, quin immo quia testimonium habuit bonum ab omnibus, quod esset huius saeculi inimicus et mundus illi esset crucifixus; nam eius infirmitati assidue compassus, hospitem² illum recepi omnium nostrorum primus eiusque me interesse disputationi³ gavisus sum sedulus. Cumque illi compertum foret quod essem cotidianus beati triumphatoris Christi Respicii titularius eiusque servitor (2), ut defessus coepit a me disquirere, utrumnam⁴ beatus martyr suae Passionis esset insignitus memorabilibus⁵, an e faeculentia⁶ ruitura prae manibus mundi historia omnino chronographis deficientibus careret. Cum beatum Christi pugillatorem proprios responderem⁷ habere titulos: «Velim,» ait ille, «videre, stili probandi gratia.» Qui cum citius primae paginae campos percurreret: «Habemus nactam,» inquit, «occasionem quam de agresti atque insulso pulmento fas nobis sit, laceratum⁸ facere cibum; nam amarissimas proiciamus cholochintidas et mellifluas pro illis inseramus herbas, ut, sicut indocti scriptores de bono fecerunt malum, sic et nos de malo nitamur facere bonum, ipsius fulti levamine sine quo nihil possumus facere.

Leo Sancti
Respicii
presbyter.

Gal. 6, 14.

Explicit prologus. Incipit Passio¹.

4. Saepe² divina consuevit clementia in tenera adhuc parvaque aetate uberrimo praerogativae

Theodorici
praefatio.

1. —¹ incipit Passio sancti Triphonis martyris meñ november die x P; Respicii hic T. —² prol. om. P. —³ hac T. —⁴ coninane T. —⁵ quid T.

2. —¹ rogatum T. —² scripsi T. —³ autquam T. —⁴ sceptulis T.

3. —¹ cepit T. —² ospitium T. —³ disputationis T. —⁴ unumnam T. —⁵ memorilibus T. —⁶ faeculentia T. —⁷ respondere T. —⁸ glyceratum?

(1) De Theodorico monacho disseruit eiusque opera recensuit A. PONCELET noster in *Anal. Boll.*, t. XXVII, p. 5-27. — (2) Huius ecclesiae

4. —¹ (expl. - passio) om. P. —² *Caput 4 ita P*: Saepe quidem consuevit divina clementia in tenera adhuc aetate positam ubertim sapientie dono illustrare infantiam. Ab ipsis etenim cunabulis cognoscitur spiritalis profectus cum in eis divina operata fuerit virtus. Sic namque in primo regum volumine legimus Samuhelem domino placuisse et ablactatum Deo parentes maluerunt

Sancti Respicii nulla alia superest memoria. Cf. Comm. praev. num. 25.

dono

A dono sibi placitam illustrare infantiam, quatenus eo mirabiliore³ praeconio occulta eius iudicia quomodo fidelibus innotescerent, quia gratiam quam intelligibili, peccatis exigentibus, aetati subtrahit, minori plenius confert. Ab ipsis etenim cunabulis evidentiis divina cognoscitur interdum operari virtus, dum ludere delectat cum innocentibus. Nec mirum, quia quavis sit magna in magnis, mirabilia tamen operari solet in minimis, sicut sacra utriusque Testamenti passim testatur historia. Legitur siquidem in primo Regum volumine Samuelem Deo placuisse, quem ab lactatum divinis servitiis parentes devoti contulere, quem caelitus promeruerunt optinere. Sic etiam Salomon cum duodecim annorum gereret, maximam a Domino consecutus est dignitatem, et quia regendi populi infinita erat multitudo non aliter potuit nisi sapientiae sceptro corroborari in regno. Sic vero divina vox Ieremiae dicit: « Priusquam te formarem in utero novi te et antequam exires de vulva sanctificavi te et prophetam in gentibus dedi te. » Datum enim bonum, quod Deus omnipotens homini concedit, quis invidorum saeviendo auferre poterit? Sic quippe Danihelem novimus⁴ sublimatum cum in Babylonia duodenis ducebat, eumque Deo amabilem prohi fecerunt mores, adeo ut per aequitatem veri iudicii voluptuosos dampnaverit seniores. Nam et dominus noster Iesus Christus per semetipsum parvulorum volens ostendere merita, laudem illorum grantanter assumpsit, hanc per ipsos Iudaeorum increpat turbam. Hinc est quod propheta canit: « Quia sapientia aperuit os mutum et linguas infantium facit esse disertas. » Redemptor etenim noster per semetipsum sicut patribus promisit mundum visitare dignatus est; rudes ac simplices homines elegit ecclesiae suae doctores non saecularis litteraturae magistros, qui per eloquentiae florem aut sermonum volubilitatem, quibus magis ydolatriae cultura⁵ fovebatur, pollebant, sed idiotis atque

1 Reg.
1, 20-28.

3 Reg.
1, 39.

Ier. 1, 5.

B offerre quem ex promissione ab eo meruerunt optinere. Sic etiam Salomon cum duodecim annorum gereret aetatem maiorum supergressus est dignitatem. Et quia populi fuerat multitudo non aliter potuit nisi per sapientiam roboraretur in regno. Sic quoque Hieremie dicitur divinitatis voce delata: Priusquam te formarem in utero novi te et antequam exires de vulva sanctificavi te, et prophetam in gentibus posui te. Quod cum datum bonum dominus concedit quis enim dominus sevidendo auferre poterit? Si vero Danihelem novimus sublimatum cum in Babylone duodenis esset, cum Deo amabilem fecerit mores et per aequitatem iudicii nephandos dampnaverit seniores. Nam et dominus noster Iesus Christus per semetipsum parvulorum ipsi non alii placentium volens ostendere merita infantem assumpsit ac per ipsum Iudaeorum increpat turbam. Inde est quod olym propheta cecinit vaticinando: Sapientia enim aperuit os mutum et linguas infantium facit disertas. Denique in primordio christianae religionis non elegit dominus noster grammaticos nec oratores, sed rudes ac simplicissimos piscatores, quin etiam cum ex gentibus sibimet propagaret ecclesiam non praelegit saecularis litteraturae magistros qui per eloquentiae florem aut volubilitatem sermonum quod magis fovebant culturas idolorum sed iunioribus magnam concessit constantiam ut pro eo gloriosa dixissent martyria. Et quia multi saecularium per sapientiam meruerunt

Dan. 13.

Sap.
10, 21.

C virtutis indolem, multo melius hoc exuberavit in beatissimo Triphone P. —³ mirabiliorum T. —⁴ novissimus T. —⁵ culture T. —⁶ unum T. —⁷ beatus Trifon add. videtur alia manu P. —⁸ (die - exercens) ludum exercens cum coetaneis pueris P. —⁹ unum T. —¹⁰ corr., prius tactu T. —¹¹ om. T. —¹² infantibus P. —¹³ erat P. —¹⁴ (eiulatum - transactis) e. n. m. p. p. ob importunum cum lac. redissent h. q. tr. T.; hoc audissent eiulatum magnum simul cum lacrimis miserunt; beatissimus autem Triphon fovebatur ab angelis horis vero transactis tribus super luctum pueri P. —¹⁵ (v. d.) clamare P. —¹⁶ corr., prius Triphonem atque Respitiu T. —¹⁷ (vos - meum) te serve Dei Triphon accede prope tangere me P. —¹⁸ tibi P. —¹⁹ corr., prius puero T. —²⁰ adherat P. —²¹ sanctum add. P. —²² ostensione P. —²³ extende manum tuam P. —²⁴ sana eum P. —²⁵ qua T. —²⁶ detinet P. —²⁷ statimque sanatus est puer P. —²⁸ in marg. amabant T.; amabatur P. —²⁹ sanctus Triphon P.

indoctis suam commisit ecclesiam ut intelligerent homines aliud se habere per naturale ingenium atque aliud per gratiam optabile donum, sicque qui gloriatur in Domino gloriatur; et quia multi per sapientiae donum virtutum meruerunt indolem testantur illustres pueri Triphon atque Respitiu, in quibus adhuc florebat simplex pueritia et tamen claruerunt longe lateque virtutis insignia.

5. Nondum enim in sanctum Triphonem antiqui¹ saeviebat invidia hostis² sed primitus per eundem quem beatissimi Respitiu patuerunt inclita virtutum indicia. Cumque venerabilis puer Respitiu in divinis exerceret³ ludis castificabatur <a> matre sua nomine Eucharua, nutriebatur a quodam sancto et catholicissimo sacerdote, qui eum secundum apostolicam divinamque⁴ instituit legem, sine intermissione divina magnalia psallere fecit, sicque puerilem devotionem in Christi caritate⁵ <solidavit>. Cumque factus⁶ esset⁷ annorum duodecim, die quadam cum coaevalis suis ludum exercens⁸, unus⁹ ex ipsis tactus¹⁰ est¹¹ morsu serpentis, ita ut periclitaretur usque ad mortem. Currens vero unus de pusillis¹² nunciavit parentibus eius qui percussus fuerat¹³. Cumque eiulatum non minimum parentes pueri ob infortunium cum lacrymis reddidissent, horis quasi tribus transactis¹⁴, coepit percussus vociferari dicens¹⁵: « Deprecor vos, o sancti Dei servi Triphon atque Respitiu¹⁶, accedite propius et tangite corpus meum¹⁷ ut non moriar. Vobis¹⁸ enim donavit Deus gratiam curationum. » Haec dicens puer¹⁹, conversus populus qui aderant²⁰ rapuerunt²¹ Triphonem dicentes quia vox quae facta est Dei ostensio²² nosceretur. Et cum ducebat sanctus Triphon magna voce dixit: « Lux mea Christus », extendens manus suas²³ super eum qui percussus est, et sanavit²⁴ a necessitate quae²⁵ eum definebat²⁶ confestim²⁷ et omnes magnificaverunt Deum. Amaverunt²⁸ itaque sanctum Triphonem²⁹ (1) pro miraculo facto in nomine domini nostri Iesu Christi.

PASSIO
SS. TRY-
PHONIS ET
RESPITII
1 Cor. 1, 31.

Tryphon et
Respicius

F
puerum
sanant a
morsu
serpentis.

(1) Nulla deinceps de S. Respicio mentio est apud Theodoricum.

PASSIO
SS. TRY-
PHONIS ET
RESPICII
Tryphon
medetur
Asyncreto

6. Paucis admodum¹ transactis diebus², iuxta iter sanctus cum esset positus, Asincretus³ quidam negotiator subsistit ad locum respiciensque infantem, stupore percussus⁴ exanimis defecit. Vox autem caelitus missa est dicens ei⁵: « Convertite⁶ Triphon, et da manum deficienti; proficiscere, cum eo faciens curam⁷; tecum enim sum omnibus diebus vitae tuae. » Qua voce compta, conversus vidit eum in terra iacentem et ait: « Homo Dei⁸, surge de terra et servi⁹ Deo qui est in caelis. » Et statim surgens vidit sanctum Triphonem gratissimum vultum habentem, et imposuerunt eum vehiculo suo quo utebatur ne forte lassesceret¹⁰ et exiit inde¹¹. Euntibus autem eis negotiator puerum, quem solum putabat, tertium cernens expavit ad visionem infantis. Dixit autem beatissimus¹² Triphon: « Quare timuit anima tua? » Qui dixit: « Domine, vidi vultum tuum fulgentem et timui. » Respondit sanctus¹³ Triphon: « Quomodo visus sum tibi? » Negotiator dixit: « Vidi quosdam stantes unum a dextris et alium a sinistris tuis. Sed vultus eorum¹⁴ splendidus¹⁵ nimis. » Ait autem sanctus Triphon: « Ostensa sunt tibi futura; venit enim ultio super daemones. » Post haec autem sanctus Triphon descendit¹⁶ ad orationem; cumque Dominum deprecaretur, ecce efferebantur¹⁷ quatuor immundi spiritus vehementer coacti et per aerem vociferabant: « Sanctus Dei Triphon transiens locum istum sanctificavit et nos per orationes eius¹⁸ igneis cathenis vinexit. » Completa igitur oratione, fregit panem dixitque negotiatori: « Redde vota domino Deo tuo. » Et accipiens manducavit et dixit: « Vivit Dominus qui nutrit me ab infantia mea, et Christus eius qui per sanctum Triphonem mirabilia facit, illi servo et ipsum adoro. » Et¹⁹ incepto²⁰ itinere pergebant et cum irent praesentiam beatissimi²¹ non tolerantis daemones per aerem eiulatu²² terribilissimo agebant: « Cremamur, amice Dei Triphon, fugati²³ a te. »

et cuidam
stabulario;

C

7. Venientibus vero eis ad¹ primam mansionem², applicuerunt³ ad Pandocium⁴ (1), ubi quidam stabularius tenebatur magnis febribus. Ad quem ingressus dixit: « Surge de terra⁵ ab hac infirmitate tua et glorifica Deum⁶. » Statimque in sermone iubentis⁷ sanitas⁸ est restituta⁹. Vespere ergo¹⁰ facto, oratione completa, sua reficiebant corpora et cum reficerentur, subito vox facta est dicens ei: « Puer meus Triphon, proficiscere Caesaream. Est enim ibi¹¹ quidam vexa-

tus pessimo daemone; quem cum sanum reddideris, facies¹² ut te sequatur, monstrans ei operum bonorum exemplum. » Et post hanc vocem omnes qui in Pandocio erant stupefacti sunt et in oratione pariter incubuerunt, et postquam oraverunt, sanctus Triphon videbatur ab omnibus, cum minime litteras nosset, manibus librum tenere; et colloquens ei fiebat¹³ Christus qui eum confortabat. Facta autem¹⁴ die, ambulans illis hora circiter sexta, fixit genua ad orationem. Quo orante, subito aper de silva exiliens, qui canibus minabatur, advenit. Quem cum vidisset et mercatore¹⁵ appropinquante¹⁶ sibi exclamans dixit¹⁷: « Domine Deus, omnis¹⁸ regni dispensator, qui repleas eos qui sperant in te Spiritu Sancto, qui puram et sinceram bonitatis tuae salutem das¹⁹ his qui confitentur nomen tuum duxque es²⁰ <eis²¹> qui mandata tua custodiunt, extende manum tuam et amove timorem pessimum a servo tuo Asincretus²², et retinens animo tuum timorem, effugiant dolores conservans eum in tua scientia, quia tu es qui salvos facis sperantes in te. » Haec dicens ait mercatori: « Confide et ora Deum, qui de periculis liberat. » At ille expectabat rei eventum, quid esset²³ facturus, qui hilarem praeferebat vultum de Spiritu Sancto repletus, extendens manum crucemque depingens ingenti bestiae dixit: « Abite unde venistis²⁴. » Quo dicto citius reverberatus abscessit.

aprum
pellit;

E
Psalm.
16, 7.

8. Modico vero intervallo ambulans illis, et¹ ecce quidam homo² occurrit ei spiritum habens immundum, saepius autem in fluminibus et in rivis et in ripis³ deiectus; sed usque in praesentia⁴ sancti divinitus est gubernatus. Et hic⁵ vociferans dicebat: « Sancte Dei Triphon, uris⁶ me. » Sed beatus⁷ suspiciens⁸ in caelum dixit: « Lux inextinguibilis Christe⁹, splendor iustitiae, caeli et terra domine, expelle inimicum hunc iam a figmento tuo, qui¹⁰ ad imaginem tuam de limo terrae a te factus¹¹ est homo. » Et statim spiritus nequam exiit ab eo et voce magna per deserta volitans dicebat: « Uris me, serve Dei Triphon; non habeo locum habitationis. » Salvatus autem homo dicebat: « Gloria tibi Christe. » Et proficiscebatur gaudens et glorificans Dominum¹².

energumens
nos
Marc. 5, 2.

9. Homo vero quidam nobilissimus Caesareae civitatis, Antonius¹ nomine, habens spiritum malum², vinculis constrictus <erat>. De quo sanctus Triphon nuntio commonitus <est>, quemadmo-

liberal.

6. —¹ ammodum P. —² d. tr. P. —³ Asincretus P. —⁴ percussus P. —⁵ om. P. —⁶ convertere T. —⁷ curas P. —⁸ om. P. —⁹ servi //// P. —¹⁰ lassesseret P. —¹¹ (e. e. i.) ex itinere sanctus P. —¹² partim corr. T. —¹³ in ras. T. —¹⁴ illorum P. —¹⁵ partim corr. T. —¹⁶ autem add., sed del. T.; desc. s. Tr. P. —¹⁷ ferebantur P. —¹⁸ orationem P. —¹⁹ de T. —²⁰ // cepto P. —²¹ beatissimi //// T. —²² eiulato T. —²³ fugiemus P.

7. —¹ corr. rec. in marg. T; om. P. —² prima mansione P. —³ applicuerunt P. —⁴ Pandocium P. et deinceps. —⁵ (de t.) om. P. —⁶ (tua - Deum) liberaberis P. —⁷ iubenti T. —⁸ corr. rec.

T. —⁹ et glorificabat Deum add. P. —¹⁰ autem P. —¹¹ om. T. —¹² faciens T. P. —¹³ videbat in marg. manus rec. scripsit T. —¹⁴ itaque P. —¹⁵ mercator P. —¹⁶ appropinquantem P. —¹⁷ homo Dei Triphon adiuva me ut non periam qui dixit add. P. —¹⁸ omnipotens P. —¹⁹ corr. T. —²⁰ corr. P.; sis T. —²¹ om. T. P. —²² om. P. —²³ puer add. P. —²⁴ venisti P.

8. —¹ om. P. —² h. q. P. —³ (et in ripis) om. P. —⁴ praesentiam P. —⁵ hic //// T. —⁶ huris T. —⁷ Triphon in marg. add. T. —⁸ in ras. T. —⁹ Christus P. —¹⁰ quia P. —¹¹ factus P. —¹² Deum P.

9. —¹ Antoninus P. —² a add. T.

(1) In libris latinis de S. Tryphone, Pandocium velut hominis vel loci nomen usurpari iam dixi-

mus, supra, p. 321, n. 12, p. 358, annot. 1.

A dum eum sanaret et suum sequi praeceptum faceret. Hic ⁵, disruptis catenarum compedibus, venit ad beatissimum Triphonem, et cruciatus ab hominibus minabatur ⁴. Sanctus vero extendens manum tenuit hominem et dixit ei: «Tibi dico, immunde spiritus, in nomine domini nostri Iesu Christi, contremisce ⁵ et exi ab homine, fugiens per deserta loca, haereditatem tenens perhennis ⁶ flammae.» Statim ⁷ exiit ab eo cum stridore comminationis et sanae mentis effectus secutus est eum.

Lucium
convertit ad
Christum.

10. Lucium itaque praeses, paganus cum esset, audiens haec fieri a sancto Triphone ¹, iussit tribus militibus ut ei praesentaretur. Scivit autem beatus praesidis voluntatem et exiit obvius dixitque eis ²: «Ob quam causam venistis ad me?» Qui dixerunt: «Domine ³, praeses misit nos ut videat te ⁴.» At ille respondit: «Cognovi et ego a Deo meo. Tamen euntes dicite ei: Prae ⁵ foribus Dei servus stat ⁶.» Et egressus praeses dixit: «Bene venisti, vir Dei.» Sanctus Triphon respondit: «Dominus illuminet sensus animae tuae ad videndum ⁷ mirabilia deitatis suae.»

B

³ his P. — ⁴ mirabatur P. — ⁵ contremesce T. — ⁶ perhenne T. — ⁷ statimque P.

10. — ¹ corr., prius Triphonem P. — ² ei T. — ³ om. P. — ⁴ (videat te) te ad eum perducemus P. — ⁵ pro P. — ⁶ adest P. — ⁷ videndam P. — ⁸ habitus P. — ⁹ gratiam T, P. — ¹⁰ corr., prius ipsam T. — ¹¹ videre add. T. — ¹² (ad haec etiam - permansit) ait autem sanctus: Possidet me Christus ut faciam coram hominibus manifestam deitatis eius virtutem. Deus enim cooperator perfruens sapientis cultores, cui te credere oportet, praeses, ut relicta superstitione

Dixitque praeses: «Dic, homo Dei, infantis habitu ⁸ indutus sed seniorum prudentia decoratus, unde hoc munus possides?» Ad haec etiam famulus Domini: «Gratia ⁹,» inquit, «aeterni regis, qui tibi contulit nos videre, ipsa ¹⁰ cordis tui ¹¹ oculos illuminare dignetur, ut ad viam veritatis, quae est Christus, pervenias, quatenus caelestia gaudia sine fine possideas.» Cui praeses: «Credo enim in Domini potentiam, quem quidem ideo te permisit ad me pervenire, ut tuis sanctis monitis lucretur animam meam. Tantum, quaeso, ora pro me ad Dominum, ut per te ad eius fidem pervenire merear.» Tunc expandens manus suas beatus Triphon ad Dominum et dixit: «Plasmator animarum et corporum Deus, qui ideo humanam naturam condere voluisti, ut caelorum ruina exinde restaures, connumera hunc praesidem in sorte haereditatis tuae, ut in nomine dilecti filii tui mereatur tibi sanctis operibus complacere.» Quid plura? Cr didit in dominum Iesum Christum praeses, cum tota domo sua, et in sancta confessione permansit ¹².

PASSIO
SS. TRY-
PHONIS ET
RESPICI

E

idolorum acquirere possis regnum caelorum. Et respiciens infantem dixit: Credo Deum per te mirabilia operantem: daemones de obsessis corporibus fugans, tenebras cogitationum illuminans, varias infirmitates sanans et errantes ad viam veritatis et salutis revocans. Comple ergo, domine mi, comple manifestum nomen tuum, glorificari impleam servo tuo ut magnificet tuam bonitatem. Illico credidit praeses Deo et omnis domus eius P. *Reliqua pars operis Theodoriciani requirenda est supra, p. 359 et sequentibus.*

IX. S. NYMPHAE PASSIO PRIOR

E codicibus bibl. Vaticanae lat. 1192 (= T) et lat. 6076 (= V 1). Cf. *Comm. praev. num. 13, 27.*

<Passio> S. Nymphae virginis.

C

1. Cum per universam provinciam verberarent ¹ carnifices sanctos, in illis diebus plebs Dei conturbata est a regibus impiissimis. Dehinc interiecto tempore piissimus Constantinus accepit imperium Romanorum, qui primus princeps ² christianus fuit, et ³ exinde tranquillam fecit plebem ⁴ christianorum, et omnia templa et ydola ⁵ comminui iussit, et sub suo dominio ariana ⁶ et sabelliana haeresis damnata est. Igitur praecepto eius ex omni terra milites et carnifices Romam sunt regressi, et pacem ⁷ cum christianis habuerunt. Et mox ⁸ per omnem Galliam, Asiam ⁹, Africam, Indiamque per ¹⁰ circuitum usque in Hierusolyamam fama ista ¹¹ crevit. Eodem tempore dum fama haec coepit

Aurelianus praeses
pater
S. Nymphae.

crecere, Aurelianus praefectus Panormio ¹² persecutionem christianis inferebat. In qua civitate erat episcopus Mamilianus nomine (1), vir christianissimus, ex nobili genere natus, qui occulte praedicabat populo ¹³, et dum melliflua eius audiebant verba, libentius convertebantur. Quadam vero die discipuli beati Mamiliani ¹⁴ perrexerunt ad quoddam palatium Aureliani praefecti, ut aliquam persecutionem intelligerent, et dum pene palatio propinquarent, speciosissima virgo filia Aureliani, nomine Nimpha, videns eos cognovit quod essent christiani ¹⁵, obviavit eis cum magna festinatione et introduxit eos occulte in palatium ¹⁶ et in suis cubiculis ¹⁷ cum omni diligentia eos abscondit ¹⁸. Tenebat autem in sui pectoris armariolo ¹⁹ absconditum ²⁰ quod ab aliis christianis audierat de Christo,

S. Mamiliani
discipuli

1. — ¹ verberabant T. — ² principium V 1. — ³ om. V 1. — ⁴ tranquillitas fecit plebes V 1. — ⁵ idolorum V 1. — ⁶ ariana V 1. — ⁷ (milites - pacem) militiam revocabat et carnifices Romae regressi elicomata V 1. — ⁸ (et mox) unde per V 1. — ⁹ metropolim V 1. — ¹⁰ Aphricam Indiaeque

V 1. — ¹¹ om. V 1. — ¹² Palarmo V 1. — ¹³ populum T. — ¹⁴ Mammiliani hic T. — ¹⁵ que add. V 1. — ¹⁶ palatio V 1. — ¹⁷ suo cubiculo V 1. — ¹⁸ (e. a.) reseravit V 1. — ¹⁹ om. V 1. — ²⁰ abscondito V 1.

(1) De S. Mamiliano, lege *Act. SS.*, Sept. t. V, p. 45-54; F. LANZONI, *Le origini delle diocesi an-*

tiche d'Italia (Roma, 1923), p. 635-39.

quo

S. NYMPHAE
PASSIO I

excipiuntur a S. Nympha

Ioh. 11, 37.

quae a S. Mamiliano

Matth. 3, 9.

B

C

quo modo ad cenam cum discipulis sederit, et surgens dum comedisset, illorum lavit pedes tersitque linteaminibus, et occulte indicavit ancillae²¹ suae, ut cum omni festinatione adduceret aquam et pelvem et linteamina pariter. **2.** Mox ut factum est, tunc virgo cecidit ad pedes sanctorum quos incluserat¹, et cum lacrimis dixit: « Precor vos, famuli² Christi, me indignam permittite³ vestros pedes lavare. » Ad haec sancti cum lacrimis dixerunt: « Dominus Iesus Christus, qui aperuit oculos caeci nati, dignetur oculos tui cordis aperire, ut valeas ea percipere, per quae salvatur anima⁴ a peccatis. » Haec autem⁵ virgo Nympha audiens⁶, citius lavit pedes eorum, et tersit linteaminibus, et attulit cibum, editque⁷ cum eis. Post completum autem cibum ponens virgo genua sua in terram⁸ cum lacrimis ait: « O viri sancti, docete nos viam veritatis, ut per vestram doctrinam valeamus cognoscere⁹ dominum Iesum Christum, et magistrum vestrum Mamilianum¹⁰. » Tunc illi: « Si crederis in Christum Iesum¹¹, nos indicamus¹² tibi per quem poteris Christum cognoscere. » Beata Nympha respondit: « Libentissime credo; sed peto ut cito me baptizetis. » Aiunt illi: « Dimitte nos prius ire ad Mamilianum episcopum, ut ei de tua salute nuntiemus. » Beata Nympha respondit: « Precor vos, ut saltem unus ex vobis hic remaneat. » Qui dixerunt: « Elige unum¹³ ex nobis, ut et alius cum festinatione nuntiare haec vadat¹⁴ episcopo. » Virgo¹⁵ respondit: « Ita diligo unum ut alium; peto ut desiderium meum citius adimpleatis. » Tunc unus¹⁶ ex iis, Goboldeus¹⁷ nomine, perrexit ad episcopum, et omnem¹⁸ rei¹⁹ eventum ei indicavit. Beatus vero Mamilianus haec audiens dixit: « Domine Iesu Christe, qui de lapidibus²⁰ excitasti semen Abrahae, aperire digneris cor²¹ atque mentem huius virginis usquedum prope-rabo ad eam. » Et sine mora ad palatium ubi virgo manebat appropinquans²², iam tardus post occasum solis incipiente nocte quasi furtive in palatium²³ ingressus, ubi erat virgo cum multis vernaculis, eam invenit²⁴. Ad haec dum respiceret virgo, cecidit ad pedes eius, et supplicii²⁵ voce dicebat: « Bene venias, medice animarum et corporum. Ego semper desideravi faciem tuam videre. » Sanctus Mamilianus respondit: « Ego desiderium tuum in te competenter aspicio²⁶; si vis, crede²⁷ in dominum Iesum Christum²⁸. » Beatissima Nympha respondit: « Rogo te, pater,

ut me et omnes vernaculos, qui mecum sunt, D facias²⁹ participes aeternae vitae. »

3. Tunc beatus¹ episcopus catechizavit² eos cum beata³ Nympha⁴, et accepta aqua benedixit et baptizavit eos cum beata Nympha, viros cum puellis⁵ numero trecentos. Cumque in Dei laudibus persisteret⁶, non multum⁷ post eorum baptismum angelus Domini in eodem beatissimo apparuit, et coronam super caput beatissimae Nymphae posuit. Hoc autem⁸ omnes qui in cubiculo erant cum vidissent, quasi ex uno ore dixerunt: « Gloria tibi Christe, gloria tibi rex immense; te laudamus, te benedicimus, qui dignatus es per beatissimum⁹ Mamilianum¹⁰ nobis ostendere angelum tuum sanctum etiam nostri amatorem effectum. » Et coeperunt dicere ad episcopum¹¹: « Deprecamur te, episcopo Dei¹², per dominum Iesum¹³, ut patefacias nobis¹⁴ qualem gloriam in regno caelesti consecuti sunt sancti. » Beatus vero Mamilianus¹⁵ episcopus dixit: « Utique videntur habere palatium sancti, ubi unicus regis aeterni filius est dominus¹⁶ Iesus Christus, ex omni latere¹⁷ pretiosus lapidibus constructum visibiliter a foris decoratum et invisibiliter¹⁸ intus magis pretiosum¹⁹; fundamenta autem videtur²⁰ habere ex onichino²¹, et per circuitum palatii ex omni latere adamantino²² decoratur²³. Carbunculus topazius²⁴ ianuam²⁵ palatii cooperiunt; quicumque merentur introduci ante ianuam palatii, audiunt cantica dulcissima cum musico carmine. Ibi luminaria plus quam solis refulgent, ibi omnes flores gignuntur cum odoribus multis, unde ventorum flati²⁶ odores usque ad nares sanctorum concurrunt²⁷. Ibi martyres coronati et purpura induti; ibi virgines in thalamo²⁸ armillas²⁹ et fibulas habent³⁰ ex auro ex omni latere pendentes³¹, virginitates³² illarum fulgent³³ ut sol ante Dominum³⁴. Ibi Cherubim promentes³⁵ cantica in voce tonanti³⁶ ante regem aeternum³⁷. » Haec et his similia dicente episcopo, beata Nympha cum lacrimis ait: « O immensa Dei pietas, o immensa clementia! Eum qui³⁸ de pulvere et cinere nascitur homo³⁹ ad tantam gloriam⁴⁰ perducis! Heu! me circumvallate dolores⁴¹ ex omni parte. Cui servivi, cui credidi? Cur⁴² ab infantia mea non⁴³ agnovi regem caelestem⁴⁴ dominum Iesum Christum, sub cuius iure omnis creatura commoratur visibilium et invisibilium⁴⁵? » At⁴⁶ episcopus dixit: « Noli metuere filia⁴⁷, quia quicquid⁴⁸ contagii⁴⁹ in praeterito commisisti, in regeneratione aquae

baptizatur cum aliis trecentis.

Episcopus de gloria caelesti disputat;

F

²¹ Abrae V 1.

2. — ¹ incluserat V 1. — ² famulos V 1. — ³ ut me i. permittatis V 1. — ⁴ salvantur animae V 1. — ⁵ (h. a.) dum hec V 1. — ⁶ audisset V 1. — ⁷ edidit V 1. — ⁸ terra V 1. — ⁹ valeam percipere V 1. — ¹⁰ Mamilianum T. — ¹¹ in Christo V 1. — ¹² indicabimus V 1. — ¹³ unum corr., prius unus T. — ¹⁴ hec nuntiet V 1. — ¹⁵ domini add. V 1. — ¹⁶ (t. u.) unus autem V 1. — ¹⁷ Goboldus V 1. — ¹⁸ omnes T. — ¹⁹ dei V 1. — ²⁰ lapide V 1. — ²¹ corr., prius corde T. — ²² V 1, om. T. — ²³ palatio V 1. — ²⁴ (e. l.) per- venit V 1. — ²⁵ (e. s.) cum obnixa V 1. — ²⁶ efficio V 1. — ²⁷ credere V 1. — ²⁸ domino Iesu Christo V 1. — ²⁹ esse add. V 1.

3. — ¹ Mamilianus add. V 1. — ² catechizavit V 1, T. — ³ corr. T. — ⁴ (e. b. N.) om. V 1. — ⁵ atque puellas V 1. — ⁶ persistentes essent V 1. — ⁷ multo V 1. — ⁸ (p. h. a.) tunc omnes V 1. — ⁹ V 1, baptismum T. — ¹⁰ Mamilianum hic T.

— ¹¹ (et - episcopum) V 1, om. T. — ¹² (ep. D.) om. V 1. — ¹³ Christum add. V 1. — ¹⁴ pate nobis facias V 1. — ¹⁵ (v. M.) om. V 1. — ¹⁶ dominus est V 1. — ¹⁷ et add. V 1. — ¹⁸ (visibiliter - invisibiliter) V 1, visibilibus T. — ¹⁹ praecelsum ibi V 1. — ²⁰ videntur T. — ²¹ dionichilo V 1. — ²² amantino T; adamantini lapides V 1. — ²³ re- serantur V 1. — ²⁴ topazius T. — ²⁵ ianuam V 1. — ²⁶ (unde - flati) dum flagitatu ad venti flatum V 1. — ²⁷ concurrunt T. — ²⁸ epulantes add. V 1. — ²⁹ armimillas T. — ³⁰ ex ita V 1. — ³¹ V 1, pruden- tes T; habent add. V 1. — ³² virginitas V 1. — ³³ fulget V 1. — ³⁴ Deum V 1. — ³⁵ promunt V 1. — ³⁶ tonantis V 1. — ³⁷ faciem regis aeterni V 1. — ³⁸ (eum qui) cui nemo audeat dicere cur ita facis V 1. — ³⁹ et add. V 1. — ⁴⁰ eum add. V 1. — ⁴¹ me circumvallat me dolor V 1. — ⁴² non add. V 1. — ⁴³ om. V 1. — ⁴⁴ caelestem regem V 1. — ⁴⁵ com- moratur visibilis et invisibilis V 1. — ⁴⁶ ad haec V 1. — ⁴⁷ om. V 1. — ⁴⁸ quod V 1. — ⁴⁹ om. V 1.

lavatur

A lavatur ⁵⁰. » Tunc ⁵¹ qui ibi aderant pagani per totam noctem audientes ⁵² eum ⁵³ tam dulcisona verba loqui de Christo, rogare coeperunt sanctum episcopum, una cum beata Nimpha, ut baptismum perciperent; et baptizati sunt in eadem noctis hora homines numero quingenti. Cumque iam aurora esset, venerabilis episcopus ait: « Fratres et filii mei, tempus est ut revertar ad hospitium meum. Sed valde vos ammoneo ut agatis quod Dominus dixit in evangelio: Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. » Beata virgo ⁵⁴ respondit: « Vade in pace, et cito revertere ad gregem, et ⁵⁵ si nos revocati ad caulas ⁵⁶, vide ne lupus absorbeat aliquam ovem ⁵⁷. »

4. Deinde osculatis ¹ cunctis, qui ibi aderant, christianis, abiit. Beatissima ² Nimpha usque mane populum Dei ³ ammonuit ⁴, et cum eis Dominum deprecata est ⁵. Interea Aurelianus cum multitudine paganorum mane assistens in palatio, inter omnes vocavit armigerum suum dixitque ei: « Vade pacifice usque ad filiam meam, quia amore languo ⁶. Indica ei ut veniat ad me ⁷. » Cumque pervenisset nuntius ad beatam Nimpham ait: « O domina, pater tuus misit me ad te ut ad eum venias; desiderat enim te conspicere. » At ipsa plena Spiritu Sancto dixit ⁸: « Caro et sanguis non me diligere videtur, quia habeo meliorem ⁹ patrem ¹⁰ dominum Iesum Christum, quem beatissimus Mamilianus episcopus ¹¹ praedicat. » Armiger dixit: « Et hii omnes christiani sunt? » Sancta Nimpha respondit ¹²: « Si crederis in Christum filium Dei qui crucifixus est a Iudaeis, poteris eius esse miles. » Armiger dixit: « Indicate mihi per quem possum illum agnoscere. » Sancta Nimpha respondit: « Per aquam regenerationis. » Armiger dixit: « Ostendite ¹³ purificatorem vestrum ut et me purificet. » Sancta Nimpha respondens ¹⁴ indicavit ei ubi sanctus Mamilianus latitabat. Illico ¹⁵ perrexit illuc ¹⁶, vidensque eum cecidit ad pedes eius, et indicavit ¹⁷ ei de nomine sanctae virginis Nimphae ¹⁸. Ad haec responsum dedit episcopus: « Benedictum sit nomen tuum, domine Iesu Christe, qui de novello arbusto ¹⁹ novum fructum recipere dignatus es. » Et statim baptizavit eum, edocens eum omnem fidei regulam ²⁰. Dum autem longum spectaculum faceret, Aurelianus expectans armigerum suum, ait ad milites: « Eamus ad filiam meam, ut pro certo videamus quare non dimisit nuntium meum regredi. » Qui dum abirent ubi erat beata Nimpha praedicans populo ²¹, territus Aurelianus ²² stridebat dentibus dicens: « Quae ²³ est insania haec, dulcissima filia, quod ²⁴ omnes prophani facti estis? » Sancta Nimpha respondit: « Non prophani, sed per-

fecti sumus christiani. » Aurelianus dixit: « Et quid est Christus? » Sancta Nimpha respondit: « Filius Dei vivi, qui per angelum nuntiatus ²⁵ est ad virginem Mariam ²⁶, et de caelis ²⁷ dignatus est descendere ad redimendum humanum genus. » Aurelianus dixit: « Unde tanta ²⁸ fallacia oritur? » Sancta Nimpha respondit: « Non est fallacia sed veritas. » Aurelianus dixit: « Quem laudas se non potuit redimere; et ²⁹ quomodo redemptor est hominum? » Sancta Nimpha respondit: « Aureliane, si vis credere in illum, ego indicabo tibi quomodo redemptor est animarum hominum. » Aurelianus dixit ³⁰: « Miror de te, filia; usque modo fuisti minus eloquens, modo eloquentia ³¹ tua astuta videtur colligere ³² verba. » Sancta Nimpha respondit: « Seducere me vis a domino meo Iesu Christo et a Mamiliano magistro meo. » Aurelianus dixit: « Audite, milites et propinqui, quam ³³ inremediabilis cruciatus? Quis unquam ³⁴ audivit talia, ut tam pulchra virgo tantam dignitatem sponte vellet amittere ³⁵? » Sancta Nimpha respondit: « Non mihi videtur hoc esse ³⁶ dignitas; aurum et argentum tuum, quae tecum habes, in gehenna te ³⁷ debent punire ³⁸. » Aurelianus dixit: « Deficite ³⁹ plorando oculi mei, ut non videam tantam pulchritudinem periclitantem ⁴⁰. » Sancta Nimpha respondit: « Periclitatio non est, sed vita aeterna, per quam ⁴¹ agnoscam ⁴² dominum Iesum Christum et magnificentiam eius. » Tunc iratus Aurelianus cum furore dixit ad milites suos: « Ite citius ad locum ubi maleficus Mamilianus habitat cum omnibus discipulis suis, et discalcietis pedibus et sine indumento in conspectu meo eum ⁴³ adducite. » Dum autem ⁴⁴ abissent milites, metuentes Aureliani praeceptum, venerunt usque ad locum, ubi erat Mamilianus episcopus, et irruerunt super sanctos, et verberare eos coeperunt, et discalcietos nudatosque ⁴⁵ indumentis duxerunt ante praesentiam Aureliani paene ducentos homines. Et elevans ⁴⁶ oculos suos Aurelianus vidit multitudinem christianorum, dixitque ⁴⁷ ad milites suos: « Et hii omnes qui secum veniunt christiani sunt? » Milites dixerunt: « Utique et ⁴⁸ isti et alii plures. » Aurelianus dixit: « Veniat ⁴⁹ ante meam praesentiam magus Mamilianus. » Cum autem adductus fuisset, dixit ei episcopus Mamilianus: « Cur in conspectu tuo me venire iussisti? » Aurelianus dixit: « Quia hodie ira mea exardescit in te, et ⁵⁰ omnes tuos discipulos ⁵¹ in tormentis ⁵² deficere faciam. » Mamilianus episcopus respondit: « Non de momentaneis tormentis metuimus, sed de aeternis incendiis et vestris doloribus conquassamur ⁵³. »

5. Aurelianus dixit: « Precor te, Mamiliane, ut

S. NYMPHAE
PASSIO I

ut in
Christum
credat.

E

Mamilianus ad
praefectum
adducitur,

F

interrogatur,

⁵⁰ lavetur in ras. T. — ⁵¹ cumque ii V 1. — ⁵² audirent V 1. — ⁵³ om. V 1. — ⁵⁴ Nimpha V 1. — ⁵⁵ om. V 1. — ⁵⁶ caulam V 1. — ⁵⁷ corr. T. prius oves; (al. ov.) unam T. — ¹ osculatis T. — ² beati V 1. — ³ om. V 1. — ⁴ admonens V 1. — ⁵ deum deprecans V 1. — ⁶ (q. a. l.) et V 1. — ⁷ quia amore languo add. V 1. — ⁸ (o - dixit) V 1 in marg., om. T. — ⁹ om. V 1. — ¹⁰ et sponsum add. V 1. — ¹¹ om. V 1. — ¹² etiam add. V 1. — ¹³ mihi V 1. — ¹⁴ om. V 1. — ¹⁵ illico T. — ¹⁶ om. V 1. — ¹⁷ indicavitque V 1. — ¹⁸ s. N. v. V 1. — ¹⁹ novella arbustula V 1. — ²⁰ et add. V 1. — ²¹ populum T. — ²² est Aur. et V 1. — ²³ quid V 1. — ²⁴ ut video V 1. — ²⁵ nuntiatum T.; annunciatum V 1. — ²⁶ ad Mariam virginem V 1; e virgine Maria

T. — ²⁷ polo V 1. — ²⁸ tam V 1. — ²⁹ om. V 1. — ³⁰ (S. N. respondit - dixit) V 1; sancta Nimpha respondit Aurelianus dixit T. scripsit sed del. — ³¹ ineloquentia V 1. — ³² amplecti V 1. — ³³ incomparabiles luctus V 1. — ³⁴ unquam T.; nam V 1. — ³⁵ (v. a.) amitteret V 1. — ³⁶ (h. e.) om. V 1. — ³⁷ gehennam V 1. — ³⁸ puniri V 1. — ³⁹ deficient V 1. — ⁴⁰ periclitari V 1. — ⁴¹ corr., prius vitam aeternam per quem T. — ⁴² pericula furibunda si vis vitare indico per quem agnoscas V 1. — ⁴³ om. V 1. — ⁴⁴ qui dum V 1. — ⁴⁵ discalcietata nudataque eorum corpora V 1. — ⁴⁶ elevans autem V 1. — ⁴⁷ et dixit V 1. — ⁴⁸ venia////t T. — ⁴⁹ in add. V 1. — ⁵⁰ et add. V 1. — ⁵¹ vos add. V 1. — ⁵² (de mom. - conj.) momentanicus

S. NYM-
PHAE
PASSIO I

sicut filia mea per te seducta est, ita per te ad pristinum sensum revertatur, et similem mei¹ potestatem habebis. » Mamilianus episcopus² respondit : « Potestas tua nihil est, quia hodie est et cras deficiet. Tu mihi promittis quod in potestate³ non habes⁴. » Beatissima Nympha dixit⁵ : « Domine et magister Mamiliane, respice super gregem quem congregasti ad Christum, et noli nefanda verba Aureliani auscultare⁶. » Haec audiens praefectus Aurelianus cum furore dixit ad milites suos⁷ : « Levate Mamilianum in eculeo, et omnes discipulos suos cum tormentis mactate. »

in eculeo
suspendi-
tur ;

Qui dum beatissimo Mamiliano verbera inferent⁸, ait : « Gratias tibi ago, domine Iesu Christe, quia epulas, quas semper⁹ desideravi, modo suscipio. » Et conversus ad beatissimam Nympham dixit : « O venerabilis virgo, discant per te virgines integritatem suam custodire. » Cumque haec audirent christiani, viri ac mulieres omnes dixerunt : « Noli nos deserere, pater sancte, sed tecum momentaneis tormentis pariter facias esse participes, et ad regnum Dei pervenire. » Aurelianus haec audiens magis ac magis in ira exarsit, et iussit carnificibus, ut de christianis triginta et quattuor capita truncarentur. Quod cum fuisset impletum, cuncti alii qui in Christo erant corroborati, ita ut alii desiderabant puniri. Cum Aurelianus vidisset eos cum filia sua sic in Dei amore fixos, iussit beatissimum Mamilianum cum beata Nympha in artam custodiam retrudi, et praecepit ministris carceris, ut usque in viginti dies neque cibis, neque potus ei daretur. Et ita fecerunt.

B

cum
Nympha
in custo-
diam
retruditur ;

ab angelo
nutriun-
tur.

Is. 14, 1.

Virgines
ad
Nympham
introducunt

Post multos dies cum iam fames esset, et inopia defecisset beata Nympha, ita cum lacrimis dixit : « Oro te, domine Pater, ut depreceris Dominum, ut mittat nobis auxilium suum. » Mox ut oravit episcopus, apparuit angelus Domini dicens : « Nolite tristari, ecce refectio vestra per me vobis missa est a domino Iesu Christo. » At beata virgo exultans aiebat : « Nulla dubitatio in me esse videtur, episcope Dei, talis est Deus in sanctis suis, ut me cognoscere fecisti, qui in se sperantes non derelinquet. » Episcopus respondit : « Confortare, famula Dei, quia dies nostri non elongabuntur ; petamus auxilium ab hoc nuntio Dei, ut usque ad limina apostolorum Petri et Pauli ante nostrum discessum iam proferre possimus. » Hoc petentes et impetrantes, angelus Domini ab eis disparuit, et illi epulantes in Christo confortati sunt. Interea Aurelianus misit legatos per universam Siciliam, ut ubicumque nobiles essent virgines, ad se venire compellerent quae forsitan animum filiae suae ad suum animum revocarent. Dum autem venissent nobiles etiam et ignobiles ante praesentiam Aureliani, iussit eas auro et purpura indui et carcerem introire. Quae omnes in carcerem pariter introductae clara voce dixerunt : « O domina et regina Nympha,

cur deseris patrem, amicos, familias, parentes, D¹ propinquos, aurum et argentum, servos et ancillas? Rogamus te ut dimittas hanc amentiam et esto domina consentiens voluntati patris tui. Nam omnes qui sunt in palatio te quaerunt, te gemunt subito amentem effectam. » Sancta Nympha respondit : « Audite me virgines, et accipite sponsum immortalem, qui est caelestis, cui ego sum desponsata, cuius annulo subarrata sum, cuius caritate depicta sum, iam nec ille me, nec ego desero illum. Sed si volueritis illud agnoscere, annulum et coronam valde meliorem vobis facio tribuere. » Virgines dixerunt : « Et de isto auro quod portamus, quid faciemus? » Sancta Nympha respondit : « Pro nihilo haec compute, sed diligite aurum regni caelestis, quod nunquam deficit. » Virgines dixerunt : « Iube nos baptizari, ut agnoscamus sponsum nostrum dominum Iesum Christum. » Sanctus vero Mamilianus episcopus, accipiens catechizavit eas, atque in aqua regenerationis lavit, quas omnes in baptismo suscipiendo mater earum beata Nympha est. Statim fama ante praesentiam occurrit Aureliani, qui pro nimio dolore cadens in terram angustiatius est. Tunc levaverunt eum milites quasi semivivum, et in se reversus ante praesentiam Nymphae properari praecepit ministris : « Si consenserit dominis nostris, et posuerit libamina, dilecta sit a me, ut filia a patre. Sin autem, variis tormentis vitam ipsius deficere facite. » Cumque carnifices iussum Aureliani complissent, clara voce Mamilianus dicebat : « Neque tormenta vestra pertimescimus, neque minas vestras expavescimus, facite quicquid vobis fuerit ab iniusto iudice imperatum. » At ubi hoc a ministris nuntiatum fuisset, iussit Aurelianus, ut in nocte illa Nympham et Mamilianum in fervens oleum mitterent. Statimque ut viderunt ollam ferventem, cum lacrimis dixerunt : « Domine Iesu Christe, qui tres pueros tuos in Babylone de camino ignis liberasti, te invocamus ut nos illaesos et innocuos ab isto igne exire facias¹⁰. » Statim angelus Domini apparuit, qui extinxit ollam ferventem et oleum. Introducti autem in ollam, neque dolorem neque adustionem senserunt, sed refrigerium, cantantes Domino et dicentes : « Transivimus per ignem et aquam, et induxisti nos in refrigerium. » Haec videntes ministri nuntiare Aureliano quantocius¹¹ studuerunt. Tunc iratus Aurelianus iussit alios carnifices venire, et praecepit eis ut cum festinatione retruderent eos in carcerem et tam diu eos custodirent¹² quousque fame deficerent. Carnifices vero ut eis iussum fuerat implere satagunt. Beatissimus vero Mamilianus cum sanctissima Nympha cum essent in carcere, orabant ad Dominum, ut mitteret angelum suum praestare eis solatium, quomodo Romam petere potuissent¹³.

a S. Mamiliano
baptizantur.

Nympha et
Mamilianus

oleo ferventi non
laeduntur.

Psalm.
65, 12.

nea tormenta metuimus sed aeterna incendia et vestros dolores conquassamus V 1.

5. —¹ (s. m.) simul mecum V 1. —² om. V 1. —³ potestatem V 1. —⁴ ad haec add. V 1. —⁵ respondit V 1. —⁶ asscultare V 1. —⁷ militibus suis V 1. —⁸ indicent V 1. —⁹ om. V 1. —¹⁰ ut cognoscant omnes quia tu es Deus solus et gloriosus super omnem terram et cum hoc dixisset add. V 1. —¹¹ quanto citius V 1. —¹² (alios-

custodirent) trahi eos de olla et praecepit eis cum festinatione retrudere eos in carcere V 1. —¹³ (carnifices - potuissent) introducti sancti martyres in carcerem oraverunt ad dominum et dixerunt domine deus omnipotens pater domini nostri Iesu Christi mittere dignare sanctum angelum tuum praestare nobis solatium qualiter Rome penetrare possimus V 1.

Ab angelo e carcere emissi 6. Mox angelus Domini apparuit, qui aperuit eis¹ ianuam carceris et praecepit ut ad litus maris properarent. Eadem hora² sanctus Mamilianus una cum beatissima Nimpha, et vir³ Goboldeus (1) nomine, pervenerunt ad mare. Invenientes autem⁴ navem rogaverunt nautas, ut Romam eos perducerent. Quibus nauclerus⁵ dixit: «Cum omni amore⁶ pergite nobiscum, servi Dei.» Introeuntes autem in navem navigaverunt⁷, non ubi volebant, sed ubi sancti a Domino locum habebant praedestinatum. Post duodecim dies navigationis venerunt⁸ usque ad montem Gilium (2).

ad montem Gilium perveniunt.

Exeuntes de nave rogare coeperunt sancti nautas⁹ ut cum eis simul reficerentur. Ad quos nautae dixerunt: «Nos non habemus potum, quomodo edemus?» Sanctus episcopus dixit: «Habemus parum vini¹⁰ pro causa sacrificandi¹¹; bibamus illud.» Illi autem per¹² praeceptum beati Mamiliani coeperunt comedere. Tanta enim abundantia in vino fuit, quod inde¹³ saturati sunt viri viginti et novem, tantumque ex eo remansit, ut nautae solatium inde¹⁴ haberent usque ad¹⁵ Romam¹⁵. Et exinde cum benedictione sanctorum navigaverunt. Beatus autem Mamilianus cum beatissima Nimpha et Goboldeo¹⁶ in¹⁷ Gilio monte remanserunt in solitudine¹⁸, ibique in oratione die noctuque¹⁹ persistebant. Tunc autem²⁰ apparuit illis angelus Domini dicens: «Exaudivit Deus orationes vestras, et misit me ut annuntiem vobis, quia appropinquaverunt²¹ dies vestri.» Dixitque ei episcopus: «Permittat nobis²² Dominus prius ire ad limina apostolorum Petri et Pauli.» Et dixit²³ angelus: «Descendite²⁴ ad mare, et invenietis naviculam, quae vos perducet Romam.» Qui dum²⁵ pariter descenderunt ad mare, et viderunt naviculam stantem secus litus²⁶, salutaverunt nautas dicientes: «In qua parte ituri estis, filioli?» Qui dixerunt: «Romanam civitatem adimus²⁷.» Sanctus Mamilianus dixit²⁸: «Gratia Dei et vestra volumus pergere vobiscum.» Nauclerus dixit: «Si volueritis nobiscum pergere, nummos²⁹ nobis tribuite.» Beatus Mamilianus dixit: «Nihil habemus, sed Dominus recompensat³⁰ vobis naulum vestrum³¹.» Ad haec verba nauclerus avertit faciem suam, et noluit sanctos levare³² in navem.

Roman

7. Tunc reversi sunt flentes in cacumine mon-

tic dicentes: «Domine Iesu Christe, qui nobis annuntiare dignatus es, quia appropinquaverunt¹ dies nostri, mitte angelum tuum sanctum² ut quomodo eamus ad limina apostolorum nostrum³ dirigat iter.» Navis quidem in pelago posita erat, et per⁴ duodecim⁴ dies et noctes tempestas validissima orta est, ita ut periclitaretur⁵. Tunc ad invicem dicunt: «Vae nobis, quia nolimus sanctos Dei mittere in navem⁶, ideo⁷ a tempestate periclitamur.» Et sic cum magna festinatione regressi sunt in Gilium montem⁸. Tunc beatus Mamilianus properavit in navem⁹, et ait nauclero¹⁰: «Citius regressi estis de Roma, fratres.» Qui dixerunt: «Peccavimus in vobis, sed deprecamur vos ut dignemini proficisci nobiscum.» Quibus introductis in navem¹¹ facta est tranquillitas magna, et sic venerunt ad Portum Romanum ubi dicitur ad¹² Farum. Vespere autem facto, sic¹² permanserunt illa nocte¹³ pariter. Angelus autem Domini in ipsa nocte apparuit sancto Mamiliano dicens: «Exite valde¹⁴ diluculo¹⁵ de navi, et pergite ad locum, qui situs est iuxta Bucinam (3), ubi multitudo paganorum habitat, et respicite in altitudinem pini, ibi subitus¹⁶ invenietis criptam bene fundatam, ibique habitant sancti¹⁷ Proculus et Eustotius (4).» Sanctus Mamilianus haec¹⁸ audiens de¹⁹ discipulis suis, gaudens et exultans in domino Iesu Christo, dicebat: «Gratias tibi ago, domine Iesu Christe, qui non vis me separare a fratribus meis.»

8. Mane autem facto, osculatus est¹ omnes nautas²; et benedixit eos³, et sic iter ceperunt⁴. Qui dum coepissent⁵ ambulare iuxta mare, respexerunt arborem, quam indicaverat⁶ angelus, et coeperunt glorificare Dominum, et invenerunt⁷ criptam, ubi sanctus Proculus et Eustotius latitabant⁸ (5). Qui cum se vidissent⁹, osculati sunt in Domino, et sic in cripta iacuerunt in oratione ferme per¹⁰ horae spatium¹¹ unius. Et¹² dum sanctus Mamilianus ab oratione surrexisset, dixit: «Benedictus Dominus qui nos coniungere dignatus est cum fratribus meis.» Sancti responderunt: «Amen.» At episcopus dixit: «Precor vos, ut usque dum regredimur a¹³ Roma, munde de arbusculis locum istum.» At sederunt et refecerunt, et post refectionem beatus Mamilianus et Goboldeus cum Nimpha virgine coepto itinere Romam perveniunt¹⁴. Cum autem introi-

S. NYMPHAE PASSIO I

navigant;

ad Portum Romanum appellant.

E

F

Leprosus-

6. —¹ om. V 1. —² (e. h.) statim V 1. —³ om. V 1. —⁴ om. V 1. —⁵ nauclerus V 1 *et deinceps*. —⁶ honore V 1. —⁷ navigare ceperunt V 1. —⁸ destinatum duodecim dies navigaverunt veneruntque V 1. —⁹ nautas T. —¹⁰ parvulum poculum V 1. —¹¹ sacrificii V 1. —¹² (illi a. p.) qui ad V 1. —¹³ (q. i.) unde V 1. —¹⁴ om. V 1. —¹⁵ qui pariter descenderunt *add.* V 1. —¹⁶ Goboldeus V 1. —¹⁷ om. V 1. —¹⁸ solitudinem V 1. —¹⁹ noctesque V 1. —²⁰ (t. a.) in qua V 1. —²¹ appropinquati sunt V 1. —²² nos V 1. —²³ eis *add.* V 1. —²⁴ descenditis T. —²⁵ om. V 1. —²⁶ et *add.* V 1. —²⁷ om. V 1. —²⁸ ait om. V 1. —²⁹ nummo V 1. —³⁰ recompensabit V 1. —³¹ naula vestra V 1. —³² levare sanctos V 1.

7. —¹ appropinquati sunt V 1. —² om. V 1.

(1) De S. Goboldeo (seu Quodvuldeo), *Act. SS.*, Sept. t. V, pp. 46, 48-49; LANZONI, t. c., p. 635. — (2) Igilius (Giglio) insula Tyrrheni Maris Etruriae oris vicina. — (3) Cf. Comm. praev. num. 34; LANZONI, t. c., p. 639. — (4) *Act. SS.*, Sept. t. V, p. 46. — (5) Loca ab hagio-

—³ (et p.) om. V 1. —⁴ duodecim T. —⁵ periclitarentur V 1. —⁶ navi V 1. —⁷ que *add.* V 1. —⁸ Gilio monte V 1. —⁹ ad navem V 1. —¹⁰ ad nauclerium V 1. —¹¹ qui introducti sunt in n. et V 1. —¹² om. V 1. —¹³ nocte illa V 1. —¹⁴ om. V 1, *bis scribit* T. —¹⁵ valde *add.* V 1. —¹⁶ subitus ibi V 1. —¹⁷ sanctus T. —¹⁸ om. V 1. —¹⁹ om. T.

8. —¹ om. V 1. —² nautas T. —³ (et b. e.) om. V 1. —⁴ cepti sunt V 1. —⁵ sancti *add.* V 1. —⁶ eis *add.* V 1. —⁷ inveneruntque V 1. —⁸ latitabat V 1. —⁹ viderunt V 1. —¹⁰ (f. p.) fere V 1. —¹¹ spatio V 1. —¹² qui V 1. —¹³ prius e T; ab urbe V 1. —¹⁴ (beatus - p.) accepit secum beatus M. episcopus Goboldeum cum Nimpha et cepto itinere R; pervenerunt V 1.

grapho demonstrata perambulare et quae de specu et ecclesia Sanctae Nymphae vulgo ibidem ferebantur edoceri voluit, anno 1660, G. V. MARRASIA, *De due Santi Mamiliani* (Palermo, 1701), p. 121-26.

S. NYMPHAE PASSIO I a S. Nympha sanatur.

rent¹⁵ in urbem, leprosus quidam iacebat in via ut peteret eleemosynas¹⁶. Beata vero¹⁷ Nympha retrogradiens modicum panis¹⁸ portabat in pera sua¹⁹, quem tulit²⁰ et dedit leproso. Qui dum comedisset, statim sanus factus²¹ est; et recurrens nuntiare coepit omnibus vicinis suis, quomodo ei reddita sit sanitas. Tunc concursus²² factus est populorum, et inquirere sanctos coeperunt et cum non invenissent, ad invicem dixerunt: « Custodiamus portam²³, forsitan inde regrediuntur²⁴. » Sancti vero²⁵ auxiliante Domino reversi sunt ad locum, ubi sanctos eorumque socios²⁶ reliquerant. Psallebant autem et dicebant: « Congregavit nos Christus ad glorificandum seipsum. Reple, Domine, animas nostras Sancto Spiritu²⁷. » Erigens autem se beatus Mamilianus coepit exhortari eos dicens: « Audite fratres et filii, non dormiamus sicut gentes quae ignorat Dominum²⁸, sed vigilemus in²⁹ sobrietate, ut simus filii Dei et filii lucis; sciatis autem, quia ego modicum vobiscum ero³⁰. »

1 Thess. 4, 5.

Ioh. 7, 33.

S. Mamilianus,

9. Haec audientes¹ sancti, dixerunt: « Respice in nos, pater sancte, quoniam te fuimus secuti; noli nos deserere cito, ne erremus sicut oves non habentes pastorem. » Sanctus episcopus dixit: « Nolite tristari, sed gaudete quia habetis vigilatorem verum² dominum nostrum Iesum Christum. » At illi dixerunt: « Precamur te, sancte pater et episcope, ut patefacias nobis tuum obitum³. » At episcopus dixit sententiam evangelii dominici: « Adtendite qui dixit⁴:

Matth. 25, 13.

Vigilate⁵, quia nescitis diem neque horam. Nos ergo⁶ in quantum possumus vigilemus, quia de hora vocationis⁷ nostrae incerti sumus. » Nocte autem illa cum vigilasset, et sibi Daviticos psalmos cantarent separatim dicentes: « Ne intres in iudicium cum servis tuis, Domine, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. » Mox autem ubi orabat⁸ beatus Mamilianus, apparuit angelus Domini, ostenditque ei qua hora migrare deberet⁹ ad Christum. Dixit itaque ad fratres suos¹⁰: « Dilectissimi amici¹¹, surgite, quia appropinquabit regnum Dei. » Tunc autem¹²

Psalm. 142, 2.

Marc. 1, 15.

C

cito surrexerunt sancti et beatissima Nympha cum illis, commendantes se orationi¹³ eius, et¹⁴ ponentes genua in terram, longa proluxaque oratione studentes, et completa eorum oratione¹⁵, beatus Mamilianus migravit ad Dominum. Statim autem audientes laudes angelicas¹⁶ cum eis usque mane¹⁷ canticum novum cantantes et¹⁸ intra auroram diei sepelierunt eum. Post discessum sanctissimi Mamiliani, sanctus Proculus et

SS. Proculus

¹⁵ introierunt V 1. — ¹⁶ eleemosynam V 1; petere///t helemosynas T. — ¹⁷ quem videns beata V 1. — ¹⁸ panem V 1. — ¹⁹ quem in p. s. portabat V 1. — ²⁰ (q. t. et) om. V 1. — ²¹ effectus V 1. — ²² (t. c.) c. autem V 1. — ²³ portas V 1. — ²⁴ regredientur V 1. — ²⁵ (s. v.) om. V 1. — ²⁶ ubi socios eorum V 1. — ²⁷ sp. sancto V 1. — ²⁸ deum V 1. — ²⁹ cum V 1. — ³⁰ sum V 1.

9. — ¹ autem audiens V 1. — ² om. V 1. — ³ sancte episcope ut pate nobis tuum obitum facias V 1. — ⁴ (q. d.) om. V 1. — ⁵ itaque add. V 1. — ⁶ autem V 1. — ⁷ vacationis T. — ⁸ cum autem oraret V 1. — ⁹ deberet migrari V 1. — ¹⁰ dixitque fratribus suis V 1. — ¹¹ om. V 1. — ¹² (approp. - autem) appropinquavit enim regnum Dei in quo V 1. — ¹³ oratione T; in orationibus V 1.

Eustotius et Goboldeus infra¹⁹ sex menses vitam finierunt in Christo, et sepulta sunt corpora eorum²⁰ a beatissima Nympha iuxta balneum quod situm est a Bucina²¹ miliario uno. Igitur post excessum sanctorum vixit sancta Nympha menses undecim et dies quattuor; quae sedule serviebat Domino, et multitudo paganorum per eam²² ad Dominum convertebatur. Factum est autem dum eius sanctissima²³ fama per totam regionem illam crevisset²⁴, irruerunt²⁵ in eam pagani, ut eam iugularent, et criptam in qua manebat, subverterent. Eadem hora factus est terraemotus magnus, ita ut fundamenta terrae moverentur, et omnis illa regio dissiparetur et subverteretur²⁶. Videntes autem pagani territi sunt, et²⁷ a minimo usque ad maximum²⁸ clamare coeperunt: « Verus est Deus christianorum. » Dicebantque ad beatissimam Nympham ut omnes in aqua baptismatis lavaret²⁹ et dimitterent simulacra, et dominum Iesum Christum adorarent. Qui omnes ibidem habitantes baptizati sunt³⁰. Beatissima autem Nympha occubuit mense novembris die decimo³¹ (1) et sepulta est in cripta iuxta corpora sanctorum martyrum praedictorum, in quo loco³² beneficia eorum³³ praestantur usque in hodiernum diem. Igitur post transitum virginis christiani ibidem ecclesiam consecraverunt.

Eustotius et Goboldeus

Esth. 1, 5.

et S. Nympha migrant ad Dominum.

Miraculum eiusdem.

Eodem tempore quidam rusticus ibat in campum ut ferret panem messoribus; dum solis aestus ascenderet¹ et rusticus quaereret² arborum umbras, iactavit se in terram³ et soporatus est somno. Statim coluber per eius os in suum corpus⁴ intravit. Protinus surrexit homo et laborare coepit usque ad vesperum. Sero facto cum domum redisset comedit. Cumque in lecto requiesceret, voluitque⁵ somno gravari, coepit serpens viscera eius fortiter laniare. Tunc expergefactus homo coepit dicere: « Aduvate me quia morior. » Suscitati itaque famuli domus omnes in tristitiam et maerorem conversi flere coeperunt. Haec autem audientes omnes populi⁶ Portum Romanum habitantes ecurrerunt viri ac mulieres⁷ et interrogare eos qui erant in domo coeperunt quid hoc esset quod in ea⁸ acciderat; et nemo ex eis quicquam sciebat. Sed et ipse homo nesciebat dicere, et sic in hac tribulatione et dolore permansit homo⁹ usque mane. Statim vero ut facto die adunati populi memorati sunt de mirabilibus

Dan. 14, 32.

Diabolus in forma colubri

F

— ¹⁴ (or - et) orationibus suis V 1. — ¹⁵ oratione eorum V 1. — ¹⁶ statimque laudes angelicae V 1. — ¹⁷ domino add. V 1. — ¹⁸ om. V 1. — ¹⁹ post V 1. — ²⁰ (c. e.) om. V 1. — ²¹ iuxta Bucinam V 1. — ²² (p. e.) om. V 1. — ²³ om. V 1. — ²⁴ crevisse///t T. — ²⁵ irruentes V 1. — ²⁶ subverteretur et diss. V 1. — ²⁷ om. V 1. — ²⁸ et add. V 1. — ²⁹ lavarentur V 1. — ³⁰ predicans eis et docens de regno Dei ei viam salutis add. V 1. — ³¹ mensis novembris die decima V 1. — ³² (q. l.) qua V 1. — ³³ om. V 1.

Mirac. — ¹ ascendit V 1. — ² quaerere T. — ³ terra V 1. — ⁴ suo corpore V 1. — ⁵ (v. a.) et voluit V 1. — ⁶ (suscitati - populi) concurrunt autem omnes populi viri ac mulieres V 1. — ⁷ (c. v. ac m.) om. V 1. — ⁸ eo V 1. — ⁹ om. V 1.

(1) In Passione altera die 12 obiisse legitur. Cf. p. 383, cum annot. 4.

A sanctorum, venerunt cum eo ad locum ubi sancta Nympha cum sanctis martyribus iacebat. Factum est autem, ut iactatus est¹⁰ ante sepulchra illorum, mox in figura colubri diabolus exivit de homine, ita ut omnes qui ibi aderant oculis viderent. Coeperunt itaque cuncti¹¹ glorificare Deum et merita sanctorum martyrum, simulque beatæ Nymphae virginis, quia per intercessionem eorum de tam pestifera morte cum¹² liberavit. Post hæc autem ipse homo permansit in ipso loco, dimittens mundum et pompas eius, servivitque Domino et sanctis eius qui ibidem requiescunt, usque dum vixit¹³, quoniam servitores loci illius ar-

tam vitam ducebant propter aquam dulcem quæ ibi deficiebat. Unde¹⁴ pariter¹⁵ in orationem se¹⁶ prostraverunt ut Dominus per orationes martyrum et preces fidelium aquam dulcem eis in illo¹⁷ loco tribueret. Qui dum surrexissent ab oratione, venam aquarum in capite sepulchri virginis viderunt exire. Tunc omnes laudaverunt memoriam¹⁸ et beneficia sanctorum martyrum simulque beatæ Nymphae virginis, quæ per eos Dominus facere dignatus est, ad laudem et gloriam nominis eius, cui est honor et gloria¹⁹, potestas et imperium²⁰ nunc et semper et per infinita sæcula sæculorum. Amen.

S. NYM-
PHAE
PASSIO I

Fons
erumpit.

¹⁰ iactatum esset V 1. — ¹¹ (c. i. c.) et ceperunt V 1. — ¹² om. V 1. — ¹³ et add. V 1. — ¹⁴ om. V 1. — ¹⁵ se add. V 1. — ¹⁶ om. V 1. — ¹⁷ om. V 1.

— ¹⁸ victoriam V 1. — ¹⁹ et add. V 1. — ²⁰ (et i:) om. V 1.

B

X. S. NYMPHAE PASSIO ALTERA

E

E codicibus bibliothecae Vaticanae lat. 5695 (= R 1), et Capituli Sanctae Mariae Maioris B (= R 2). Cf. Comm. praev. num. 26, 31.

Vita¹ sanctae Nymphae, virginis et martyris².

Nympha,
praefecti
Aureliani
jilia,

1. In Sicilia insula, civitate Panormo, fuit quidam vir nobilis, Aurelianus nomine, prudens et eloquens, cui Romanae urbis principes praefectoriam concesserant dignitatem, hoc ei in mandatis iubentes, ut omnes sine audientia perimeret¹, qui cervicem suam idolis flectere recusassent. Hic habebat unicum filiam, ornatam moribus, facie speciosam, nomine Nympham, quam volens ab infamia² custodiri, in secreto sui palatii cubiculo collocaverat, duabus ancillis ad eius obsequium delegatis. Erat autem in eadem civitate episcopus, vocabulo Mamilianus (1), sapientia plenus, vultu modestus, moribus decoratus, qui cum ob persecutionis saevitiam praedicare publice non auderet, secreto quos poterat ad fidem catholicam convertere. Factum est autem, die quodam, ut duo ex discipulis eius versus praefecti curiam pergerent, si forte aliquos suae fidei homines agonizantes cernerent, quorum corroborati exemplo discerent saeva poenarum genera non timere³, et dum palatio propinquassent intuens Nympha per cancellos triclinii vidit eos pariter venientes, et mirata compositionem gressus eorum, vocavit unam de ancillis suis, et ait⁴ ei: « Qui putas⁵ isti sunt, tanta gravitate compositi? » Quae respondit: « Puto, domina, quod christiani sint, illius⁶ Dei famuli qui de caelo descendens per uterum Virginis in mundum venit, et multa fecit miracula⁷, tantaeque humilitatis dicitur extitisse, ut etiam discipulorum lavaret pedes et pro salute mundi crucis subiret patibulum, et tandem mortis victor ad caelum

S. Mami-
liani dis-
cipulos
excipit;

creditur ascendisse. » Nympha dixit: « Et quare haec omnia sciens mihi ea non reserabas? » Illa respondit: « Quia cum stupenda sint⁸, non poteram de omnibus plenariam⁹ reddere rationem. » Et Nympha dixit: « Quicquid tuae cognitioni¹⁰ deest, per hos¹¹ scire poterimus; cum igitur sol occubuerit, admitte viros, ut tam praecleara mysteria indagemus. » Quod cum secreto illa fecisset, introducti sunt viri in cubiculum; ubi cum suis ancillis virgo gloriosa manebat, et postquam salutarerunt se mutuo, fecit eos Nympha coram se¹² residere, et alloquens eos, ait: « Obsecro, viri Dei famuli, ut omnem seriem fidei christianae mihi per ordinem enarretis, nam quasi furtive suscepit auris mea quae de eadem mihi suggesta sunt. » At illi agnoscentes desiderium eius coeperunt evangelicae doctrinae referre historiam et notas ei facere vias vitae. Tunc Nympha semen verbi divini, quasi bona terra suscipiens, armariolo sui pectoris omnia recondebat, et dum de iis mutuo loquerentur, suggestit virgo clam ancillae suae ut afferret aquam et pelvem ac linteamen, quatenus ad exemplum dominicum lavarentur pedes sanctorum. Quod ubi factum est, procidit virgo ad vestigia eorum, dicens: « Deprecor vos, famuli Christi, ut laventur pedes vestri per manus ancillae vestrae. » Qui responderunt cum lacrymis: « Aperiat Dominus oculos cordis tui, ut fructificet in te doctrina nostra. » Postquam ergo lavit pedes eorum, fecit parari mensam, ut eis ministraret carnalia, qui sibi spiritualia ministrassent, deinde ait eis¹³: « Explete in me, amici Dei, quicquid expedit ad salutem animae meae. » Qui responderunt: « Sine, indicemus haec magistro nostro Mamilia-

ab eisdem
docetur

F
Psalm.
15, 11.

Lemma. — ¹ eodem die vita R 1, 2. — ² (v. et m.) om. R 2.

1. — ¹ perimerent R 2. — ² infamiam R 1; infantia R 2. — ³ timerent R 2. — ⁴ dixit R 2.

(1) Supra, p. 373, annot. 1.

— ⁵ puta R 2. — ⁶ scilicet add. R 2. — ⁷ miracula R 2. — ⁸ sunt R 2. — ⁹ om. R 2. — ¹⁰ cognitioni R 2. — ¹¹ //os R 2. — ¹² eo R 1. — ¹³ om. R 2.

- S. NYMPHAE PASSIO II
- Psalm. 67, 29.
- et a S. Mamiliano Math. 3, 9.
- Marc. 9, 23.
- baptizatur;
- corona ei ab angelo imponitur.
- Cant. 5, 10.
- S. Mamilianus de virginitatis bono disputat. Col. 3, 9, 10.
- Eph. 4, 24.
- Psalm. 44, 15.
- Gen. 1, 22.
- no episcopo, et ipse veniens dabit tibi sacramentum baptismatis et indues dominum Iesum Christum. » Nympha respondit : « Hoc unus ex vobis poterit exequi, alter vero nobiscum remaneat, ut confirmet per illum Deus ¹⁴, quod operatus est in nobis. » At illi : « Elige, » inquit, « ex nobis unum; alius enim properans negocium procurabit ¹⁵. » Virgo respondit : « Aequae utrumque diligo, tantum impleatur desiderium meum. » Tunc unus ex eis, Goboldeus nomine, concite perrexit ad beatum Mamilianum et notum fecit ei quicquid acciderat. Qui gaudio repletus, oravit Dominum, dicens : « Domine Deus, qui de lapidibus suscitasti filios Abrahae ¹⁶, et confortasti cor ancillae tuae Iudith, ad exstinguendum hostem populi tui, confirma cor huius virginis, et in sui propositi devotione corrobora, saltem quousque ad eam valeam pervenire. » Transacta itaque die quae sibi pro ¹⁷ desiderio prolixior videbatur, cum iam terram ¹⁸ tenebrae obduxissent, exiens episcopus de latibulo, ac concite pergens, quasi furtim palatium ¹⁹ ingreditur et in virginis cubiculum introducit ²⁰. Quo illa viso pedibus eius advolvitur, dicens : « Bene venisti, diu desiderate, medice animarum, exhibe animae ancillae tuae medicinam salutis aeternae. » Et ille ait ²¹ : « Salus aeterna haec est, ut credas unum Deum in Trinitate, et baptizeris. » At illa dixit : « Credo, Domine, adiuva devotionem famulae tuae. » Tunc episcopus catecizavit ²² eam, eiusque famulas, et baptizavit in nomine Domini. Mox refusit lumen in cubiculo, et ²³ ecce apparuit angelus coronam rosarum ac liliorum ferens in manibus, quam imposuit capiti Nymphae, dicens : « Haec tibi mittit sponsus tuus candidus et rubicundus ut et virginitatem conserves, et usque ad effusionem sanguinis in confessione sui nominis perseveres. »
2. Postquam ergo baptizatae sunt, sedens episcopus docebat eas quae sunt praecepta vitae, aperiensque os suum dixit : « Ecce, filiae, baptizatae estis, exuentes vos veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum, qui renovatur in agnitione, iuxta imaginem creatoris sui. Imago creatoris non habet copulam nuptiarum; ibi sexus aufertur diversitas, et veterem hominem exuimus, et induimus novo; ibi in Christum renascimur virginem, qui et natus ex ¹ Virgine est et renatus per virginem; servate ergo virginitatem, cum qua natae et renatae estis, ut quasi sponsae Christi in templum eius adducamini, secundum vocem prophetae dicentis : « Adducentur regi virgines in laetitia et exultatione, adducentur in templum regis. » Ad haec Nympha respondit : « Apparet manifeste quod exhortaris nos servare virginitatem, in quo videris praeceptis Dei obviare dicentis, quod heri ex ore ² discipuli tui divinum : Crescite et multiplicamini et replete terram. » Episcopus ait : « Quod dixit Dominus ³, crescete et multiplicamini, hoc in principio mundi dictum est; necesse enim erat prius plantare sil-
- vam et crescere, ut esset quod deinceps posset excidi; simulque considerate vim verbi: et replete terram; nuptiae terram replent, virginitas paradisum. Nec hoc dico, ut nubere peccatum sit, cum apostolus dicat: Non peccat virgo, si nubat; sed ad honestatem, et quietem corporis provoco; quae enim nubunt, ut idem ait, tribulationem carnis habebunt. Quae sunt tribulationes carnis? dominium mariti, sollicitudo filiorum, cura domus, cruciatus concubinae, tumor ventris, pondus concepti foetus, quo efficitur mulier aegra et pallida; ita ut ⁴ anima eius salubres cibos respuat, noxiis delectetur; aliquando periclitatur in partu, aliquando gignit filium ⁵ aliqua parte corporis debilem, vel fatuum, et qui factus adultus esse sibi molestus incipiat. Nos ignari, putabamus nuptias saltem carnis habere laetitiam; habent autem tribulationem. Praeterea tempus breve est: Dominus prope, etiam si nongentis viveremus annis, ut antiqui homines, tamen breve putandum esset, quod haberet aliquando finem, et esse desineret; nunc autem cum ⁶ brevis sit non tam ⁷ laetitia quam tribulatio nuptiarum, cur ⁸ contrahimus matrimonia, quae mors cito dissolvit? Hinc idem ait: qui habent uxores, tamquam non habentes ⁹ sint, et qui gaudent tamquam non gaudentes, et qui utuntur hoc ¹⁰ mundo, tamquam non utantur; praeterit enim figura huius mundi; volo autem vos sine sollicitudine esse, de his videlicet quae sunt mundi, quae cum mundo sunt transitura; nam mulier innupta ¹¹ et virgo, cum non immineat ei sollicitudo maxima, expedite cogitat quae sunt Domini, videlicet ut sit sancta corpore et spiritu. Nonnullae namque sunt virgines carne et non spiritu; quarum corpus integrum est, anima vero corrupta; sed illa virginitas hostia Christi est, cuius nec carnem libido, nec meatem maculat cogitatio; e contrario quae nupta est, cogitat quae sunt mundi, quomodo placeat viro. Praeterea oportet vos cavere superbiam, odium, avaritiam, et reliqua vitia, et imitari virtutes, quia sola virginitas non sufficit ad salutem; oportet vos cavere nimietatem cibi et potus atque quietis, superfluitatem vestium et alias mundi delicias; difficile est enim versari inter ¹² delicias et deliciarum vitii non teneri. » Nympha respondit : « Numquid non omnia ad usum hominis creata sunt? » Episcopus ait : « Vere ad usum hominis, ut videlicet ¹³ utatur eis ad necessitatem tantum, non ad voluptatem. Cito expletur naturae necessitas; frigus et fames simplici vestitu et cibo potest expelli; unde et Apostolus: Habentes, inquit, victum et vestitum, his contenti simus, deliciae enim et epularum varietas ¹⁴ fomenta sunt avaritiae ac libidinis. » Tunc una ex ancillis proloquens, ait : « Audi, pater sancte, licebit nobis amodo purpuris uti, aliisque rebus, quibus solet informari speciositas, vel facies colorari? » Mamilianus ¹⁵ episcopus respondit : « Nequaquam; iniuria enim creatoris est

¹⁴ om. R 2. — ¹⁵ provocabit R 2. — ¹⁶ Habrahe R 2. — ¹⁷ pre R 2. — ¹⁸ terra R 2. — ¹⁹ corr., prius palatio R 1. — ²⁰ introgreditur R 2. — ²¹ del. R 1. — ²² catecizavit R 1. — ²³ om. R 2. — ¹ de R 2. — ² hore R 1. — ³ Deus R 2.

— ⁴ corr. R 1, prius et. — ⁵ aliquando add. R 1. — ⁶ quod R 2. — ⁷ tamen R 2. — ⁸ cum R 2. — ⁹ habent R 2. — ¹⁰ in add. R 1. — ¹¹ nupta et innupta R 1. — ¹² mundi add. R 2. — ¹³ om. R 2. — ¹⁴ veritas R 2. — ¹⁵ Maminianus R 2.

A velle transformare¹⁶ figmentum, quod ille ad suam fecit imaginem, et supra naturalem colorem colores peregrinos inducere; sed neque carnis curam feceritis in desideris vestris, nec muliercularum superstitiones sectabimini, nec maleficia, nec observabitis dies, vel horas, quas in suis solent operibus observare. Post haec cum avaritiam¹⁷ et execrandas prohiberet usuras ac de his sermo prolixior haberetur, aurora apparuit¹⁸. Tunc inferens episcopus ait: «Tempus est ut redeam ad hospitium meum; vos autem perseverate in his quae didicistis et tradita sunt vobis, quoniam qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.»

Matth. 10, 22.
Armiger Aureliani
Act. 19, 8.

B Interea nonnullos¹ de familia patris, tam viros quam mulieres, Nimpha docens convertebat, et suadebat eis de regno Dei, mittebatque eos ad magistrum suum, ut baptizarentur ab eo; sicque factum est, ut cresceret numerus christianorum valde in illa civitate. Factum est autem post dies aliquot, ut Aurelianus mitteret armigerum suum ad filiam suam, quatenus exiret de interiori cubiculo ad vestibulum palatii; erat enim cupiens videre eam. Quod cum ei² armiger nuntiasset, illa respondens, ait: «O fili karissime, quam meliorem posses habere dominum, si patrem meum velles deserere, et illi domino adhaerere.» At ille ait: «Quis est de quo loqueris?» Nimpha respondit: «Creator omnium rerum visibilium et invisibilium.» At ille: «Et ego³ quomodo possem cum videre?» Nimpha respondit: «Per sacramentum regenerationis.» Armiger ait: «Et quis mihi conferret hoc sacramentum?» Nimpha respondit: «Venerabilis Mamilianus episcopus.» Ille vero ait: «Et ego ubi hunc inveniam?» At illa sumens unam de puellis suis, misit cum eo, ubi latebat episcopus. Qui grates Christo de virginis sollicitudine referens, baptizavit eum. Interea Aurelianus multiplicibus negociis occupatus, oblitus fuerat filiam visitare. Cum autem, recordatus propositi sui, intrasset palatium, invenit filiam suam instruendam praefatum armigerum, et quosdam alios fideles de nomine Iesu Christi; et stupefactus exclamavit, dicens: «Quid est, quod audio, filia? numquid insana effecta es?» Nimpha respondit: «Verba vitae sunt, quae Christus veniens in mundum edocuit.» Aurelianus ait: «Quis est Christus?» Dicit ei Nimpha: «Filius Dei vivi, qui natus de Virgine, redemit genus humanum.» Aurelianus ait: «Quomodo consequens est ut alios redemerit, qui interemptus est a Iudaeis?» Nimpha respondit: «Si velles in eum credere et rationem fidei auscultare, approbares verum esse quod loquor.» Praefectus ait: «Quomodo tam verbosa facta es, quae hactenus ut elinguis fuisti? quis est qui te docuit?» Nimpha respondit: «Sapientia quae aperit os mutum et linguas infantium facit disertas.» Tunc viri iniqui accedentes, suggererunt praefecto et sic locuti sunt: «Mamilianus⁴, quem

baptizatur.
C
Nympha a patre reprehenditur.
Sap. 10, 21.

vestris auribus saepe detulimus, mentem filiae vestrae et multorum aliorum⁵ alienavit, et nisi cito eum tuleris, deteriora his faciet.» Tunc Aurelianus iussit diligenter claudi cubiculum ne quis cum Nimpha posset habere colloquium; et ira magna praecepit ut Mamilianus et omnes eius complices⁶ tenerentur. Euntes ergo milites, quibus fuerat imperatum, invenerunt episcopum in suo hospitio populum exhortantem; mox arripientes eos per capillos et pugnis contundentes et alapis caedentes eiecerunt eos de latibulo et coram se impellentes ad praefecti palatium deduxerunt. Quos intuens Aurelianus ait: «Et hi omnes christiani sunt?» Respondentes ex officio dixerunt: «Et multo⁷ plures quam isti; sed hii simul suis maleficiis incumbebant⁸.» Tunc Aurelianus iussit episcopum ab aliis separari et suis eum tribunalibus sisti; cui et dixit: «Tu es ille, qui suades hominibus a deorum⁹ cultura recedere et vanis superstitionibus implicari?» Mamilianus¹⁰ respondit: «Ego suadeo eis ab idolis manu factis recedere, et omnipotentis Dei cultui adhaerere.» Praefectus ait: «Sufficiebat tibi alios decepsisse; cur et mihi meam filiam abstulisti?» Episcopus ait: «Ut esset eius qui creavit eam et mater, et filia et soror et sponsa.» Aurelianus dixit: «Impossibilia sunt quae loqueris; aures nostrae fastidiunt haec audire.» Mamilianus respondit: «Non sine causa dictum est: carnalis homo non percipit ea quae Dei sunt.» Praefectus dixit: «Recede a pravitate viarum tuarum et filiam meam in incolomitatem¹¹ pristini sensus reforma; alioquin et dolorem nostri animi et deorum iniuriam vindicabimus.» Episcopus ait: «Via veritatis est, quam elegi, quamque filiam tuam¹² docui, ab ea nullatenus recedemus.» Tunc Aurelianus hunc amoveri iussit, et eius discipulos suis optibus praesentari. Quos interrogans, ait: «Cultores deorum estis, an eius qui dicitur Christus?» At illi: «Cultores,» inquit, «Christi sumus.» Praefectus ait: «Nolite in hac insania perdurare, si diversa non cupitis experiri tormenta.» Sancti vero dixerunt: «Et te et minas tuas pro nihilo reputamus.» Iratus ad haec praefectus carnificibus ait: «Levate Mamilianum una cum his in eucleo et verberibus eos diutissime caedite.» Cumque immaniter¹³ caederentur, concursus factus est populorum clamantium et dicentium: «Magna iniquitas affligere homines innocentes.» Praefectus autem fecit eos deponi eucleo, et custodiae mancipari, praeciens quaestionariis, ut quosdam ex eis occiderent, quia tantorum examinatio multum sibi fieret onerosa. Sicque factum est, ut triginta quattuor ex eis capite punirentur, de quorum nece residui, magis corroborati quam terri, idem pati pro Christi nomine exoptabant.

4. Sequenti die Aurelianus Nympham sibi fecit intra palatium exhiberi, et nunc ei blanditias, nunc minas proponit. Sed sancta virgo nec blan-

S. NYMPHAE PASSIO II

Mamilianus comprehenditur iubetur

1 Cor. 2, 14.

F
et in eucleo levati.

Nympha

¹⁶ transformari R 2. — ¹⁷ avaritia R 2. — ¹⁸ (aurora app.) om. R 2.

³. — ¹ cum nullus R 2. — ² corr., prius ea R 1. — ⁵ inquit add. R 2. — ⁴ Mamilianus R 2. — ⁶ corr., prius alienorum R 1. — ⁸ complices

eius R 2. — ⁷ multos R 1. — ⁸ incumbabantur R 1; incubabant R 2. — ⁹ deo R 2. — ¹⁰ Mamilianus R 2. — ¹¹ incolomitate R 2. — ¹² om. R 2. — ¹³ unanimiter.

S. NYMPHAE
PASSIO II
multas
virgines

dicis decipi¹ nec minis poterat deterreri. Videns itaque praefectus immobilem eius animum, iussit eam iterum in custodia recipi, praecipiens de diversis partibus speciosas virgines congregari. Quae cum adductae fuissent, contulit eis ornamenta praecipua et dona multa, rogans² eas intrare ad Nympham, si forte possent ipsius animum immutare. Intranses autem proponebant Nymphae delicias³ temporales, gloriam nuptiarum, fructum filiorum, in quibus etiam vivat homo post mortem, et omnia quibus solent amatores huius saeculi delectari. At vero Nympha, spiritu divino repleta, quicquid de contemptu⁴ mundi, de nuptiarum molestiis a sancto Mamiliano acceperat, per ordinem referens, ita sibi omnes virgines conivit⁵, ut non solum

ad
Christum
convertit;

B

baptizari deposcerent, sed etiam cum ea⁶ pari⁷ter exoptarent. Quod cum praefecto nuntiatum fuisset, fecit eas deonestatas atque exutas eici de palatio et Nympham in tenebroso carcere claudi, ubi Mamilianus et eius clerici servabantur. Venientes autem ad eam virgines sequenti nocte, baptismatis gratiam per manum episcopi perceperunt. Postero vero die, putans ei pater terrorem incutere, fecit eam sibi ad ostium⁷ carceris adduci, et in conspectu eius omnia tormentorum genera exhiberi, et proloquens ait: « Omnia⁸ haec tormenta experieris, si aequis consiliis refutaveris adhibere consensum. » Nympha respondit: « Vano labore consumeris; fac quod facturus es, nihil enim separare me poterit a caritate Dei. » Tunc indignatus praefectus carnificibus ait: « Ipsam et perversorem eius in ferventis olei mittite dolium, ut par poena puniat quos par connectit iniquitas, et eadem tormenta sentiant, eadem perfidia copulati. »

Rom. 8, 39.

cum
Mamiliano
in oleum
ferens
mittitur;

Dan. 3.
Iudith,
6, 15.

ignis ab
angelo ex-
stinguitur.

Psalm.
65, 12.

Et his dictis abscessit, quasi refugiens filiae cernere cruciatum. Carnifices autem exsequentes eius imperium, cum nox advenisset, omnia paraverunt; et exeuntes utrumque, miserunt eos in ollam ferventis liquoris; quod cum fieret, oraverunt sancti dicentes: « Domine, qui astitisti tribus pueris in camino, adesto et nunc nobis, et noli deserere praesumentes de te. » Et ecce apparens angelus Domini super eos et ignem extinxit et ministris terrorem magnum incussit. Sancti autem exierunt de olla uncti potius quam adusti, confitentes Domino ac dicentes: « Transivimus per ignem et aquam et induxisti nos in refrigerium. » Regressi autem carnifices ad praefectum, cuncta quae gesta fuerant retulerunt. Qui exprobravit eos, mittensque⁹ alios carnifices ait illis: « Ite et eos in carcerem mittite, ubi tamdiu sine refectioe sint, donec mihi mortui nuntientur. » Euntes autem carnifices fecerunt ut eis fuerat imperatum; et cum post aliquot dies beata Nympha esuriret, auxilium Domini frequentibus coepit orationibus, una cum sancto episcopo et Goboldeo¹⁰, eius discipulo, postulare.

5. Apparens autem angelus Domini¹ refecit D

eos et ait illis: « Quia persecuntur vos² in civitate ista, mandatum attendentes dominicum, fugite in aliam. » Sancti autem dixerunt: « Si hinc exire nos oportet, instrue qualiter Romam pergere debeamus; desiderio enim desideramus apostolorum memorias visitare. » Angelus ait:

Matth.
10, 23.

« Sequimini ergo me et ego implebo desiderium vestrum. » Surgentes autem sequebantur eum, et pervenerunt ad ianuam carceris, quae ultro aperta est eis; et exeuntes pervenerunt ad litus maris; et ecce navis transiens coram illis, et innuerunt naucleris³ ut applicarent ad litus; quod et fecerunt, et exposuerunt eis desiderium suum, quomodo Romam videre desiderarent; et susceperunt eos. Et cum longa maris spatia navigassent⁴, coeperunt nautae loqui de prandio et tristari quod vinum eis omnimodo defecisset. Quod beatus Mamilianus intelligens ait: « Nolite tristari, fratres; est nobis parum vini in vasculo; potens est enim Deus augere illud. » Confortati nautae ad verbum eius, coeperunt comedere;

Ab angelo
custodia
educti
Act.
12, 10.

E

erant autem viri numero quasi viginti novem et augmentavit vinum ad verbum sancti Mamiliani, qui augmentaverat oleum ad verbum Helisei⁵, ita ut non deficeret nautis per plures dies donec Romam venerunt; et cum pervenissent ad montem Gilium (1), et vidissent sancti locum aptum, in quo possent sine saeculari tumultu contemplationi vacare, elegerunt solitudinem ibique remanserunt, die noctuque Domino servientes. Et cum salutaribus studiis iugiter inhaerent, apparuit eis angelus dicens: « Parati estote et quia Dominus iubet ex hac luce migrare⁶, ut sit requies laboribus vestris. » Illi autem prostrati ad orationem dixerunt: « Fiat voluntas tua, Domine. Verumptamen prius optarem sanctorum apostolorum limina visitare. » Iterum apparuit angelus beatae Nymphae, dicens: « Desideria cordis vestri Dominus exaudivit, concedens vobis vitae spatium, donec fiat vobis sicut petistis; descendite ergo ad mare, et invenietis naviculam Romam euntem. » Cumque beata Nympha hoc sociis retulisset, alacres facti descenderunt ad mare et invenerunt naviculam secus litus. Accedentes itaque salutaverunt nautas atque dixerunt: « Quo navigaturi estis, fratres? » Qui responderunt: « Romam. » Et ait eis sanctus Mamilianus: « Suscipite⁷ nos vobiscum ut recompensetur vobis a Domino. » Qui responderunt: « Nequaquam, nisi naulum dederitis. » Beata Nympha respondit: « Non est nobis argentum vel aurum⁸; hoc et dominus noster Iesus Christus novit, qui potens est vobis tribuere⁹ mercedem pro servis suis. » Ad haec verba nauta faciem suam avertit, nolens sanctos in navi levare. Qui reversi sunt ad cacumen montis orantes et dicentes: « Domine, qui dignatus es praedicere nobis obitum nostrum, dignare¹⁰ in-

4 Reg.
4, 2-7.

ad montem
Gilium
perveniunt.

Matth.
6, 10.

F

Act. 3, 6.

4. —¹ decepi R 2. —² prorogans R 2. —³ divitias R 2. —⁴ contentu R 1. —⁵ conuivit R 2. —⁶ eas R 2. —⁷ hostiam R 1, 2. —⁸ ut omnia R 1. —⁹ (que) om. R 2. —¹⁰ episcopo egoboldeo R 2.
5. —¹ angelus autem domini apparens R 2.

—² corr., prius nos R 2. —³ naucleris R 1. —⁴ spatiana iugassent R 2. —⁵ Elisey R 2. —⁶ migrate R 2. —⁷ suscipe R 2. —⁸ aurum vel argentum R 2. —⁹ retribuere R 2. —¹⁰ nobis add. R 2.

(1) Supra, p. 377, annot. 2.

A sinuare, quomodo Romam valeamus adire. Interea tempestas valida orta est, ita ut navicula, quae levare illos noluerat, videretur periclitari; et cum expectarent naufragium eo quod iam desperassent, recordatus unus eorum ait proximo suo: « Ne forte quia viros illos exaudire nolumus, ideo nos invenerunt ¹¹ mala ista. » Et votentes vota Domino, conabantur reducere navem ad montem, ubi sanctos dimiserant. Quo cum tandem pervenissent, occurrentibus sanctis, locuti sunt dicentes: « Peccavimus, nolentes compati vobis; idcirco impediti sumus; precamur itaque vos, ut oretis pro nobis, si forte placetur Deus, et ingressi navigate nobiscum. » Cumque introissent in navem, facta est magna tranquillitas; et navigantes pervenerunt ad farum Romani Portus et permanserunt ibi nocte illa; et ecce angelus Domini apparuit sancto Mamiliano in sompnis, dicens: « Exite de navi diluculo et pergite ad locum situm iuxta Bucinam (1), quem multitudo paganorum inhabitat; ubi videbitis altam pinum et sub ea criptam pulchre constructam, in qua Proculus et Eustotius commorantur (2). » Sanctus autem Mamilianus audiens de discipulis suis qui persecutionem metuentes secesserant, glorificavit Dominum. Mane igitur facto, valedicentes nautis, arripuerunt iter eis a Domino praemonstratum; et cum pervenissent ad criptam, ingressi sunt et reppererunt sanctos; quos in pacis osculo salutantes, pariter permanserunt. Et postquam sua gesta invicem sibi ¹² narraverunt sumentes cibum, collaudabant Dominum. Post haec beatus Mamilianus discipulis suis ait: « Nostri propositi est Romam petere, et apostolorum memorias ¹³ adorare; nunc igitur praeparate nobis hic locum, ut redeuntis maneamus vobiscum. » Et his dictis, assumens beatam Nympham et Gobeldeum (3), recto itinere Romam ¹⁴ venerunt. Cum autem urbem intrarent, ecce leprosus quidam iacebat in itinere, a transeuntibus alimoniam postulans. Hunc aspiciens beata Nympha compassa est ei et assumens panem, quem habebat in pera, porrexit ei. Et cum sibi panem ad os ¹⁵ applicuisset, sanus factus est ¹⁶, et currens divulgavit omnibus, quomodo receperat sanitatem. Quaerentes autem sanctos cum eos repperire non possent, observabant portas civitatis. Porro sancti transeuntes, per medium illo-

1 Macc.
6, 13.

Matth.
8, 26.
*Romam
navigant;*

B

*ubi
Nympha
leprosum
sanat.*
Luc. 4, 30.

rum ibant, et tamen videri non poterant. Reversi autem ad Proculum et Eustotium, morabantur pariter in praedicta cripta Domino servientes. Post aliquantum temporis, praesciens sanctus Mamilianus obitum suum, convocavit beatam Nympham aliosque fratres, et ait eis: « Audite, filii, patrem vestrum et praeparate vos ad sepulturam eius; tempus enim resolutionis meae instat, quo terra mei corporis terrae reddatur, et pulvis pulveri commendetur. Vos autem state firmi in fide; pugnate adversus insidias inimici, ut die vocationis vestrae parati inveniamini. »

6. Porro sancti haec audientes flebant quasi qui patrem ac pastorem amitterent et cum iterum eos beatus Mamilianus salutaribus commoneret alloquii et in manu Domini suam animam commendaret, emisit spiritum. At illi, iuxta traditionem ecclesiasticam, eius celebrantes exequias et ymnos Domino decantantes, sepelierunt eum in eodem loco. Post cuius obitum Proculus et Eustotius et Gobeldeus infra sex menses similiter migraverunt et a beata Nympha ibidem sepulti sunt. Post haec autem vixit beata Nympha undecim mensibus et diebus quatuor, infra quod omne spatium piis insistens operibus, cunctos ad se venientes de fide catholica et die mortis, ac timore supremi ¹ iudicii commonens, incredulos convertibat, credentes autem in via Domini roborabat. Et cum per ipsius doctrinam ydolorum cultura pene videretur abolita, quidam pagani zelo diabolico concitati, irruerunt in illam, volentes eam perimere, et criptam mansionis eius evertere. Eadem hora, terraemotus factus est magnus, ita ut omnis illa regio concuti videretur; quod pagani cernentes, territi sunt et credentes in Christum sanctam virginem reverebantur. Cum autem iam vellet eam ² Spiritus in suum cubiculum introducere et eius nuptias celebrare, languore tacta est, ut vocationis suae diem sollicitius exspectaret. Itaque exhortatis omnibus quos Christo lucrata fuerat, in magna iocunditate migravit ad Dominum mensis novembris die duodecima (4). Christiani vero plorantes et valde tristes, sepelierunt corpus eius iuxta corpora aliorum sanctorum, ubi et ³ ecclesiam construxerunt ad honorem domini nostri Iesu Christi, viventis in saecula saeculorum. Amen.

S. Nymphae
PASSIO II

2 Tim.
4, 6.

1 Petr.
5, 9.

SS. Mamilianii,

Proculi,
Eustotii,
Gobeldei

Matth.
28, 2.

*et
Nymphae
obitus.*

F

¹¹ invenerint R 2. — ¹² om. R 1. — ¹³ memori// R 2. — ¹⁴ Roma R 1. — ¹⁵ eos R 1. — ¹⁶ om. R 1.

6. — ¹ summi R 2. — ² ea R 2. — ³ om. R 2.

(1) Supra, p. 377, annot. 3. — (2) Ibid., annot. 4. — (3) Ibid., annot. 1. — (4) In Passione priore, supra, p. 378, Nympha mense novembri die deci-

mo occubuisse dicitur. Hoc quippe die Romae, duodecimo vero Panormi eius festum celebratur. Comm. praev. num. 35.